

190 BIBLIOTECA
NAȚIONALĂ
A REPUBLICII MOLDOVA

BIBLIOTECA NAȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA

Colecția „BiblioLeader”

Vera OSOIANU

BIBLIOTECA ȘI IMPERATIVUL
REZILIENȚEI

Studii și articole

Chișinău
2022

CZU 02
O-85

Dirrecția Cercetare și Dezvoltare în Biblioteconomie și Știința Informării

Director general: Elena PINTILEI

Autor: Vera OSOIANU

Coordonator de ediție: Margareta CEBOTARI

Redactor: Raisa PLĂIEȘU

Coperta: Cristina CEOINAC

Procesare computerizată: Diana ODOBESCU

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții din Republica Moldova

Osoianu, Vera.

Biblioteca și imperativul rezilienței : Studii și articole / Vera Osoianu ; coordonator de ediție: Margareta Cebotari ; Biblioteca Națională a Republicii Moldova. – Chișinău : BNRM, 2022 (Primex-Com). – 247 p. : diagr., tab. – (Colecția «BiblioLeader», ISBN 978-9975-3425-7-5).

Referințe bibliogr. la sfârșitul art. – 10 ex.

ISBN 978-9975-119-52-8.

02

O-85

Creative Commons - 4.0 International - CCBY 4.0

DOI: 10.5281/zenodo.6900061

© **Biblioteca Națională a Republicii Moldova, 2022**

© **Vera Osoianu, 2022**

CUPRINS

ARGUMENT	5
DEZVOLTAREA BIBLIOTECONOMICĂ: NIVEL NAȚIONAL ȘI INTERNAȚIONAL	8
Anul Bibliologic 2021 și recăștigarea pozițiilor pierdute	9
Bibliotecile în contextul crizei refugiaților și a solicitanților de azil ..	20
Biblioteca în condițiile noii normalități: provocări, riscuri, oportunități.....	29
Consolidarea relațiilor dintre bibliotecă și comunitate: premisă pentru dezvoltare și rezistență în timp	39
Sursele de informare ca temelie de existență a bibliotecii.....	50
Biblioteca, COVID-19 și timpul polițelor de plătit.....	57
O strategie ancorată între necesitățile și posibilitățile locale reale și tendințele domeniului la nivel internațional.....	64
Domeniul biblioteconomic 2017: Tendințe. Provocări. Priorități.....	69
BIBLIOTECA NAȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA ÎN CONTEXTUL BIBLIOTECONOMIEI INTERNAȚIONALE	85
Biblioteca Națională Digitală – steag de cultură în spațiul virtual....	86
Biblioteca Națională a Republicii Moldova în contextul „Modelului strategic al Sistemului Național de Biblioteci”	95
Trei decenii sub stindardul Bibliotecii Naționale.....	103
Biblioteca Națională și responsabilitățile statutare, vizând bibliotecile publice teritoriale	123
Consolidarea relațiilor cu comunitatea profesională internațională.....	130
Biblioteca Națională a Republicii Moldova – Meridianul Zero al Sistemului Național de Biblioteci (1991-2016). Postfață.....	137
IMPACTUL ACTIVITĂȚII BIBLIOTECILOR DIN REPUBLICA MOLDOVA: ANALIZE STATISTICE ȘI RELAȚIONALE ..	140
Vera OSOIANU, Valentina POPA. Dezvoltarea Sistemului de statistică bibliotecară	141
Cu cifrele pe masă sau cum construim ecuația eficienței	149

Statistica de bibliotecă: a observa, a înțelege, a îmbunătăți activitatea	154
Analiza situației statistice a Sistemului Național de Biblioteci în perioada 2017-2018	156

PROMOVAREA LECTURII CA BAZĂ PENTRU CULTURĂ, CUNOAȘTERE ȘI DEZVOLTARE	161
Lectură și evoluție sau superputerea lecturii	162
Moldovenii, biblioteca și lectura.....	172
Recenzie / argument pro volumul trei al lucrării „Lectura și scările”	181
Dezvoltarea competențelor din perspectiva învățării pe tot parcursul vieții: rolul și locul lecturii.	184
Vera OSOIANU, Ecaterina DMITRIC. Programul Național LecturaCentral – o inițiativă pro cultură, cunoaștere și dezvoltare	188
Programul Național <i>LecturaCentral</i> – 2020: bilanțuri, lecții și împliniri	197
Personalități din toate timpurile ca argumente pro lectură	201
Vera Osoianu, Angela DRĂGĂNEL. Studii reprezentative privind importanța lecturii	210
Cartea între prieteni și dușmani.....	224

INTERFERENȚE DE SUCCES ÎNTRE CARIERA PROFESIONALĂ ȘI PASIUNEA PENTRU CARTE ȘI LECTURĂ	227
Ludmila CORGHENCI. Vera Osoianu – creator de mediu pentru creștere și învățare profesională	228
Ludmila CORGHENCI, Margareta CEBOTARI. Aspecte de abordare bibliometrică a publicațiilor Verei Osoianu	230
Ludmila CORGHENCI. O carte cât un om: monografia biobibliografică „Vera Osoianu și Biblioteca din oglinda unui destin”	244

ARGUMENT

Lucrarea „Biblioteca și imperativul rezilienței” reprezintă contribuția mea personală către aniversarea a 190-a de la fondarea Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova (BNRM). În anul când Biblioteca Națională marchează 190 ani de la fondare, împlinesc și 45 de ani de activitate – toți în Biblioteca Națională, toți în Direcția Cercetare și Dezvoltare în Biblioteconomie și Știința Informării, toți cu orientare spre Sistemul Național de Biblioteci.

O altă dedicație pe care o fac și care cântărește la fel de greu sunt cele trei decenii de activitate a Bibliotecii Naționale sub stindardul de *biblioteca națională*. Acest statut, Biblioteca l-a căpătat în anul 1990 pe fonul apogeului mișcării de eliberare națională, cu un an înainte de declararea Independenței Republicii Moldova și pornind de acolo toată activitatea Bibliotecii a fost orientată spre realizarea tuturor responsabilităților statutare prevăzute de acest concept.

Direcția Cercetare și Dezvoltare în Biblioteconomie și Științe ale Informării a BNRM, în care am activat chiar din prima zi de când am pășit pragul Bibliotecii, este structura care se află la răspântia relațiilor dintre Ministerul Culturii și Sistemul Național de Biblioteci și lucrând aici nu poți să nu fii implicat în toate procesele, schimbările, evenimentele care stau la temelia relațiilor, devenind în timp istorie.

Istoria BNRM, dar și a întregului Sistem Național de Biblioteci din ultimii 45 de ani s-a scris sub ochii mei și multe din publicațiile de mai demult, dar și mai recente rămân mărturie peste timpuri a celor mai importante mișcări din interiorul bibliotecii, dar și din exteriorul ei, respectiv relațiile cu forurile profesionale și de decizii superioare, centrele biblioteconomice departamentale, centrele biblioteconomice teritoriale, bibliotecile de toate tipurile și utilizatorii finali ai acestora.

Ca membru a celor mai importante structuri profesionale: Consiliul Biblioteconomic Național, Biroul Asociației Bibliotecarilor din Republica Moldova, Comisia Republicană de Atestare, Comisia Națională de evaluare a bibliotecilor publice teritoriale, Consiliul Științific al Bibliotecii Naționale, Consiliul redacțional BNRM, Consiliul adminis-

trativ BNRM, Comisia produse electronice BNRM etc. am participat la elaborarea celor mai importante documente de reglementare a domeniului și am cunoscut dinamica profesiei din interior. Toate acestea au avut oglindire în materialele publicate în diverse formate, inclusiv în această lucrare.

Cred că cel mai important crâmpei din istoria BNRM, oglindit în această lucrare, este studiul „*Trei decenii sub stindardul Bibliotecii Naționale*” care reprezintă o oglindă a celor mai importante etape de devenire a Bibliotecii Naționale, după atribuirea statutului ei actual, înglobând toate greutățile inerente unei perioade de ascensiune a unei instituții, într-un stat de după declararea Independenței Republicii Moldova. Pot fi urmărite cele mai importante etape de constituire a biblioteconomiei naționale și a modelului biblioteconomic național.

Cea mai mare parte din articolele inserate în această lucrare reprezintă dinamica activității și mișcarea de idei în domeniu, impusă de „noua normalitate”, dictată de pandemia virusului COVID-19, dar și „noua realitate”, dictată de războiul din Ucraina și criza refugiaților și solicitanților de azil. Sunt realități la care a trebuit să ne aliniem din mers și la care încă mai trebuie să ne adaptăm.

O idee esențială care poate fi desprinsă din această culegere de studii și articole este faptul că, profesia de bibliotecar și specialist în informare în era tehnologiilor și a internetului este foarte dinamică, este o muncă permanentă de îmbunătățire a competențelor până a ajunge la perfecțiune. Nu există altă cale a succesului!

Noile normalități și noile realități reclamă bibliotecarului multă flexibilitate și reziliență. Schimbările din viața socială vor fi o permanență și în activitatea bibliotecarului. Ajungem la adevărul moștenit de la Darwin potrivit căruia în procesul de selecție naturală supraviețuiesc nu cele mai puternice și inteligente specii, ci acele care se pot adapta mai ușor schimbărilor.

În contextul noilor realități tot mai frecvent apare în discursul public termenul reziliență, esența căruia în abordarea specialiștilor înseamnă: o tărie ce depășește rezistența, o bună dezvoltare în ciuda pericolului social, păstrarea competențelor în ciuda stresului continuu,

recuperarea după o traumă, modul sau procesul prin care este înfruntat riscul, capacitatea de a înfrunta dificultățile, o mai bună capacitate de a face față provocărilor, capacitatea de a domina, capacitatea de a depăși stimuli nefavorabili, o adaptare pozitivă în ciuda dificultăților.

Conceptul de reziliență corespunde într-o anumită măsură cu cel de „putere”. Înseamnă a depăși o situație și a deveni mai puternic, mai bun decât înainte.

Putem afirma că biblioteca „are suficientă reziliență pentru a face față greutăților, ba chiar se poate întări în urma acestora”.

De-a lungul istoriei sale de milenii biblioteca și-a demonstrat reziliența. O poate face și acum, și probabil va reuși oricând.

Vera OSOIANU

25.03.2022

**DEZVOLTAREA
BIBLIOTECONOMICĂ:
NIVEL NAȚIONAL ȘI
INTERNAȚIONAL**

ANUL BIBLIOLOGIC 2021 ȘI RECÂȘTIGAREA POZIȚIILOR PIERDUTE

Anul Bibliologic 2021 a fost anul culminant al pandemiei virusului COVID-19, an, când după șocul provocat de începutul acesteia în luna martie a anului 2020, lumea bibliotecară a încercat să-și regrepeze forțele și să învețe cum să acționeze în „noua normalitate„ pentru a menține biblioteca în albia interesului public.

Forumul Managerilor din cadrul Sistemului Național de Biblioteci, care a avut loc la 4 noiembrie 2020, în format online, cu genericul „Identitatea bibliotecii în noua normalitate: tendințe și priorități 2021” a stabilit ca prioritate în activitatea bibliotecilor – fortificarea digitalizării activității bibliotecilor. Respectiv, Proiectul Național al anului 2021 a fost definit ca *Anul amplificării digitalizării activității bibliotecilor*. Tema a fost impusă de efectele și lecțiile pandemiei și de restricțiile, care au reieșit din situația creată.

Pe tot parcursul anului 2021, bibliotecile lumii, și bibliotecile din Republica Moldova n-am fost o excepție, au depus eforturi pentru a recâștiga pozițiile pierdute, dictate de necesitatea distanțării sociale, închiderea bibliotecilor, reducerea orelor de funcționare, activitatea de la distanță și alte restricții dictate de pandemie.

Pentru a reuși în acest demers, echipa Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova (BNRM) a studiat cum reacționează la „noua normalitate” și ce recomandă organizații internaționale de profil, precum IFLA, CENL, EBLIDA, ALA, OCLC, WebJunction, Public Libraries 2030 și biblioteci din alte țări, luate aparte. Experiențele acestora și practicile de calitate au fost distribuite în cadrul activităților organizate, dar și prin materialele publicate în format tradițional sau virtual.

La rândul nostru, am distribuit experiența acumulată de bibliotecile din Republica Moldova. Pe site-ul CENL (Conferința Directorilor Bibliotecilor Naționale Europene) www.cenl.org BNRM a figurat cu cele mai importante realizări, menținându-se în câmpul vizual al comunității bibliotecare internaționale.

În pofda greutăților enorme cu care s-au confruntat bibliotecile

din Republica Moldova, numărul acestora n-a cunoscut așa scădere dramatică.

Pe Harta Bibliotecilor Lumii (<https://librarymap.ifla.org/>) care pentru anul 2021 a prezentat date din 134 țări, respectiv un total de 406 682 biblioteci publice, Republica Moldova figurează cu 2655 biblioteci de toate tipurile, inclusiv 1317 biblioteci publice teritoriale (<https://librarymap.ifla.org/map/Metric/Number-of-libraries/LibraryType/National-Libraries,Academic-Libraries,Public-Libraries,Community-Libraries,School-Libraries,Other-Libraries/Country/Republic-of-Moldova/Weight/Totals-by-Country>).

Datele statistice prezentate Biroului Național de Statistică demonstrează că, pe parcursul mai multor ani, descreșterea numărului de biblioteci nu se oprește și deși reducerile nu sunt dramatice, acestea sunt constante. Dacă luăm numărul bibliotecilor publice în ultimii cinci ani, acesta s-a redus cu 31 de unități, de la 1338 în anul 2017 la 1307 în anul 2021. De menționat că, numărul de biblioteci deschise și închise nu este niciodată un caz deschis sau închis. Există câteva lucruri care trebuiesc clarificate, fără de care nu putem constitui tabloul real al numărului de biblioteci. Și întotdeauna există problema definițiilor, dar și a abordărilor, chiar și la nivel internațional.

Pentru Harta Bibliotecilor Lumii, de la începutul proiectului, și situația nu s-a schimbat, numărul total de biblioteci este egal cu numărul de biblioteci principale (sau unități administrative) + filiale + puncte de servire externe + biblioteci mobile.

De exemplu, pentru municipiul Chișinău, respectiv, Biblioteca Municipală Chișinău „B.P.Hasdeu” numărul ar fi 28 = 1 bibliotecă centrală/principală + 27 filiale.

În cazul Bibliotecilor Naționale, conform unui consens, agreeat de toți, se publică numărul de unități administrative. Acest lucru se face pentru a evita orice confuzie pe care utilizatorii site-ului LMW/Harta Bibliotecilor Lumii ar putea-o avea atunci când văd un număr mare de biblioteci naționale într-o țară, ceea ce ar putea fi cazul dacă există sucursale și/sau biblioteci mobile etc.

O situație foarte neclară (și nu singulară) este cea de la Costești, Ia-

loveni unde primăria a creat un centru de cultură în care nu este foarte clar care este locul bibliotecii. Clar este doar faptul, că biblioteca n-a fost evaluată odată cu celelalte biblioteci din raion. Urmează să vedem cum se va proceda în cazul Registrului bibliotecilor.

În anul declarat *Anul amplificării digitalizării activității bibliotecilor* era de așteptat o schimbare esențială la capitolul „achiziționare tehnologii și echipamente” și alte lucruri adiacente. Schimbarea însă nu s-a produs. Dacă luăm bibliotecile publice teritoriale care servesc utilizatori de toate vârstele și de diversă pregătire, apoi numărul bibliotecilor care dețin calculatoare s-a mărit cu doar 9 unități. Tot cu 9 biblioteci s-a mărit numărul celor care dispun de conectare internet. La fel de ne semnificativă a fost creșterea numărului de vizitatori virtuali cu 96,2 mii și numărul împrumuturilor electronice cu 22,4 mii. Numărul bibliotecilor care au creat site-uri rămâne la fel ca în anul precedent, respectiv, 10 site-uri. Doar cu 7 unități s-a mărit numărul bibliotecilor care dețin bloguri, constituind 115 biblioteci. Remarcăm că, doar 10% din numărul total de biblioteci publice teritoriale dețin siteuri sau bloguri. Cu asemenea cifre este foarte complicat să vorbim despre digitalizarea activității bibliotecii.

Pentru bibliotecile mari, cea mai mare realizare a anilor de „nouă normalitate” a fost transferarea activităților în spațiul virtual, care a demonstrat, în cele mai dese cazuri, eficiență și eficacitate.

Colecțiile la nivelul Sistemului Național de Biblioteci au cunoscut o descreștere de peste 250 mii exemplare la capitolul „existent la finalul anului”. Tot cu aproximativ 250 de mii s-a micșorat numărul achizițiilor pe parcursul anului raportat.

De remarcat faptul că, deși numărul achizițiilor a fost în descreștere, numărul împrumuturilor a cunoscut o creștere substanțială, mai ales în bibliotecile publice teritoriale, unde creșterea a fost cu 1173,8 exemplare, inclusiv în limba română cu 1001,5 exemplare.

Potrivit tabelului de mai jos cota publicațiilor în limba română din fondul total este de 41% la nivelul Sistemului Național de Biblioteci și de 51,4% la nivelul rețelei de biblioteci publice teritoriale.

Total colecții în limba română pentru anul 2021

	Total colecții existente la sfârșitul anului 2021	din care în limba de stat
Sistemul Național de Biblioteci din RM	59263,3	24704,4 (41%)
Biblioteci publice teritoriale	15377,8	7902,4 (51,4%)
Biblioteca Națională a Republicii	2500,4	389,5 (15,6 %)

Cifrele ce reflectă starea colecțiilor din biblioteci nu s-au schimbat esențial în comparație cu anii precedenți. Această situație ar putea fi pusă la baza politicilor și strategiilor viitoare ale domeniilor adiacente cărții, în special industria cărții.

Potrivit datelor, Sistemul Național de Biblioteci dispune de **59263,3** unități de păstrare, inclusiv **24704,4** exemplare sau 41 % în limba română.

Bibliotecile publice teritoriale dispun de **15377,8** unități de păstrare, inclusiv **7902,4** exemplare sau 51,4% în limba română.

În anul 1991, anul declarării Independenței țării, raportul dintre fondul total și numărul de publicații în limba română era de aproximativ 33% publicații în limba de stat (așa figurează în documentele de evidență) și aproximativ 67% în limbile minorităților naționale și în limbi străine.

Observăm că, o mare parte din indicatorii de bază de activitate a bibliotecilor publice teritoriale au cunoscut o creștere substanțială și există certitudinea că, aceasta depinde de pregătirea pentru evaluarea bibliotecilor.

Printre cele mai mari realizări ale anului 2021, evaluarea bibliotecilor publice teritoriale ocupă un loc aparte. Procesul de evaluare reprezintă o noutate în sistemul biblioteconomic național și are rădăcinile în *Legea cu privire la biblioteci* (2017).

Evaluarea bibliotecilor publice teritoriale a fost realizată în conformitate cu *Regulamentul privind evaluarea bibliotecilor publice*, aprobat prin HG nr. 747 din 07-10-2020.

Criteriile minime în baza cărora a fost realizată evaluarea bibliote-

cilor publice teritoriale au fost cele prevăzute de articolul 7 al *Regulamentului cu privire la evaluarea bibliotecilor publice*:

- 1) cota de atragere a membrilor comunității la bibliotecă;
- 2) colecții și resurse informaționale variate, corespunzătoare profilului comunității;
- 3) impactul serviciilor, care sunt dezvoltate conform necesităților membrilor comunității;
- 4) eficiența utilizării bugetului și dezvoltarea parteneriatelor.

Comisia de evaluare a bibliotecilor publice teritoriale a fost constituită prin ordinul nr.193 al Ministerului Culturii *Cu privire la constituirea Comisiei de evaluare a bibliotecilor publice teritoriale*. Ordinul viza aprobarea componenței comisiei, lista bibliotecilor și perioada de evaluare.

În sistemul național de biblioteci, bibliotecile publice teritoriale ocupă un segment semnificativ, alcătuit din 1094 de biblioteci teritoriale atestate curent, dar datele statistice oficiale menționează existența a 1317 de biblioteci (în anul 2021). Așa cum potrivit regulamentului, evaluarea este obligatorie, bibliotecile care n-au fost evaluate urmează să fie supuse procesului în anul următor evaluării.

Evaluarea a avut loc în baza portofoliului prezentat de fiecare bibliotecă. În cadrul evaluării au fost realizate și vizite de documentare, în mediu circa 4-5 biblioteci per raion, în special în bibliotecile în care erau depistate probleme. Cel mai mare număr de biblioteci neevaluate a fost în raionul Cimișlia – 12 biblioteci. În alte raioane, spre exemplu în raionul Ungheni, au fost evaluate toate bibliotecile publice. Cel mai mic punctaj oferit în evaluare a fost de 92,93 puncte. Iar punctajul corespunzător calificativului excelent a fost de la 401 la 408 puncte. Neevaluarea a fost motivată de absența angajaților, concediul de lungă durată etc.

Regulamentul privind evaluarea bibliotecilor publice a scos în lumină importanța indicatorilor de performanță ai bibliotecilor. Criteriile minime de evaluare a bibliotecii au scos pentru prima dată în evidență indicatori, precum cota de atragere a comunității la bibliotecă, impactul serviciilor moderne în comunitatea unde activează biblioteca etc.

Regulamentul a permis oferirea diferitor categorii, respectiv : superior și categoriile de la I la IV). Astfel, în rezultatul evaluării categoria superioară a fost atribuită pentru 6 biblioteci.

- Categoria I – 22 de biblioteci
- Categoria a II-a – 49 de biblioteci
- Categoria a III-a – 321 de biblioteci
- Categoria a IV – 695 de biblioteci

Concluziile care se impun atunci când examinăm bibliotecile din Republica Moldova în raport cu bibliotecile altor țări demonstrează că marile probleme ale domeniului biblioteconomie și știința informării sunt similare și includ: imaginea bibliotecii în mediul comunitar în scădere; finanțarea insuficientă; restricții impuse de tot felul de crize; interesul pentru profesie, în rândurile celor tineri, în descreștere; personalul de bibliotecă cu tendințe de îmbătrânire etc.

Caracteristice pentru comunitatea internațională, în anul precedent, au fost eforturile de recâștigare a pozițiilor pierdute de la începutul pandemiei.

Fiecare țară încearcă să găsească calea proprie de rezolvare a problemelor. Bibliotecii Naționale a Norvegiei, de exemplu, i-au fost alocate fonduri de proiect pentru a stimula dezvoltarea bibliotecilor norvegiene.

Resursele și serviciile pe care le oferă bibliotecile creează oportunități de învățare, sprijină alfabetizarea și educația, și ajută la modelarea noilor idei și perspective care sunt esențiale pentru o societate creativă și inovatoare.

Pandemia virusului COVID-19, care a produs o digitalizare forțată a activității bibliotecilor, care în alte condiții ar fi durat ani și ani a demonstrat cât de importantă pentru o bibliotecă este prezența în spațiul virtual. Cert este că, digitalizarea nu mai este o oportunitate este un imperativ și o necesitate inerentă dezvoltării.

Pe fondul războiului din Ucraina, prima întrebare care ne-o punem atunci când citim despre distrugerea unei biblioteci sau arhive cum au fost cele de la Chernihiv este dacă instituțiile au avut colecțiile digitizate sau nu. Ne convingem o dată în plus că digitizarea este nu doar

despre acces, dar și despre asigurarea securității documentelor. Când în anul 2009 a fost distrusă arhiva din Koln, una din cele mai mari arhive de istorie din Germania și sute de mii de documente, acte, hărți, testamente, placate au fost pierdute pentru totdeauna, specialiștii au reconstituit ceea ce s-a păstrat digital – fotografii, copii etc, iar după inventarierea a ceea ce a rămas din arhiva din Koln, s-a trecut la digitizarea integrală a documentelor. Interesant faptul că această arhivă era declarată model pentru arhivele din întreaga lume, datorită mărimii și celor mai noi sisteme digitale și electronice de arhivare. Acest caz a demonstrat cât de importantă este asigurarea securității documentelor în format digital.

Bibliotecarii trebuie să conștientizeze faptul, că au pierdut lupta cu marii promotori de informații, giganții tehnologiilor, care fac bani din această ocupație. Astăzi biblioteca cu greu mai poate fi numită centru de informare. Pentru informarea imediată, utilizatorii apelează în primul rând la motoarele de căutare. Câți utilizatori încep căutarea informației pornind de la site-ul bibliotecii? Studiile vorbeau de aproximativ un procent de respondenți.

Dar mai rămân aspectele ce țin de calitatea informației din internet. Sigur, prea puțin pentru a justifica importanța bibliotecii în era digitală. În aceste condiții bibliotecile trebuie să se axeze pe crearea informației și a conținuturilor. În internet nu poți găsi nimic, dacă nu ai plasat acolo. Bibliotecarii pot și trebuie să se afirme ca și creatori de conținuturi.

Nu este exclus că pandemia și alte crize care au schimbat lumea, pot oferi o altă interpretare a serviciilor electronice, dar doar pe partea de distribuire și comunicare a conținuturilor. Crearea acestora rămâne marele argument pro bibliotecă și pro bibliotecar. Recenta criză a refugiaților a demonstrat cât de importantă este informația de calitate.

Și în noua normalitate și în noua realitate, bibliotecarii au demonstrat un grad înalt de flexibilitate și reziliență. Este clar că după șocurile la care au fost supuși de pandemie și de criza refugiaților se poate reveni la normal, sigur, cu toate lecțiile învățate.

Ca parte a comunităților pe care le servesc, bibliotecile rămân

în centrul comunităților în orice împrejurări. Colegii bibliotecari din Ucraina au dat o lecție de comportament și implicare în acest sens. Articolul „Bibliotecile ucrainene oferă adăposturi anti-bombă, cursuri de camuflaj și, da, cărți, publicat pe <https://www.npr.org/2022/03/09/1085220209/ukraine-libraries-bomb-shelters> prezintă un material impresionant despre activitățile bibliotecilor în această nouă realitate, dictate de războiul, care începând cu 24 februarie 2022 a schimbat Ucraina, regiunea, dar și întreaga lume.

Oksana Brui, directorul bibliotecii Institutului Politehnic „Igor Sikorsky” Kiev, președinta Asociației Bibliotecarilor din Ucraina, citată în material, menționează că în noua realitate, bibliotecile din Ucraina joacă un rol vital în sprijinirea efortului de război ale Ucrainei, de la oferirea de adăposturi familiilor în timpul bombardamentelor rusești, până la realizarea de plase de camuflaj pentru armată și contracararea dezinformării.

În timp ce unele dintre bibliotecile Ucrainei au fost distruse de lupte, altele „zâmbăie ca niște stupi”, pline de bibliotecari, cititori, refugiați și voluntari.

În biblioteci sunt organizate puncte de primire a refugiaților, cămine și puncte logistice. Sunt țesute plase de camuflaj pentru militari. Aici se țin cursuri de îngrijire medicală la domiciliu. Aici se strâng cărți pentru a fi transferate în bibliotecile din țările vecine care primesc refugiați ucraineni.

Bibliotecile organizează întâlniri cu specialiști pentru a oferi ajutor psihologic rezidenților, care se luptă să facă față unei noi realități.

Există adăposturi anti-bombă în biblioteci. Exemplu: o bibliotecă pentru copii din Mykolaiv, unde copiii, familiile lor și câțiva câini erau ținute în siguranță. După cum demonstrează un videoclip postat de bibliotecă, copiii își folosesc timpul petrecut în adăpost pentru a alege cărți, ocupând orele înainte de a putea ieși din încăperi din nou.

Bibliotecile Ucrainei încearcă să contracareze influența dezinformării, inițiind oamenii în alfabetizarea media și informațională. Dar acesta este război și totul despre viață în Ucraina este acum diferit. Bibliotecarii din țara vecină muncesc din greu încercând să-și păstreze

colecțiile în siguranță – și să se asigure că oamenii pot accesa cărți și alte materiale.

În materialul menționat, președinta Asociației Bibliotecarilor din Ucraina mai menționează că evenimentele planificate pentru luna martie n-au fost anulate au fost doar amânate. Aceasta înseamnă încredere în ziua de mâine și speranța că, totul va fi bine.

Biblioteca este locul în care utilizatorii vin să se relaxeze, să-și selecteze următoarea lectură și să exploreze rafturile aparent fără sfârșit. Cu toate acestea, în Ucraina, biblioteca a devenit un loc pentru ceva mult diferit.

Războiul și criza refugiaților din Ucraina a schimbat agenda bibliotecarilor din Republica Moldova, dar și din multe alte țări. Noua realitate a consolidat comunitate bibliotecară internațională. Toate organizațiile internaționale de profil au condamnat războiul.

În Declarația IFLA privind Ucraina, din 01 martie 2022 se menționa, că „IFLA este solidară cu colegii noștri din Ucraina – condamnă toate acțiunile violente și se alătură comunității internaționale în declarațiile lor cu privire la situație”.

În consens cu protestul comunității bibliotecare internaționale, IFLA a făcut un apel urgent la bibliotecile din întreaga lume să se mobilizeze în favoarea unor informații corecte despre conflict care să fie difuzate ca mijloc de sprijinire a democrației și a libertății de exprimare. De asemenea, IFLA solicita bibliotecilor să sprijine orice refugiat ucrainean, în colaborare cu organizații guvernamentale și neguvernamentale. „Ar trebui să fim pregătiți să găsim soluții practice și să fim pregătiți să oferim ucrainenilor asistență și sprijin, după caz”, mai declara Consiliul de conducere al IFLA.

În Declarația privind Ucraina, din 2 martie 2022, Consiliul Conferinței Directorilor Bibliotecilor Naționale (CDNL) în consens cu Federația Internațională a Asociațiilor de Biblioteci și Blue Shield condamnă agresiunea militară împotriva Ucrainei, care amenință prețioasa moștenire intelectuală și culturală a națiunii, și, la fel, amenință viețile oamenilor și comunitățile ucrainene.

Blue Shield: Factsheet este o organizație internațională independentă,

neutră, non-guvernamentală, non-profit, care a fost fondată cu scopul de a proteja moștenirea culturală pe timpul conflictelor armate și a dezastrelor din întreaga lume și are un rol aparte în această situație.

Odată cu sistarea calității de membru a Federației Ruse din Consiliul Europei la 16 martie 2022, directorii Bibliotecii de Stat a Rusiei din Moscova, Bibliotecii Naționale a Rusiei și Bibliotecii Prezidențiale Elțin din Sankt Petersburg nu mai sunt membri ai Fundației Conferința Directorilor Bibliotecilor Naționale Europene (CENL). Conform statutului fundației, calitatea de membru CENL este deschisă doar membrilor Consiliului Europei și ai Vaticanului.

Mesaje de susținerea și ajutor au adresat mai multe asociații profesionale și biblioteci naționale din întreaga lume. Unele biblioteci au venit cu propuneri concrete de ajutor. Biblioteca Națională Elvețiană (SNL), de exemplu, a declarat că, susține poziția comună a Conferinței Directorilor Bibliotecilor Naționale (CDNL), IFLA și Blue Shield. Ca semn de solidaritate, SNL se oferă să pună la dispoziție, temporar, Bibliotecii Naționale Ucrainene un spațiu de depozitare cu aer condiționat pentru patrimoniul cultural documentar.

Dinamica evenimentelor din ultimii ani este pe de-a dreptul halucinantă. N-am reușit să ne obișnuim cu „noua normalitate”, impusă de pandemie și deja trebuie să ne obișnuim cu alte realități. Indiferent, dacă este vorba de pandemie, război, criza refugiaților sau alte crize bibliotecarii trebuie să fie flexibili și rezilienți. Lumea se schimbă și, la fel, trebuie să se schimbe biblioteca și bibliotecarul.

Referințe bibliografice:

1. ANSTICE, Ian. An open and shut case? [online]. [citat 01.04.2022]. Disponibil <https://www.publiclibrariesnews.com/2022/02/an-open-and-shut-case.html>
2. Cu privire la constituirea Comisiei de evaluare a bibliotecilor publice teritoriale. Ordinul nr.193 al Ministerului Culturii [online]. [citat 01.04.2022]. Disponibil: https://mecc.gov.md/sites/default/files/ordin_193_din_25.02.2021_evaluare_biblioteci_publice_teritoriale_-intreg.pdf
3. IFLA Statement on Ukraine [online]. [citat 01.04.2022]. Disponibil: <https://www.ifla.org/news/ifla-statement-on-ukraine/>

4. Regulament privind evaluarea bibliotecilor publice [online]. [citat 01.04.2022]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=123623&lang=r
5. Reziliență (psihologie) [online]. [citat 01.04.2022]. Disponibil: [https://ro.wikipedia.org/wiki/Rezilien%C8%9B%C4%83_\(psihologie\)](https://ro.wikipedia.org/wiki/Rezilien%C8%9B%C4%83_(psihologie))
6. The digitization as advance solution for written cultural heritage [online]. [citat 01.04.2022]. Disponibil: <https://www.cenl.org/the-digitization-as-advance-solution-for-written-cultural-heritage/>
7. Ukraine's libraries are offering bomb shelters, camouflage classes and, yes, books [online]. [citat 01.04.2022]. Disponibil: <https://www.npr.org/2022/03/09/1085220209/ukraine-libraries-bomb-shelters>
8. What librarians are saying about the war in Ukraine [online]. [citat 01.04.2022]. Disponibil: <https://bibliotekettarsaka.com/2022/03/03/what-librarians-are-saying-about-the-war-in-ukraine/>

01.04.2022

BIBLIOTECILE ÎN CONTEXTUL CRIZEI REFUGIAȚILOR ȘI A SOLICITANȚILOR DE AZIL

Încă neadaptate complet la „noua normalitate” dictată de pandemia virusului COVID-19, bibliotecile s-au trezit aruncate brutal, peste noapte, într-o altă „nouă realitate” dictată de criza refugiaților și a solicitanților de azil.

Situația impusă de criza refugiaților este o provocare enormă pentru țară, pentru toți cetățenii și, evident, pentru biblioteci. Presiunea pe toate structurile statului, dar și pe cetățeni este enormă. În doar trei săptămâni, peste 350 mii de refugiați au trecut frontiera în ambele sensuri, peste 100 mii au rămas în teritoriul țării, peste 5000 de persoane au solicitat azil (situația la 18 martie 2022).

Deviza dintotdeauna a bibliotecarului a fost și rămâne: „Sunt aici pentru a ajuta!” Biblioteca poate ajuta! Însă dacă până acum bibliotecarii ajutau, în cea mai mare parte, în intimitatea bibliotecilor, acum sunt la scenă deschisă. Situația de alertă impune un alt ritm al deciziilor și acțiunilor.

Și, deși nimeni nu și-a dorit-o, situația creată de această „nouă realitate” este o oportunitate de a ajuta oamenii așa cum știu bibliotecarii mai bine și prin acest ajutor bibliotecarii pot spori capitalul de imagine pozitivă a bibliotecii.

În cazul refugiaților și al solicitanților de azil, este vorba de o politică de stat și bibliotecile, ca instituții ale statului, trebuie să se implice.

Bibliotecile din Republica Moldova nu sunt singure în această provocare și pot prelua experiența altor țări. Bibliotecarii din țările europene de ani buni se ciocnesc cu aceste provocări, iar criza emigranților și a refugiaților i-a învățat multe.

În acest context, IFLA / Federația Internațională a Asociațiilor de Biblioteci și Bibliotecari a publicat un material de sinteză privind ***Bibliotecile publice și refugiații***, care prezintă experiențe și practici de calitate din mai multe țări din Europa.

La fel și EBLIDA/ Biroul European al Asociațiilor de Biblioteci, Instituții de Informare și Documentare și Arhive a publicat o sinteză

amplă la același subiect.

Așa cum timp pentru testarea serviciilor noi nu este, cea mai bună cale de a ajuta refugiații și solicitanții de azil este atât folosirea serviciilor și activităților atestate de timp, precum și replicarea serviciilor și activităților testate cu succes în alte țări sau în biblioteci moderne din spațiul nostru.

Prima reacție a bibliotecarilor moldoveni nu putea fi alta decât un mesaj adresat colegilor bibliotecari din Ucraina prin care era exprimată toată compasiunea și susținerea în zile de grea încercare. De-a lungul anilor, ca buni vecini, bibliotecarii din Moldova și din Ucraina au colaborat în diverse proiecte biblioteconomice naționale și internaționale, încercând să se susțină reciproc în drumul spre democratizarea societății.

La nivel de ABRM (Asociația Bibliotecarilor din Republica Moldova), biblioteci separate sau individuale, bibliotecarii s-au încadrat în acte de voluntariat, acte de caritate, care în întreaga țară au luat proporții de neimaginat, fapt apreciat înalt de structurile și comunitatea internațională.

Ca centru biblioteconomic național, Biblioteca Națională a inițiat un șir de activități de interes pentru centrele biblioteconomice de nivel departamental și teritorial, vizând implicarea bibliotecilor în ajutorul refugiaților și solicitanților de azil. Ideea este că Centrele Biblioteconomice Naționale lucrează cu Centrele Biblioteconomice Departamentale și Centrele Biblioteconomice Teritoriale, care, la rândul lor, lucrează cu bibliotecile din rețelele respective. În final, toți bibliotecarii targetează activitățile pe utilizatorii finali, în primul rând pe refugiați și solicitanții de azil.

La 11 martie 2022, Biblioteca Națională, cu implicarea Ministrului Culturii, a organizat o întrunire online a managerilor bibliotecilor – centre biblioteconomice naționale, departamentale și teritoriale cu genericul „Bibliotecile în ajutorul refugiaților”. La discuții au participat aproximativ 100 de bibliotecari, atât cât permite aplicația ZOOM.

Discuțiile au pivotat pe posibilitățile și experiențele de implicare a bibliotecilor de toate tipurile în criza refugiaților și a solicitanților de

azil. În acest sens, s-a discutat despre experiența bibliotecilor europene care au acumulat o experiență importantă în ultimii ani. În acest context, au fost prezentate și inițiativele Asociației Bibliotecarilor din Republica Moldova.

Manageri de la Biblioteca Națională, Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”, Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”, bibliotecile publice raionale Ungheni, Orhei, Rezina, Telenești au relatat despre experiențele de implicare în ajutorul refugiaților și solicitanților de azil. Specialiștii de profil din cadrul BNRM au prezentat un șir de resurse informaționale care pot facilita accesul refugiaților la informația de calitate și pe care bibliotecarii din toate bibliotecile le pot utiliza în activitățile și serviciile pentru refugiați.

Materialele prezentate în cadrul întrunirii au fost adunate într-un ePortofoliu și distribuite tuturor bibliotecilor din Sistemul Național de Biblioteci. De asemenea, acestea pot fi accesate de pe site-ul Bibliotecii Naționale.

Dat fiind faptul că fenomenul refugiaților este absolut nou pentru comunitatea bibliotecară a țării și că nu există o experiență de a gestiona un număr atât de mare de sinistrați, Biblioteca Națională împreună cu Asociația Bibliotecarilor din Republica Moldova a organizat o sesiune de informare online cu genericul: „Capacitarea bibliotecarilor pentru sprijinirea refugiaților și a solicitanților de azil: context psihologic”. Activitatea a fost orientată spre managerii superiori din cadrul centrelor biblioteconomice naționale, departamentale și teritoriale, responsabili pentru activitatea bibliotecilor din cadrul autorităților publice – persoane care la rândul lor urmează să lucreze cu bibliotecarii din rețea și respective, împreună cu aceștea, cu utilizatorii finali – refugiați și solicitanți de azil.

În calitate de expert a fost invitat Sergiu TOMA – psiholog, psihoterapeut cu o experiență de peste 10 ani în asistența psihologică, președinte al A.O. „Institutul pentru Familie și Inițiative Sociale”.

Discuțiile s-au axat pe comportamentul persoanelor în situații de criză și consilierea psihologică în asemenea situații.

Pentru o implicare mai largă a tuturor bibliotecarilor, Biblioteca

Națională a elaborat un material de recomandare privind implicarea bibliotecilor în ajutorul refugiaților și a solicitanților de azil: „Bibliotecile în ajutorul refugiaților și solicitanților de azil: linii directorii”. Materialul poate fi utilizat de toate bibliotecile și va fi de un real folos pentru elaborarea planurilor proprii de acțiuni.

Principiile generale în activitățile pentru refugiați și solicitanții de azil, parte componentă a liniilor directorii, prevăd:

- Folosirea în comun a ideilor și resurselor;
- Impactul orientat spre incluziunea socială a refugiaților și a solicitanților de azil;
- Implicarea persoanelor competente din rândurile refugiaților (pentru a putea comunica în limba nativă);
- Activitățile pentru refugiații care sunt în tranzit vor fi diferite de cele pentru persoanele care solicită azil;
- Sprijinirea muncii autorităților pentru coeziunea comunității și incluziunea socială;
- Cunoașterea legislației internaționale despre refugiați, despre statutul acestora;
- Inițiative din mediul bibliotecarilor în raport cu APL;
- Activitățile pentru refugiați, mai ales cele pentru copii, trebuie să contribuie la menținerea echilibrului emoțional, la reabilitarea psihologică.

Liniile directorii prevăd, de asemenea, căi concrete prin care bibliotecile pot ajuta refugiații. Acestea includ:

1. Adaptarea politicilor

- Amenajarea spațiilor ca locuri primitoare, incluzive;
- Atitudine prietenoasă, sensibilitate, empatie, toleranță;
- Asigurarea asistenței și a consultanței pe diverse subiecte;
- Revizuirea procedurilor pentru ca biblioteca să devină mai primitoare și să excludă barierele în oferirea serviciilor pentru refugiați (de exemplu, proceduri de înscriere, rezervări, acces);
- Mobilitate și flexibilitate.

2. Furnizarea informațiilor

- Servicii de informare bazate pe colecții, resurse virtuale atât pentru refugiați, cât și pentru populație. Atât membrii comunității, cât și refugiații, indiferent dacă au solicitat azil sau sunt în trecere spre alte destinații, trebuie să aibă acces la informații din surse credibile;
- Oferirea informației comunitare pentru refugiați despre serviciile locale, ajutându-i să înțeleagă „cum funcționează lucrurile” în localitatea în care au nimerit sau în țară (postere, tururi ghidate);
- Sprijinirea autorităților în distribuirea informației oficiale pentru refugiați;
- Combaterea dezinformării și a știrilor false.

3. Oferirea resurselor on-line

- De văzut *Anexa* atașată „Lista resurselor online de informare în ajutorul refugiaților”;
- Asistență în expertizarea resurselor online.

4. Oferirea accesului la tehnologiile de informare și comunicare și la Internet

- Oferirea accesului gratuit la internet și la tehnologiile de informare și comunicare de care dispun bibliotecile, la echipamente;
- Sprijin în utilizarea e-serviciilor publice, în special pentru cei care solicită azil;
- Activități de educație digitală.

5. Distribuirea materialelor

- Identificarea resurselor pentru procurarea materialelor necesare pentru servirea utilizatorilor noi;
- Actualizarea resurselor (în baza proiectelor și a donațiilor) pentru a putea fi puse la dispoziția refugiaților și solicitanților de azil.

6. Participarea la evenimentele și activitățile bibliotecii. Organizarea de evenimente pentru refugiați la sediul bibliotecii și în centrele pentru refugiați

- Activități pentru copii (ora poveștilor, activități distractive, ateliere de creație etc.);
- Cursuri/lecții de învățare a limbilor;
- Resurse online de învățare (în special pentru cei care solicită azil);
- Mentorat pentru activitățile extracurriculare.

7. Dezvoltarea parteneriatelor

- Stabilirea parteneriatelor cu structurile responsabile de refugiați și solicitanții de azil;
- Susținerea inițiativelor civice.

8. Implicarea bibliotecarilor în diverse activități de caritate, voluntariat etc.

9. Folosirea spațiilor ca centre de donații

10. Reevaluarea conceptelor atestate în timp, adaptarea rapidă la „nouă realitate”

- Biblioteca – centru de informare.
- Biblioteca – centru de TIC.
- Biblioteca – centru de comunicare, socializare.
- Biblioteca – spații de întâlniri comunitare, spații de dialog.
- Biblioteca – a treia casă.

O modalitate esențială de a ajuta refugiații este de a le oferi acces la internet și la tehnologiile de informare și comunicare de care dispun bibliotecile. Din cele 1307 de biblioteci publice teritoriale, 1126 dețin calculatoare și 1103 sunt conectate la internet. Tehnologiile de informare și comunicare disponibile în biblioteci reprezintă o putere de informare enormă care trebuie pusă în serviciul refugiaților. Bibliotecile n-au putut face acest lucru în cazul pandemiei, pentru că spațiile fizice erau închise, acum însă situația este alta.

O semnificație specială în condițiile crizei refugiaților, având în vedere condițiile de viață ale acestora în adăposturi temporare fără echi-

pamente tehnice și internet, capătă conceptul *biblioteca publică – spațiu comunitar*. Bibliotecile pot lichida obstacolele birocratice excesive. Cardurile de bibliotecă pot fi eliberate gratuit, se renunță la prezentarea documentelor oficiale. Biblioteca poate fi utilizată pentru învățarea individuală și colectivă. Aici oamenii pot face schimb de experiențe și pot stabili contacte într-o atmosferă sigură și mai puțin stresantă.

În zilele de la declanșarea exodului de refugiați, bibliotecile au acumulat experiențe importante de implicare și bibliotecarii trebuie să învețe unul de la altul, să preia activitățile de succes, pentru că nu există timp pentru experimente.

Pentru început distribuirea experiențelor de calitate, schimbul de practici de calitate privind activitățile pentru refugiați, va fi realizată prin poșta electronică (pentru centrele biblioteconomice), rețeaua de socializare FB, grupul public pe FB *LecturaCentral*, care are aproape 4000 de membri.

În mare parte, serviciile și activitățile pentru refugiați sunt cele experimentate de biblioteci pentru membrii comunităților pe care le servesc, doar că, de această dată, au în vizor refugiații și necesitățile lor.

Cea mai mare parte a activităților recomandate pot fi realizate în limita bugetelor existente. Sunt însă și activități pentru realizarea cărora este nevoie de finanțare suplimentară. Acestea ar include:

- Seturi de materiale pentru refugiați;
- Resurse informaționale în format hârtie etc.

Fenomenul refugiaților și al solicitanților de azil a adus în prim-planul vieții sociale necesitatea parteneriatelor, implicarea voluntarilor, promovarea activităților și serviciilor și cooperarea activității cu diverse organizații umanitare.

Diversificarea serviciilor bibliotecii în condiții de forță majoră e posibilă doar prin donații, sponsorizări și finanțare publică suplimentară. Asistenții voluntari sunt indispensabili pentru toate aceste activități. Prin urmare, bibliotecile cooperează strâns cu organizațiile umanitare mai vechi sau apărute ca necesitate a noii realități. De menționat aici Biroul Migrație și Azil, Crucea Roșie etc. Acești lucrători voluntari includ mulți oameni din mediul refugiaților. Aceștia pot conta

pe bibliotecile publice, unde pot primi sprijin, inclusiv dezvoltarea competențelor.

Gama serviciilor oferite va varia de la servicii generale până la activități individuale sau servicii pentru grupuri bazate pe interese.

Exemple de servicii și activități în ajutorul refugiaților, realizate de bibliotecile din alte țări (sistemizate de IFLA și EBLIDA):

Austria – servicii pentru refugiați, instruire, seturi de materiale de informare, spații de dialog, postere, inclusiv de prezentare a serviciilor oferite de bibliotecă.

Finlanda – Prezentări Power Point despre bibliotecă și serviciile oferite, acces la cărți și reviste în diferite limbi, parteneriate cu Crucea Roșie.

Franța – internet gratuit, studierea necesităților, expertiză legală, socială și administrativă, studierea limbii franceze, întâlniri cu experți, jocuri video, parteneriate cu ONG, instruire privind incluziunea digitală.

Germania – colecții de muzică și filme, turul bibliotecii, carduri gratuite de bibliotecă, accesarea materialelor din mediul online, participarea la lecții și seminare în universități, participarea la activități organizate de bibliotecă la sediu sau în afara bibliotecii. Activități pentru întreaga familie, cum ar fi o cafenea de învățare a limbilor, ora poveștilor în mai multe limbi și pentru copii de diferite vârste, computere și spații de studiu. Activități pentru refugiați, mai ales cele pentru copii, orientate spre organizarea timpului liber.

Referințe bibliografice:

1. Biroul Migrație și Azil [online]. [citat 17.03.2022]. Disponibil: <http://bma.gov.md/ro>
2. Bibliotecile în ajutorul refugiaților [online]. Publicat: 09.03.2022 [citat 17.03.2022]. Disponibil: https://www.facebook.com/groups/205286133498142/?multi_permalinks=934719937221421¬if_id=1646808340821437¬if_t=feedback_reaction_generic&ref=notif
<http://bma.gov.md/en>
3. How can the cultural sector support refugees and other new arrivals [online]. [citat 17.03.2022]. Disponibil: <https://www.seapn.org.uk/post/how-can-the-cultural-sector-support-refugees>

4. Libraries for refugees and asylum seekers [online]. [citat 17.03.2022]. Disponibil: <https://www.goethe.de/en/kul/bib/20622325.html>
5. Libraries serve refugees [online]. [citat 17.03.2022]. Disponibil: <https://refugeelibraries.org/> <https://www.facebook.com/groups/205286133498142/user/1314775952>
6. Public Libraries in Europe Welcome Refugees [online]. [citat 17.03.2022]. Disponibil: <http://www.eblida.org/about-eblida/archive/special-event.html>
7. Responding! Public libraries and refugees: Resource by librarians – for everyone [online]. [citat 17.03.2022]. Disponibil: <https://refugeelibraries.org/> <https://www.facebook.com/groups/205286133498142/user/1314775952>

17.03.2022

BIBLIOTECA ÎN CONDIȚIILE NOII NORMALITĂȚI: PROVOCĂRI, RISCURI, OPORTUNITĂȚI

Ca regulă, prioritățile pentru viitor sunt gândite și răzgândite, analizate, comparate, pe parcursul anului în desfășurare. În condițiile anului 2020, care ar fi trebuit să fie anul echilibrului, dar care a însemnat blocarea bibliotecilor, redeschidere, reblocare etc., în care situația se schimbă de la oră la oră, este destul de complicat de prevăzut ce poate fi realizat pe parcursul unui an plin de incertitudini. Prioritățile pentru anul 2021, practic, s-au impus și au rezultat din situația curentă cu care se confruntă lumea în general și domeniul biblioteconomie și știința informării în particular, dar realizarea acestora, transformarea în activități și produse necesare comunităților din aria de servire va fi o provocare foarte serioasă.

Pandemia a schimbat mersul lucrurilor pe un termen nedefinit. Agendele bibliotecilor au suferit schimbări majore, a avut loc reprioritizarea agendelor, revizuirea politicilor pe intern. Și totuși... Esențial este ca, în aceste condiții, bibliotecile să se alinieze la noua normalitate într-un mod proactiv.

O privire generală asupra situației din marile biblioteci ale lumii denotă faptul că situația este generalizată, pentru că toate bibliotecile se confruntă cu aceleași probleme și aceleași incertitudini.

Bibliotecile din diverse arii geografice sunt diferite și au specificul lor pe mai multe dimensiuni. Însă criza provocată de pandemia virusului Covid-19 a pus bibliotecile lumii în aceeași situație. Cu lacătul la ușă, orice bibliotecă, indiferent de mărime, dotare, potențial, a nimerit în mreaja acelorași restricții și s-a confruntat cu aceleași probleme. Inegalitatea digitală, despre care se discută în domeniu de mai multe decenii, a fost cea care a făcut diferența și de această dată. Atât pe parcursul crizei, cât și imediat după slăbirea restricțiilor (și reintroducerea acestora), bibliotecile s-au divizat foarte distinct între cele care dețin tehnologii și cele care nu se bucură de acest avantaj.

Dacă ne referim strict la Republica Moldova, descoperim că problemele cu care se confruntă bibliotecile sunt enorme. Dintr-un to-

tal de 2674 de biblioteci publice, cât numără SNB, doar 1811 (67,7%) dețin calculatoare. Din totalul bibliotecilor care dețin tehnologii doar 144 sau 5,4% dispun de site-uri sau bloguri. Situația este un pic mai bună în cadrul rețelei de biblioteci publice teritoriale, unde, din 1326 de biblioteci, site-uri și bloguri dețin 114 biblioteci sau 8,55%. Marea problemă o constituie bibliotecile școlare, unde, din 1210 de biblioteci, doar 563 (sau 47%) dețin calculatoare.

Cum au interacționat cu comunitatea din aria de servire bibliotecile fără tehnologii? Au pus mâna pe telefon, cei care l-au avut, și n-au avut altă soluție. Și cam atât. Majoritatea bibliotecilor au suspendat toate împrumuturile de publicații în format tradițional. Ce vor avea de spus reprezentanții APL-urilor, dacă situația se repetă, este greu de spus. Contemplând spațiile goale, s-ar putea întâmpla să nu reziste tentației de a umbla la bugetele bibliotecilor și așa destul de modeste.

În lunile de la declanșarea crizei, lumea bibliotecară a inițiat mai multe studii, rapoarte, recomandări, vizând situația provocată de pandemie. Printre cele mai relevante pot fi menționate cele generate de IFLA Covid-19 and the global library field, OCLC OCLC statement on coronavirus (Covid-19), CENL Cenl Covid-19, EBLIDA A european library agenda for the post-Covid age, WebJunction Reopening archives, libraries, and museums. Amintim aici și de recomandările privind managementul bibliotecii în situația generată de pandemia Covid-19 ale ABRM; măsuri pentru redeschiderea Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova: nonpublicație; recomandările privind managementul situațiilor generate de pandemia Covid-19 și prevenirea lor în cadrul Bibliotecii Municipale „B. P. Hasdeu”.

Date fiind aspirațiile europene ale moldovenilor, unul dintre documentele relevante privind pandemia și bibliotecile, pentru bibliotecarii din Republica Moldova este studiul „O agendă a bibliotecilor europene în era post-Covid”, la elaborarea căruia și-au unit eforturile asociațiile bibliotecarilor din 17 țări europene sub egida Biroului European al Asociațiilor de Biblioteci și instituții de Informare și Documentare – o asociație-umbrelă independentă care reprezintă interesele bibliotecilor europene.

Documentul pregătit de secretariatul EBLIDA identifică cinci factori privind noua normalitate pentru o agendă a bibliotecii europene în era post-Covid-19:

- distanțarea socială exponențială: o bibliotecă bine conectată la doi metri;
- tehnologiile modelează bibliotecile în moduri noi;
- teritoriul economic neexplorat: revizuirea structurii bugetului bibliotecii;
- administrarea bibliotecii la nivel central și local;
- oportunitatea și amenințarea schimbărilor climatice.

Potrivit constatărilor studiului, distanțarea socială exponențială privește politicile de acces, securitatea personalului, distanțarea socială și igienizarea colecțiilor. Regulile și reglementările au fost și vor fi determinate de trei factori:

- a) reglementările naționale de sănătate;
- b) percepția riscului, care variază de la o țară la alta;
- c) dimensiunea și dispunerea spațiilor bibliotecii.

Spațiile și birourile bibliotecii sunt reconceptuate pentru a reduce riscul de a crea aglomerări. Această tendință poate avea un efect pe termen lung și asupra arhitecturii bibliotecii. Reproiectarea spațiilor bibliotecii duce, de asemenea, la reorganizarea serviciilor bibliotecii. Cu o societate, orientată la doi metri fără contact, există condițiile ca conceptul de bibliotecă bazată pe autoservire, fără personal să progreseze și, în același timp, există riscul ca dezvoltarea în continuare a conceptului de bibliotecă să fie a treia casă, locul, unde cetățenii se întâlnesc și fac schimb de idei și opinii, se poate diminua.

Accesul la biblioteca digitală oferă mai multe posibilități. Unii indicatori privind utilizarea resurselor digitale au crescut cu sute și chiar mii de procente în comparație cu datele pre-Covid-19. Dar o societate care pivotează în jurul distanțării sociale poate ajunge să creeze cerințe negative care să conducă la excluderea socială. Bibliotecile europene vor trebui să analizeze amploarea, domeniul de aplicare, obiectivele de învățare și dimensiunea virtuală a activităților pentru public.

Specialiștii nu exclud posibilitatea că în viitorul apropiat va avea loc revizuirea structurii bugetului bibliotecii. În perioada post-Covid,

APL vor trebui să facă reduceri draconice. Greutățile financiare vor deveni evidente în 2021. Revizuirea structurii bugetului bibliotecii va fi o tentație foarte mare pentru unii decidenți. Istoria recentă cunoaște cazuri când reducerile încep de la bibliotecii. O soluție ar fi finanțarea alternativă, care, din păcate, pentru spațiul nostru, este doar un dezi-derat.

În timpul crizei Covid-19, administrarea bibliotecii a fost realizată prin activități tradiționale la fața locului, activități centralizate promovate de instituțiile bibliotecare și o mișcare de bază a profesioniștilor condusă de pasiune și dedicare personală. În timpul crizei Covid-19, setările instituționale au fost consolidate prin implementarea de portaluri web sau facilități centralizate cu informații distribuite la nivel național sau local.

Accesul la serviciile digitale necesită o guvernare a bibliotecilor mai centralizată în ceea ce privește autorizarea drepturilor de autor, standardizarea cerințelor tehnice și coordonarea sarcinilor de gestionare, inclusiv în domeniul statisticilor. În același timp, administrarea locală și profesională a fost, de asemenea, un factor-cheie determinant pentru înființarea de servicii inovatoare sau adaptarea celor existente noii normalități.

Potrivit studiului EBLIDA, riscurile și provocările în viitorul apropiat al bibliotecii includ faptul că perspectivele pe termen scurt și lung nu sunt ușor de prognozat; este dificil să se stabilească dacă noile configurații ale bibliotecii, rezultate din introducerea măsurilor de sănătate publică, vor păstra atracția bibliotecilor pentru publicul larg; nu va fi ușoară existența sau reinventarea bibliotecii într-o societate generalizată de doi metri, în care evenimentele sunt interzise, 75% din scaune sunt eliminate, serviciile destinate clienților trebuie să respecte regulile de distanțare socială, iar accesul la bibliotecă este restricționat în multe feluri.

Documentele generate de lumea bibliotecară la cele mai înalte vâruri vizează: efortul depus de bibliotecii pentru a atenua efectele nocive ale pandemiei virusului Covid-19; calea de urmat pentru bibliotecii în era post-Covid-19; activitățile și tendințele bibliotecii care vor deveni

permanente în perioada post-Covid.

Ce a însemnat anul 2020 pentru lumea bibliotecară? Criza a grăbit viitorul și a aruncat bibliotecile și bibliotecarii în mijlocul istoriei și rămâne doar speranța că această experiență cu Covid-ul va fi unică, nu se va repeta și că „data viitoare vom fi mai bine pregătiți”, dacă, totuși, vom avea ghinionul să înfruntăm provocări similare.

Ce s-a întâmplat cu lumea bibliotecară în această perioadă de timp? Impuși de situație, bibliotecarii au pus pe prim-plan sănătatea și siguranța personalului și a utilizatorilor. Spre aceasta au fost orientați și de autoritățile de sănătate. Cu doar unele excepții toate bibliotecile lumii au trecut prin această practică deloc ușoară pentru o instituție care există pentru utilizatorii săi.

De la distanță, bibliotecarii s-au concentrat pe componenta lor digitală și pe ce ar putea face personalul lor în afara spațiilor fizice. Anume în baza activității de la distanță au fost diversificate ofertele virtuale ale bibliotecilor. Bibliotecarii au învățat din mers diverse aplicații, pentru a putea comunica și a păstra biblioteca în raza de vizibilitate a utilizatorilor.

Din experiența Bibliotecii Naționale putem constata că majoritatea activităților care până la pandemie erau realizate în format tradițional, cu utilizarea spațiilor fizice, pot fi realizate în format virtual cu utilizarea spațiului virtual.

Din gama de activități programate pentru anul 2020, Direcția Cercetare și Dezvoltare în Biblioteconomie și Știința Informării a Bibliotecii Naționale va declara nerealizat doar *Simpozionul Anul Bibliologic 2019*, care era preconizat la 25 martie. La acea dată încă nu intrase în vogă aplicațiile gen Zoom, Google Meet, Skype Meet și multe altele, pe care le-am învățat din mers după 25 martie.

În rest, toate trainingurile programate pentru anul 2020, conferințele zonale, conferința internațională *Lectura ca bază pentru cultură, cunoaștere și dezvoltare*, majoritatea întâlnirilor cu scriitorii din cadrul Programul Național *LecturaCentral* (PNLC), lecții publice, consultații etc. au fost realizate în format online. De menționat că spațiul virtual oferă posibilități enorme, mai ales pe segmentul distri-

buirii informațiilor și a conținuturilor. În timp relativ scurt, aproape s-a dublat numărul de membri ai paginii Programul Național Lectura-Central și ai grupului *LecturaCentral* de pe Facebook.

Avantajele care au consacrat soluțiile digitale s-au conturat și mai pronunțat în condiții de criză, însemnând rapiditate, lichidarea barierele geografice, posibilitatea de a ajunge la mai mulți utilizatori cu mai multe conținuturi. Exemplificăm cu activitățile din cadrul PNLC. La o lună de la plasarea înregistrării conferinței Lectura ca bază pentru cultură, cunoaștere și dezvoltare, aceasta avea contabilizate 4421 de vizualizări, întâlnirile cu scriitorii și experții din cadrul campaniei *10 scriitori/ 10 experți*, aveau înregistrate în mediu câte 2600 de vizualizări, iar grupul *LecturaCentral* înregistra câte 1700 de postări zilnice. Așa cum înregistrările au fost plasate și au rămas în mediul virtual, acestea pot fi accesate oricând, de oricine și de oriunde.

Oportunitățile deschise de criză presupun:

- creșterea accesului la resursele digitale în biblioteci ca direcție pozitivă pe termen lung;
- accelerarea realizării unei lumi „mai inteligente” prin digitalizarea activităților;
- transformarea experiențelor testate pe parcursul pandemiei în activități durabile.

Nu este greu de prevăzut nici impactul permanent asupra percepțiilor oamenilor cu privire la siguranță și preferințele pentru un contact limitat (chiar dacă amenințarea acestui virus special se va încheia). În urma Covid-19, tehnologiile de bibliotecă self-service vor fi mai importante ca niciodată; se va produce reinventarea utilizării viitoare a bibliotecii; transformarea experiențelor testate pe parcursul pandemiei în activități durabile. Bibliotecile vor elabora protocoale proprii de activitate, respectând și pe cele elaborate la nivel de țară sau Organizația Mondială a Sănătății. Redeschiderea bibliotecilor, așteptată de bibliotecari și membrii comunităților, nu înseamnă revenirea la modul în care lucrurile erau în timpurile pre-Covid-19. Redeschiderea însemna punerea în aplicare a noilor abordări ale serviciilor de bibliotecă într-o nouă normalitate. Când bibliotecile s-au redeschis,

au făcut-o cu o mare precauție și grijă pentru personal și, deopotrivă, pentru utilizatori.

Spațiile bibliotecilor sunt, evident, mai liniștite decât înainte și nicio bibliotecă nu oferă gama de evenimente care atrage, în mod normal, utilizatorii. De menționat și faptul că o mare parte din baza tradițională de utilizatori este, de asemenea, atentă la riscul de infectare.

Nu vom discuta aici importanța și impactul comunicării față în față, dar ca soluție de scurtă durată (sperăm), TIC au fost și rămân în continuare de mare ajutor. Biblioteca ca spațiu fizic nu și-a epuizat posibilitățile și ce s-a întâmplat trebuie privit ca o provocare și o soluție intermediară.

Concluzia care se impune, din analiza situației reale, este că biblioteca zilei de mâine este biblioteca hibrid sau mixtă. Despre biblioteca hibrid se discută încă de la începutul anilor 2000, când tehnologiile au început să ocupe tot mai mult teren în biblioteci.

David Lankes, directorul Școlii de Informare a Universității din Carolina de Sud, autorul *Atlasului noii biblioteconomii*, ne sfătuie să privim biblioteca ca o platformă cu servicii fizice și digitale, care să permită comunităților locale să conceapă o serie întreagă de servicii și experiențe atât digitale, cât și fizice. Valoarea unei biblioteci ca platformă, potrivit lui Lankes, nu se măsoară în indicatori precum circulația cărților, spațiul alocat pe raft etc., ci în succesul comunității pe care o susține și care întreține biblioteca.

La 27 octombrie 2020, compania Innovative, o companie din lanțul ProQuest, care oferă soluții și servicii tehnologice de mare calitate bibliotecilor și utilizatorilor din întreaga lume, a emis un comunicat de presă prin care anunță rezultatele unei cercetări despre modul în care oamenii din SUA folosesc bibliotecile publice în timpul pandemiei.

Raportul de cercetare, intitulat „Secolele de rezistență: bibliotecile publice încă esențiale în timpul Covid-19”, prezintă modul în care oamenii au folosit bibliotecile publice în anii 2019 și 2020. Datele reflectă căile prin care s-a schimbat utilizarea, după ce majoritatea bibliotecilor și-au închis ușile în luna martie a anului 2020 și, de atunci, s-au redeschis treptat.

Sondajul inovator efectuat în luna septembrie, cu participarea a peste 1.000 de adulți din SUA, arată că, deși bibliotecile publice sunt încă o instituție care se bucură de o încredere extraordinară, pandemia a adus cu sine provocări imense pentru ca bibliotecile să rămână conectate cu comunitățile.

Studiul demonstrează că:

- Bibliotecile au făcut un lucru admirabil concentrându-se pe resursele online, totuși nu toți utilizatorii au avansat la fel de repede ca bibliotecile lor. Ca rezultat, în timp ce utilizarea resurselor electronice a crescut considerabil, utilizarea generală a bibliotecii a scăzut comparativ cu anul 2019 și începutul anului 2020.

- Investițiile făcute de biblioteci în site-uri web și în aplicații mobile, începând cu 2016, au început să dea dividende, mai ales de la debutul pandemiei. Utilizarea generală online a bibliotecii a crescut de la 39% în 2016 la 55% în 2020.

- Deși utilizarea resurselor electronice a crescut semnificativ în timpul pandemiei, împrumutul de cărți tipărite este în continuare activitatea nr. 1 a bibliotecii.

- În pofida utilizării semnificative a bibliotecilor online și a utilizării mari a resurselor electronice, 53% dintre utilizatorii bibliotecii susțin că uneori nu pot găsi ceea ce doresc în bibliotecă.

- În plus, doar 1 din 5 persoane declară că sunt foarte familiarizate cu ceea ce oferă biblioteca lor locală și același număr spune că nu știu cum să afle mai multe. Un număr impunător de respondenți, 33%, susțin că adesea este greu să vizitezi biblioteca.

În concluziile studiului, Kirsten Matetich, vicepreședinte pentru marketing și dezvoltarea afacerilor din cadrul companiei Innovative, menționează că: „Cercetările noastre confirmă multe lucruri despre care știm că sunt adevărate – că bibliotecile publice sunt iubite și susținute pe scară largă de comunitățile lor. De asemenea, cercetările prezintă lacunele pe care bibliotecile le pot lichida cu ajutorul tehnologiilor mai bune. Angajarea comunităților într-o lume pandemică va continua să necesite creativitate și o tehnologie mai bună atât pentru a servi oamenii, cât și pentru a ne păstra pe toți în siguranță”.

Este evident că bibliotecarii trebuie să se înarmeze cu tot arsenalul de cunoștințe, imaginație și creativitate pentru a ajuta biblioteca să treacă și de aceste mari provocări. Lumea bibliotecară încă urmează să se pătrundă de gravitatea problemelor provocate de pandemie. Dar deja este clar că în era post-pandemică va trebui să răspundă la două întrebări foarte importante pentru a putea merge înainte: de ce, dacă activitățile bibliotecii sunt considerate „esențiale”, „vitale”, „cheie” pentru societate, bibliotecile au putut fi blocate atât de ușor în situații de criză, când de fapt ar trebui să vină în ajutor comunității?; pe termen lung, cu atâtea restricții și giganții IT, devenind și mai puternici în urma Covid-19, în ce măsură bibliotecile își vor restabili starea de fapt din trecut după criza Covid-19?

La a doua reblocare a instituțiilor, librării din Belgia au reușit să mențină librăriile deschise, demonstrând că în acest caz „cărțile sunt un bun comun”. În ce măsură acest argument va putea fi invocat și în cazul bibliotecilor rămîne de văzut.

Referințe bibliografice:

1. A European library agenda for the post-Covid age [online] [citat 15.10.2020]. Disponibil: <chrome-extension://ohfgljdgelakfkefopgkclcohadegdpjf/http://www.eblida.org/documents/eblida-preparing-a-european-library-agenda-for-the-post-covid-19-age.pdf>
2. CENL Covid-19 [online] [citat 15.10.2020]. Disponibil: <https://www.cenl.org/cenl-covid-19/>
3. COVID-19 and the global library field [online] [citat 15.10.2020]. Disponibil: <https://www.ifla.org/covid-19-and-libraries>
4. COVID-19 infection prevention tips for libraries [online] [citat 15.10.2020]. Disponibil: <https://janecowell8.medium.com/covid-19-infection-prevention-tips-for-libraries-67f8e1fd3bf4>
5. COVID-19 NEWS: „New Research on Public Library Usage During Pandemic” [online] [citat 15.10.2020]. Disponibil: <http://newsbreaks.infotoday.com/Digest/COVID19-NEWS-New-Research-on-Public-Library-Usage-During-Pandemic-143640.asp>
6. MĂSURI pentru redeschiderea Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova. Nonpublicație.
7. OCLC statement on coronavirus (Covid-19) [online] [citat 15.10.2020]. Disponibil: <https://www.oclc.org/en/news/announcements/2020/oclc-sta->

- tement-coronavirus-covid-19.html#:~:text=We%20 have%20curtailed%20 international%20and,in%20locations%20around%20the%20world
8. RECOMANDĂRI privind managementul bibliotecii în situația generată de pandemia Covid-19 [online] [citată 15.10.2020]. Disponibil: https://en.calameo.com/read/0061964970cc0272a08e4?fbclid=iwar0pfslyfcrqf_ppgcyo_emp3qc1c3zczvptotpjwn3gnsqqdig9974kys
 9. RECOMANDĂRI privind managementul situațiilor generate de pandemia Covid-19 și prevenirea lor în cadrul Bibliotecii Municipale „B. P. Hasdeu” [online] [citată 15.10.2020]. Disponibil: <http://hasdeu.md/despre-bibliotecaitemi-regulamentul-de-ordine-interioara-1/>
 10. IREopening archives, libraries, and museums [online] [citată 15.10.2020]. Disponibil: <https://www.oclc.org/realm/research.html>
 11. SOARE, Iulian. Belgia – declarată „bun esențial”, pentru ca librăriile să rămână deschise în carantină [online] [citată 15.10.2020]. Disponibil: https://cursdegovernare.ro/belgia-carte-devine-bun-esential-pentru-ca-librariile-sa-ramana-deschise-in-carantina.html?fbclid=IwAR34pntOzPQDaCLPbHATmLywmjyGayw2JlUw3iS8-Zn2hcHish3_0Gc1i70#.X6J4td8Y-lzE.facebook

Magazin bibliologic. 2021, nr. 1/2, p. 32-27

CONSOLIDAREA RELAȚIILOR DINTRE BIBLIOTECĂ ȘI COMUNITATE: PREMISĂ PENTRU DEZVOLTARE ȘI REZISTENȚĂ ÎN TIMP

Tema formulată ca generic pentru activitatea bibliotecilor în anul 2022 a fost dictată în mare parte de rezultatele evaluării bibliotecilor publice teritoriale, care s-a desfășurat pe parcursul anului 2021 și a întâlnirilor, în acest context, cu decidenți de divers nivel de responsabilitate.

Bibliotecile, ca instituții culturale, pot avea un rol crucial în formarea și inspirarea oamenilor la acțiune prin colecțiile, serviciile și produsele lor. Acestea pot, de asemenea, să ofere spații importante comunităților pentru a se întâlni, a socializa și a stabili conexiuni.

Care sunt căile care pot influența consolidarea relațiilor dintre bibliotecă și comunitate și cum poate fi schimbată percepția bibliotecii de către membrii comunității? Modalități există mai multe, dar cele mai bune rezultate pot fi obținute prin:

- Diversificarea serviciilor, conținuturilor și a activităților organizate de bibliotecă;
- Promovarea acestora;
- Sensibilizarea membrilor comunității;
- Implicarea membrilor comunității în activitatea bibliotecii și în viața comunității;
- Intensificarea activităților de advocacy pro bibliotecă;

Tehnologiile moderne sunt un aliat de nădejde în acest demers, oferă posibilități enorme și facilitează realizarea sarcinilor propuse. Rămâne doar mereu actuală însușirea și utilizarea eficientă a lor în procesele funcționale și servirea utilizatorilor finali.

Prioritățile de activitate ale bibliotecii pot fi justificate și argumentate, în mare parte, prin:

- necesitățile utilizatorilor din aria de servire;
- politicile promovate de stat;
- studiile și recomandările organizațiilor internaționale de profil, respectiv documentele și recomandările UNESCO, IFLA, CENL,

OCLC, EBLIDA etc, precum Memoria Lumii, Tendințele IFLA, Oferetele Universale ale Bibliotecii, Indexul competențelor de bază în biblioteconomie, Viziunea globală a bibliotecii viitorului etc.

Comunitatea din aria de servire și decidenții trebuie să cunoască faptul, că există o bază solidă pentru a fundamenta strategia domeniului sau planul de activitate al fiecărei biblioteci.

Pentru a reuși, a avea succes și poate chiar a prospera este nevoie de o flexibilitate fără precedent. În era tehnologiilor, în bibliotecă totul trebuie să fie flexibil: tehnologiile, spațiile, resursele, mobilierul etc, dar în primul rând bibliotecarul.

Să vedem cum stau lucrurile în realitate la toate aceste niveluri de responsabilitate.

Dacă ne referim la necesitățile comunității locale, așa cum localitățile noastre sunt în mare parte mici se presupune, că bibliotecarul le cunoaște sau ar trebui să le cunoască. Foarte puțini sunt cei care în ultimii ani au realizat niște studii, oricât de simple n-ar fi, în acest sens.

Este suficient să luăm un aspect foarte vizibil al activității pentru a ne convinge cât de neflexibili sunt bibliotecarii. Despre un program al activității de la ora 8 la ora 16 sau de la ora 9 la ora 17, cu zilele de sâmbătă și duminică fără program pentru public nu se poate spune că este în interesul comunității și nici nu corespunde recomandărilor internaționale, care sugerează că 30% din timpul de lucru al bibliotecii trebuie să fie peste agenda generală de activități a membrilor comunității.

Majoritatea bibliotecilor trebuie să-și revadă activitatea la acest capitol. Așa cum arată acum este mai degrabă croit după interesele bibliotecarului și nu ale membrilor comunității.

Un punct de rezistență al bibliotecilor sunt considerate resursele documentare. Aici este adevărata gaură neagră a bibliotecilor. Puținele achiziții cu greu răzbat din masa generală de publicații învechite fizic și moral.

La inaugurarea Parlamentului de legislatura a XI, din 26 iulie 2021, Președintele țării, Dna Maia Sandu a trasat prioritățile de țară, bazate pe tendințele de dezvoltare la nivel global. Aceste priorități au fost dez-

voltate în programul de guvernare și în special în Prioritățile Ministerului Culturii pentru anul 2022.

Este cunoscut faptul, că bibliotecile joacă un rol important în democratizarea societății. La cea de-a 25-a ediție a Conferinței Praga Forum 2000, care s-a ținut în zilele de 10-16 octombrie în Praga și care din 1997 a atras un șir de personalități ilustre, laureați ai premiului Nobel, foști și actuali politicieni, oameni de afaceri etc, Președinta țării, în discursul său, atrage atenția la pericolele care amenință societatea internațională în ansamblu, și Republica Moldova îndeosebi – dezinformarea, instabilitatea politică, și mai ales corupția, pe care dumnezei o opune fundamental valorilor de încredere („trust”), onestitate („honesty”) și integritate („integrity”).

După Maia Sandu, democrațiile trebuie să urmeze 5 obiective pe termen lung:

- construirea unor instituții independente și responsabile;
- investiții în educație;
- formarea unor noi generații de lideri;
- educarea cetățenilor în spiritul gândirii critice;
- încurajarea inovației și cercetării.

De menționat aici semnarea Acordului Orizont Europa. La 27 octombrie Dna Natalia Gavriliță, Prim-ministru al Republicii Moldova și Mariya Gabriel, Comisarul european pentru inovare, cercetare, cultură, educație și tineret, au semnat la Bruxelles, Acordul privind participarea Republicii Moldova la Programul- cadru al Uniunii Europene pentru cercetare și Inovare „Orizont Europa”, pentru perioada 2021-2027.

Pe Facebook Natalia Gavriliță menționa că : „În rezultatul asocierii, Republica Moldova va obține drepturi de participare similare statelor membre ale UE, ceea ce îi va permite să coopereze și concureze în calitate de partener egal în toate concursurile anunțate în cadrul Programului „Orizont Europa”. Programul oferă oportunități pentru schimbul de bune practici europene și internaționale, atragerea cercetătorilor, accesul la infrastructură de cercetare și de soluționare a provocărilor cu care se confruntă societatea contemporană.

Obiectivele programului semnat sunt promovarea cercetării și inovării, consolidarea legăturii dintre cercetare, inovare, educație și alte politici. Totodată, programul are scopul să asigure complementaritatea cu politicile și activitățile de cercetare și inovare la nivel național, regional și la nivelul Uniunii Europene.

Republica Moldova participă în calitate de țară asociată și contribuie la toate părțile Programului „Orizont Europa”. Dna Gavriliță menționa și faptul, că participarea Republicii Moldova la programele-cadru ale Uniunii Europene reprezintă o cale de internaționalizare a sistemului național de cercetare și inovare, precum și de asigurare a procesului de integrare în Spațiul European de Cercetare.

Toate aceste obiective trebuie să-și găsească oglindire în strategiile și programele de activitate a bibliotecilor.

La fel, în procesul de elaborare a strategiilor și programelor de activitate, managerii și liderii domeniului trebuie să țină cont de documente internaționale, elaborate cu participarea liderilor domeniului din întreaga lume:

- Raportul IFLA privind tendințele;
- Tendințele de top 2020 în bibliotecile universitare;
- Obiectivele de Dezvoltare Durabilă, ONU;
- Ofertele Universale ale Bibliotecii;
- Viziunea globală privind biblioteca viitorului;
- Preocupările UNESCO privind conservarea durabilă a patrimoniului documentar;
- Indexul Competențelor de bază în Biblioteconomie;
- Recomandările UNESCO privind știința deschisă, 2021 etc.

Raportul IFLA privind tendințele a fost elaborat în anul 2013 și actualizat în conformitate cu evoluțiile domeniului în: 2016, 2017, 2018, 2019. În raportul original au fost selectate cinci sfere unde evoluțiile au modelat mediul informațional global, respectiv:

- niveluri de acces la informații;
- educație online;
- confidențialitate/viața privată;
- oportunități pentru voci noi;

- impactul tehnologiilor noi.

De la raportul original, care stabilește tendințele cheie și ce ar putea însemna, au existat câteva actualizări mai scurte. Fiecare raport identifică alte evoluții economice, sociale, culturale, de mediu, politice și tehnologice, care au implicații pentru bibliotecari și comunitățile pe care le servesc. Raportul oferă o bază și un stimul pentru consolidarea domeniului biblioteconomie și științele informării.

Obiectivele de Dezvoltare Durabilă, ONU. Un alt document pe care trebuie fundamentată activitatea bibliotecilor este Obiectivele de Dezvoltare Durabilă. IFLA a pus mari speranțe și a muncit enorm pentru a integra bibliotecile în Agenda ONU 2030, văzând aici o cale sigură de creștere a imaginii pozitive a bibliotecii.

Vorbim de mai mulți ani de implicarea bibliotecilor în realizarea ODD-urilor și că serviciile planificate trebuie să aibă ca țintă realizarea acestora. Ce se întâmplă cu adevărat? Se pare, că după entuziasmul din primii ani, bibliotecarii sau mai temperat, iar situația este asemănătoare și la nivel internațional.

Recent OCLC a publicat rezultatele unui studiu în care Consiliul Global OCLC împreună cu OCLC Research a chestionat personalul de bibliotecă pentru informații despre cum sunt folosite obiectivele de dezvoltare durabilă (ODD) ale Națiunilor Unite pentru a-și fundamenta direcțiile strategice.

Un total de 1.722 profesioniști de bibliotecă din 99 de țări au completat chestionarul. Din cele 17 ODD, participanții la sondaj au selectat cinci obiective la realizarea cărora bibliotecile ar putea avea cel mai mare impact:

- ODD 4: Educație de calitate;
- ODD 8: Muncă decentă și creștere economică;
- ODD 10: Reducerea Inegalității;
- ODD 16: Pace, justiție și instituții puternice;
- ODD 17: Parteneriate.

În afara celor cinci ODD, evidențiate în acest sondaj, respondenții din diferite regiuni și diferite tipuri de biblioteci consideră că pot avea un impact mai mare în realizarea ODD 3 Sănătate și bunăstare, ODD

11 Orașe și comunități sustenabile și ODD 5 Egalitate de Gen.

- Studiul demonstrează că majoritatea respondenților au careva cunoștințe despre ODD ale ONU. Și că bibliotecarii din bibliotecile universitare și alte tipuri le cunosc mai bine decât cei din bibliotecile publice.

- Studiul mai demonstrează că incorporarea în mod explicit a ODD în planificarea strategică a bibliotecii este scăzută în toate regiunile lumii.

Indiferent dacă este explicit sau implicit, bibliotecile contribuie la realizarea tuturor Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă. Unele ODD, totuși, au un nivel mai mare de implicare a bibliotecilor. Bibliotecarii consideră, în general, că joacă un rol mult mai mare în educația de calitate decât în realizarea celorlalte ODD.

Eforturile organizațiilor de profil, în special OCLC și IFLA, par să crească conștientizarea importanței ODD-urilor.

În unele cazuri, activitățile bibliotecii pentru promovarea ODD sunt asociate cu planificarea strategică, dar mai frecvent acestea sunt rezultatul eforturilor depuse de biblioteci ca parte a misiunii lor generale. Cu toate acestea, rezultatele sugerează că includerea în mod explicit a ODD în planificarea strategică poate ajuta bibliotecile să își maximizeze contribuțiile în dezvoltarea comunității.

Biblioteca poate furniza resursele necesare pentru dezvoltarea ODD.

În întreaga lume, există deja exemple foarte pozitive de guverne locale și regionale, care integrează bibliotecile și cultura în politicile lor mai largi de dezvoltare. Pentru a răspândi această bună practică, avem nevoie atât de conștientizare, cât și de modelare a cadrului global.

Ofertele Universale ale Bibliotecii vizează conectarea comunităților, îmbunătățirea bunăstării și promovarea egalității prin învățare, alfabetizare și activitate culturală. În ultima variantă Ofertele Universale ale Bibliotecii au fost comasate, după cum urmează:

- Cultură și creativitate
- Sănătate și bunăstare
- Informații și Digital
- Lectură

Notă! Toate aceste oferte trebuie să fie disponibile copiilor și persoanelor cu dizabilități.

Ca și în varianta inițială a ofertelor universale, observăm o atenție deosebită proceselor de promovare a lecturii. Această preocupare a bibliotecilor se evidențiază foarte conturat în toate țările și regiunile. Pandemia a arătat cât de mult contează lectura pentru învățare și desțindere. În anul 2021, Polonia, de exemplu a anunțat o investiție de peste 200 de milioane de euro într-un program multianual de încurajare a lecturii. Programul de patru ani este destinat promovării obiceiurilor de lectură la nivel național și reprezintă un sprijin considerabil pentru biblioteci, în special pentru cele școlare. Banii – cea mai mare alocare de acest fel, potrivit autorităților poloneze – vor fi cheltuiți în mare măsură pe resursele bibliotecilor, cele școlare având un rol central.

Discuțiile despre **Viziunea globală privind biblioteca viitorului** scot în relief faptul, că bibliotecile sunt:

- Dedicat să ofere acces egal și liber la informații și cunoștințe;
- Profund angajat în rolurile principale de susținere a alfabetizării, învățării și lecturii;
- Concentrat pe comunități;
- Orientat spre îmbunătățirea inovării digitale;
- Avocați puternici pentru biblioteci la nivel național și regional;
- Conștiente că finanțarea este cea mai mare provocare;
- Dispuse să lucreze mai mult în colaborare și să dezvolte parteneriate puternice;
- Dispuse să fie mai puțin birocratice și mai rezistente la schimbare;
- Mândre să fie gardienii memoriei lumii.
- Orientat spre atragerea tinerilor profesioniști profund angajați și dornici să conducă.

Pentru fiecare reper există și zece oportunități de acțiune. Și aici începe activitatea creativă! Este adevărat că Viziunea a fost elaborată înainte de pandemie, dar cele 10 repere și cele 10 oportunități pentru fiecare reper rămân foarte actuale.

Mulți bibliotecari încă n-au înțeles natura LUMII 2.0 și a bibliotecii secolului 21, noile roluri pe care bibliotecile și bibliotecarii trebuie să le

joace pentru a facilita în continuare accesul publicului la informații în fața provocărilor secolului 21, unde produsele tehnologiei informației și comunicațiilor precum web, internet, dispozitive mobile, rețele de socializare etc au schimbat modul în care trăim, gândim, comunicăm, obținem și difuzăm informații.

Bibliotecarii din secolul XXI trebuie să dobândească abilități de alfabetizare informatică; abilități de creare și utilizare a metadatelor pentru a face față provocărilor și, de asemenea, pentru a exploata oportunitățile.

Probabil nu întâmplător, Asociația Bibliotecarilor Americani a decis să actualizeze în 2021 Indexul Competențelor de bază în Biblioteconomie, care de la apariția în anul 2009 a fost de mai multe ori actualizat în conformitate cu tendințele de dezvoltare a domeniului și a LUMII 2.0.

O altă provocare a lumii bibliotecare este conservarea durabilă a patrimoniului documentar.

Lecțiile învățate în timpul pandemiei COVID-19 și provocările viitoare legate de schimbările climatice impun conservarea durabilă a patrimoniului documentar.

Programul UNESCO Memoria Lumii a găzduit în perioada 21-22 septembrie 2021 cel de-al 2-lea Forum Mondial de Politici Globale. Scopul Forumului a fost acela de a reuni mai multe voci în procesul de dezvoltare a unui cadru de acțiune, concentrându-se pe implicarea națională, regională și locală în reducerea riscului de dezastre (DRR), deoarece se referă la conservarea durabilă a patrimoniului documentar.

Forumului de politici globale, este destinat să încurajeze instituțiile de memorie să ia măsuri pentru a aplica principiile DRR și management și să încurajeze factorii de decizie politică să ia măsuri pentru punerea în aplicare a Recomandării UNESCO 2015.

UNESCO a prezentat la Forum un proiect al „Cadrului strategic privind acțiunea UNESCO pentru conservarea durabilă a patrimoniului documentar prin reducerea și gestionarea riscurilor de dezastru”. Acest cadru, precum și Forumul politicilor globale, contribuie la proiectul UNESCO privind conservarea patrimoniului documentar prin dezvoltarea politicilor și consolidarea capacităților.

În acest context trebuie menționat că a apărut a 2-a ediție a Ghidului UNESCO pentru selectarea moștenirii digitale pentru prezervarea pe termen lung.

Deși nu toate bibliotecile dețin colecții de patrimoniu cultural care sunt recunoscute ca semnificative la nivel național sau internațional, multe biblioteci sunt colecționari ai memoriei locale sau regionale. Deoarece bibliotecile sunt mandatate să răspundă nevoilor comunității lor, accesibilitatea și utilizarea pe termen lung sunt esențiale.

Forumul a evidențiat mai multe inițiative întreprinse de IFLA care lucrează pentru a ajuta bibliotecile să-și dezvolte capacitatea de prevenire a dezastrelor. Acestea includ documente precum Principiile IFLA de implicare în activități de bibliotecă în perioade de conflict, criză sau dezastru, și Pregătirea și planificarea în caz de dezastru: un manual scurt și ghiduri utile pentru Întrebări frecvente de la centrele de conservare (PAC) ale IFLA.

Pentru ce sunt (sau încă mai sunt) apreciate bibliotecile?

Pentru a răspunde la această întrebare, OCLC, ALA (Asociația bibliotecilor publice din SUA) și WebJunction au realizat în anul 2018 studiul "De la Conștientizare la finanțare: Raport sumar privind Percepția și susținerea bibliotecilor publice de către utilizatori".

Studiul demonstrează că unele activități tradiționale încă mai sunt considerate importante, dar reitingul acestora scade. De menționat aici:

- Accesul gratuit la cărți și tehnologii pe care unii oameni nu și le pot permite;
- Accesul gratuit la computere și la internet pentru toată lumea;
- Spații liniștite pentru muncă sau cercetare;
- Personalul potrivit pentru a satisface necesitățile comunității.

Tot mai mulți respondenți consideră, că este important să poată descărca materiale de pe site-ul bibliotecii; că biblioteca trebuie să ofere spații pentru întruniri, socializare, activități în grup; să realizeze cât mai multe activități, care pot fi făcute doar în bibliotecă.

Cererea în creștere pentru resurse electronice a devenit și mai accentuată în 2020, iar așteptările din ce în ce mai mari ale utilizatorilor sunt doar două dintre numeroasele provocări zilnice pe care trebuie

să le înfrunte biblioteca. Paralel, bibliotecarii trebuie să înfrunte problema bugetului în continuă scădere, a personalului – tot mai puțin, a tehnologiilor inadecvate și resurselor tot mai limitate.

Pornind de la cele menționate, pentru activitatea bibliotecilor în anul 2022 au fost stabilite următoarele priorități:

- Reașezarea activității bibliotecii și a proceselor funcționale în conformitate cu noul cadru legislativ și de reglementare;
- Ajustarea serviciilor bibliotecare agendei ONU 2030: dezvoltarea capacităților;
- Aprofundarea rolului bibliotecii de garant al memoriei locale;
- Implementarea recomandărilor UNESCO privind Știința Deschisă;
- Evaluarea impactului bibliotecii: studiere, valorificare și diseminare.

La realizarea acestor priorități se va lua în calcul faptul că în multe privințe, o bibliotecă dintr-o localitate mică este „furnizor de servicii de informare, culturale etc de ultimă opțiune.

Referințe bibliografice:

1. 2020 top trends in academic libraries: A review of the trends and issues affecting academic libraries in higher education [online]. [citat 25.10.2021]. Disponibil: <https://crln.acrl.org/index.php/crlnews/article/view/24478/32315>
2. 21 Update to ALA's Core Competences of Librarianship [online]. [citat 25.10.2021]. Disponibil: <https://www.ala.org/educationcareers/2021-update-alas-core-competences-librarianship>
3. A European Library Agenda for the post-COVID age [online]. [citat 25.10.2021]. Disponibil: <http://www.eblida.org/Documents/EBLIDA-Preparing-a-European-library-agenda-for-the-post-Covid-19-age.pdf>
4. CENL COVID-19 [online] [citat 25.10.2021]. Disponibil: <https://www.cenl.org/cenl-covid-19/>
5. COVID-19 and the Global Library Field Publicat [online]. 13 oct. 2020 [citat 25.10.2021]. Disponibil: <https://www.ifla.org/covid-19-and-the-global-library-field/>
6. Global Vizion Report (2018) : [Raportul IFLA privind Viziunea Globală] [online]. [citat 25.10.2021]. Disponibil: <https://www.ifla.org/wp-content/uploads/2019/05/assets/GVMultimedia/publications/gv-report-intro.pdf>
7. IFLA Adds a Library Perspective to the 2nd Memory of the World Global Policy Forum [online]. 27 sept. 2021 [citat 25.10.2021]. Disponibil:

- <https://www.ifla.org/news/ifla-adds-a-library-perspective-to-the-2nd-memory-of-the-world-global-policy-forum/>
8. The UNESCO/PERSIST Guidelines for the Selection of Digital Heritage for LongTerm Preservation : By the UNESCO/PERSIST Content Task Force May 2021. (edition II) [online]. [citat 25.10.2021]. Disponibil: <https://repository.ifla.org/bitstream/123456789/1389/1/Guidelines%20For%20the%20Selection%20Of%20Digital%20Heritage%20For%20Long-Term%20Preservation%20%E2%80%93%202nd%20Edition.pdf>
 9. UNESCO Memory of the World International Register Calls for Nominations for 2022-2023 Cycle [online]. [citat 25.10.2021]. Disponibil: <https://www.ifla.org/news/unesco-memory-of-the-world-international-register-calls-for-nominations-for-2022-2023-cycle/>
 10. United Nations Sustainable Development Goals Study 2021 Findings from the 2020 OCLC Global Council Survey [online]. Septembrie 2021 [citat 25.10.2021]. Disponibil: https://www.oclc.org/content/dam/research/publications/2021/216896-WWAE-A4_SDG-Summary-Report-Global-Council.pdf
 11. Universal Library Offer [online]. [citat 25.10.2021]. Disponibil: <https://www.librariesconnected.org.uk/page/universal-library-offers>
 12. Viziune globală : Rezumatul raportului : Top 10 aspecte cheie și oportunități [online]. [citat 25.10.2021]. Disponibil: <https://www.ifla.org/wp-content/uploads/2019/05/assets/GVMultimedia/publications/gv-report-summary-ro.pdf>

2021

SURSELE DE INFORMARE CA TEMELIE DE EXISTENȚĂ A BIBLIOTECII

Ultimii ani și chiar ultimele decenii au însemnat pentru domeniul biblioteconomie și știința informării o luptă continuă pentru supraviețuire. Biblioteca și bibliotecarul se află într-o permanentă căutare a identității. În încercarea de a ajusta activitatea bibliotecii exigențelor utilizatorilor, tehnologiilor în continuă dezvoltare și a asigura imaginea pozitivă a acesteia în comunitate, bibliotecarii s-au antrenat într-o goană dură după servicii sau activități de senzație. Însăși Federația Internațională a Asociațiilor de Bibliotecari și Biblioteci (IFLA) solicita, la un moment dat, bibliotecarilor să inițieze servicii despre care utilizatorii nici n-au visat că pot fi oferite de o bibliotecă. În același timp, foarte mulți profesioniști se întrebă dacă nu se deviază prea mult de la esența bibliotecii – proliferarea cunoașterii, transformarea informației în cunoaștere, promovarea lecturii ca bază pentru cunoaștere. Într-o Societate a Cunoașterii, această constantă a bibliotecii este de mare importanță.

O altă întrebare care apare destul de frecvent în literatura de specialitate este dacă instrumentele noi specifice lumii moderne, precum instrumentele de tăiat cu laser și altele asemenea pot salva biblioteca. Liderii și formatorii de opinii din domeniul biblioteconomie și știința informării sunt foarte confuzi în privința viitorului bibliotecii, de aici și căutările care par fără sfârșit. Cert este faptul că lupta continuă, problemele se multiplică și nu se rezumă doar la lichidări de structuri, reduceri de personal, reducerea orelor de funcționare, înlocuirea bibliotecarilor plătiți din buget cu voluntari etc. Biblioteca este un serviciu public pe care autoritățile sunt datoare să-l ofere comunității.

Aceasta este responsabilitatea decidenților pe segmentul cultură, cunoaștere și instruire, care constituie baza dezvoltării. Accesul la informație este un drept fundamental al omului, care trebuie respectat necondiționat. Prin însăși esența sa, biblioteca este un garant al protecției sociale în cultură. Niciun guvern nu trebuie să fie indiferent de faptul că cetățenii citesc sau nu și ce anume aceștia citesc.

Ca să poată activa eficient, biblioteca are nevoie de spații adecvate, resurse informaționale, documentare, tehnologice, personal bine pregătit pentru a oferi servicii necesare populației din aria deservire.

Deși în ultimii ani serviciile bibliotecii au evoluat și s-au extins mult după cadrul tradițional și bibliotecarii dezvoltă o gamă largă de servicii nontradiționale, promovarea cărții și a lecturii rămâne nucleul și axa care ține pe verticală instituția bibliotecară. Acționând în conformitate cu acestea, bibliotecarii nu au cum să dea greș. Cartea bună niciodată nu va fi prea multă.

Cu toate investițiile masive pe segmentul de informatizare, studiile realizate în ultimii ani de către prestigioase agenții de cercetare în domeniul demonstrează că marca bibliotecii rămâne a fi cartea. Nu este de mirare, pentru că marca se constituie în timp și cu cât mai puternică este marca, cu atât mai grea este înlocuirea ei.

Cu o istorie de milenii, marca bibliotecii va rămâne mereu cartea. Nu există o concurență serioasă, cel puțin la moment. Deci, biblioteca înseamnă, în primul rând și mai întâi de toate, informație, carte, lectură și tot ce vine în ajutor cunoașterii. Toate celelalte servicii și activități, oricât de multe și diverse ar fi, nu trebuie să afecteze această temelie pe care se ține (încă!?) tot acest mecanism complex – biblioteca. Sigur, aici este loc de discuții în contradictoriu, fiecare părere având dreptul la existență, dar atunci când vom încerca să demonstrăm impactul bibliotecii, vom alege indicatori puternici. Nimeni nu va demonstra valoarea bibliotecii prin numărul de articole sportive sau unelte agricole împrumutate. Proiectele, serviciile, activitățile nontradiționale apar la un moment anume, dictate poate de niște necesități, unele prind rădăcini, altele mor din fașă. Vorba bine cunoscută: „Ce e val ca valul trece”. Mai este și problema posibilităților deloc de neglijat.

În ultimii ani se vorbește mult despre criza lecturii. Printre motive este vehiculată orientarea spre alte modalități de informare și transformare a informației în cunoaștere, dar și disponibilitatea tot mai mare a tehnologiilor de informare și comunicare. Cert este că nu toată lumea este de acord cu faptul că lectura e mai puțin importantă acum decât era cu ani în urmă. Cel mai elocvent argument în acest sens este

Biblioteca Centrală Oodi, Helsinki – un edificiu care a costat Guvernul Finlandei și Primăria orașului Helsinki 89 de milioane de euro. La inaugurarea din 5 decembrie 2018, sala de lectură a bibliotecii era dotată cu 100 000 de exemplare de publicații. După doar două săptămâni, rafturile sălii de lectură au rămas aproape goale, locuitorii împrumutând peste 66 de mii de volume.

Un alt exemplu ar fi biblioteca Bookster, București. Acest experiment a fost în vizorul nostru și acum câțiva ani. Revista *Forbes.ro* publica la 30 ianuarie 2019 un articol despre rezultatele activității bibliotecii Bookster în anul 2018: „Biblioteca oferă celor 60 000 de abonați acces la peste 80 000 de cărți, articole, studii de caz și materiale video din domenii diferite, de la dezvoltare personală și profesională la hobby-uri și beletristică. Serviciul de recomandare personalizată și livrare la birou este oferit exclusiv companiilor. Abonamentul la Bookster costă între 3 și 5 euro de persoană pe lună, în funcție de numărul total de angajați ai companiei”. În 2018 au fost împrumutate 2 milioane de cărți. În medie, un angajat împrumută și citește peste 13 cărți și articole pe an. Foarte interesante sunt preferințele de lectură ale abonaților: „Astfel, cititorii din industria IT sunt atrași de lecturi fantastice și istorie: *Origini* de Dan Brown și *Sapiens: scurtă istorie a omenirii* de Yuval Noah Harari se află printre primele opțiuni ale programatorilor. Angajații din Banking, Telecom și FMCG rămân însă fideli ficțiunii, iar *Oamenii fericiți citesc și beau cafea* de Agnes Martin-Lugand este prima lor alegere”.

Aglomerarea din librăriile rețelei „Cartier” în zilele când se anunță reduceri sau în *Noaptea cărților deschise* cu reduceri de aproximativ 15% din preț vine să combată faptul prin următoarele afirmații, că se citește mai puțin și pot fi interpretate diferit. Librării susțin că, imediat ce sunt anunțate reduceri, oamenii încep să rezerve cărțile pe care doresc să le cumpere. În baza acestor exemple putem concluziona că oamenii citesc. Iar pentru lectură au nevoie de cărți de calitate. Or, într-o bibliotecă proaspăt inaugurată (Helsinki), publicațiile nou achiziționate puteau fi doar cele mai actuale și necesare cititorului din localitate.

Întreaga istorie a bibliotecii se ține pe folosirea în comun a ideilor și a resurselor. Un membru al comunității din raza de servire a unei bi-

blioteci, indiferent de statut social și potențial financiar, nu poate să-și permită procurarea tuturor cărților de care are nevoie pentru dezvoltare profesională, personală sau generală. O comunitate, prin consolidarea eforturilor comune, poate găsi o soluție. Salvarea poate veni din partea bibliotecilor, însă doar în cazul dotării corespunzătoare a acestora.

Să vedem care este calitatea publicațiilor deținute de bibliotecile publice de pe teritoriul Republicii Moldova. Conform datelor statistice de la 01.01.2019, fondurile bibliotecilor constituie 86 772 325 de exemplare. O cifră impunătoare ca număr, nu însă ca și calitate. Nu vom opera cu această cifră, pentru că ea reflectă situația din toate tipurile de biblioteci publice, inclusiv școlare, universitare, specializate etc. Un tablou real ni-l pot oferi bibliotecile publice teritoriale, care au menirea să servească publicul larg.

Potrivit statisticilor anului 2018, numărul achizițiilor bibliotecilor publice teritoriale pe cap de locuitor a constituit 0,072 sau 72 de cărți la o mie de locuitori, pe când recomandările organizațiilor de profil, precum cum IFLA/UNESCO spun că acesta trebuie să fie 0,25 cărți pe cap de locuitor, sau 250 de cărți la o mie de locuitori.

De menționat că în ultimii cinci ani, numărul achizițiilor a fost în continuă descreștere: de la 210,3 mii în 2014 la 152,0 mii în 2018. Respectiv în descreștere este și fondul total de publicații din bibliotecile publice: de la 16 788,5 în 2014, la 16 015,4 în 2018.

O altă problemă la fel de serioasă este calitatea publicațiilor din dotarea bibliotecilor. Colecțiile existente în bibliotecile publice sunt extrem de învechite. Rata medie de înnoire a colecțiilor de 83 de ani (2019) (în timp ce recomandările IFLA/UNESCO sunt de 7-10 ani) este mărturie grăitoare a unei colecții învechite fizic și moral.

Încă o problemă pentru bibliotecile noastre este ponderea mică a literaturii editate în limba română și în special cu grafie latină. Conform datelor pentru anul 2018, bibliotecile publice teritoriale dețin în total 16 015 417 unități de păstrare, inclusiv 7 960 497 de exemplare, sau 49,7%, în limba română cu grafie latină și chirilică. Ponderea publicațiilor cu grafie latină constituie 65,4% din totalul publicațiilor în limba română.

Dinamica este diferită, pentru că în anul 2016, bibliotecile publice teritoriale dețineau în total 16 333 300 de unități de păstrare, inclusiv 8 090 200 de exemplare, sau 49,5%, în limba română cu grafie latină și chirilică. Ponderea publicațiilor cu grafie latină constituia 62,4% din totalul publicațiilor în limba română. Mărirea unor cifre este dictată de scăderea altora, iar interpretarea nu poate fi univocă.

Există suficiente semne că interesul pentru carte și lectură nu s-a consumat. Dar cartea devine din ce în ce mai mult un lux. Un moment care trebuie discutat la diverse niveluri de responsabilitate este faptul că publicațiile sunt foarte scumpe, cel puțin pentru realitatea noastră, iar oamenii nu pot cumpăra cărți scumpe.

Conform unor calcule realizate de secția Dezvoltarea colecțiilor, BNRM, prețul mediu al unei cărți crește continuu. Dacă în anul 2014 era de 162 de lei, în anul 2015 a constituit 193 de lei, iar în anul 2018 era deja 269 de lei. Câți dintre concetățenii noștri își pot permite asemenea cheltuieli? Poate anume costul cărților este explicația faptului că, potrivit ultimului Barometru al Opiniei Publice (2019, februarie), zilnic:

- citesc ziare 5% de respondenți;
- ascultă radioul 25%;
- privesc televizorul 74%;
- citesc cărți 6%.

În același timp, internetul este utilizat zilnic de 52% de respondenți.

Politica prețurilor trebuie schimbată, dacă vrem ca publicațiile să ajungă la cât mai mulți cetățeni. În Germania, de exemplu, prețul cărții îl stabilește editura și acesta nu poate fi majorat. Susținerea editării cărților de către stat este o practică cunoscută în mai multe țări. Există această practică și în Republica Moldova. În anul 2019, în *Programul pentru editarea cărții naționale* au fost editate 80 de titluri în 24 000 de exemplare. Însă cele aproximativ 5 milioane de lei (2019) destinați acestui program este o sumă prea mică pentru a acoperi necesitățile de actualizare a colecțiilor.

Formula de calcul pentru achiziția de publicații practică în bibliotecile lumii este următoarea: numărul total al populației țintă se înmulțește cu 0,25 (Recomandarea IFLA/UNESCO) și se înmulțește

cu prețul mediu al unei cărți. Conform acestei formule ($2\ 998\ 235\ X\ 0,25\ X\ 231 = 173\ 148\ 075,25$), Republica Moldova are nevoie de peste 173 de milioane de lei pentru a actualiza colecțiile bibliotecilor publice teritoriale și a le ține la standardele internaționale. Un punct de pornire pentru rezolvarea problemelor de pe segmentul colecții trebuie să fie *Legea cu privire la biblioteci*, 2017. Printre noutățile legii un loc aparte ocupă punctul 3 al articolului 40. *Bugetul bibliotecilor publice din capitolul VII. Finanțarea bibliotecilor publice*, care prevede ca administrația publică, alocă anual mijloace bibliotecilor publice teritoriale pentru procurarea a minimum 50 de titluri de documente la 1 000 de locuitori. Nu este mult, dacă luăm în considerare că IFLA/ UNESCO recomandă de cinci ori mai mult. Dar este un punct de pornire dacă invocăm faptul că în ultimii ani multe primării, consilii raionale aproape că nu alocă finanțe pentru achiziția de publicații.

O altă noutate absolută a *Legii cu privire la biblioteci*, 2017, este punctul 5 al articolului menționat mai sus, care stipulează că în bugetele bibliotecilor publice se prevăd sume destinate pentru achiziții de documente în limbile minorităților naționale în vederea satisfacerii necesităților tuturor membrilor comunității pe care o deservește biblioteca respectivă. La stabilirea mărimii colecțiilor pentru minoritățile naționale trebuie luate în considerare recomandările internaționale potrivit cărora la 500 de locuitori sunt recomandate 100 de volume, iar pentru un număr mai mare de 2 000 de locuitori – un volum la 10 locuitori. Aceste cifre, ajustate situației bibliotecilor concrete, trebuie luate ca bază pentru elaborarea politicilor de achiziții și dezvoltare a colecțiilor și negocierea bugetelor necesare. Potrivit lui Y. N. Harari, renumitul autor al lucrărilor „Sapiens. Scurtă istorie a omenirii”, „21 de lecții pentru secolul XXI” și „Homo Deus. Scurtă istorie a viitorului”, astăzi, principala sursă de avere este cunoașterea. Dacă, potrivit viziunii tradiționale asupra lumii, există două tipuri de resurse – materiile prime și energia –, potrivit viziunii moderne, la acestea două se alătură cunoașterea. Care este rolul bibliotecii în promovarea cunoașterii e un lucru bine cunoscut. Aici este loc de implicare și de afirmare... și de aici poate să vină salvarea bibliotecilor.

Manifestul Bibliotecii Europene, elaborat de organizații puternice de profil precum IFLA, EBLIDA, LIBER, SPARC Europe, reafirmă rolul bibliotecilor de „locuri esențiale de învățare și implicare civică, ferestre spre cultură și patrimoniu pentru toți, călăuze în cercetare și inovare”. Este accentuat, de asemenea, rolul bibliotecilor în dezvoltarea competențelor digitale, mass-mediei și culturii informației. Nu este scăpat din vedere nici rolul bibliotecarilor de gardieni ai patrimoniului documentar al Europei.

Pentru a rămâne în vizorul decidenților și a-și demonstra importanța în fața utilizatorilor, bibliotecile vor adopta și în viitor un șir tot mai larg de servicii nontradiționale, vor oferi spații pentru întâlniri, spații pentru discuții, pentru socializare etc. Dar cel mai important din toate – vor trebui să rămână spații pentru lectură. O comunitate întotdeauna va avea nevoie de un spațiu pentru lectură. Fără carte și lectură, biblioteca va fi o entitate, dar nu bibliotecă.

O concluzie care se impune din cele relatate ar fi că lectura publică trebuie să fie una dintre preocupările importante ale statului. Rezolvarea vine prin grija față de biblioteci, librării, edituri și alte entități, care au tangențe cu lectura și cartea, indiferent de format.

Referințe bibliografice:

1. OSOIANU, Vera. Biblioteca publică între percepția tradițională și utilizatorul modern. Chișinău: BNRM, 2015. 232 p. ISBN 978-9975-4498-8-0.
2. OSOIANU, Vera. Biblioteca în căutarea identității. Chișinău, 2013. 356 p. ISBN 978-9975-62-340-7.
3. OSOIANU, Vera, POPA, Valentina. Centrul de Statistică BNRM ca oglindă a domeniului biblioteconomic. In: Biblioteca Națională a Republicii Moldova – Meridianul Zero al Sistemului Național de Biblioteci (1991-2016). Monografie (consacrată aniversării a 185 de ani de la fondarea BNRM). Chișinău: BNRM, 2017, pp.116-121. ISBN 978-9975-110-86-0.
4. PINTILEI, Elena, Osoianu, Vera. Datele statistice ca dovadă a impactului bibliotecii asupra comunității. In: Magazin bibliologic, 2018, nr. 1/2, pp. 22-27. ISSN 1857-1476.

Magazin bibliologic. 2020, nr. 1/2, p. 56-60

BIBLIOTECA, COVID-19 ȘI TIMPUL POLIȚELOR DE PLĂTIT

În ultimele decenii, odată cu modernizarea și extinderea tehnologiilor și a Internetului, bibliotecarii s-au aflat într-o febrilă goană de căutare a identității, de explorare și experimentare a noilor metodologii și tehnici de activitate pentru a demonstra vitalitatea, relevanța și impactul bibliotecii asupra membrilor comunității din aria de servire. Așa au apărut conceptele bibliotecă hibrid, bibliotecă a treia casă, bibliotecă lucrurilor, bibliotecă – centru de învățare pe tot parcursul vieții, bibliotecă – centru comunitar, bibliotecă – centru tehnologic, bibliotecă – centru de informare, bibliotecă în ajutor implementării Agendei ONU 2030 etc.

Toate ideile și conceptele noi au fost și sunt în continuare dictate de necesități. Bibliotecarii sunt prin tradiție foarte inventivi. În condiții optime de activitate și de liniște, aceștia au demonstrat că bibliotecă poate fi utilă comunității ca instituție de încredere, care poate contribui la îmbunătățirea calității vieții oamenilor – misiunea supremă a bibliotecii. Total neașteptat, a venit timpul ca bibliotecarii să demonstreze în practică cum funcționează bibliotecă în condiții de forță majoră. Presa de specialitate relatează de mai mulți ani despre strategiile bibliotecilor de activitate în condiții de criză, mai ales în bibliotecile din țările care foarte des se confruntă cu calamități naturale: uragane, inundații, incendii etc. Noi, până acum, am fost feriți de toate acestea, inclusiv de epidemii. Situația actuală, declanșată de pandemia COVID-19 a schimbat firul firesc al lucrurilor și bibliotecarii vor trebui să învețe cum să facă față și unor asemenea întâmplări neprevăzute. Lucrurile s-au schimbat și se pare că niciodată nu vor mai fi la fel ca până acum.

În diferite perioade, în diferite țări, bibliotecile au activat în situație de război, revoluție, revoltă, inundații, uragane, incendii și multe altele. Asociații profesionale precum IFLA, ALA etc. au avut în vizor activitatea bibliotecilor în situații de crize și chiar forță majoră. Există reglementări privind managementul condițiilor de criză. Dar nicio organizație profesională n-a putut prevedea o pandemie, care să afec-

teze aproape toate țările de pe toate continentele aproape concomitent.

Istoricul izraelian, Yuval Noah Harari în mult cititele și mult citatele lucrări: *Sapiens: Scurtă istorie a omenirii*; *Homo deus: Scurtă istorie a viitorului*; *21 de lecții pentru secolul XXI* prognozează proiectele de viitor ale civilizației umane, care vor gravita spre nemurire, fericire și îndumnezeire. Potrivit savantului, acestea vor lua locul proiectelor din trecutul omenirii: foamea, molimele și războaiele. Ce bine ar fi fost dacă ar fi avut dreptate în totalitate! Harari își argumentează teoriile prin faptul că „Pentru prima oară în istorie, astăzi mai mulți oameni mor fiindcă mănâncă prea mult, și nu fiindcă mănâncă prea puțin; mai mulți oameni mor de bătrânețe decât din cauza bolilor infecțioase, și mai mulți sunt cei care se sinucid, decât cei care sunt uciși de soldați, teroriști și criminali luați laolaltă.”

Iată că excepțiile de la linia anunțată de Harari nu s-au lăsat așteptate și să sperăm că și de această dată „excepția va întări regula.”

Însuși Harari își lasă teren pentru manevre, menționând: „Știm destul de bine ce trebuie de făcut pentru a preveni foamea, molimele și războiul – și de obicei reușim să facem. E adevărat, există încă eșecuri notabile; dar atunci când ne confruntăm cu asemenea eșecuri, nu mai ridicăm din umeri spunând: «Ei bine, așa merg lucrurile în lumea noastră imperfectă» sau «Facă-se voia Domnului». Mai curând atunci când foamea, molimele și războiul ne scapă de sub control, simțim că cineva a dat-o în bară, înființăm o comisie de anchetă și ne promitem nouă înșine că data viitoare ne vom descurca mai bine”.

Se pare că lucrurile nu sunt chiar atât de simple și nici clare. Proiectele trecutului încă rămân în actualitate. Argumentul pe față este Coronavirusul, care în câteva luni a bulversat economia globală și a schimbat agendele de țară pe toate continentele globului. Lumea bibliotecară, ca de altfel și alte domenii, pentru prima dată, se confruntă cu o provocare de asemenea proporții și nu avem dreptul să afirmăm că data viitoare ne vom descurca mai bine. Este nevoie să concentrăm toate eforturile pentru a demonstra că știm cum să ne descurcăm în orice situația, chiar de această dată.

Activitatea bibliotecilor pe timpul perioadei de pandemie, când lu-

mea bibliotecară a trăit vremuri și experiențe total neașteptate, va servi pentru multă vreme ca studiu de caz veridic despre cum s-au descurcat unii și cum au eșuat alții.

Toată arhitectura biblioteconomică din ultimele decenii are la fundament dezideratul bibliotecii și al bibliotecarului de a fi acolo unde este utilizatorul real și cel potențial. Acest deziderat trebuie să fie axa activității și în vremuri de liniște totală și pe timpuri de turbulențe sociale majore.

Pulsul frământărilor din zilele de pandemie poate fi luat de pe rețelele de socializare și se poate observa că reacțiile de pe diverse meridiane sunt foarte diferite. Se pare că lumea bibliotecară a fost găsită puțin (dacă nu chiar total) nepregătită. Managementul dezastrelor în spațiul nostru, dar se pare că și pretutindeni în lume, încă urmează a fi asimilat.

La începuturile pandemiei, când instituțiile publice se închideau una după alta, bibliotecarii au semnalat pe rețele faptul că odată cu sistarea activității altor instituții s-a mărit fluxul de vizitatori în bibliotecă. Omul este o ființă socială și nu poate sta în izolare pe termen lung. Dar nu aceasta presupuneam atunci când vorbeam de conceptul de bibliotecă – centru comunitar, sau de conceptul bibliotecă „a treia casă”? Nu aceasta aveam în vedere când îl citam pe Dmitrii Lihaciov, savantul rus, care, ca odă bibliotecii, menționa, cu ani în urmă, că pot să fie închise școli, universități, alte instituții, dar atât timp cât rămâne bibliotecă, nimic nu este pierdut?

În toiu manifestărilor în susținerea bibliotecilor din Regatul Unit, la proteste au ieșit nu numai utilizatorii bibliotecilor, dar și non utilizatorii. Aceștia afirmă că bibliotecă trebuie să rămână acolo unde-i este locul. Chiar dacă azi o persoană concretă nu-i folosește serviciile, să fie acolo pentru timpul când va avea nevoie de serviciile acesteia.

Studiile realizate în ultimii ani, având ca temă așteptările utilizatorilor, plasează în prim-planul doleanțelor necesitatea informației despre sănătate și bunăstare. Situația din jurul Coronavirus readuce pe agenda bibliotecii, în mai mare măsură, acest deziderat. În primele zile de pandemie, răspunsul bibliotecii la situația creată putea fi rezumat la căutarea materialelor de igienă pentru personal și utilizatori (gel pen-

tru spălatul mâinilor, dezinfectanți, mănuși, măști), afișarea avizelor etc. Ca spații publice, locuri de întâlnire pentru membrii comunității, bibliotecile ar trebui să folosească tot arsenalul de metode de promovare a informației veridice despre acest fenomen: întâlniri cu persoane cu pregătire medicală, discuții individuale și în grup (ținând cont de recomandările organelor de resort), diseminarea informațiilor de calitate, mesaje și directive ce vin din partea instituțiilor, responsabile de soluționarea problemei. Majoritatea activităților tradiționale pot fi realizate și în format online.

Starea de alarmă globală cauzată de Coronavirus ridică multe semne de întrebare pentru bibliotecari. Prinse în acest vârtej, care afectează țări și continente, bibliotecile își revăd și regândesc din mers metodele de implicare, încercând să-și impună prezența ca instituții indispensabile comunității. Evident că bibliotecarii au un rol de jucat în timpul situațiilor de criză, întrebarea este unde pot fi de un real folos și unde pot influența și-și pot demonstra impactul și utilitatea, cel mai bine. Toate firele duc spre activitatea corectă de informare, de evaluare a informației, de selectare a informației corecte și implicarea în combaterea informației false, care este în stare să provoace și mai multă panică decât deja este creată prin amploarea fenomenului.

Este evident, că în condiții de criză, bibliotecile se confruntă cu cerințe suplimentare și își asumă roluri suplimentare în a ajuta comunitățile pe care le servesc, angajații și instituțiile partenere.

Ideea de a aduna în bibliotecă diferite unelte de gospodărie a apărut în bibliotecile americane în urma unui uragan, în care numeroase localități au fost distruse din temelie și pentru a ajuta locuitorii cu diverse instrumente, bibliotecarii au început să le colecționeze și să le împrumute membrilor comunității. Gama de instrumente achiziționate de biblioteci s-a extins mai târziu, incluzând instrumente necesare pentru organizarea timpului liber, inclusiv de bucătărie, sport, vestimentație. Dar ideea inițială a pornit de la un dezastru natural și dorința de a fi de folos.

Cel mai mare rol pe care îl pot juca bibliotecile și bibliotecarii, ca răspuns la noua amenințare, COVID-19, este ca specialiști în infor-

mare. În această situație reapare în prim-plan necesitatea de a învăța membrii comunității cum să evalueze, să filtreze informația și să ajungă la conținuturile veridice.

Este timpul oportun ca bibliotecarii să exploateze la maximum funcția de informare a bibliotecii, să ajute oamenii să ajungă mai ușor la informația corectă.

Fără vaccin adecvat bolii sau medicamente aprobate, cea mai bună abordare pe care instituțiile, centrele de sănătate o recomandă în acest moment este o gamă largă de ceea ce se numește intervenții non-farmacaceutice. Aici este una din nișele de implicare a bibliotecarilor, de rând cu mesagerii altor profesii.

Particularitățile pentru COVID-19 sunt destul de asemănătoare cu cele ale altor boli virale precum gripa. La nivel personal, acestea includ, de rând cu alte acțiuni de protecție, spălarea corectă a mâinilor și menținerea distanțării sociale. Nimeni nu are ce căuta în zona de confort, cel puțin 1 metru distanță (aici recomandările sunt diverse) a persoanelor.

Un rol important pe care bibliotecile îl pot îndeplini ca răspuns la diverse situații ce țin de COVID-19 este cel al specialiștilor în educația informațională. Fluxul masiv de informații de multe ori contradictorii îi fac pe cetățeni să se simtă nesiguri. Aceștia nu știu în ce știri să aibă încredere. Bibliotecile pot ajuta la umplerea golului ca surse de informații de încredere, precum și ca scut împotriva dezinformării. Prin promovarea informației de calitate, bibliotecile pot combate știrile false, care destabilizează și mai tare situația și sporesc panica.

Pe fondul îngrijorării globale în ceea ce privește coronavirusul, oamenii apelează la bibliotecă pentru resurse despre cum să se protejeze pe ei înșiși, pe membrii familiei și pe membrii comunității. Bibliotecile au servit dintotdeauna ca surse de încredere pentru informații de calitate în materie de sănătate, iar bibliotecarii sunt experți instruiți în a ajuta oamenii să găsească cele mai recente informații despre subiecte, cum ar fi, în acest caz, COVID-19.

Anume în momente de criză, bibliotecarii pot reaminti publicului despre ceea ce bibliotecile au făcut întotdeauna cel mai bine, disemina-

rea informației corecte, de calitate. Bibliotecile pot distribui informații actualizate pe site-urile lor cu privire la starea schimbării COVID-19, pot folosi canalele de comunicare pentru a promova cele mai bune practici de protejare împotriva virusului. Bibliotecile pot juca un rol esențial în a ajuta toți oamenii să acceseze informații medicale exacte, pe care le pot înțelege.

În mod ironic, răspândirea informațiilor și dezinformarea este desul de similară cu răspândirea virusului discutat în această situație. Ca și în cazul bolilor corpului, mintea poate fi pregătită împotriva dezinformării prin cunoașterea timpurie și repetată a faptelor veridice. Ceea ce bibliotecile pot aduce în lupta cu focarul COVID-19 este o abordare mai nuanțată și mai conștientă a actului. Bibliotecarii trebuie să se gândească nu numai la ceea ce postează, distribuie sau afișează, ci și la modul în care fac acest lucru și la potențialele mesaje neintenționat transmise. Bibliotecile pot ajuta utilizatorii să se informeze despre riscurile de transmitere a bolii.

Organizația Mondială a Sănătății (OMS) a creat o pagină cu mituri și răspunsuri care ar fi un loc minunat pentru bibliotecile ce doresc să abordeze dezinformarea. Fiecare mit este desființat de fapte concrete.

Biblioteca Națională de Medicină SUA are o pagină excelentă de resurse Coronavirus, disponibilă bibliotecarilor. Desigur, mesajul general pentru cetățeni, de până acum, a rămas același. Nu intrați în panică și spălați-vă pe mâini! (pentru început). Cetățenii trebuie să fie încrezuți că bibliotecile cunosc adresele unde pot să apeleze după ajutor.

Resursele electronice ale bibliotecii pot ajuta oamenii să-și organizeze timpul, pe perioada cât vor fi nevoiți să rămână acasă. Bibliotecarii pot ajuta persoanele să acceseze site-uri web pentru a descărca cărți electronice, cărți audio, filme etc. Deoarece tot mai multe școli, funcționari publici optează pentru întâlniri virtuale în loc de adunări față-în-față, este un moment bun pentru a familiariza publicul cu ofertele digitale.

Acum este timpul să se vorbească despre: Poezia ca Farmacie (The Poetry Pharmacy); despre Biblioterapie, despre „biblioteca – farmacia

sufletului” sau „biblioteca – leac pentru suflet”, care vin la noi încă din antichitate. Și tot acum bibliotecarii trebuie să se gândească cum poate fi ajutată diaspora și membrii familiilor rămași acasă.

Pe timp de pandemie, bibliotecile se pot dezice pe o perioadă de accesul liber la raft, de activitățile în grup, dar rămân cele individuale, atât în incintă, cât și la distanță. Băncile deja s-au adresat populației să nu folosească banii cash, dar să folosească cardurile bancare. Pentru o perioadă pot și bibliotecile să se concentreze pe toate avantajele oferite de mediul virtual. Există nenumărate practici de lucru la distanță. Acestea pot fi aplicate în practică în condiții reale de criză.

Ca bibliotecari avem niște polițe de plătit pentru încrederea cu care ne-a răsplătit și ne răsplătește populația și cu anticipație pentru susținerea în viitor. Creativitatea specifică a bibliotecarilor trebuie pusă la contribuție. Este exact momentul potrivit.

Referințe bibliografice:

1. Informații actualizate privind controlul infecției prin Coronavirusul de tip nou, la nivel național [online]. [citată 3 iulie 2020]. Disponibil: <https://msmps.gov.md/ro/content/informatii-actualizate-privindcontrolul-infectiei-prin-coronavirusul-de-tip-nou-la-nivel>
2. Key Resources for Libraries in responding to the Coronavirus Pandemic [online]. [citată 3 iulie 2020]. Disponibil: <https://www.ifla.org/covid-19-and-libraries>
3. Be careful where you get your news about coronavirus [online]. [citată 3 iulie 2020]. Disponibil: <https://www.health.harvard.edu/blog/be-careful-where-you-get-your-news-about-coronavirus-2020020118801>
4. Site-ul Organizației Mondiale a Sănătății: Coronavirus disease (COVID-19) [online]. [citată 3 iulie 2020]. Disponibil: <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019>
5. Resources for Libraries on Coronavirus [online]. [citată 3 iulie 2020]. Disponibil: https://www.everylibrary.org/resources_for_libraries_on_coronavirus
6. IFLA and COVID-19 [online]. [citată 3 iulie 2020]. Disponibil: <https://www.ifla.org/covid-19>

Magazin bibliologic. 2020, nr. 3/4, p. 4-8

O STRATEGIE ANCORATĂ ÎNTRE NECESITĂȚILE ȘI POSSIBILITĂȚILE LOCALE, REALE ȘI TENDINȚELE DOMENIULUI LA NIVEL INTERNAȚIONAL

La ședința Consiliului Biblioteconomic Național din 23 mai 2017, a fost aprobată *Strategia de consolidare și modernizare a rețelei bibliotecilor publice teritoriale 2017-2020*. Este doar primul pas și cel mai greu, urmează aprobarea în alte instanțe, dar deja putem afirma că avem un document important care va ghida activitatea bibliotecilor publice în furtuna aproape perfectă cu care se confruntă în ultimii ani. Dacă rezistă și trece de toate „etapele de foc” documentul va fi primul de acest fel de nivel național.

Elaborarea *Strategiei de consolidare și modernizare a rețelei bibliotecilor publice teritoriale 2017-2020* se impune de mai multă vreme. În ultimii ani au fost făcute mai multe tentative, care nu s-au soldat cu un rezultat final – documentul de care bibliotecile au mare nevoie. Această situație a fost specifică și altor rețele de biblioteci, în special celei din sfera învățământului, care, la fel, a elaborat un proiect de strategie, acesta având aceeași soartă ca și în cazul bibliotecilor publice. De remarcat faptul că, și de această dată, s-a lucrat concomitent la două strategii, bibliotecile din învățământ, fiind antrenate în dezvoltarea strategiilor instituționale.

În perioada de elaborare a Strategiei de dezvoltare a culturii „Cultura 2020”, aprobată prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova cu numărul 271 din 09.04.2014, a fost constituit un grup de lucru care a elaborat un proiect de strategie, privind dezvoltarea bibliotecilor publice. Responsabilii de elaborarea Strategiei „Cultura 2020” au selectat și inclus doar câteva date privind bibliotecile, în special referitor la situația curentă și câteva aspecte legate de digitizare, lăsând problema deschisă.

În ultimii ani s-a conturat foarte pronunțat un consens, privind necesitatea elaborării Strategiei, o strategie ancorată între necesitățile și posibilitățile reale locale și tendințele domeniului la nivel internațional, între actorii principali care au tangențe cu activitatea bibliotecilor: Mi-

nisterul Culturii, Biblioteca Națională a Republicii Moldova, Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”, Programul Bibliotecii Globale în Moldova Novateca și ceilalți actori. În acest context, printr-un consens cu Programul Novateca, care s-a angajat să susțină elaborarea Strategiei prin invitarea unor experți internaționali și organizarea unor ateliere de lucru în vederea elaborării strategiei, a fost emis ordinul Ministerului Culturii, privind instituirea Grupului de lucru interinstituțional pentru elaborarea proiectului Strategiei 2017-2020, avându-l ca președinte pe dl. Igor Șarov, viceministrul culturii. Printre argumentele pro-strategie invocate de Ministerul Culturii în prim-plan figura realizării direcției strategice „Creșterea contribuției sectorului cultural în dezvoltarea coeziunii sociale” din Strategia de dezvoltare a culturii „Cultura 2020” și asigurarea durabilității Programului Național Novateca.

Elaborarea Strategiei a fost inclusă printre prioritățile Planului de activități BNRM – Novateca 2017. La invitația Novateca, în perioada 22-24 noiembrie, 2016 la Chișinău s-a aflat, în calitate de consultant, Claudia Șerbănuță, ex-director interimar al Bibliotecii Naționale a României, care în zilele de 22-23 noiembrie a realizat 12 interviuri cu specialiști, reprezentând: Ministerul Culturii, Biblioteca Națională a Republicii Moldova, Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”, Asociația Bibliotecarilor din Republica Moldova, Consiliul Biblioteconomic Național, Institutul de Dezvoltare a Societății Informaționale, direcții/secții raionale de cultură, biblioteci municipale și biblioteci raionale.

În urma interviurilor s-au conturat direcțiile metodologice care necesită îmbunătățiri, care mai apoi, la Atelierul de lucru din 24 noiembrie, în urma dezbaterilor, au luat forma direcțiilor strategice care constituie baza Strategiei. La următoarele două ateliere, din decembrie 2016 și, respectiv, ianuarie 2017 s-a lucrat asupra definitivării Direcțiilor strategice, elaborării Planului de acțiuni 2017-2020, a planului de monitorizare și a Planului de acțiuni 2017. La atelierul din decembrie 2016 a participat Robert Davis, din Marea Britanie, în calitate de expert internațional.

După discuțiile în interiorul mini-grupurilor de lucru, cinci la nu-

măr, responsabile de cele cinci direcții strategice, varianta a fost expedită experților pentru o nouă expertiză. În timpul discuțiilor s-a ajuns la concluzia că strategia trebuie să aibă ca axă rețeaua bibliotecilor publice teritoriale, de aici și definirea direcțiilor strategice:

- Eficientizarea coordonării și consolidării rețelei de biblioteci publice;
- Modernizarea bibliotecilor publice;
- Dezvoltarea platformei informațional-integrate a bibliotecilor publice;
- Dezvoltarea sistemului de formare profesională continuă;
- Susținerea procesului de advocacy pentru bibliotecile publice.

Obiectivul fundamental al Strategiei ține de crearea condițiilor pentru îmbunătățirea calității vieții populației prin asigurarea accesului la informație și la servicii moderne în corespundere cu necesitățile utilizatorilor actuali și potențiali. Aceasta fiind și misiunea, și esența bibliotecii publice.

Scopul Strategiei este modernizarea și consolidarea rețelei de biblioteci publice în corespundere cu necesitățile comunităților și exigențele erei digitale.

Conceptul central al Strategiei, pornind de la care s-au stabilit obiectivele generale și acțiunile ce le corespund, este conceptul de *bibliotecă modernă*.

Planul de acțiuni pentru implementarea Strategiei urmează a fi revizuit anual, cu noi completări pentru un an următor, astfel încât planul să poată evolua odată cu realizările obținute în contextul implementării strategiei. Rezultatele monitorizării procesului de implementare a Strategiei vor fi evaluate în cadrul unui raport anual, care va reflecta modul de realizare a obiectivelor Strategiei pe parcursul anului precedent și dinamica indicatorilor de performanță.

Implementarea strategiei rezidă în dezvoltarea dialogului și a parteneriatelor constructive cu diverși actori, care pot contribui la stimularea domeniului biblioteconomic spre inovații. La realizarea direcțiilor strategice vor fi implicați o serie de parteneri, ce se disting prin solidaritate și amploare și care demonstrează, deja, implicare în colaborarea cu bibliotecile publice pe diferite segmente: dezvoltarea capacității instituționale și a tehnologiilor informaționale, promovarea rolului

bibliotecii în societate, formarea profesională etc. Printre actorii strategici pot fi menționați: Programul Național Novateca, Asociația Bibliotecarilor din Republica Moldova, Institutul de Dezvoltare a Societății Informaționale a Republicii Moldova, Direcțiile/Secțiile Cultură Raionale/ Municipale etc.

În procesul de implementare a Strategiei, Autoritățile Publice de toate nivelele vor acorda o atenție deosebită problemelor identificate. În acest demers, un loc deosebit va reveni Direcțiilor/Secțiilor de Cultură Raionale/Municipale etc., ca verigă intermediară între decidenți și bibliotecari.

În condițiile unei conlucrări între toate instituțiile cu implicări în domeniul bibliotecilor publice, această strategie are toate șansele să fie realizată sută la sută. Motiv pentru acest optimism servește faptul că majoritatea acțiunilor prin care vor fi realizate obiectivele strategice prevăd un buget real în limita finanțelor asigurate. Pentru activitățile programate în bază de resurse suplimentare pot fi identificate surse suplimentare reale.

Strategia... 2017-2020, constituie *documentul principal de planificare strategică pe termen mediu*, determină obiectivele de dezvoltare a bibliotecilor din Republica Moldova până în anul 2020 și stabilește măsurile și acțiunile prioritare pentru atingerea acestor obiective.

Cele 1343 de biblioteci publice din Republica Moldova ocupă un rol important în infrastructura informațională a țării. Constituite în rețea, ele au un rol și un impact important asupra modernizării țării și îmbunătățirii calității vieții membrilor comunității din aria de deservire. Pentru eficientizarea activității bibliotecilor publice este necesară coordonarea și consolidarea rețelei care se poate realiza prin implicarea centrelor biblioteconomice de nivel național și teritorial, a structurilor profesionale și a altor actori-cheie, scopul final fiind transformarea bibliotecilor publice în centre moderne de acces la informație și cunoaștere.

Conform cadrului de reglementare, BNRM trebuie să-și asume rolul de lider în cadrul constelației de biblioteci a țării și împreună cu structurile profesionale de profil și alte biblioteci importante să menți-

nă, la standardele convenite, podul de legătură între Sistemul Național de Biblioteci și bibliotecile lumii.

Rolul Bibliotecii Naționale crește enorm în era interconectivității și activității în rețea, caracterizate de comunicarea instantanee și diseminarea rapidă a informației și conținuturilor când bibliotecile au nevoie de metode și instrumente inovative de organizare și accesare a cunoștințelor.

Implementarea Strategiei va însemna fortificarea bibliotecilor publice în comunitate, încurajarea parteneriatelor puternice, stimularea practicilor inovative și promovarea învățării pe tot parcursul vieții. Strategia trebuie să poziționeze biblioteca publică în albia firească, într-o realitate în care o cantitate enormă de cunoștințe, informații și cultură pot fi accesate instantaneu 24/7 prin telefoane inteligente, tablete și diverse gadgeturi.

La deschiderea atelierului de lucru, privind elaborarea Viziunii Globale a Bibliotecii, care a avut loc în aprilie 2017 la Atena, Grecia, Dave Snowden, fondator și director științific la Cognitive Edge, menționa niște momente foarte importante: „Dacă ai obiective specifice, pierzi pe parcurs oportunitățile. Noi ne concentrăm mai mult pe măsurare decât pe aceea ce este de măsurat”.

Deși Strategia stabilește niște obiective foarte specifice, noi vom avea grijă să nu pierdem nici oportunitățile.

Magazin bibliologic. 2017, nr. 3/4, p. 16-18

DOMENIUL BIBLIOTECONOMIC 2017: TENDINȚE. PROVOCĂRI. PRIORITĂȚI

Prin tradiții, întrunirea managerilor de biblioteci, care are loc la sfârșitul anului, este platforma pe care se discută despre tendințele în domeniu și se stabilesc prioritățile pentru anul care vine.

Este unanim recunoscut faptul că trendul în domeniu vine din SUA. În acest sens, în perioada de pre-planificare a activității pentru anul viitor, este oportună o trecere în revistă a tuturor noutăților: ideilor inovatoare, practicilor de calitate, experiențelor avansate atât în SUA, cât și în bibliotecile din alte țări cu puternice tradiții în domeniu. Procesul de planificare trebuie realizat cât mai concret, dar trebuie să lăsăm și loc pentru ideile care apar pe parcurs.

După cum reiese din genericul Forumului Managerilor, prioritățile anului 2017 la nivelul sistemului național vor fi axate pe toate bibliotecile lumii, tonul fiind dat și de această dată de IFLA, care a folosit Agenda ONU 2030 ca bază pentru Planul Strategic IFLA 2016-2021, a elaborat Ghidul de advocacy IFLA „Bibliotecile și implementarea Agendei 2030 a ONU”, oglindește și diseminează prin site-ul IFLA, prin conturile de pe Facebook etc., prin toate evenimentele importante tot ce au loc la această temă în bibliotecile de pe diferite meridiane.

La nivelul rețelei de biblioteci publice, o prioritate a anului 2017, va fi statistica de bibliotecă. Implementarea sistemului on-line de raportare a datelor statistice a scos în prim-plan un șir de probleme care s-au acumulat pe parcursul anilor la nivel de percepere a prevederilor Standardului Internațional de Statistică, care stă la baza formularului 6-C. Fără rezolvarea acestor probleme, îmbunătățirea calității datelor raportate este, practic, imposibilă.

Raportul actualizat al IFLA privind tendințele 2016

La programarea activității bibliotecare, atât pe termen scurt, cât și la planificarea strategică, trebuie să se țină cont de recomandările forumurilor internaționale de profil, care, ca regulă, sunt fundamentate pe studii serioase, realizate cu participarea bibliotecilor din diverse țări.

În cadrul Conferinței IFLA 2016, au fost prezentate mai multe documente originale sau actualizate, inclusiv *Raportul actualizat al IFLA privind tendințele 2016* și *Ghidul IFLA privind dezvoltarea profesională continuă: principii și cele mai bune practici*. Lansat în august 2013, Raportul original privind tendințele reliefează următoarele:

- Tehnologiile noi vor extinde și vor limita, în egală măsură, accesul persoanelor la informații;
- Educația on-line va democratiza învățarea la nivel mondial;
- Limitele de protecție a vieții private și a datelor vor fi redefinite;
- Societățile hyper-conectate vor face noi voci și grupuri mai puternice;
- Ecosistemul informațional global va fi transformat de noile tehnologii.

Varianta de raport prezentată la Congresul IFLA 2016, reprezintă o sinteză a trei ani de dezbateri intensive în cadrul comunității profesionale internaționale. Dezbateri relevante au avut loc în peste 30 de țări, toate reflectând tendințele și viitorul bibliotecii.

Concluziile raportului sunt focusate și scot în evidență următoarele aspecte.

Importanța bibliotecilor

În mediul profesional există un consens general, privind necesitatea de a oferi noi servicii pentru o audiență mai largă. Există riscul ca bibliotecile să-și piardă rolul firesc în domenii-cheie precum cultura informației, proprietatea intelectuală și managementul datelor. Este recunoscut faptul că există o tensiune în creștere între acceptarea oportunităților oferite de noile tehnologii și menținerea funcțiilor curente de servire a audienței existente.

O concluzie comună este că, în mediul biblioteconomic trebuie diagnosticate cu atenție necesitățile în evoluție ale utilizatorilor și abandonarea, reinventarea sau actualizarea funcțiilor și serviciilor corespunzătoare. O altă temă actuală a fost importanța bibliotecarilor în regândirea principiilor bibliotecii tradiționale într-o lume în continuă schimbare. Serviciile oferite trebuie să maximalizeze incluziunea so-

cială și egalitatea oportunităților în spațiul fizic și digital. Bibliotecarii trebuie să facă mai mult pentru ca bibliotecile să fie recunoscute ca motoare de dezvoltare și infrastructură esențială pentru comunități.

Majoritatea bibliotecilor devin concomitent spații fizice și virtuale. Aceasta creează probleme privind menținerea în același timp a infrastructurii și serviciilor atât fizice, cât și virtuale. Așa cum serviciile de bibliotecă sunt digitizate și accesibile de la distanță, există o atenție sporită pentru păstrarea bibliotecii ca spațiu fizic. La programarea serviciilor viitoare, o atenție aparte trebuie acordată experiențelor care nu pot fi digitizate, axate pe interacțiunea umană, față în față.

Abilități, infrastructură și finanțare

Discuțiile privind tendințele au avut o focusare pronunțată pe abilități. Acestea includ atât abilitățile solicitate de utilizatori pentru accesarea noilor servicii și oportunități digitale, cât și abilitățile necesare pentru realizarea misiunii bibliotecii într-un mediu informațional în schimbare. Trebuie menționat că asociațiile de biblioteci din Austria, Australia și Estonia au fost influențate de discuțiile din jurul raportului privind tendințele și au întreprins deja pași concreți de actualizare a curriculei naționale pentru profesioniștii din biblioteci pentru a încorpora competențele digitale noi, incluzând managementul datelor, confidențialitatea și securitatea lor.

În timp ce creșterea așteptărilor clienților pune presiune pe transformarea bibliotecii și evoluția serviciilor, prevalarea percepției politice despre rolul tradițional al bibliotecii riscă să restrângă finanțarea necesară pentru realizarea acestor obiective.

O concluzie-cheie a fost că bibliotecile trebuie să-și pledeze cauza mai activ, să dezvolte politici de promovare a rezultatelor obținute, susținute de cifre și fapte.

Coordonare și colaborare strategică

Este tot mai accentuată necesitatea colaborării și coordonării strategice între biblioteci. Pentru a rezista, bibliotecile trebuie să-și reducă cheltuielile. La nivel regional și național, bibliotecile trebuie să cola-

boreze una cu alta, precum și cu autoritățile și decidenții pe marginea unui șir larg de probleme, incluzând competențe, politici, servicii, infrastructură. La nivel internațional, colaborarea se va concentra pe probleme de advocacy de proporții mari, inclusiv confidențialitate, copyright, libertatea de exprimare, acces liber și egal la informație. Misiunea fundamentală a bibliotecii publice este îmbunătățirea calității vieții cetățenilor. În acest sens este foarte elocventă concluzia făcută de președintele IFLA în aprilie 2016: „Lucrând împreună vom crea cea mai bună viziune a viitorului în care fiecare bibliotecar va fi bucuros să conștientizeze că în fiecare zi contribuie la schimbarea în bine a vieții oamenilor”.

Integrarea acestor tendințe în strategia viitoare a bibliotecii

Concluziile pe marginea discuțiilor privind tendințele au constituit fundamentul *Agendei schimbării IFLA*. Bazată pe Raportul IFLA privind tendințele, Agenda schimbării propune o abordare segmentată pe patru nivele:

- Nivel individual: pentru a fi de succes în secolul XXI, bibliotecarii trebuie să se ocupe de învățarea individuală continuă, susținută de agenda revitalizată a sistemului de educație în domeniu care permite adaptarea, renovarea și transformarea profesiei;

- Nivel instituțional: bibliotecarii trebuie să eficientizeze activitatea instituției cu ajutorul tehnologiilor de informare și comunicare, prin mobilizarea și antrenarea comunității la dezvoltarea unei strategii clare de viitor;

- Nivel național: identificarea, analiza și semnalarea barierelor politice și legislative care împiedică bibliotecile să satisfacă necesitățile comunităților prin activități de advocacy bine targetate, colaborative și bazate pe fapte;

- Nivel global: elaborarea unei viziuni globale unanime pentru biblioteci, bazate pe asociații naționale puternice și o IFLA puternică pentru a crea un cadru politic internațional sustenabil și pe termen lung, privind mediul informațional.

Studii privind tendințele viitorului bibliotecii în SUA

În anul 2016 în SUA au fost realizate mai multe studii privind viitorul, tendințele și prioritățile bibliotecii. Printre cele mai relevante menționăm:

- Bibliotecile 2016. Sondaj efectuat de Pew Research Center;
- Tendințe de top în activitatea bibliotecilor de cercetare 2016;
- Raportul Institutului Tehnologic Massachusetts „Viitorul bibliotecii”.

Raportul Bibliotecile 2016, publicat la 9 septembrie, realizat în baza unui sondaj efectuat de Pew Research Center în martie-aprilie 2016, privind utilizarea bibliotecilor publice de către americani, constată următoarele tendințe:

- 80% din americani cred că bibliotecile publice trebuie să ofere programe de dezvoltare a competențelor digitale;
- 64% dintre utilizatorii bibliotecii împrumută cărți;
- 57% cred că bibliotecile trebuie să aibă mai multe spații confortabile pentru lectură, muncă și relaxare;
- 53% au avut o interacțiune cu biblioteca publică pe parcursul ultimului an;
- 50% cred că bibliotecile trebuie să cumpere printere 3D și alte echipamente digitale moderne;
- 29% utilizează calculatorul;
- Împrumutul cărților rămâne cea mai frecventă interacțiune cu biblioteca;
- Cărțile în format tradițional sunt mai solicitate decât cele în format digital.

Tendințe de top în activitatea bibliotecilor de cercetare 2016

În octombrie 2016 a fost publicat raportul *Tendințe de top în activitatea bibliotecilor de cercetare 2016*. Raportul este elaborat o dată la doi ani. Din grupul de lucru fac parte personalități notorii din mediul bibliotecilor de cercetare. Foarte interesante, în acest studiu, sunt competențele solicitate pentru poziția de bibliotecar. În aprilie 2015, Școala de Informare de la San Jose State University a analizat

400 de anunțuri privind angajarea profesioniștilor din biblioteconomie și știința informării. Conform studiului, angajatorii sunt tot mai interesați de următorul set de competențe: familiarizarea cu tehnologiile și suportul tehnic, concentrarea pe experiența utilizatorului, suport pentru serviciile virtuale, managementul cunoașterii. Colaborarea, comunicarea și munca în echipă au fost printre cele mai solicitate aptitudini în toate descrierile de posturi. Solicitanții de locuri de muncă sunt încurajați să țină pasul cu tehnologiile emergente, analiza și identificarea datelor și sistemele de informare.

Viitorul bibliotecii în viziunea cercetătorilor de la Institutul Tehnologic Massachusetts (MIT)

Un interes deosebit în mediul profesioniștilor domeniului a suscitat raportul Institutului Tehnologic Massachusetts, privind „Viitorul bibliotecii”. În octombrie 2015, Institutul Tehnologic Massachusetts a creat un grup de lucru în componența căruia au fost incluse 30 de persoane, inclusiv cercetători, studenți, bibliotecari etc. După un an de muncă, la 24 octombrie 2016, a fost publicat raportul preliminar, care conține recomandări generale, menite să contribuie la dezvoltarea „unei biblioteci globale pentru o universitate globală”.

Propunerile grupului de lucru au scopul de a ghida sistemul de bibliotecă a MIT pentru a deveni o „platformă globală deschisă” care să permită „descoperirea, utilizarea și administrarea informației și a cunoașterii” pentru generațiile viitoare.

Raportul constată că „pentru bibliotecile MIT, lumea mai bună pe care o căutăm, este una în care există acces suficient, echitabil, semnificativ la cunoaștere și la rezultatele cercetării”. „Accesul global de durată la cunoaștere necesită modele sustenabile pentru siguranța că, cunoștințele trecute și viitoare vor fi disponibile pe termen lung în viitor”.

Chris Bourg, președintele grupului de lucru, directorul bibliotecii MIT, menționa că „Grupul de lucru a investit mult timp pentru a înțelege de ce fel de bibliotecă are nevoie o instituție, scopul căreia este să schimbe lumea”.

Grupul a structurat ideile despre bibliotecile MIT în patru compartimente/ piloni: „Comunitate și Relații”, implicând interacțiunea bibli-

otecii cu utilizatorii locali și globali; „Căutare și Utilizare”, privind promovarea informației; „Administrare și Sustenabilitate”, implicând managementul și protecția resurselor de cercetare ale MIT; și „Cercetare și Dezvoltare”, destinat analizei practicilor și necesităților bibliotecii.

Raportul preliminar conține 10 recomandări generale în aceste domenii.

Pentru „Comunitate și Relații”, raportul notează că utilizatorii bibliotecii MIT pot avea în viitor relații diferite cu sistemul și sugerează o abordare flexibilă privind servirea simultană a studenților, corpul profesoral, personalul, absolvenții, cercetătorii, comunitatea locală Cambridge și Boston și comunitatea globală a cercetătorilor. Grupul recomandă, de asemenea, studierea în continuare a schimbărilor spațiilor bibliotecilor din campus, care să permită atât studiul în liniște, cât și noile modele de învățare și colaborare.

Se sugerează că într-un domeniu informațional în continuă evoluție, bibliotecile trebuie să învețe studenții nu numai cum să acceseze și evalueze informația, ci și cum să genereze responsabil noi cunoștințe, să creeze sisteme și instrumente pe care alții le vor folosi, să descopere, distribuie și să analizeze informația.

În compartimentul „Căutare și Utilizare”, raportul sugerează că sistemul de bibliotecă sporește abilitățile de diseminare către o lume a rezultatelor cercetărilor MIT; oferă acces digital cuprinzător la conținuturile din colecții; formează parteneriate pentru generarea conținuturilor deschise, interoperabile pentru distribuirea și preservarea cunoașterii; actualizează Politica Institutului privind Accesul Deschis.

Privitor la „Administrare și Sustenabilitate”, membrii grupului văd bibliotecile MIT ca repoziții principale ale istoriei Institutului și ca lider în eforturile de găsire a soluțiilor pentru preservarea cercetărilor digitale, pe care raportul le descrie ca „principalele probleme care încă n-au fost rezolvate”.

În domeniul „Cercetare și Dezvoltare”, raportul propune lansarea unei inițiative pentru cercetare în științele informării și comunicarea rezultatelor cercetătorilor, pentru a susține atât cercetarea, cât și

dezvoltarea problemelor mari ale domeniului.

Raportul preliminar a examinat mai multe nuanțe ale practicilor bibliotecare, precum găsirea balanței corecte între resursele tradiționale și cele digitale, pe care o numesc o mare prioritate, menționând că resursele fizice contează pentru multe genuri de cercetări și instruire. Raportul recomandă continuarea discuțiilor cu decidenții, privind problemele de confidențialitate.

Grupul de lucru consideră că „bibliotecile vor evolua datorită căilor creative prin care cercetătorii și utilizatorii globali vor exploata resursele, instrumentele, serviciile, spațiile și expertiza noastră pentru a accelera punerea științei și cunoașterii în serviciul soluționării celor mai mari provocări ale lumii”.

Deși toată activitatea bibliotecilor trebuie axată pe necesitățile utilizatorilor, bibliotecarii trebuie să înțeleagă bine ce se întâmplă în jur din simplu motiv că utilizatorii nu vor solicita un serviciu din cauza că uneori nici prin cap nu le trece că acesta poate fi obținut în bibliotecă.

La programarea priorităților strategice, bibliotecarii trebuie să țină cont de realitățile actuale, dar și de provocările prezente și viitoare și anume:

Inteligența artificială (A.I.) a devenit un concept care face parte din viața de zi cu zi. Analfabetismul funcțional devine un fenomen deloc de neglijat de nativii digitali. În septembrie 2016, revista *Computer World* a publicat sinteza studiului „Inteligența artificială și viața în anul 2030”. Analiza a încercat să prevadă modul în care **tehnologiile inteligente** vor afecta viața urbană.

Până în anul 2030, inteligența artificială (A.I.) va schimba foarte multe lucruri în lume, precum modul în care muncim, petrecem timpul liber, cum avem grijă de sănătatea noastră sau cum sunt educați copiii. Orice aplicație bazată pe inteligența artificială va deveni frecventă și mai utilă, îmbunătățind economia și calitatea vieții. Dar noua tehnologie va crea, de asemenea, provocări profunde, care vor afecta locurile de muncă și veniturile.

A.I. va dezvolta noi modalități de a accesa mass-media în diverse moduri interactive.

Marea problemă a lumii nu va fi foamea, ci lipsa locurilor de muncă.

Este demonstrat deja că forța de muncă a viitorului va avea un aspect tot mai puțin uman. TIC vor prelua o mare parte dintre activitățile prin care oamenii își asigură existența. Venitul universal va deveni o realitate. Elveția deja a testat cetățenii, care au respins propunerea. Discuțiile iau, însă, amploare. Olanda a inițiat un program privind testarea venitului universal de bază. Este clar că „Oamenii vor avea timp să facă alte lucruri, mai complexe, mai interesante. Cu siguranță vor avea mai mult timp liber”. În anul 2014 NESTA (UK National Endowment for Science, Technology and the Arts) a publicat raportul „Creativity versus Robots, the creativity economy and the future of employment”. Raportul citează un studiu anterior realizat de Universitatea Oxford care sugerează că, în următoarele două decade, 47% din locurile de muncă din SUA și 35% din Regatul Unit vor fi influențate de noile tehnologii. Piața de muncă globală a viitorului va favoriza persoanele cu abilități tehnice creative. În acest context, NESTA argumentează că este esențial pentru angajatori și guverne să încurajeze și să angajeze tineri cu o cultură digitală orientată spre explorare și creativitate, decât pe cei care sunt doar consumatori de conținuturi digitale.

Analfabetismul funcțional devine un fenomen deloc de neglijat. Analfabeții funcționali știu să citească, dar nu înțeleg ceea ce citesc. În acest context, ne amintim de Alvin Toffler care scria că „Analfabetul viitorului nu va fi cel care nu știe să citească, ci acela care nu știe să înțeleagă”.

„Creierul uman nu este conceput pentru a asimila un flux atât de mare de informații. Potrivit unui studiu al Centrului de Evaluare și Analize Educaționale din România aproximativ 42% dintre elevii români de 15 ani sunt analfabeți funcțional. Copiii pot să scrie și să citească, dar nu înțeleg textele asimilate, scria News.ro, în noiembrie 2016.

„Este un număr absolut nepermis de mare de tineri care finalizează școala fără ca ceea ce au acumulat în școală să le permită să funcționeze în societate... Media europeană este de 20%, cu o țintă de sub 15% până în 2020. Noi, la 42%, nici măcar nu puteam tinde spre așa ceva într-un timp atât de scurt, așa că în primul rând, ar trebui să avem o definiție

a fenomenului”, explica Ligia Deca, consilier de stat în Departamentul Educație și Cercetare din Administrația Prezidențială.

Într-un mesaj pe lista de discuții *Biblos*, dna Hermina Anghelescu scria că acest fenomen poate fi „explicat prin superficialitatea învățământului. Acest fenomen al analfabetismului funcțional există și în America. Bibliotecile publice se implică serios și colaborează intens cu școala. Dacă veți intra pe pagina oricărei biblioteci publice, în programele de vară au cluburi/cercuri de lectură, pe vârste/nivele de lectură. Copiii primesc cadou o carte pe care o citesc pe capitole și o discută/dezbat cu bibliotecarele.

În România explic acest fenomen prin rata ridicată a abandonului școlar care este necontrolat și nu se iau măsuri de remediere a acestei probleme”. Trebuie discutate cauzele ce duc la abandonul școlar:

- 1) copii abandonați de părinți plecați la muncă în străinătate;
- 2) copii semi-abandonați de părinți/ lăsați în grija bunicilor care nu au nici o autoritate asupra lor;
- 3) indiferența școlii când constată abandonul școlar;
- 4) sărăcia care îi împiedică pe unii copii din categoria 1 și 2 să ajungă la școală și să funcționeze decent în mediul școlar.

Situația reliefată de dna Hermina Anghelescu este specifică și în localitățile din Republica Moldova. Este evident că pentru combaterea analfabetismului funcțional este nevoie de programe speciale, iar bibliotecile pot ocupa o nișă foarte importantă, în acest sens.

Un exemplu pozitiv pe acest segment este experiența Bibliotecii Județene Cluj. În perioada de 18-19 noiembrie 2016 la Biblioteca Județeană Cluj a avut loc prima întâlnire din cadrul proiectului „**Family Literacy Works!**”, proiect finanțat în cadrul programului **Erasmus+**. Coordonatorul proiectului este Asociația „Learn&Vision” din Cluj-Napoca. Biblioteca este partener în acest proiect, alături de organizații din Bulgaria, Macedonia, Portugalia și Slovenia. Durata proiectului este de 30 de luni și are ca scop alfabetizarea funcțională cu implicarea mai multor parteneri, inclusiv a familiei.

Generația anilor 1995-2012. La planificarea activității bibliotecile trebuie să țină cont de caracteristicile generației anilor 1995-2012, pri-

ma generație a nativilor digitali, care sunt tinerii născuți începând cu anul 1995 și până după 2012, iar primii dintre ei sunt acum la facultate sau chiar au intrat pe piața muncii. Generație mult diferită față de cea a părinților, mai energică, mai entuziastă, foarte bună la tehnologie și social media, dar și cu abilități sociale și de interconectare umană. Sunt foarte buni la comunicarea pe Facebook și Twitter, dar sunt dornici și să interacționeze cu oamenii. În aceste condiții, generația anilor 1995-2012 va aduce câteva schimbări majore pe piața muncii, schimbări pentru care recrutorii trebuie să se pregătească din timp. Care sunt caracteristicile generației anilor 1995-2012?

- Sunt în permanență conectați;
- Optează pentru un program flexibil;
- Sunt responsabili, pragmatici și foarte sceptici;
- Admit că nu știu tot și sunt dornici să învețe în continuu;
- Răbdarea lor se limitează la secunde;
- Mobilitatea este cuvântul-cheie;
- Folosesc emoticoanele ca principală formă de exprimare a emoțiilor;
- Textul este principala formă de comunicare.

Concluziile sunt certe: vine la putere un val de tineri cu cunoștințe de tehnologie și de comunicare on-line mult peste generațiile anterioare, independenți, dispuși să muncească din greu și să fie plătiți pe măsură.

Activitatea bibliotecilor din toate timpurile s-a bazat pe folosirea în comun a ideilor și resurselor. Acest postulat este mai actual ca niciodată în era digitală. În acest context studierea tendințelor și priorităților asumate de bibliotecari din alte țări este absolut necesară atunci când planificăm activitatea pe termen scurt sau mediu. Practica țărilor mari demonstrează că nu trebuie să inventăm bicicleta de fiecare dată.

Recent, a depus jurământul și a fost investită în post Carla Hayden, la 64 de ani, pe un termen renovabil de 10 ani (până la ea directorii Bibliotecii Congresului erau numiți pe viață), cel de-al 14-lea director al Bibliotecii Congresului, prima femeie, prima persoană de culoare și primul bibliotecar de profesie. Principiul după care a activat Carla Hayden în postul vechi de director al unei biblioteci publice, a fost de

a păstra tot ce a fost bun în bibliotecă, dar acționând pe căi inovative. Preocupările/ Prioritățile pe termen scurt ale Carlei Hayden includ: tehnologiile învechite. (Un raport guvernamental din 2015 a descoperit un management deficient al sistemelor IT pentru care James Billington, fostul director, a fost aspru criticat); criza spațiilor de depozitare; personalul demoralizat; focusarea pe fundraising din sectorul privat.

De menționat, că *Planul strategic al Bibliotecii Congresului 2016-2020*, elaborat până la venirea noului director al Bibliotecii Congresului, cuprinde șapte priorități: servicii; colecții; creativitate; colaborare; resurse umane; tehnologii; structură organizațională.

Tendențele generale ale domeniului își găsesc reflecție la edificarea spațiilor noi sau la modernizarea spațiilor vechi. La începutul anului 2016, șase firme au concurat pentru proiectul Bibliotecii din Dubai în valoare de 272.47 de milioane de dolari. Este cea mai mare bibliotecă din lumea arabă, una din cele mai mari colecții electronice. Proiectul destinat pentru 4,5 milioane de cărți (inclusiv 1 milion audio books și 2 milioane e-books) va fi finalizat în anul 2017. Clădirea de șapte etaje va include câteva spații pentru activități interactive, educaționale și culturale, săli de lectură, bibliotecă pentru copii, bibliotecă de business, centru expozițional, centru pentru conferințe, spații pentru diverse servicii, spații pentru instruire. Biblioteca va găzdui *Agenția de Turism din Dubai*. Pare a fi exemplu clasic al bibliotecii hybrid, în care vor conviețui împreună tehnologiile și cărțile atât în format electronic, cât și în format tradițional.

Cele mai bune biblioteci din lume sunt bibliotecile hybrid. La Conferința IFLA 2016, biblioteca Dokk1, Aarhus, Danemarca a primit premiul „Cea mai bună bibliotecă publică din lume”.

Pe lângă rafturi cu cărți și spații de lectură, biblioteca oferă un șir larg de alte facilități destinate comunității: săli de conferințe, de spectacole, de artă, locuri de joacă, design modern, spații largi, privesți către portul din apropiere și foarte multă lumină naturală. DOKK1 este o întâlnire dintre două tradiții daneze: ambițiile de a extinde toate ramurile cunoașterii către fiecare generație și clasă socială și simțul scandinav pentru design funcțional și frumos.

Dokk 1 este tabloul perfect al Modelului de bibliotecă publică modernă din Danemarca, reliefat acum câțiva ani în urma unui studiu, care trebuie să ofere: posibilități de socializare și întruniri neformale; posibilități și facilități pentru învățare; posibilități de studiu individual sau în grupuri mici pentru studenți și elevi; posibilități de folosire a serviciului clasic de împrumut; posibilități de oferte ca platformă culturală locală. Interesante sunt criteriile de selecție pentru cea mai bună bibliotecă a anului în SUA și Canada.

„Biblioteca anului 2016”, Biblioteca Publică Topeka și Shawnee, a fost selectată din 9595 de biblioteci din SUA și Canada. Premiul oglindește efortul bibliotecii de susținere și consolidare a comunității, manifestate prin: crearea liderilor comunitari atât din interiorul bibliotecii, cât și prin programe educaționale pentru public; crearea facilitatorilor din rândul personalului bibliotecii care să intermedieze/organizeze discuții de interes vital pentru comunitate; creșterea unor ambasadori respectați de comunitate, din rândurile personalului; stabilirea conexiunilor între serviciile, colecțiile bibliotecii și rezidenți.

O problemă a lumii bibliotecare, care va persista în continuare, este reducerea bibliotecilor. La 13 octombrie 2016, Camera Lorzilor a Parlamentului Regatului Unit, într-o dezbatere larg mediatizată, a condamnat tendința de închidere a bibliotecilor care se menține pe parcursul mai multor ani. Dezbateră a avut ca temei faptul că, începând cu anul 2010, Regatul Unit a pierdut mai mult de 500 de biblioteci și aproape 9 000 de bibliotecari. Vorbitorii au pictat un tablou sumbru al RU, avertizând că reducerile vor duce la „dezordine, crime, probleme pentru școli”, precum și faptul că, la timpul potrivit, copiii nu vor putea obține un loc de muncă, deoarece ei nu vor avea abilitățile și cunoștințele necesare. Guvernul a fost somat să găsească de urgență bani pentru a opri autoritățile locale care fac aceste acte subversive. Bani „salvați” pe seama închiderii bibliotecilor vor trebui investiți în construirea mai multor pușcării sau cămine pentru persoane fără adăpost. Iar, ca rezultat, britanicii vor trebui să înconjoare casele cu garduri cât mai înalte. Baronesa Rebeck a menționat că „Dacă pierdem renumitele librării și biblioteci, niciodată nu se va îmbunătăți cul-

tura națiunii noastre. De asemenea, vom pierde următoarea noastră generație de autori și sursa competitivității noastre în industriile creative. Acest lucru, pur și simplu, nu poate fi permis să se întâmple”.

Despre aceasta vorbea și cunoscutul scriitor englez Neil Gaiman în discursul „De ce viitorul nostru depinde de biblioteci, lectură și fantezie”, ținut la conferința anuală a „The Reading Agency”, 14 octombrie 2014.

Îată că, la peste 12 ani de la publicarea de către Tim Coates a raportului *Who's in charge? Responsibility for the Public Library Service / A cui este responsabilitatea pentru serviciile bibliotecii publice*, una dintre autoritățile principale ale statului intervine și cheamă să fie stopat acest proces care reprezintă un dezastru pentru orice stat.

În raportul amintit mai sus (<http://www.slideshare.net/cdbclub/a-cui-este-responsabilitatea-67333407>), Tim Coates avertiza că dacă autoritățile nu vor interveni pentru a schimba în bine situația bibliotecilor publice în următorii 20 de ani, acestea ar putea să dispară din formula cunoscută de noi toți. Avertizarea este comună pentru toți. Se vor autosesiza oare și decidenții de la noi? Britanicii demonstrează că *Lupta încă nu este pierdută!*

Programarea activității, având ca bază specificul localității, situația reală, necesitățile rezidenților, indicatorii de posibil impact, poate scuti biblioteca de situații în care nu mai încap rezolvări pozitive.

În lucrarea *Între creativitate și business: cinci reguli ale planificării strategice*, expertul în cursuri on-line David Parrish, propune cinci pași prin care o instituție își găsește albia sau nișa de afirmare:

1. Formulăți parametrii succesului:

Nu este suficient să ne ghidăm de scopul „ne dorim ca afacerea noastră să fie de succes. „La urma urmei, se va crea o situație în care partenerii și angajații organizației vor înțelege în mod diferit succesul, și, prin urmare, se vor mișca în direcții opuse. Definiți parametrii cu ajutorul cărora veți constata că instituția atinge obiectivele și aceasta vă va ajuta să dezvoltați o viziune strategică.

2. Cunoaște-ți potențialul:

Pentru a fi eficace, ar trebui să cunoașteți punctele forte și punctele slabe ale instituției. Aici vă ajută o analiză SWOT clasică (determinarea

punctelor tari, punctelor slabe, oportunităților și amenințărilor). De asemenea, este necesar să știți ce vă deosebește de concurenți, adică, nu doar să conștientizați că faceți bine, dar să vă folosiți punctele forte în detrimentul concurenței.

3. Analizați factorii externi:

Schimbările politice și economice din lume vă pot afecta în mod considerabil organizația, aducând prejudicii sau, din contra, noi posibilități. David Parrish propune utilizarea analizelor SWOT și STEP în acest scop.

4. Găsiți un avantaj competitiv:

David Parrish recomandă să construiți strategia în jurul unui produs unic, pe care nu-l au concurenții. Avantajul tău poate fi construit în jurul caracteristicilor infrastructurii, a rețelelor de distribuție, sau statutului social. Dar, în scopul de a determina avantajul, aveți nevoie să studiați concurenții.

5. Selectați piața:

Este important să se înțeleagă care este nișa/domeniul/ segmentul Dvs. și pe care piețe nu are rost să vă orientați. Încercați să schimbați în mod radical gândirea „să încercați în toate direcțiile și să vindeți produsul tuturor și fiecăruia”. Încercați să lucrați doar cu acel produs pe care îl faceți mai bine decât concurenții Dvs. pe piețele care sunt interesate în Dvs. ca lider.

În anul 2017 atât bibliotecile publice, cât și cele universitare vor elabora strategiile de dezvoltare 2017-2020. Ambele trebuie să se bazeze pe tendințele globale ale domeniului, dar și pe realitățile naționale și locale.

Referințe bibliografice:

1. 2016 top trends in academic libraries. A review of the trends and issues affecting academic libraries in higher education. [on-line] [Accesat 07.11.2016]. Disponibil: <http://crln.acrl.org/content/77/6/274>.
2. Circa 42% dintre elevii români de 15 ani sunt analfabeți funcțional, nu înțeleg ce citesc - studiu centru educațional [on-line] [Accesat 11.11.2016]. Disponibil: <http://www.hotnews.ro/stiri-esential-21401074-circa-42-dintre-elevii-romani-15-ani-sunt-analfabeti-functional-nu-inteleg-citesc-studiu-centru-educational.htm>.
3. DIZIKES, Peter. MIT task force releases preliminary „Future of Libraries”

- report Engaging the world's libraries with Wikipedia - what are the opportunities? Placards. [on-line] [Accesat 07.11.2016]. Disponibil: <http://www.ifla.org/node/10871>
4. GAUDIN, Sharon. Scientists look at how A.I. will change our lives by 2030 [on-line] [Accesat 15.11.2016]. Disponibil: <http://www.computerworld.com/article/3116124/artificial-intelligence/scientists-look-at-how-ai-will-change-our-lives-by-2030.html>
 5. HERRIGAN, John B. Libraries 2016 [on-line] [Accesat 14.11.2016]. Disponibil: <http://www.pewinternet.org/2016/09/09/libraries-2016/>
 6. În viitorul nu foarte îndepărtat, toți vom primi bani de la stat, necondiționat [on-line] [Accesat 07.11.2016]. Disponibil: <http://independent.md/viitorul-nu-foarte-indepartat-toti-vom-primi-bani-de-la-stat-necondiționat/#.WCAi28m4F5Q>
 7. Între creativitate și business: cinci reguli ale planificării strategice [on-line] [Accesat 07.11.2016]. Disponibil: <https://www.culturepartnership.eu/article/balancing-creativity-and-business>
 8. McGlone, Peggy. 'Rock star' Baltimore librarian makes history at Library of Congress [on-line] [Accesat 15.11.2016]. Disponibil: https://www.washingtonpost.com/entertainment/rock-star-baltimore-librarian-makes-history-at-library-of-congress/2016/09/13/0fd9a878-7615-11e6-b786-19d0cb1ed06c_story.html?postshare=9371473856122550&tid=ss_tw
 9. National demonstrations in favour of libraries: #LoveToRead and Placards [on-line] [Accesat 14.11.2016]. Disponibil: <http://www.publiclibrariesnews.com/2016/11/national-demonstrations-in-favour-of-libraries-lovetoread-and-placards.html>
 10. New library proposals meant to enhance „meaningful access to knowledge. [on-line] [Accesat 14.11.2016]. Disponibil: <https://news.mit.edu/2016/mit-task-force-releases-preliminary-future-libraries-report-1024>
 11. PERRIN, Andrew. Book Reading 2016 [on-line] [Accesat 15.11.2016] Disponibil: <http://www.pewinternet.org/2016/09/01/book-reading-2016>.
 12. Six firms currently bidding for Dubai Library project. [on-line] [Accesat 07.11.2016]. Disponibil: <https://www.thebig5hub.com/news/2016/august/six-firms-currently-bidding-for-dubai-library-project>
 13. Statistical Trends. [on-line] [Accesat 07.11.2016]. Disponibil: http://www.arl.org/focus-areas/statistics-assessment/statistical-trends#.V-E_WzW4F5Q

Magazin bibliologic. 2017, nr. 1/2, p. 11-19

**BIBLIOTECA NAȚIONALĂ
A REPUBLICII MOLDOVA
ÎN CONTEXTUL
BIBLIOTECONOMIEI
INTERNATIONALE**

BIBLIOTECA NAȚIONALĂ DIGITALĂ – STEAG DE CULTURĂ ÎN SPAȚIUL VIRTUAL

Păstrarea pe termen lung a publicațiilor și în special a lucrărilor care fac parte din patrimoniul cultural scris a fost dintotdeauna sarcina prioritară a marilor biblioteci ale lumii și în primul rând a bibliotecilor naționale cu responsabilitatea lor de bibliotecă a ultimei resurse sau a ultimei instanțe / „library of last resort„ – concept specific acestor instituții de cultură, de rang național. Potrivit susținătorilor acestui concept, orice document care nu poate fi găsit de un utilizator concret în altă bibliotecă trebuie să poată fi găsit în colecțiile Bibliotecii Naționale, indiferent dacă este vorba de formatul tradițional sau formatul virtual.

Dacă celelalte biblioteci sunt finanțate pentru a menține colecții și a oferi servicii pentru a satisface necesitățile specifice ale utilizatorilor din aria lor de servire, atunci bibliotecile naționale au mandatul de a răspunde necesităților la nivel național și respectiv colecțiile deținute trebuie să poată acoperi lacunele din resursele altor biblioteci din țară.

De multe ori, unele titluri din colecția de resurse a unei bibliotecii naționale sunt în exemplare limitate sau chiar într-un singur exemplar și pot să aibă o cerere foarte restrânsă. Cu toate acestea, ele trebuie păstrate pentru cazul sau timpul când vor fi solicitate. Acesta este unul din rolurile specifice unei biblioteci naționale.

Deși este o bibliotecă publică și are ușile deschise pentru toată lumea, o bibliotecă națională este biblioteca ultimei instanțe pentru savanți. Chiar dacă nu poate rezolva problema acestora cu resursele proprii, biblioteca națională poate implica aici împrumutul internațional și alte instrumente la dispoziția unei biblioteci naționale, devenite mai disponibile odată cu digitalizarea activității bibliotecilor.

Istoria bibliotecilor lumii este istoria unor pierderi uriașe și irecuperabile de cărți și chiar biblioteci întregi, alte monumente de cultură, care, după cum afirmă unii savanți, dacă n-ar fi fost distruse ar fi putut schimba cursul istoriei. Nenumărate monumente de cultură, inclusiv de cultură scrisă, au dispărut în urma unor dezastre naturale, dar nu

puține au fost distruse chiar de mâna omului.

De menționat, în acest context, Marea Bibliotecă din Alexandria, Egypt, una din cele mai mari și mai semnificative biblioteci ale lumii antice. Se estimează că în diferiți ani biblioteca putea cuprinde între 40 000 și 400 000 unități de păstrare. Unele surse vorbesc chiar de 700 000 exemplare. Biblioteca Alexandria a adus orașului Alexandria renumele de capitală a cunoașterii și învățării. Distrugerea Bibliotecii din Alexandria este considerată drept cea mai mare pierdere din istoria culturală a omenirii. Deși există mai multe versiuni privind dispariția bibliotecii, unii cercetători susțin că Marea Bibliotecă din Alexandria, colecție fantastică a cunoașterii, a fost distrusă intenționat. Printre marile biblioteci dispărute în timp amintim de:

- Biblioteca din Teba (Grecia antică), distrusă în secolul al IV-lea î.Hr.;

- Biblioteca Centrală din Birmingham, Anglia (1879);

- Biblioteca din Nalanda, India (1193);

- Biblioteca Ducesei Anna Amalia, Germania (2004);

- Biblioteca Institutului de Științe Umaniste (INION), Moscova, principala bibliotecă universitară din Rusia. Creată în 1918, biblioteca adăpostea peste 10 milioane de documente istorice (cărți, ziare etc) datând din secolul al XVI-lea până în secolul XX, în mai multe limbi. Incendiul a provocat pagube de peste un milion de documente istorice unice și consternare în mediile științifice care au vorbit despre un „Cernobâl” cultural (2015).

- Biblioteca Universității Cape Town (2021). În incendiu, a fost distrusă în special colecția de studii africane.

Aproximativ 500 000 de publicații au fost distruse în incendiul de la BCU București în timpul evenimentelor din decembrie 1989. Colecția fusese adunată pe parcursul unei istorii de 100 de ani prin donații sau importante eforturi materiale. Printre cărțile mistuite de incendiu erau manuscrise, cărți vechi și rare, deosebit de importante pentru cultura românească.

De menționat, de asemenea, cazul Muzeului Național al Braziliei, mistuit de flăcări, în care s-a pierdut munca a peste 400 de ani de

cercetare. O altă pierdere de proporții a fost prăbușirea arhivei din Köln din 2009, una din cele mai mari arhive istorice din Germania. Sute de mii de documente, acte, hărți, testamente, placcate au fost distruse pentru totdeauna. Interesant faptul că această arhivă era declarată model pentru arhivele din întreaga lume, datorită mărimii și celor mai noi sisteme digitale și electronice de arhivare. Specialiștii au reconstituit ceea ce s-a păstrat digital – fotografii, copii etc, iar după inventarierea a ceea ce a rămas din arhiva din Köln, s-a trecut la digitizarea integrală a documentelor. Acest caz a demonstrat cât de importantă este asigurarea securității documentelor în format digital.

Cât de mult înseamnă o bibliotecă pentru societate și pentru cultura națională a demonstrat și incendiul din anul 2020 de la Filarmonica Națională. Într-un reportaj din ziua de după incendiu, un angajat al Filarmonicii mărturisea că cea mai mare pierdere pentru instituție este pierderea bibliotecii. Biblioteca cu partituri muzicale originale a fost distrusă în proporție de 70%. Iar aceste documente nu mai pot fi găsite nicăieri.

Despre importanța cărții s-a scris mult. Cartea a fost și este venerată, cântată, cioplită în piatră, fier și granit. Toate numele cu mare greutate în istoria civilizației au lăsat gânduri nemuritoare despre carte, despre rolul și importanța cărții. Amintim aici de Seneca, Petrarca, Volter, Balzac, și atâția alții. De-a lungul secolelor și mileniilor au căzut zei, state, cetăți, dar cărțile au rămas. Istoria a cernut doar nonvaloarea și a păstrat peste ani adevăratele valori. Mari personalități care au contribuit la modelarea lumii au murit cu secole și milenii în urmă, dar cărțile lor au rămas, trăiesc păstrându-le numele și memoria. Când le citim cărțile, le simțim prezența, ne transpunem în lumea în care aceștia au trăit.

...Dar tot cartea a fost printre cele mai prigonite valori. Cărțile au fost arse pe rug, cenzurate, interzise, scoase din acces, ținute la index. Regimurile represive au interzis, pedepsit și chiar au fost închiși autori și editori, au pedepsit cititori. În lupta cu cărțile au fost experimentate toate mijloacele, s-a luptat cu metodele folosite în lupta cu dușmanii poporului. Multe cărți au dispărut. Cercetătorii vorbesc chiar despre

faptul că aceste cărți ar fi putut influența istoria lumii, de aceea au fost făcute să dispară. De-a lungul istoriei au avut de suferit numeroase titluri celebre, au fost interzise cărți, care mai apoi au devenit cele mai importante capodopere literare ale lumii. Și nu contează din ce motive: sociale, religioase, politice, sexuale. Printre scriitorii proscrisi în diferite epoci și din diferite motive, au figurat: Voltaire, D.H. Lawrence, William Shakespeare, James Joyce, Thomas Mann și mulți alții.

Printre cărțile interzise la diferite etape și în diverse țări găsim cu mirare romanul *Să ucizi o pasăre cântătoare* de Harper Lee, roman care figurează în cele mai importante topuri de nivel internațional și național și care avea să-i aducă autoarei premiul Pulitzer, iar pentru ecranizarea lui Robert Mulligan trei Oscaruri și două Globuri de Aur. În șirul cărților interzise regăsim titluri precum „*Aventurile lui Huckleberry Finn*” de Mark Twain, *Vrăjitorul din Oz* de Frank L. Baum, *Harry Potter* de autoarea britanică J. K. Rowling, *Arhipelagul Gulag* – Aleksandr Soljenițin, *1001 de nopți. Povești arabe, Decameronul* – Giovanni Boccaccio, *Metamorfoza* – Franz Kafka, *Lolita* – Vladimir Nabokov, *Aventurile lui Alice în Țara Minunilor* – Lewis Carroll (1865), *Codul lui Da Vinci* – Dan Brown (2003); *Ulise* – James Joyce, *Moarte la Veneția* – Thomas Mann, *Hamlet* – William Shakespeare, *Madame Bovary* – Gustave Flaubert, etc.

Deosebit de crunt cu cărțile a luptat biserica. O listă de cărți interzise a fost alcătuită de Vatican. Papa Paul al IV-lea a elaborat *Catalogul Cărților Interzise* pentru a-i proteja pe catolici de ideile controversate.

Pentru artiști și scriitori dreptul și libertatea de exprimare este la fel de vital ca și aerul. Dacă cărțile ne ajută să devenim acei ce suntem cu adevărat, cenzura reprimă nu numai scriitorii, dar și evoluția ideilor și exprimarea identității.

Și acum, se impune întrebarea de ce atâta înverșunare, de ce atâta luptă cu niște cărți? De ce se tem autoritățile (indiferent dacă este vorba de stat, biserică sau părinți)? Temerea constă în faptul, că noile idei pot provoca schimbări. Cărțile sunt mici, dar puterea pe care o conțin este enormă. Conținutul unor cărți rămâne cu noi, în capurile noastre pentru zile, luni, ani și chiar pentru toată viața. Cărțile ne învață să

gândim, să ne modelăm identitatea, să fim puternici, să apărăm convingerile noastre și pe ale altora.

Cărțile deschid lumi întregi, orizonturi pe care unii oameni doresc să le țină ascunse de masele largi.

Referindu-se la importanța cărții, istoricul român V.A. Urechia scria: *„Cartea este și dânsa armă puternică. La lumina și învățătura cărții se deșteaptă conștiința națională, care este singura cetate care n-o răpune dușmanul”*.

Jorge Luis Borges, renumitul romancier, poet, eseist, filozof, bibliotecar argentinian, unul dintre cei mai importanți scriitori ai secolului al XX-lea scria, referindu-se la carte, că este arma cea mai inofensivă, dar cu bătaia cea mai lungă dintre toate cele inventate de mintea omească.

Helen Exley, librar de mare vocație menționa în prefața unei cărți: *„Cărțile pot fi extrem de periculoase. Pe cele mai bune dintre ele ar trebui pus un avertisment: Atenție ! Îți poate schimba viața!”*

Toate acestea sunt argumente supreme și explicație a faptului de ce în ultimii ani sunt făcute atâtea eforturi materiale și intelectuale pentru asigurarea securității colecțiilor în formatul lor tradițional, dar și preocupările pentru digitizare. De ce trebuie făcut acest efort de digitizare al patrimoniului cultural scris, de creare a depozitelor digitale?

Practica marilor biblioteci a demonstrat, că digitizarea este o cale sigură de a asigura securitatea publicațiilor în format digital, de a pune la adăpost și a feri de intemperii resursele deținute de biblioteci. Formatul digital asigură și prezervarea pe termen lung, dar cel mai important asigură accesibilitatea valorilor culturale ale lumii.

Specialiștii domeniului biblioteconomie și știința informării sunt convinși că digitizarea ar putea aduce mai mulți utilizatori în bibliotecă. Cu cât digitizăm mai mult propriile publicații și identificăm ceea ce avem pentru un public mai larg, cu atât mai mulți cercetători doresc să vadă originalele. Această idee este valabilă și pentru alte domenii ale culturii: muzee, arhive, galerii, colecții de muzică etc. Custozii muzeelor au observat că imediat ce un tablou apare în format digital, se mărește numărul persoanelor care vin să vadă originalul.

Digitizarea patrimoniului național cultural a fost unul dintre obiectivele principale stipulate încă în Hotărârea Guvernului Nr. 478 din 04.07.2012 „Cu privire la Programul național de informatizare a sferei culturii pentru anii 2012-2020”.

Lipsa echipamentelor necesare pentru digitizarea resurselor a fost principalul impediment în realizarea obiectivelor Hotărârii de Guvern menționate. La momentul apariției Hotărârii de Guvern, Biblioteca Națională dispunea de un singur scanner performant – Atiz, procurat în cadrul programului FUMAGABA, susținut de Uniunea Europeană și CENL.

Grantul de susținere a culturii (Cultural Grant) al Guvernului Japoniei, implementat prin Agenția Japoneză de Cooperare Internațională a fost o oportunitate de a soluționa această problemă.

În acest context digitizarea colecției de publicații, deținute de BNRM este de o importanță de netăgăduit. Prin crearea Centrului Național de Digitizare, BNRM își asumă un rol important în digitalizarea culturii, atât pe partea de conținuturi cât și pe partea de dezvoltare a capacităților. În timp, acest proiect va ajuta la crearea identității Republicii Moldova în spațiul virtual.

Proiectul de îmbunătățire a echipamentelor de digitizare din cadrul BNRM, susținut de Agenția Japoneză de Cooperare Internațională (JICA) va ajuta instituția să facă față sarcinii permanente de a fi mai vizibilă și relevantă pe internet. Această importanță este conștientizată la toate nivelurile de responsabilitate. Proiectul JICA este cel mai mare proiect de până acum implementat de BNRM. De la conceperea scrisorii de intenție și până la inaugurarea Centrului de Digitizare BNRM la Ministerul Culturii s-au schimbat 6 miniștri. Cu toate acestea graficul de implementare a proiectului preconizat de JICA n-a cunoscut nici cea mai mică deviere de la prevederile de început, deși pandemia a intervenit brutal chiar la mijloc de proiect.

Pe lângă importanța enormă pentru BNRM, proiectul de peste 7 000 000 lei susținut de JICA a însemnat un șir de lecții învățate despre cum te comporți într-un proiect subiect al unui tratat internațional, Hotărâre de Guvern, Hotărâre de Parlament, Schimb de note, între

două Ministere de Externe și Ambasade, Implicarea Ministerului de Finanțe, relații cu Ambasada Japoniei pe toată durata perioadei de proiect, vizite ale experților angajați de JICA, vizite ale consultanților, relații cu banca intermediară, licitație, organizată după exigențele Japoniei, relații cu firma câștigătoare etc. După ce treci prin atâtea filtre, ai convingerea că nimic nu mai poate fi imposibil. Pentru un proiect care funcționează ca ceasul, la fiecare etapă, pe o întindere de patru ani, cum a fost în cazul proiectului *Îmbunătățirea chipamentelor de digitizare ale BNRM* probabil este nevoie de cultura japoneză de comunicare, pe care ca parteneri de proiect a trebuit s-o însușim.

Notă! Istoria proiectului începe în anul 2018 și a parcurs toate etapele prevăzute de legislația Japoniei pentru tratatele internaționale.

După procedurile de început, la 19 iulie 2019, la MECC, în prezența Ambasadorului Japoniei în Republica Moldova, Dna Liliana Onofrei-Nicolăiescu, Ministrul Culturii și Domnul Kawano Takaaki, reprezentant JICA a fost semnat Minutes of Discussions on the Preliminary Survey for the Project for Improvement of Digitization Equipment of the National Library of the Republic of Moldova.

Pe parcursul anului 2020 au avut loc schimbul de note între Ambasada Japoniei și MAEIE al Republicii Moldova, Hotărârea de Guvern, Hotărârea Parlamentului.

La 14 iunie 2020, Dl Igor Șarov, Ministrul Educației Culturii și Cercetării și Dl Sugimoto Satoshi, Directorul Agenției Japoneze pentru Cooperare Internațională JICA au semnat Acordul de Grant.

La începutul anului 2021, la Tokyo a avut loc licitația, organizată de JICA la care Biblioteca Națională a fost reprezentată de Ambasada Republicii Moldova în Japonia.

În cadrul Grantului de proiect au fost achiziționate echipamente de digitizare performante: 4 scanere (unul automat, doua semiautomate și unul destinat microfilmelor/microfișelor) pentru procesul de digitizare a publicațiilor în diverse formate; 2 PC-uri adiacente scannerelor și 3 stații de lucru; un server pentru stocarea și păstrarea pe termen lung a publicațiilor scanate și specificații necesare pentru asigurarea

funcționalității pe termen lung. În cadrul proiectului a fost asigurată transportarea și instalarea echipamentelor cât și instruirea personalului.

Grantul susținut de Guvernul Japoniei prin Agenția Japoneză de Cooperare Internațională, este cel mai mare proiect implementat de BNRM și va asigura continuitatea dezvoltării și difuzării conținutului digitalizat al patrimoniului cultural din Republica Moldova. Copiile digitale create, vor fi transferate în spațiul electronic, protejând astfel pierderea conținutului obiectelor de patrimoniu, creșterea accesibilității dar și asigurând accesul la patrimoniul cultural în interes de educație, cercetare, creație și recreere.

Centrul Național de Digitizare este creat în baza secției Colecției Digitale a Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova.

La 23 februarie de Ziua Națională a Japoniei a avut loc inaugurarea oficială a Centrului Național de Digitizare. Despre importanța pe termen lung a acestui proiect au vorbit: Elena PINTILEI, director general al Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova; Sergiu PRODAN, ministrul Culturii al Republicii Moldova; Iurie ȚURCANU, viceprim-ministru pentru Digitalizare; Excelența Sa, Yoshihiro KATAYAMA, ambasador Extraordinar și Plenipotențiar al Japoniei în Republica Moldova; Mariana STRATULAT, Coordinator Tehnic JICA în Moldova; reprezentanți ai Ministerului Afacerilor Externe și Integării Europene al RM; Diana SILIVESTRU, șefa Centrului Național de Digitizare.

Prin crearea Centrului Național de Digitizare, Biblioteca Națională a Republicii Moldova își asumă un rol important în digitizarea patrimoniului cultural, astfel contribuind la crearea identității culturale digitale a Republicii Moldova în spațiul virtual. Proiectul va fi un nou impuls pentru dezvoltarea Bibliotecii Naționale Digitale a Republicii Moldova, care reprezintă steagul nostru de cultură în spațiul virtual fără de care după cum afirma Nicolae Iorga „un popor este o gloată nu o oaste”.

Referințe bibliografice:

1. Biblioteci antice dispărute sau distruse [online]. [citat 24.01.2022]. Disponibil: <http://cartisipc.blogspot.com/2015/04/biblioteci-antice-disparute-sau-distruse.html>

2. Cultural Heritage: Digitisation, Online Accessibility and Digital Preservation. Implementation of Commission Recommendation on the digitisation and online accessibility of cultural material and digital preservation: Consolidated Progress Report 2015-2017. Working Document [online]. [citat 24.01.222]. Disponibil: <https://www.digitalmeetsculture.net/wp-content/uploads/2019/06/ReportonCulturalHeritageDigitisationOnline-AccessibilityandDigitalPreservation.pdf>
3. Digitizarea și conservarea online a patrimoniului cultural al Europei pentru asigurarea accesului universal [online]. [citat 24.01.2022]. Disponibil: http://publications.europa.eu/resource/cellar/623cc0ef-23bc-11e4-8c3c-01aa75ed71a1.0021.02/DOC_2
4. Lista cărților românești vechi distruse de incendiul din decembrie 1989. Alcătuitor: Biblioteca Centrală Universitară din București. București, 1991. 45 p. (Manuscris) [online]. [citat 24.01.2022]. Disponibil: <https://docs.google.com/viewer?a=v&pid=sites&srcid=YmN1Yi5yb3xiaWJs aW90ZWVhX2NlbnRyYWxhX3VuaXZlcnNpdGFyYV9jYXJvbfF9pX2J1 Y3VyZXN0aXxneDo3ZWEyMTM3MWYxMjVjMmEz>
5. OSOIANU, Vera. Cartea între prieteni și dușmani [online]. [citat 24.01.2022]. Disponibil: <https://clubbib2.wordpress.com/2018/08/28/cartea-intre-prieteni-si-dusmani/>
6. Patrimoniul digital European [online]. [citat 24.01.2022]. Disponibil: <https://ec.europa.eu/culture/ro/cultural-heritage/cultural-heritage-eu-policies/patrimoniul-digital-european>
7. Proiectul finanțat de Uniunea Europeană „Suport pentru asigurarea respectării drepturilor de proprietate intelectuală” în Republica Moldova [online]. [citat 24.01.2022]. Disponibil: <https://agepi.gov.md/ro/content/digitizarea-%E2%80%93-o-solu%C8%9Bie-pentru-conservarea-%C8%99i-valorificarea-patrimoniului-cultural-na%C8%9Bional>

28.02.2022

BIBLIOTECA NAȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA ÎN CONTEXTUL „MODELULUI STRATEGIC AL SISTEMULUI NAȚIONAL DE BIBLIOTECI”

Modelul Strategic al Sistemului Național de Biblioteci din Republica Moldova a fost aprobat de Colegiul Ministerului Culturii și Cultelor al Republicii Moldova, la 24 decembrie 1991, la patru luni de la declararea Independenței. Elaborarea concepției (modelului strategic) urmărirea scopul „efectuării unei reforme de fond și structură a activității bibliotecare în republică îndreptată spre asigurarea creșterii rolului bibliotecilor în renașterea națională, în familiarizarea oamenilor muncii cu valorile de cultură și civilizație”. Documentul de importanță crucială pentru biblioteci prevedea modificări principiale în structura și dirijarea bibliotecilor, completarea colecțiilor, formarea profesională a personalului de bibliotecă. Modelul strategic a pus fundamentul pe care mai târziu au fost elaborate documentele, care au stat la baza reformei bibliotecilor din Republica Moldova. Cu siguranță, de aici începe reforma bibliotecară propriu-zisă și edificarea biblioteconomiei naționale.

Pentru elaborarea acestui document fundamental, Ministerul Culturii și Cultelor al R.S.S.Moldova, prin ordidul nr.56 din 14.05.91 „Cu privire la constituirea Comisiei pentru elaborarea concepției sistemului național de biblioteci al R.S.S.Moldova” a constituit grupuri de lucru cu participarea unor specialiști cheie din domeniul biblioteconomic. În paralel au lucrat cinci grupuri de lucru, care au documentat problemele ce țineau de:

- Structură. Dirijare. Interacțiune. Statut funcțional;
- Fondurile de bibliotecă;
- Potențialul informațional automatizat;
- Instruirea și reciclarea cadrelor. Știință;
- Economia de bibliotecă.

Aceste cinci subdiviziuni constituie corpul principal al Modelului strategic.

De menționat faptul, că elaborarea Concepției Sistemului Național de Biblioteci al R.S.S.Moldova începe exact peste un an de la adoptarea Hotărârii Ministerului Culturii al RSSM privind atribuirea Bibliotecii „N.K.Krupskaia” statutului de Bibliotecă Națională a Republicii Moldova. Ordinul „Cu privire la constituirea Comisiei pentru elaborarea concepției sistemului național de biblioteci al R.S.S.Moldova”, prevede și crearea unui grup de lucru pentru elaborarea unei noi concepții a Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova.

În mai puțin de o lună de la aprobarea Modelului Strategic al Sistemului Național de Biblioteci din Republica Moldova la 9 ianuarie 1992 prin ordinul nr.3 al Ministerului Culturii și Cultelor al Republicii Moldova este aprobat primul Statut al Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova. Statutul stabilește atribuțiile și sarcinile ca Bibliotecă Națională; organizarea și modul de funcționare. Ulterior în baza statutului sunt elaborate Regulamentele de organizare și funcționare a departamentelor Bibliotecii Naționale, respectiv: Patrimoniu, Fonduri, Relații cu publicul, Informațional, Biblioteconomic, Automatizare. Informatizare. Mecanizare. Modelul strategic stabilește foarte clar statutul Centrelor Biblioteconomice ale SNB: naționale, departamentale și teritoriale și funcțiile biblioteconomice ale acestora. Mai apoi aceste responsabilități au fost dezvoltate în *Legea cu privire la biblioteci* (1994, 2017), *Statutul Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova* (toate edițiile) și mai ales în *Regulamentul privind activitatea metodologică în cadrul Sistemului Național de Biblioteci*, ambele ediții (2016, 2022).

Modelul Strategic definește clar și locul Bibliotecii Naționale în cadrul Sistemului Național de Biblioteci. Conform Modelului strategic, *Statutul Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova* este definit printr-o Hotărâre a Colegiului Ministerului Culturii, care i-a conferit titlul. O prevedere a Modelului strategic de care nu s-a ținut cont niciodată este că „Biblioteca este dirijată de către un director general, care, (de regulă) este și directorul general al SNB”. A fost o idee progresistă, care avea ca bază experiența altor țări. În SUA, de exemplu, directorul Bibliotecii Congresului, care are și statut de bibliotecă națională, este numit și „National Librarian” sau „Bibliotecarul Național”.

Din modelul strategic își au izvorul structuri, precum consiliul administrativ al bibliotecii, condus de directorul general, și consiliul științific, structuri, care și-au păstrat vitalitatea și importanța până în prezent.

O altă orientare fundamentală ce-și are izvorul în Modelul strategic este că serviciile științifice și tehnice ale BNRM sunt atât interne, cât și de interes comun pentru Ministerul Culturii și Cultelor și SNB. Concepția grupează toate serviciile științifice și tehnice în șase departamente:

- Patrimoniu.
- Fonduri uzuale.
- Informațional.
- Relații cu publicul.
- Biblioteconomie.
- Automatizare, computerizare, mecanizare.

De menționat faptul, că structura BNRM în bază de departamente a fost preluată, la fel, din experiența unor biblioteci naționale europene, în special din experiența Bibliotecii Naționale a Franței.

În anul 1994 s-a renunțat la departamente, însă direcțiile de activitate, definite atunci, cu mici ajustări s-au păstrat până în prezent:

- Direcția Generală.
- Direcția Relații cu publicul.
- Direcția Resurse informaționale.
- Direcția Cercetare și Dezvoltare în Biblioteconomie și Știința Informării.
- Direcția Comunicare și Tehnologia Informației.
- Direcția Infrastructură.

La definirea funcțiilor de bază ale Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova: patrimonială, informațională, comunicativă, biblioteconomică precum și a misiunilor fundamentale s-a ținut cont de recomandările UNESCO privind bibliotecile naționale. Întreaga reformă bibliotecară a vizat raportarea bibliotecilor din republică la mișcarea de idei, experiențele și practicile de calitate promovate de organizațiile internaționale de profil și marile biblioteci naționale ale lumii.

La diferite etape de timp s-a deviat substanțial de la diverse poziții fundamentate în Modelul strategic, cum ar fi, de exemplu, articolul

3.3.1 Depozitul legal al Republicii Moldova, care potrivit concepției se concentrează centralizat la Biblioteca Națională și este repartizat bibliotecilor de către aceasta. N-au fost puse la punct toate problemele ce țin de „Catalogarea centralizată. Standardizare” (Art.3.4). Multe idei au fost prea îndrăznețe sau chiar nereale, cum ar fi prevederea din Art. 3.5 Conservare, restaurare, miniaturizare, potrivit căreia „Restaurarea tipăriturilor (publicațiilor) este efectuată centralizat de către Centrul de restaurare de pe lângă Biblioteca Națională”. Practica a demonstrat că Centrul de restaurare cu greu face față publicațiilor din colecțiile Bibliotecii Naționale și cazurilor dificile din alte biblioteci. Despre centralizarea restaurării, cu dotările existente și potențialul intelectual disponibil, nici nu poate fi vorba. O soluție ar putea fi apariția unor structuri, agenții care s-ar ocupa de restaurarea publicațiilor, după exemplul altor țări. Este un domeniu sau o temă puțin exploarată, deși are tot dreptul la existență.

O altă prevedere care așa și n-a fost realizată este ”Controlul de stat și obștesc asupra formării fondurilor”. Conform articolului 3.6 acesta urma să fie efectuat de către Ministerul Culturii și Cultelor prin inspectoratul de stat constituit pe lângă Biblioteca Națională din Republica Moldova.

Însă, cele mai mari restanțe în realizarea modelului strategic, atât la nivelul Sistemului Național de Biblioteci, cât și la nivelul Bibliotecii Naționale au fost acumulate la capitolul *Potențialul informațional automatizat*. Timpul a demonstrat că fără o strategie sau un program național de digitalizare a activității bibliotecilor și fără finanțarea corespunzătoare, inclusiv pe segmentul personal calificat aici nu pot fi realizate mișcări spectaculoase. Ca orientare și argument poate servi strategia de digitizare a Bibliotecii Naționale a Republicii Cehe, care presupune un suport financiar de 18 milioane de euro.

Toate mișcările mari, realizate până acum de Biblioteca Națională la capitolul modernizarea sau digitalizarea activității s-au bazat pe proiecte de finanțare externă: 70 mii dolari SUA pentru crearea Centrului de restaurare, alocați de Fundația SOROS – Moldova; 150 mii de dolari SUA pentru crearea Sistemului Integrat al Bibliotecilor Informatizate din Moldova (SIBIMOL) – Fundația SOROS - Moldova;

24 mii de dolari SUA pentru crearea sistemului online de recepționare și raportare a datelor statistice și respectiv modernizarea Centrului de Statistică, proiect susținut de Fundația Bill și Melinda Gates prin Programul Național Novateca; 409 mii de dolari SUA pentru Proiectul de îmbunătățire a echipamentelor de digitizare ale Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova, finanțat de Agenția Japoneză de Cooperare Internațională, Japonia.

Modelul strategic nu putea să nu ofere suficient spațiu instruirii și formării profesionale continue a personalului de care depinde în mare măsură ascensiunea și dezvoltarea domeniului. De la o distanță de peste 30 de ani se înțelege mai bine faptul, că elanul și optimismul înaintemergătorilor a fost mare, dacă nu chiar exagerat, pentru că scopul propus pe acest segment nu a fost atins nici până astăzi. Potrivit modelului strategic „Instruirea și reciclarea cadrelor de bibliotecă are drept scop strategic pregătirea unor specialiști de ținută europeană, care pe lângă cunoștințele și deprinderile de specialitate, ar cunoaște la perfecție patrimoniul național, valorile culturii și civilizației universale, 2 limbi de circulație internațională, bazele automatizării și computerizării proceselor bibliotecare și informaționale”. Aceste exigențe au tot apărut în fișa postului la diferite categorii de specialiști din biblioteconomie și știința informării, dar în realitate specialiști de asemenea calificare sunt greu, dacă nu imposibil, de găsit. Puțini specialiști care corespund exigențelor, ca regulă, nu se rețin prea mult în biblioteci și migrează spre sectoare mai prestigioase și mai atractive din punct de vedere financiar.

Evaluarea bibliotecilor publice teritoriale, care s-a desfășurat, în premieră, în conformitate cu prevederile *Legii cu privire la biblioteci (2017)*, pe parcursul anului 2021, a demonstrat că până la realizarea acestui deziderat este cale lungă. Anii de finanțare neadecvată a erodat prestigiul profesiei, motiv pentru care este pe cale de dispariție și ce a mai rămas din facultatea Biblioteconomie și bibliografie, de altă dată.

Potrivit Modelului strategic, funcția biblioteconomică, care include și învățarea bibliotecarilor prin promovarea de cunoștințe și experiențe reprezentative, este considerată drept una dintre funcțiile principale ale Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova, ca centru biblioteconomic

național.

După aprobarea Modelului strategic, în anul 1992 – apare *ordinul nr. 85 din 02.04.1992 al Ministerului Culturii și Cultelor al Republicii Moldova „Cu privire la reciclarea specialiștilor în domeniul culturii și artelor”* (în conformitate cu Hotărârea Guvernului Republicii Moldova din 18 februarie 1991). Ordinul respectiv prevedea:

- lichidarea cursurilor de perfecționare a lucrătorilor de cultură de la Institutul de Stat de Arte (începând cu 23 mai 1992);
- crearea subdiviziunilor de reciclare și recalificare a specialiștilor în domeniul culturii, artelor și învățământului artistic, începând cu 1 iunie 1992, conform următoarelor direcții:
 - Conservatorul de Stat „G. Musicescu” (pedagogia muzicală);
 - Institutul de Stat al Artelor (pedagogia în domeniul artelor plastice, coreografie, artă teatrală, creație populară, management etc.);
 - Muzeul Național de Istorie a Moldovei (bazele muzeologiei);
 - Biblioteca Națională a Republicii Moldova (probleme de bibliografie și biblioteconomie).

A fost nevoie de ani grei până a se ajunge la formula actuală a Centrului de Formare Profesională Continuă în Biblioteconomie și Științe ale Informării (CFPC), din cadrul BNRM, creat în anul 2017, conform prevederilor ordinului nr. 386 din 30.12.2016 „Cu privire la optimizarea activității BNRM” al Ministerului Culturii. Potrivit regulamentului de organizare și funcționare, misiunea de bază a centrului prevede prestarea activității educaționale continue pentru specialiștii instituțiilor bibliotecare, în context nonformal, coordonarea și sprijinirea metodologică a activităților de formare continuă la nivelul structurilor similare din țară. În patru ani de la fondare (2017-2020) CFPC al BNRM a organizat 180 activități de instruire, respectiv 1368 ore academice cu participarea a 4098 de formabili din toate tipurile de biblioteci componente ale sistemului național: naționale, municipale, comunale, sătești, școlare, din colegii etc.

A existat și o verigă intermediară – Școala de Biblioteconomie din Moldova, un proiect susținut de Fundația SOROS-Moldova și realizat în parteneriat de Biblioteca Națională, Asociația Bibliotecarilor din

Republica Moldova și Universitatea de Stat din Moldova. Proiectul s-a desfășurat între anii 2001-2006 și a facilitat instruirea a peste 3600 de bibliotecari din toate tipurile de biblioteci, în special axându-se pe alfabetizarea digitală, scrierea de proiecte, dar și actualizarea cunoștințelor.

Modelul strategic prevedea „cointeresarea materială a bibliotecarilor în perfecționarea profesională permanentă, adică dependența sistemului de remunerare a muncii față de rezultatele instruirii și reciclării” – aici este rezerva care ar putea aduce mult beneficiu domeniului. Cointeresarea materială a fost dintotdeauna veriga slabă a bibliotecarilor, mulți dintre care s-au crezut în drept să se conducă de nefirescul „cum suntem plătiți, așa lucrăm”.

Programul guvernamental de dezvoltare a Sistemului Național de Biblioteci, elaborat ca anexă a Modelului strategic al SNB, prevedea elaborarea și aprobarea în anul 1991 a unui nou statut al Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova. Grupul de lucru, împuternicit cu această sarcină, a fost constituit prin același ordin care prevedea și constituirea comisiei de elaborare a modelului strategic. Așa apare primul Statut al Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova. Statutul este aprobat prin ordinul nr 03 din 09.01.1992 al Ministerului Culturii și Cultelor al Republicii Moldova. Evident că Statutul este fundamentat pe modelul strategic, în special pe tezele ce vizează Biblioteca Națională și este o emanație a Modelului strategic. Toate variantele ulterioare ale Statutului au fost dictate de necesitatea actualizării și modernizării activității BNRM, racordării tendințelor de dezvoltare la nivel național și internațional. Toate acestea și-au găsit oglindire în ultima variantă a *Legii cu privire la biblioteci (2017)*, articolul 8 unde sunt definite atribuțiile de bază, cât și cele care se desprind din statutul de centru biblioteconomic național. Legea evidențiază, în special, funcția de coordonare și corelare în domeniul cercetării și dezvoltării bibliologiei, biblioteconomiei și științelor informării, care își are izvorul în modelul strategic.

O analiză a Programului guvernamental de dezvoltare a Sistemului Național de Biblioteci, parte componentă a Modelului Strategic al SNB, demonstrează că în condițiile unui stat care-și declarase recent independența, realizarea unui asemenea model strategic de dezvoltare

tare era cel puțin ambițios, dacă nu chiar de domeniul fantasticului. Nici după 30 de ani nu se poate pune problema unor noi sedii pentru BNRM, BNC „Ion Creangă”, BM ”B.P.Hasdeu”, construirea unor noi edificii pentru bibliotecile publice teritoriale de la sate, crearea unei baze republicane de cultură, odihnă și rabilitare a sănătății bibliotecarilor și multe alte prevederi. Dar cel puțin se cunoaște ce trebuie de realizat în viitor. Toate acestea sunt necesități reale ale domeniului biblioteconomie și știința informării, care erau actuale atunci și rămân actuale în continuare.

Cu toate restanțele de realizare, în linii mari, Modelul strategic al Sistemului Național de Biblioteci a fost baza pe care ulterior s-a edificat biblioteconomia națională și s-a dezvoltat Biblioteca Națională a Republicii Moldova, ca centrul biblioteconomic național și instituție de interes comun pentru Ministerul Culturii și Sistemul Național de Biblioteci.

Referințe bibliografice:

1. Cu privire la reciclarea specialiștilor în domeniul culturii și artelor. Aprobat prin ordinul nr. 85 din 02.04.1992 al Ministerului Culturii și Cultelor al Republicii Moldova. In: Biblioteconomia Moldovei: (Cadru de reglementare). Chișinău, 1993, pp. 68-69.
2. Lege cu privire la biblioteci, nr. 160 din 20.07.2017. Publicat: 18.08.2017. In: Monitorul Oficial, Nr. 301-315 [online] [cit 10.01.2022]. Disponibil: <http://lex.justice.md/md/371219/>
3. OSOIANU Vera. 30 de ani sub stindardul Bibliotecii Naționale. Non publicație
4. OSOIANU, Vera. Biblioteca în căutarea identității. Chișinău, 2013. 356 p. ISBN 978-9975-62-340-7 [online] [cit 10.01.2022]. Disponibil: <http://www.bnrm.md/files/publicatii/VOsoanu-Biblioteca-in-cautarea-identitatii.pdf>
5. OSOIANU, Vera. Un deceniu sub semnul reformei. Chișinău: BNRM, 2005. 192 p. ISBN 9975-9994-7-6.
6. Sistemul Național de Biblioteci al Republicii Moldova: Model strategic. Aprobat prin Hotărârea din 24 decembrie 1991 a Colegiului Ministerului Culturii și Cutelor al Republicii Moldova. In: Biblioteconomia Moldovei: Cadru de reglementare. Chișinău, 1993, pp. 6-49.
7. Statutul Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova [online]. [cit 10.01.2022]. Disponibil: http://www.bnrm.md/files/biblioteca/Statut_BNRM.pdf

TREI DECENII SUB STINDARDUL BIBLIOTECII NAȚIONALE

Pe parcursul anilor au fost publicate mai multe materiale privind istoria, rolul și funcțiile Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova. Mai puțin s-a scris, însă, despre ultimii 30 de ani, care s-au derulat sub stindardul Bibliotecii Naționale. Materialul prezent este o istorie succintă și o retrospectivă a principalelor etape parcurse de instituție, după atribuirea în anul 1990 a statutului de bibliotecă națională, dezvoltarea istorică pe această perioadă de timp, poziția în interiorul Sistemului Național de Biblioteci, proiectele colaborative de interes național și internațional și principalele activități, tangențiale statutului curent.

Biblioteca Națională reprezintă o valoare inestimabilă pentru orice popor și tezaurul de cultură și cunoaștere adunat și păstrat de aceasta trebuie să fie accesibil tuturor cetățenilor, indiferent unde se află la un moment anume.

Bibliotecile naționale de pe diverse meridiane sunt diferite ca mărime, funcții, origini, dar există și un set de roluri, funcții și responsabilități comune, care le dă dreptul la titulatura de bibliotecă națională.

Conceptul de „bibliotecă națională” este definit diferit de diverse enciclopedii, linii directorii, alte documente elaborate de IFLA, UNESCO etc. Potrivit lucrării „*Guidelines for legislation for national library services*”, semnată de Peter Johan Lor, toate conceptele includ trei elemente de bază:

- Moștenire (accentul se pune pe cultura imprimată a națiunii). Această dimensiune este caracteristică mai ales bibliotecilor naționale cu tradiții vechi în domeniu. În aceste cazuri grija pentru colecții este considerată grija supremă.

- Infrastructură (accentul se pune pe coordonarea la nivel național, poziția de lider în domeniu, facilități, servicii de importanță națională). Bibliotecile naționale care pun accent pe această dimensiune au o dezvoltare mai modernă. Serviciile pentru bibliotecile țării ocupă un loc important în activitatea acestora.

▪ Servicii de nivel național (servicii pentru utilizatori, nu numai în sălile de lectură, dar pretutindeni în țară). Bibliotecile naționale care pun accent pe acest aspect al activității sunt cele din țările în curs de dezvoltare. Serviciile pentru utilizatorii finali reprezintă pentru acestea preocuparea principală.

Aceste trei dimensiuni reprezintă orientările de bază ale bibliotecilor naționale.

Definiția bibliotecii naționale dată de UNESCO, care în pofida anilor, este citată încă destul de frecvent, pune accent principal pe funcțiile ce țin de moștenirea imprimată și accent secundar pe funcțiile referitoare la infrastructură. Aceasta trebuie revăzută în corespundere cu tendințele moderne de activitate ale bibliotecii naționale.

Secția Bibliotecii Naționale, IFLA percepe natura și scopurile bibliotecii naționale precum urmează: „Bibliotecile naționale au responsabilități speciale, deseori definite prin lege, în cadrul sistemului național de biblioteci și informare. Aceste responsabilități variază de la țară la țară, dar este posibil să includă: colectarea prin depozitul legal a moștenirii culturale naționale imprimate și catalogarea și conservarea ei; oferirea unor servicii centrale pentru utilizatori (de referințe, bibliografice, împrumut) atât direct cât și prin intermediul altor biblioteci și centre de informare; prezervarea și promovarea moștenirii culturale naționale; promovarea politicii culturale naționale; poziția de lider în domeniu. Bibliotecile naționale pot servi ca bază pentru programe și proiecte internaționale”.

Deși este mai degrabă o declarație descriptivă decât o definiție oficială, textul IFLA promovează un punct de vedere potrivit căruia biblioteca națională cuprinde dimensiunile moștenire și infrastructură și chiar se extinde către serviciile pentru utilizatorii finali.

În Liniile directorii privind legislația specifică bibliotecilor naționale un loc aparte este rezervat: coordonării activității bibliotecilor sistemului național, colaborării internaționale și exercitării rolului de lider în domeniu.

Specialiști importanți în domeniu consideră că în multe privințe, dar mai ales sub aspect intelectual, Conferința Directorilor Bibliotecilor

Naționale Europene (CENL) este mai aproape de esența contemporană a bibliotecii naționale decât Federația Internațională a Asociațiilor de Biblioteci și Bibliotecari (IFLA). Cel puțin pentru bibliotecile naționale europene.

Numai că CENL a fost constituit la începuturile lui, în anul 1987, din elitele bibliotecilor naționale europene (11 țări) cu puternice tradiții în domeniu și un puternic potențial intelectual, dar și financiar, lucru deloc de neglijat. Țările mai slab dezvoltate din aceste puncte de vedere au aderat la CENL mai târziu și sunt mai ușor de convertit la valorile promovate de CENL. UNESCO și IFLA au sub umbrelă țări diferite ca nivel de dezvoltare și potențial intelectual, financiar, etc. și toate aceste aspecte nu pot să nu fie luate în considerare la elaborarea unor politici și linii directorii.

Actualele biblioteci naționale au ajuns la statutul de bibliotecă națională în diferiți ani, având istorie și origini diferite. Unele, precum cele din Suedia, Belgia, Olanda, Danemarca, etc. au fost la începuturi biblioteci regale, altele precum Finlanda, Norvegia au fost la origine biblioteci universitare. Biblioteca Congresului SUA și Biblioteca Națională a Dietei, Japonia au fost inițial parlamentare și mai apoi au primit și statutul de bibliotecă națională. Interesantă istoria Bibliotecii Naționale a Chinei, care inițial a fost biblioteca Universității din Praga, care a primit o donație de la împăratul Charles al IV-lea în 1366. Mai târziu a fost bibliotecă „publică și universitară”, apoi „bibliotecă națională și universitară”. Statutul de bibliotecă națională i-a fost atribuit în anul 1990, în același an cu Biblioteca Națională a Republicii Moldova.

Modelul de care s-a condus echipa Bibliotecii la începuturile edificării BNRM în mantia de bibliotecă națională a fost Biblioteca Națională a Franței, considerată cea mai veche bibliotecă națională din lume. Cu rădăcinile în adâncul secolului XIV și originea de bibliotecă regală aceasta a fost prima bibliotecă care s-a bucurat de un sistem de depozit legal și servește până în prezent ca un bun model biblioteconomic demn de urmat.

Pentru bibliotecile naționale din țările în curs de dezvoltare, IFLA

recomandă, de rând cu funcțiile tradiționale, accentuarea următoarelor aspecte de activitate:

- servicii pentru alte biblioteci;
- poziția de lider în dezvoltarea, coordonarea, și menținerea unui sistem informațional integrat național;
- roluri de centru bibliografic național și de depozitar național;
- responsabilitatea pentru promovarea programelor de instruire continuă.

În țările unde bibliotecile sunt puține și slab dezvoltate de mare importanță sunt următoarele aspecte ale activității:

- servicii pentru alte biblioteci;
- consultanță și poziția de lider în profesie;
- planificarea și coordonarea activității bibliotecare;
- instruirea continuă;
- cercetare și dezvoltare.

Rolul bibliotecii naționale de lider în domeniu și de coordonator al activității bibliotecilor este de mare importanță pentru dezvoltarea activității bibliotecilor țării. Acest aspect este prins în definiția bibliotecii naționale dată de *Encyclopedia of library and information science*, care de rând cu alte caracteristici specifică că biblioteca națională este „centru de coordonare, planificare și stimulare a activității întregului sistem de biblioteci a unei națiuni”.

Biblioteca Națională a oricărei țări trebuie să se impună prin poziția de lider în domeniu și să dețină un rol bine conturat în cooperarea internațională.

Cele mai multe dintre funcțiile care țin de moștenirea documentară națională și infrastructura națională implică un grad anumit de cooperare internațională. Relevante aici sunt următoarele aspecte:

- colaborarea în proiecte internaționale de cercetare și în activități de dezvoltare;
- rolul de centru național pentru colectarea și comunicarea statisticilor referitoare la activitatea bibliotecară și informațională;
- rolul de centru național de diseminare a standardelor internaționale în domeniul biblioteconomiei și informării;

- managementul contractelor de colaborare.

Printre multiplele elemente caracteristice bibliotecilor naționale câteva sunt specifice aproape tuturor. De menționat aici finanțarea din fondurile publice, faptul că sunt deschise pentru publicul larg, servesc și ca arhive sau depozite pentru publicațiile în format de hârtie editate în țara respectivă.

Toate recomandările organizațiilor internaționale de profil, vizând bibliotecile naționale, într-un fel sau altul au constituit baza pe care s-a dezvoltat Biblioteca Națională a Republicii Moldova (BNRM) în ultimele trei decenii. În anul 2020, BNRM a împlinit 30 de ani de la conferirea statutului de bibliotecă națională. Se întâmpla la 29. 05. 1990 când printr-o hotărâre a Colegiului Ministerului Culturii al R.S.S.M, Bibliotecii de Stat a R.S.S.M „N.K.Krupskaia” este atribuit statutul de Biblioteca Națională a Republicii Moldova. Era cu un an și ceva înainte de declararea Independenței Republicii Moldova la 27 august 1991. Deși erau și propuneri privind atribuirea unui nume de scriitor sau altă persoană remarcabilă din oricare alt domeniu, atât managementul strategic al Bibliotecii, cât, mai ales, Ministrul Culturii de atunci Ion Ungureanu au insistat pe sintagma „Biblioteca Națională a Republicii Moldova”. Hotărârea apare cu următorul conținut „Luând în considerare opinia publică și propunerea direcției, a consiliului științific și a reprezentanților organizațiilor obștești de la Biblioteca de Stat a R.S.S.M „N.K.Krupskaia”, colegiul Ministerului Culturii al R.S.S.M HOTĂRĂȘTE: „A accepta denumirea „Biblioteca Națională a Republicii Moldova”. Semnează Președintele colegiului, Ministrul Culturii Ion Ungureanu.

Un an și ceva mai târziu la 24 decembrie 1991, Colegiul Ministerului Culturii și Cultelor al Republicii Moldova aprobă Modelul Strategic al Sistemului Național de Biblioteci din Republica Moldova. Pentru elaborarea acestui document fundamental, Ministerul Culturii și Cultelor al R.S.S.Moldova, prin ordinul nr. 56 din 14.05.91 „Cu privire la constituirea Comisiei pentru elaborarea concepției Sistemului național de biblioteci al R.S.S.Moldova” a constituit un grup de lucru cu participarea unor specialiști cheie din domeniul biblioteconomic. Elaborarea

concepției (modelului strategic) urmărirea scopul „efectuării unei reforme de fond și structură a activității bibliotecare în republică îndreptată spre asigurarea creșterii rolului bibliotecilor în renașterea națională, în familiarizarea oamenilor muncii cu valorile de cultură și civilizație”. Acest document de importanță crucială pentru biblioteci prevede modificări principiale în structura și dirijarea bibliotecilor, completarea colecțiilor, formarea profesională a personalului de bibliotecă. Modelul strategic a pus fundamentul pe care mai târziu au fost elaborate documentele, care au stat la baza reformei bibliotecilor din Republica Moldova. Cu siguranță putem afirma, că de aici începe reforma bibliotecară propriu-zisă și edificarea biblioteconomiei naționale.

Modelul Strategic definește foarte clar locul Bibliotecii Naționale în cadrul Sistemului Național de Biblioteci.

În mai puțin de o lună la 9 ianuarie 1992 prin ordinul nr.3 al Ministerului Culturii și Cultelor al Republicii Moldova este aprobat primul Statut al Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova. Statutul stabilește atribuțiile și sarcinile ca Bibliotecă Națională; organizarea și modul de funcționare. În baza statutului sunt elaborate Regulamentele de organizare și funcționare a departamentelor Bibliotecii Naționale, respectiv: Patrimoniu, Fonduri, Relații cu publicul, Informațional, Biblioteconomic, Automatizare. Informatizare. Mecanizare. De menționat faptul, că structura BNRM în bază de departamente a fost preluată, la fel, din experiența Bibliotecii Naționale a Franței.

Prin ordinul nr. 85 din 02.04.1992 „Cu privire la reciclarea specialiștilor în domeniul culturii și artelor al Ministerului Culturii și Cultelor”, în cadrul Bibliotecii Naționale este creată o subdiviziune responsabilă de formarea profesională continuă pe probleme de bibliografie și biblioteconomie. Conform anexei la acest ordin, în subdiviziune activau două unități de metodiști. Această subdiviziune s-a manifestat în mod special între anii 2001-2006, când Biblioteca Națională împreună cu Asociația Bibliotecarilor din Republica Moldova și Catedra de Biblioteconomie din cadrul Universității de Stat din Moldova au implementat Proiectul Școala de Biblioteconomie din Moldova (Ș.B.M.), susținut financiar de Fundația SOROS-Moldova. Statutul

Școlii de Biblioteconomie din Moldova a fost aprobat la ședința Biroului A.B.R.M. din 10.12.1998.

După o perioadă complicată de conceptualizare și acceptare de către Fundația SOROS, Școala de Biblioteconomie din Moldova, își începe activitatea în iunie 2001. Acestui eveniment se datorează transferarea Direcției Cercetare și Dezvoltare în Biblioteconomie și Științele Informării din blocul unu al Bibliotecii în blocul doi, unde funcționează până în prezent. Anterior în acest bloc, în anii 1994-1995 după o reparație serioasă (clădirea era grav avariata după cutremurul din 1977 și toată perioada aceasta a stat în paragină), a fost transferată secția Arte și Hărți, iar după anul 2001 au fost transferate secțiile Carte veche și rară și Audiovideoteca. O nouă dimensiune a activității de Formare Profesională Continuă începe odată cu crearea în cadrul BNRM a Centrului de Formare Continuă în Biblioteconomie și Științe ale Informării (CFC BNRM), instituit în baza ordinului nr.386 din 30 decembrie 2016 al Ministerului Culturii al Republicii Moldova.

Două luni mai devreme, la 6 octombrie 2016 fusese aprobat Regulamentul cu privire la sistemul de formare profesională continuă a personalului de specialitate din cadrul Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova.

Activitatea actuală a acestei structuri se desfășoară conform Regulamentului CFC BNRM, aprobat în cadrul ședinței Consiliului științific al BNRM din 09.02.2017. Documentele pe acest segment au fost actualizate în anul 2019 când a fost discutat și aprobat la Consiliul Științific un document fundamentat pe toate prevederile actuale „Politici de formare continuă a personalului Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova”.

Trebuie menționat faptul, că Centrul de Formare Continuă din cadrul BNRM a fost edificat pe facilitățile Centrului de statistică, un proiect susținut financiar de Programul Național Novateca, versiunea moldovenească a Inițiativei Global Libraries a Fundației Bill și Melinda Gates, care a implicat bibliotecile din 17 țări ale lumii. Republica Moldova a fost ultima țară acceptată în acest program global, care a însemnat un pas major în modernizarea bibliotecilor publice teritoriale.

Centrul de statistică a fost un proiect foarte important, care a fost

realizat într-un timp record de scurt. Memorandumul de înțelegere în domeniul monitorizării impactului și gestiunii datelor statistice în bibliotecile publice între Asociația Obștească Reprezentanța din Republica Moldova a Consiliului pentru Cercetări și Schimburi Internaționale „IREX,, (AO IREX Moldova) și Ministerul Culturii al Republicii Moldova a fost semnat la 15.05.2015, iar peste cinci luni la 06.10.2015 a avut loc inaugurarea Centrului de Statistică. Proiectul în valoare de peste 400.000 lei a inclus 15 computere, 2 laptopuri, xerox, imprimantă, diaproiector, ecran etc, practic tot necesarul pentru instruirea bibliotecarilor și raportarea în format on-line a datelor despre activitatea bibliotecilor. Tot în cadrul acestui proiect a fost elaborată Strategia Centrului de statistică, cercetare și dezvoltare (CSCD) din cadrul Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova, discutată și aprobată la ședința Consiliului Științific al BNRM din 06.10.2015. Acesta a fost primul proiect online cu implicarea Sistemului Național de Biblioteci.

Așa a început implementarea la nivel de țară a sistemului on-line de colectare/raportare a datelor statistice privind activitatea bibliotecilor publice teritoriale și utilizarea acestora în evaluarea activității bibliotecare, demersul managerial, monitorizarea impactului, dezvoltarea și promovarea bibliotecilor etc.

Începând cu anul 2017 Centrul de statistică începe recepționarea datelor statistice din tot Sistemul Național de Biblioteci, iar din anul 2019 cifrele figurează și în sistemul online. Odată cu mărirea responsabilităților, personalului Centrului de statistică i s-a alăturat o persoană responsabilă de întreținerea sistemului online.

Centrul de statistică a fost și rămâne veriga de legătură între Sistemul Național de Biblioteci și comunitatea bibliotecară mondială. Datele sistematizate de Centru de statistică, privind activitatea bibliotecilor din Republica Moldova sunt plasate pe Harta Bibliotecilor Lumii. Acest proiect ce a demarat în anul 2017, asigură vizibilitatea reciprocă a bibliotecilor lumii.

Privitor la datele statistice a activității instituțiilor de cultură, respectiv și a bibliotecilor, trebuie concretizat faptul, că în conformitate cu *Legea cu privire la biblioteci (2017)*, art.15, f) Autoritatea publică

centrală „ține statistica datelor cu privire la organizarea și funcționarea bibliotecilor publice. Așa a fost și în ediția precedentă a Legii bibliotecilor, dar și până la apariția *Legii cu privire la biblioteci* în anul 1994.

Din decembrie 1993 această responsabilitate este delegată Bibliotecii Naționale prin ordinul nr.274 din 03.12.93 „Cu privire la crearea Centrului de Statistică în domeniul Culturii și prezentarea situației statistice a instituțiilor de cultură pentru anul 1993”, care stipula următoarele „În vederea optimizării întocmirii, sintetizării și prezentării la timp a situației statistice în domeniul culturii ordon: 1. A crea începând cu 1 decembrie 1993 în cadrul Bibliotecii Naționale Centrul de statistică în domeniul culturii cu un efectiv de 2 posturi: un post (șef oficiu) se alocă din schema Bibliotecii Naționale și alt post (specialist principal) din schema Centrului Național de Creație Populară, cu salariile în instituțiile respective.

Conform ordinului sus-numit s-a stabilit următorul mod de funcționare a Centrului de Statistică în domeniul culturii și de recepționare a dărilor de seamă:

a) dările de seamă textuale și statistice vor fi recepționate și verificate de către un specialist de la fiecare instituție republicană delegat pentru perioada respectivă la Centrul de Statistică în domeniul culturii;

b) după recepționarea rapoartelor textuale și situațiilor statistice, cei doi specialiști ai Centrului vor cumula informația, vor sintetiza datele statistice, prezentându-le organelor de resort în termenii stabiliți, vor pregăti pentru editare Anuarul statistic al culturii, vor crea Banca informativă computerizată a culturii

c) pe parcursul anului, trimestrial, Centrul de Statistică în domeniul culturii va prezenta sinteze statistice și analize a datelor cumulate, și va asigura persoanele de răspundere cu informații statistice, conform listei aprobate.

Întru realizarea ordinului Ministrului Culturii nr. 274 din 03.12.93 Biblioteca Națională a Republicii Moldova la 10 decembrie 1993, prin ordinul nr. 304, crează în structura Bibliotecii Naționale **Centrul de statistică și sinteza în domeniul culturii**, cu 2 posturi.

Tot în anul 1992 în cadrul secției Asistență de specialitate a BNRM

este constituită Biblioteca de Bibliologie, un compartiment de interes comun cu Sistemul Național de Biblioteci. Regulamentul de organizare și funcționare a Bibliotecii de Bibliologie este aprobat la 30.07.1992 prin ordinul directorului general al BNRM. De menționat faptul, că pe lângă secția Dezvoltare în biblioteconomie de acum, care pe parcursul anilor și-a schimbat de mai multe ori denumirea (câte o dată și menirea) a existat mereu o colecție de publicații de specialitate scopul strategic a căreia este asigurarea informațională și documentară a specialiștilor interesați de carte, lectură, bibliotecă.

În anul 1992 este elaborat, discutat și aprobat la conferința de constituire din 16.06.1992 Statutul Societății Științifice Bibliofile din Moldova (S.B.M.), care a fost înregistrat prin hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr.47 din 15.01.1993. Conform Statutului, S.B.M. își desfășoară activitatea sub auspiciile Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova.

O altă structură, concepută în acea perioadă și care la fel activa sub auspiciile BNRM a fost Clubul Biblioteconomiștilor din Republica Moldova.

Printre realizările mari din anii de la începutul reformei bibliotecare trebuie menționată și constituirea Asociației Bibliotecarilor din Republica Moldova (ABRM) ca voce a profesiei. Grupul de inițiativă, din rândurile salariaților BNRM, elaborează statutul ABRM, înregistrat, mai apoi, prin hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr.393 din 10 iunie 1992. În scopul studierii premiselor creării ABRM, Biblioteca Națională a realizat un microsondaj al opiniilor bibliotecarilor. Conform sondajului, 65% dintre respondenți s-au pronunțat pro ABRM.

Un document important care a stat la temelia constituirii biblioteconomiei naționale a fost ordinul nr. 215 din 08.10.1991 al Ministerului Culturii și Cultelor al Republicii Moldova „Despre revenirea la clasificarea zecimală universală a publicațiilor intrate în biblioteci”. Conform ordinului, „în contextul măsurilor privitoare la depolitizarea instituțiilor de cultură, urmărind scopul alinierii bibliotecilor din Republica Moldova la metodologiile și tehnicile biblioteconomice moderne promovate pe plan internațional” toate bibliotecile urmau să treacă la CZU, iar Bibli-

oteca Națională a Republicii Moldova și Biblioteca Republicană pentru Copii „Ion Creangă” urmau să asigure această trecere.

A fost o muncă enormă, implicând pregătirea personalului responsabil de un proces atât de complex din cadrul BNRM, pregătirea personalului din bibliotecile de alte tipuri, editarea tabelelor de clasificare etc. Au durat ani buni până ce toate colecțiile din biblioteci au fost reclasificate. Era și partea psihologică a întrebării pentru că doar cu două decenii în urmă, printr-un proces la fel de complicat publicațiile din biblioteci fuseseră trecute de la Clasificarea Zecimală Universală la Clasificarea Bibliotecar Bibliografică după un model în vigoare și acum în Federația Rusă. Bineînțeles a fost mai mult politică decât biblioteconomie, dar nu a depins de bibliotecari. Evident, că toate aceste treceri și mutații au avut loc și în interiorul BNRM.

În anul 1991, BNRM începe editarea publicațiilor de specialitate în limba română. Prima ediție periodică apare cu titlul Ateneu/Buletin metodico-bibliografic, format A5. Tot în anul 1991 se renunță la acest titlu și format și numărul doi al revistei apare cu titlul „Magazin bibliologic”, format A4, care se păstrează până acum. Începând cu acest număr, revista începe să publice rubrica „Mic dicționar”. La acea perioadă se resimțea stringent necesitatea asimilării terminologiei de specialitate în limba română, problemă care nu este rezolvată în totalitate nici până acum.

În anul 1992 are loc primul Simpozion „Anul Bibliologic 1991”, inițiat de BNRM, care pune bazele unei tradiții de durată. Comunitatea bibliotecară, prin reprezentanții săi se întrunește la BNRM unde se face o trecere în revistă a tot ce s-a întâmplat mai important pe parcursul anului precedent, evidențind atât reușitele cât și, mai ales, problemele ce urmează a fi rezolvate în viitor. Această activitate științifică a fost concepută în pereche cu Forumul Managerilor din Sistemul Național de Biblioteci, care stabilește prioritățile pentru anul viitor.

De menționat, că Simpozionul Anul Bibliologic a fost organizat an de an, fără nici o excepție, chiar și în anii când bibliotecarii se confruntau cu mari greutăți financiare. Excepția s-a întâmplat în anul 2020, când din cauza pandemiei virusului COVID-19 a fost imposibilă or-

ganizarea reuniunii în spațiul fizic al bibliotecii. Pentru a acoperi acest gol s-a convenit ca în anul 2021 să fie organizat Simpozionul Anul bibliologic 2019-2020.

Aceste două mari activități, organizate de BNRM pentru Sistemul Național de Biblioteci au însemnat o deschidere totală pentru toate bibliotecile și în același timp cunoașterea activității bibliotecilor la nivel internațional. La tribunele acestor activități profesionale s-au perindat biblioteconomiști de valoare din mai multe țări ale lumii. Amintim în acest context de: Hermina Anghelescu și Judith J. Field (Wayne State University, SUA), Bernard Margolis (Biblioteca Publică Boston, SUA), Barbara Kotalska și Elisabeth Freire (Biblioteca Națională, Franța), Grant Harris și Robert Newman (Biblioteca Congresului, SUA), Adolf Knoll (Biblioteca Națională, Cehia), aproape toți directorii Bibliotecii Naționale a României și mare parte din directorii Bibliotecilor Județene din România etc.

Putem afirma pe drept că în acești ani, 1990, 1991, 1992 este pus fundamentul instituției ca bibliotecă națională, sunt elaborate principalele documente de reglementare a activității Bibliotecii, dar și a biblioteconomiei naționale în general. Mai departe se va lucra la dezvoltarea, asigurarea trănicioiei și afirmarea BNRM pe plan intern și extern.

O nouă etapă în activitatea BNRM începe odată cu apariția *Legii cu privire la biblioteci*, aprobată prin Legea nr.289 din 16.11.1994 a Parlamentului Republicii Moldova. Salariații BNRM au avut partea lor de contribuție importantă în elaborarea acestui document crucial pentru Sistemul Național de Biblioteci. Articolul 10. Biblioteca Națională a Republicii Moldova, al *Legii cu privire la biblioteci* stipulează în punctul 1: „Biblioteca Națională a Republicii Moldova este principala instituție de stat care asigură completarea exhaustivă și conservarea repertoriului de publicații, scoase pe teritoriul republicii, întrunind cerințele fundamentale prevăzute de schema UNESCO pentru această categorie de biblioteci”.

Conform *Legii cu privire la biblioteci*, a fost elaborată o nouă variantă a Statutului Bibliotecii Naționale care a fost aprobat prin Hotărârea nr.852 din 27.12.1995 a Guvernului Republicii Moldova. O altă

variantă de Statut a fost aprobată de Ministerul Culturii peste opt ani la 24.03.2003, care la rândul său a fost înlocuit cu *Statutul Bibliotecii Naționale*, aprobat de Ministerul Culturii și Turismului al Republicii Moldova la 3 martie 2009.

Conform articolului 16 al Legii „Consiliul Biblioteconomic Național”, este elaborat Regulamentul de organizare și funcționare a Consiliului Biblioteconomic Național, aprobat prin Hotărârea nr.852 din 27.12.1995 a Guvernului Republicii Moldova. Lista centrelor biblioteconomice reprezentate în C.B.N., prezentată ca anexă la Regulament definește BNRM ca centru biblioteconomic național. Atribuțiile și sarcinile centrelor metodologice, inclusiv ale BNRM ca centru biblioteconomic național sunt reglementate de *Regulamentul Sistemului de asistență metodică și de specialitate în Republica Moldova*, aprobat de Consiliul Biblioteconomic Național la ședința din 12.12.1999.

În anul 1999, în baza solicitării Ministerului Afacerilor Externe al Republicii Moldova, Biblioteca Națională este înregistrată în calitate de Centru Depozitar al documentelor ONU, prin ordinul nr.66 din 21.04.1999 al Ministerului Culturii.

Regulamentul privind activitatea metodologică în cadrul Sistemului Național de Biblioteci din Republica Moldova, aprobat prin ordinul Ministerului Culturii nr.2 din 13.01.2016 a însemnat o etapă importantă în distribuirea responsabilităților metodologice și a domeniilor de autoritate între centrele biblioteconomice naționale, departamentale și teritoriale. Regulamentul este întregit de două documente foarte importante care au fost elaborate în conformitate cu dispozițiile finale și anume:

- 1) Profilul de activitate metodologică al Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova, aprobat în cadrul ședinței Consiliului științific din 24.08.2016;

- 2) Repertoriul serviciilor, produselor și reuniunilor pentru bibliotecari și biblioteci (oferite de către BNRM în calitate de centru metodologic național), aprobat în cadrul ședinței Consiliului științific prin procesul-verbal nr.2 din 25.08.2016.

Aceste documente au constituit pe parcursul mai multor ani axa

relațiilor BNRM cu Sistemul Național de Biblioteci.

Legea cu privire la biblioteci nr.160 din 20.07.2017, promulgată prin decretul prezidențial nr.333 din 14.08.2018, care a intrat în vigoare, începând cu 18.02.2019, stabilește prin articolul 8, punctul 1 atribuțiile Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova, iar prin punctul 2 rolul Bibliotecii ca centru biblioteconomic național care potrivit legii:

a) exercită funcția de coordonare și corelare în domeniul cercetării și dezvoltării bibliologiei, biblioteconomiei și științelor informării;

b) colectează, sintetizează și valorifică datele statistice prezentate de centrele biblioteconomice;

c) exercită și alte atribuții conform articolului 32.

Conform articolului 32 al Legii, „Biblioteca Națională a Republicii Moldova constituie Biblioteca Națională Digitală „Moldavica”, care include documente ce fac parte din patrimoniul cultural național mobil, deținut de biblioteci, muzee și arhive”.

Această sarcină va căpăta o altă amploare odată cu crearea în anul 2021 a Centrului Național de Digitizare în cadrul BNRM. În anii 2018-2021 specialiștii din verva managementului strategic au lucrat la elaborarea proiectului „Îmbunătățirea echipamentului de digitizare al Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova”, finanțat de Agenția Japoneză de Cooperare Internațională printr-un grant de aproximativ șapte milioane de lei. Grantul permite procurarea a patru scanere performante, inclusiv unul automat, unul semiautomat, unul pentru formate mari și unul pentru microfilme; trei calculatoare, un server de mare capacitate cu facilități de arhivare pe termen lung. Grantul prevede, de asemenea, Transportarea și instalarea echipamentelor instruirea specialiștilor în vederea utilizării echipamentelor procurate.

Proiectul vizând digitizarea este unul dintre cele mai mari proiecte realizate de BNRM. Aprobabil prin tratat internațional este și cel mai complex proiect realizat vreodată de Bibliotecă.

La începutul anului 2020 a început perfectarea Schimbului de Note dintre Ambasadorul Japoniei la Chișinău și Ministrul Afacerilor Externe și Integrării Europene și a Acordului de Grant care îi are ca semnatari pe Directorul General JICA și Ministrul Educației, Culturii și

Cercetării. Documentele trebuiau semnate la finalul lunii martie. Pandemia virusului COVID – 19 a încurcat, pentru un timp, lucrurile și evenimentele au fost deplasate cu câteva luni bune.

La ceremonia de semnare a Schimbului de Note privind cooperarea economică din 29 iunie 2020 dintre Ministrul Afacerilor Externe și Integrării Europene, Oleg Țulea și Ambasadorul Japoniei, Yoshihiro Katayama, ambasadorul Japoniei menționa că prin intermediul „Proiectului de îmbunătățirea a echipamentelor de digitizare din cadrul Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova ”dorim să contribuim la prezervarea patrimoniului cultural al Republicii Moldova care este atât de bogat. Japonia va oferi o donație pentru procurarea unor sisteme de echipamente și soluții tehnice pentru digitizarea fondului Bibliotecii Naționale și altor instituții de profil. Așteptăm ca generațiile viitoare să aibă acces la nenumărate opere de artă și literatură create de-a lungul deceniilor și secolelor.”

La 14 iulie 2020, s-a încheiat o altă etapă foarte importantă în realizarea „Proiectului de îmbunătățire a echipamentelor de digitizare din cadrul Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova”. Ministrul Educației, Culturii și Cercetării, Igor Șarov și directorul general al Agenției Japoneze de Cooperare Internațională (JICA) pentru Europa și Orientul Mijlociu, SAKAMOTO Takema au semnat online Acordul de Grant pentru realizarea acestui proiect.

La 20 iulie 2020, Guvernul Republicii Moldova a aprobat și a prezentat Parlamentului spre examinare proiectul de lege pentru ratificarea acordului întocmit prin schimb de note dintre Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Japoniei privind cooperarea economică, încheiat la 29 iunie 2020.

Grantul, în valoare de 409 mii dolari SUA este destinat conservării și protejării patrimoniului cultural în cadrul instituțiilor sistemului național de biblioteci și lărgirii accesului cetățenilor la informație prin achiziționarea echipamentului modern și digitalizarea Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova.

Există speranța, că acest proiect va pune la adăpost de intemperiiile anilor tot ce a creat poporul nostru mai prețios, va favoriza demo-

cratizarea accesului on-line transfrontalier la conținutul autentic și de încredere al patrimoniului cultural, și va ajuta instituțiile culturale să se adapteze la mediul digital în continuă schimbare.

Incendiul devastator, care a afectat Catedrala Notre-Dame din Paris a evidențiat încă o dată necesitatea de a păstra, înregistra și proteja patrimoniul cultural. Reacțiile din întreaga Europă și din lume demonstrează importanța patrimoniului cultural pentru cetățeni și pentru societate.

Pandemia virusului COVID-19, care a schimbat Agenda omenirii, a impus distanțarea fizică și a închis oamenii în case a demonstrat necesitatea de a avea colecțiile Bibliotecii Naționale digitizate și puse în acces online. Realizarea proiectului va avea loc pe fonul acestei noi realități, de aici și importanța deosebită a proiectului pentru Republica Moldova.

Acest proiect este un prim-pas spre un proiect mai mare care în viitor se va axa pe digitizarea publicațiilor din Programul Național „Memoria Moldovei”. Elaborarea Programului Național “Memoria Moldovei”, începe în anul 1996 sub egida Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova și a fost aprobat de Comitetul Național “Memoria Moldovei”. Întemeiat, conceptual, pe programul UNESCO “Memory of World”, acest document integrează eforturile și strategiile celor mai importante biblioteci, muzee și ale Arhivei Naționale în ceea ce privește salvagardarea, conservarea și prezervarea moștenirii culturale scrise a Republicii Moldova.

Registrul programului “Memoria Moldovei” este rezultatul unei munci de cercetare efectuate în instituțiile deținătoare de documente patrimoniale, în baza unei metodologii speciale aprobate de Comitetul Național “Memoria Moldovei”. În baza lui se efectuează pașaportizarea documentelor incluse și se organizează activitățile și lucrările de restaurare, prezervare și conservare.

Bibliotecile, arhivele și muzeele din Republica Moldova au colecții bogate, care reprezintă istoria și valorile noastre comune, dar și diversitatea culturală a Republicii Moldova. Biblioteca Națională și bibliotecile sistemului național au multe valori de prețuit, protejat și împărtășit cu se-

menii. De aceea, cultura digitală se numără printre prioritățile instituțiilor de cultură și în special ale Bibliotecii Naționale.

Digitizarea, prezervarea digitală și asigurarea accesului on-line a celor mai valoroase resurse culturale este esența activității BNRM pe acest segment precum este și sarcina pe dimensiunea digitală a oricărei biblioteci naționale.

În ultimii ani BNRM și-a centrat activitatea atât pe relațiile cu SNB, cât și pe perfectarea proceselor interne de funcționare. Au fost elaborate documente precum: politica BNRM privind accesul liber, politica de cercetare a BNRM, politica de formare continuă, regulamentul cu privire la activitatea de mentorat și multe alte documente de interes intern.

În anul 2019 a fost creat Repozitoriul Tematic Național, reglementat prin Regulamentul de organizare și funcționare a Repozitoriului Tematic Național în Biblioteconomie și Științe ale Informării din Republica Moldova (NTR Mold-LIS), aprobat de Consiliul Științific al BNRM. Scopul NTR Mold-LIS este constituirea și gestionarea unui sistem fiabil de arhivare (depozitare) pe termen lung, accesibil pentru oricine și de oriunde, a rezultatelor intelectuale în domeniul biblioteconomiei și științelor informării a conținuturilor digitale tematice. La un an de la fondare în repozitoriu au fost plasate 265 publicații. Sistemul arăta 398 de utilizatori unici și 29 409 vizualizări. Repozitoriul este și o modalitate de asigurare a vizibilității BNRM la nivel național și internațional. Printre țările care înregistrează un număr impunător de vizualizări pot fi menționate: Irlanda, SUA, Germania, Franța, Finlanda, România, Canada, Ucraina, Rusia, Austria, Spania, Letonia, Anglia, Polonia, China etc.

O preocupare actuală a echipei BNRM este ajustarea activității bibliotecii mișcărilor de idei specifice bibliotecilor naționale ale lumii: digitalizarea activității, digitizarea publicațiilor, implicarea în mișcarea Știința Deschisă, atribuirea publicațiilor electronice a Identificatorului pentru Obiectele Digitale /Digital Object Identifier (DOI), crearea ORCID iD-ului pentru salariații/cercetători ai BNRM etc.

Începând cu anul 2013 BNRM a aderat individual ca membru IFLA,

prin Liga Bibliotecarilor. De asemenea face parte din IFLA și ca membru colectiv împreună cu ABRM, care a aderat la IFLA în anul 1993.

În anul 2005, BNRM a fost acceptată în Fundația Conferința Bibliotecilor Naționale Europene (CENL). CENL unește bibliotecile naționale din statele membre ale Consiliului Europei și a fost fondată în anul 1987, în scopul de a aduce pe aceeași platformă bibliotecile naționale europene și a le ajuta să funcționeze în rețea. Sub umbrela CENL, BNRM a participat, începând cu anul 2008, în proiectul The European Library (TEL)/Biblioteca Europeană, mai apoi în Europeana (2008). Biblioteca Europeană apare ca serviciu on-line în martie 2005, având misiunea de a deschide pentru utilizatorii din toată lumea universul de cunoaștere, informație și cultură a tuturor bibliotecilor naționale din Europa. BNRM participă, de asemenea, în proiectul FUMAGABA 2008-2009, susținut de CENL și Uniunea Europeană. În cadrul acestui proiect BNRM procură scannerul ATIZ, cel mai performant scanner din dotare până acum, care a permis scanarea publicațiilor vechi.

În anul 2009 a fost creată secția de digitizare, iar în anul 2010 a fost lansată Biblioteca Națională Digitală Moldavica, având ca țintă:

- Salvagardarea moștenirii culturale scrise prin trecerea ei pe suport electronic, reducerea accesului fizic direct la originale și efectuarea unor lucrări speciale de restaurare, conservare și prezervare;
- Oferirea accesului liber pentru toți la moștenirea națională scrisă digitizată, utilizarea ei în activitatea de culturalizare, educație, cercetare;
- Valorificarea patrimoniului național scris și imprimat.

În toți anii de afirmare a stindardului și statutului de bibliotecă națională, echipa BNRM a urmat consecvent postulatul alinierii la standardele occidentale, recomandările IFLA/UNESCO pentru biblioteci, tendințele și viziunile discutate și afirmate pe plan internațional. În consens cu preocupările bibliotecilor naționale ale lumii s-a pus accent pe susținerea cercetării, prezervarea moștenirii culturale și consolidarea unei platforme pentru afirmarea identității culturale naționale, susținerea educației și a învățării pe tot parcursul vieții, leadership pentru sistemul național de biblioteci. De rând cu toate aceste roluri,

BNRM dezvoltă constant programe culturale pentru publicul larg, acestea incluzând toată aria de activități specifice instituției bibliotecare: expoziții, conferințe, lansări etc. Printre cele mai impunătoare pot fi menționate: Salonul Internațional de Carte, Festivalul Național al Cărții și Lecturii, Programul Național LecturaCentral, Clubul literar Homo Aestheticus, Conferința Internațională „Lectura ca bază pentru cultură, cunoaștere și dezvoltare”, Salonul Muzical, Simpozionul Științific Internațional „Valori Bibliofile” etc.

Pandemia virusului COVID-19 a schimbat formatul de organizare a activităților. Încet, dar sigur mare parte dintre activități au fost transferate în spațiul virtual.

Trebuie remarcat faptul, că salariații BNRM ca centru biblioteconomic național au lucrat, de rând cu alți specialiști de nivel strategic, lideri ai profesiei la elaborarea tuturor documentelor de reglementare a domeniului biblioteconomie și știința informării: strategii, legi, politici, regulamente etc.

Sunt etape firești care au marcat și modelat BNRM, poziționându-l în rândul bibliotecilor naționale ale lumii, atât ca participare în structurile internaționale de profil IFLA, CENL, etc, cât și ca roluri, funcții, activități pe plan național.

Notă! Materialul este fundamentat atât pe documentele oficiale, aprobate la nivel de guvern, Ministerul Culturii, managerii BNRM, cât și pe experiența personală. În anul când începea istoria ascensiunii BNRM sub mantia de bibliotecă națională aveam deja o experiență de peste 14 ani de activitate în BNRM. Am fost martor ocular și am participat la fiecare etapă de edificare a instituției ca bibliotecă națională.

Referințe bibliografice:

1. Biblioteca Națională Digitală [online] [citat 15.02.2021]. Disponibil: <http://www.moldavica.bnrm.md/despre.html>
2. Cu privire la reorientarea completării fondurilor și excluderea publicațiilor superflue depășite moral, nesolicitate de cititori și care nu țin de profilul de activitate al bibliotecilor publice: Ordinul din 18 aprilie 1991 al Ministerului Culturii și Cultelor din Republica Moldova. In: Biblioteconomia Moldovei: Cadru de reglementare. Chișinău, 1993, pp. 50-54.

3. Encyclopedia of Library and Information Sciences. Fourth Edition. ISBN 9781466552593. [citat 15.02.2021]. Disponibil: <https://www.routledge-handbooks.com/doi/10.1081/E-ELIS4>
4. Hotărârea Guvernului nr.32 din 22-01-1999 privind modificarea unor hotărâri ale Guvernului Republicii Moldova. Publicat: 28-01-1999 în Monitorul Oficial nr.7-9 art. 74 [online] [citat 15.02.2021]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=47983&lang=ro
5. Lege cu privire la biblioteci nr.160 din 20.07.2017. In: Monitorul Oficial, nr.301-315/529 din 18.08.2017 [online] [citat 15.02.2021]. Disponibil: <http://www.bnrm.md/files/accesDedicat/Lege-cu-privire-la-biblioteci.pdf>
6. LOR, Peter Johan. Guidelines for legislation for national library services [online] [citat 15.02.2021]. Disponibil: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000109568>
7. National Libraries Section [online] [citat 15.02.2021]. Disponibil: <https://www.ifla.org/national-libraries>
8. OSOIANU, Vera. Biblioteca în căutarea identității. Chișinău, 2013. 356 p. Disponibil: <http://www.bnrm.md/files/publicatii/VOsoanu-Biblioteca-in-cautarea-identitatii.pdf>
9. OSOIANU, Vera. Un deceniu sub semnul reformei. Chișinău: BNRM, 2005. 192 p. ISBN 9975-9994-7-6.
10. OSOIANU-FILIP, Vera. Biblioteca publică între percepția tradițională și utilizatorul modern. Chișinău: BNRM, 2015. 232 p. ISBN 978-9975-4498-8-0. Disponibil: <http://www.bnrm.md/files/publicatii/VOsoanu-Biblioteca-publica-intre-perceptia-traditionala-utilizatorul-modern.pdf>
11. SIMPOZIONUL Științific *Anul Bibliologic* – 25 de ani: colaborare, dezvoltare, impact. Biblioteca Națională a Republicii Moldova. Chișinău, 2016. 70 p.
12. ZAVTUR, Natalia. Asociația Bibliotecilor: pro sau contra. In: Ateneu: Buletin metodic-bibliografic. Chișinău: BNRM, 1991. Fascicula 1, pp. 49-50.

BIBLIOTECA NAȚIONALĂ ȘI RESPONSABILITĂȚILE STATUTARE, VIZÂND BIBLIOTECILE PUBLICE TERITORIALE

Eficiența bibliotecilor este direct proporțională cu starea spațiilor, calitatea resurselor, nivelul de instruire a personalului, disponibilitatea tehnologiilor și a serviciilor moderne în bază de tehnologii.

Finanțarea insuficientă a bibliotecilor, după principiul „ce a rămas de la alții” care se menține pe parcurs de decenii și influența timpului, în special a crizelor de tot felul, a dus la acumularea unor probleme grave în activitatea bibliotecilor publice teritoriale, fără soluționarea cărora este imposibilă dezvoltarea și afirmarea bibliotecilor ca adevărate instituții de cultură, cunoaștere și informare, adevărate centre comunitare, capabile să contribuie la prosperarea comunităților servite, la dezvoltarea multilaterală a cetățenilor și îmbunătățirea calității vieții acestora. Dacă invocăm faptul, că misiunea bibliotecii este îmbunătățirea calității vieții cetățenilor din aria de servire, atunci trebuie să constatăm că biblioteca cu greu se poate achita de această misiune.

Rețeaua bibliotecilor publice teritoriale, care are o pondere aparte în Sistemul Național de Biblioteci, este constituită, în cea mai mare parte, din biblioteci mici și subdezvoltate și în acest context crește rolul Bibliotecii Naționale ca Centru Biblioteconomic Național, care își asumă mai multe responsabilități, având ca ținte prioritare îmbunătățirea conținuturilor și a serviciilor, atât în format tradițional, cât și în format digital, dezvoltarea capacităților, asistența de specialitate, promovarea experiențelor avansate și a inovațiilor, de rând cu toate celelalte responsabilități stipulate în *Legea cu privire la biblioteci (2017)*, *Regulamentul privind asistența metodologică în cadrul Sistemului Național de Biblioteci (2022)* și *Statutul Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova*.

Toate eforturile întreprinse de echipa Bibliotecii Naționale în ultimii ani în raport cu bibliotecile publice teritoriale au avut ca țintă consolidarea bibliotecilor ca platforme, care ajută la realizarea obiectivelor

primordiale ale administrațiilor publice locale pe segmentul politicilor culturale, de promovare a cunoașterii și de organizare a timpului liber a membrilor comunității.

Conform datelor statistice de la 01.01.2022, sistematizate de Centrul de Statistică din cadrul Bibliotecii Naționale, rețeaua bibliotecilor publice teritoriale din Republica Moldova este constituită din 1307 biblioteci și filiale, care servesc populația republicii de 2,597,1 de persoane, repartizată în aproximativ 1700 de localități. În raport cu anul 2020, numărul de biblioteci s-a micșorat cu 12 unități. În ultimii cinci ani se înregistrează o scădere permanentă, de la 1338 în anul 2017 la 1307 în anul 2022, respectiv în această perioadă au fost închise 31 de biblioteci. Reducerile au loc în mare parte din contul comasării bibliotecilor pentru copii cu celelalte biblioteci. De menționat faptul că în Republica Moldova se operează cu numărul de biblioteci și filiale, respectiv numărul 1307 include atât bibliotecile unități administrative cât și filialele lor. Această situație reprezintă un impedime în compararea situației din Republica Moldova cu situația din alte țări. Acest moment va trebui de avut în vedere la elaborarea Sistemului Informatizat Automatizat „Registrul de stat al bibliotecilor”, care va asigura procesele de identificare, înregistrare, arhivare, radiere sau modificare a datelor privind bibliotecile din Republica Moldova.

Toate bibliotecile și filialele lor funcționează sub umbrela *Legii cu privire la biblioteci* și sunt finanțate de administrațiile publice locale și îndrumate metodologic de Ministerul Culturii și centrele biblioteconomice de nivel național, respectiv Biblioteca Națională a Republicii Moldova și Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”.

Conform *Legii cu privire la biblioteci*, autoritatea publică centrală este reprezentată de Ministerul Culturii, care coordonează și promovează politica statului în domeniu; asigură unitatea națională în activitatea bibliotecilor; coordonează și monitorizează activitatea sistemului național de biblioteci; elaborează și aprobă cadrul normative; monitorizează procesul de implementare a legislației; ține statistica datelor; organizează și realizează atestarea personalului de specialitate, realizează evaluarea bibliotecilor etc.

În calitatea sa de instituție subordonată Ministerului Culturii, Biblioteca Națională are implicații semnificative în formarea și implementarea politicilor naționale în biblioteconomie și știința informării, precum și în asigurarea vizibilității Sistemului Național de Biblioteci la nivel global, care se realizează prin participarea în proiectele principale promovate de organizațiile profesionale de profil, în special IFLA (Federația Internațională a Asociațiilor de Biblioteci și Bibliotecari) și CENL (Fundatia Conferința Bibliotecilor Naționale Europene). În ambele organizații, BNRM este membru cu drepturi depline. La fel, BNRM este antrenată în realizarea sarcinilor specifice Ministerului Culturii, prin delegarea unor responsabilități.

Personalul de specialitate de care dispune BNRM îi permite să facă față acestor sarcini. Conform schemei de încadrare la data de 01.01.22, personalul Bibliotecii Naționale era constituit din 256 unități, dintre care: personal de conducere - 36, personal de execuție - 178, personal cu studii superioare 176, inclusiv personal cu studii de specialitate - 70. Potrivit gradelor de calificare, personalul BNRM este divizat după cum urmează: gradul superior - 21; gradul I - 32; gradul II - 33.

Biblioteca Națională este bibliotecă de categorie superioară, acest statut a fost confirmat și în urma evaluării bibliotecii, care a avut loc în anul 2021.

Participarea salariaților BNRM la elaborarea și implementarea *Legii cu privire la biblioteci* (2017), în procesul de elaborare a cadrului de reglementare, în componența Consiliului Biblioteconomic Național, în componența Comisiei Naționale de Evaluare a Bibliotecilor, în componența Comisiei Republicane de Atestare, în structurile de vârf ale unor organizații profesionale precum Asociația Bibliotecarilor din Republica Moldova și Liga Bibliotecarilor din Republica Moldova, permite fortificarea bazei pentru o comunicare mai amplă cu bibliotecarii, fondatorii bibliotecilor și decidenții de divers nivel de responsabilitate.

Aceste pârgii sunt de o mare importanță în mai buna cunoaștere a problemelor de nivel local și oferă o perspectivă mai clară, privind soluționarea acestora.

Biblioteca Națională a Republicii Moldova are, de asemenea, responsabilități speciale pentru dezvoltarea și consolidarea bibliotecilor publice teritoriale ca instituții sociale active și relevante. Legea bibliotecilor, Statutul BNRM, Regulamentul de asistență metodologică în cadrul Sistemului Național de Biblioteci conferă BNRM roluri esențiale, vizând bibliotecile publice în general și în special a bibliotecilor publice teritoriale.

Printre obiectivele permanente ale BNRM, de interes și pentru bibliotecile publice teritoriale, un loc aparte ocupă modernizarea activității bibliotecilor, implicarea în dezvoltarea politicii naționale în domeniul biblioteconomie și știința informării, dezvoltarea nucleului bibliotecii digitale naționale, actualizarea și distribuirea cunoștințelor și experiențelor, dezvoltarea capacităților. În acest sens o atenție deosebită este acordată proiectelor importante ale bibliotecii: SIBIMOL, Centrul de Restaurare, Centrul Național de Statistică, Centru Național de Digitizare, Centrul Național de Formare Profesională Continuă în Biblioteconomie și Știința Informării.

Conștientizând rolul de bibliotecă a ultimei resurse, echipa BNRM oferă infrastructura instituției pentru dezvoltarea serviciilor necesare utilizatorilor finali ai bibliotecilor, consolidează bazele pentru utilizarea conținuturilor digitale și dezvoltarea de noi servicii digitale.

Aceste implicări sunt extrem de benefice, pentru că, bibliotecile publice teritoriale, sunt responsabile de promovarea cunoștințelor, educației și a activităților culturale prin oferirea resurselor informaționale, serviciilor și facilităților necesare tuturor membrilor comunității.

Spre acest deziderat a fost orientată și evaluarea bibliotecilor publice teritoriale, care a avut loc pe parcursul anului 2021, în conformitate cu ordinul nr. 193 din 25 februarie 2021 ”Cu privire la constituirea Comisiei de evaluare a bibliotecilor publice teritoriale”. Ministerul Culturii a organizat evaluarea bibliotecilor publice teritoriale, în conformitate cu Regulamentul privind evaluarea bibliotecilor publice, aprobat prin HG nr. 747 din 07-10-2020. Procesul de evaluare reprezintă o noutate în sistemul biblioteconomic național și derivă din *Legea cu privire la*

biblioteci care în articolul 13 stipulează, că „Bibliotecile se supun, în mod obligatoriu evaluării, o dată la 5 ani”.

În rezultatul evaluării, categoria superioară a fost atribuită pentru 6 biblioteci; categoria I – 22 de biblioteci; categoria a II-a – 49 de biblioteci; categoria a III-a – 321 de biblioteci; categoria a IV – 695 de biblioteci.

Este un rezultat bun pentru această primă încercare. Biblioteca Națională s-a implicat masiv în procesul de evaluare, oferind logistică, dar și asistență metodologică bibliotecilor din rețea.

Atribuirea categoriilor, prin ordinul Ministerului Culturii este un pas important în dinamizarea relațiilor bibliotecă – autoritate publică locală și un restart în activitatea bibliotecilor publice teritoriale. Pornind de aici se face mai multă claritate în stabilirea salariilor bibliotecarilor care reprezintă o dispută serioasă cu decidenții locali, mai ales după intrarea în vigoare a *Legii nr.270 din 23-11-2018 privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar*. Responsabilizarea și sensibilizarea factorilor de decizie locală în vederea asigurării protecției sociale a bibliotecarului, respectării cadrului legislativ și normativ, care să asigure funcționarea eficientă a bibliotecilor, în special *Legea Bibliotecilor (2017)* și *Legea Salarizării nr.270 din 23.11.2018 privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar* contribuie esențial la crearea imaginii pozitive a bibliotecii în comunitate.

BNRM este un avocat fidel al bibliotecilor publice, în special al bibliotecilor publice teritoriale în acest sens sensibilizând frecvent decidenții de nivel central și local, privind problemele cu care se confruntă bibliotecarii și profesia în general. Iar problemele care erodează temelia SNB includ spațiile improprie bibliotecii moderne, condițiile precare de muncă, gradul avansat de uzură a colecțiilor, în special a resurselor pentru copii, nivelul scăzut de protecție a profesiei, imixtiunea politicului în activitatea bibliotecilor, atitudinea injustă a APL-urilor față de bibliotecă și bibliotecari etc.

De mai mulți ani, BNRM pledează pentru crearea pe lângă Ministerul Culturii a Fondului „Dezvoltarea serviciilor bibliotecare” axat pe: coordonarea unor proiecte de mare importanță pentru domeniu,

construcții capitale, dezvoltarea competențelor bibliotecarilor în domeniul TIC, procurarea TIC, crearea cataloagelor electronice și retroconversia celor tradiționale, digitizarea patrimoniului documentar (cărți vechi, periodice de valoare etc.), procurarea softurilor, licențelor, programelor, susținerea și dezvoltarea site-urilor, portalurilor, etc. În acest sens invocând proiecte asemănătoare care există și au obținut succese reale în Statele Unite ale Americii, gestionat de Institutul Servicii de Bibliotecă, Muzeu și Arhive (IMLS), finanțat de Guvernul Federal; Republica Cehă; Lituania, Norvegia etc.

O altă acțiune, promovată cu insistență de BNRM, care ar contribui la stimularea interesului pentru lectură este suplimentarea finanțării Programului pentru editarea cărții naționale. O orientare în acest sens ar putea fi recomandările IFLA/UNESCO la acest capitol - 250 cărți achiziționate per 1000 de locuitori, indicatorul național constituind în ultimii ani între 72 – 90 cărți la o mie de locuitori. În anul 2021 în mediu au fost achiziționate 88 cărți la o mie de locuitori.

Tot pe segmentul promovării lecturii ar fi și inițierea și susținerea de către stat a unui Program Național de Promovare a Lecturii, după modelul Lituaniei sau a Poloniei, de exemplu etc. Toate studiile realizate în acest context în Republica Moldova demonstrează că pe acest segment există un câmp spre valorificare enorm.

O altă problemă de interes pentru bibliotecile publice teritoriale, cum de altfel și pentru tot Sistemul Național de Biblioteci este dezvoltarea Sistemul Integrat Informațional al Bibliotecilor din Moldova (SIBIMOL). Fără o susținere masivă din partea statului nu există o rezolvare a acestei probleme.

Fără o susținere suplimentară din partea statului, în special pe partea de soft nu este posibilă nici dezvoltarea Bibliotecii Naționale Digitale „Moldavica”, accesibilitatea căreia ar permite dezvoltarea serviciilor pentru utilizatorii finali ai bibliotecilor.

Misiunea bibliotecii publice teritoriale constă în îmbunătățirea calității vieții membrilor comunității din aria de servire, iar aceasta se face printr-un efort intelectual și practic de întreținere a unei biblioteci care să corespundă necesităților utilizatorilor. Cele 1307 biblioteci

publice teritoriale pot contribui la dezvoltarea comunităților pe care le servesc, pot crește până a deveni „sufletul comunității”, pot altoi dragostea de cunoaștere, pot asigura vizibilitatea comunităților în spațiul virtual, pot servi ca platformă pentru comunicare și progres, dar nu pot face nimic din toate aceste lucruri fără investiții în spații, în resurse, în tehnologii și în bibliotecari

Abea după aceste investiții putem conta pe recompensa succesului și pe recunoștința comunității.

Referințe bibliografice:

1. Lege cu privire la biblioteci, nr.160 din 20.07.2017 [online]. [citată 04.03.2022]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=120694&lang=ro
2. Regulament privind activitatea metodologică în cadrul Sistemului Național de Biblioteci. Nonpublicație.
3. Statistica de bibliotecă 2020 [online]. [citată 04.03.2022]. Disponibil: <http://bnrm.md/index.php/profesional/statistica/statistica-de-biblioteca/1472-statistica-de-biblioteca-2020>
4. Statutul Instituției Publice Biblioteca Națională a Republicii Moldova: Aprobata de Ministerul Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova la data de 01.03.2021 [online]. [citată 04.03.2022]. Disponibil: http://www.bnrm.md/files/biblioteca/Statut_BNRM.pdf

04.03.2022

CONSOLIDAREA RELAȚIILOR CU COMUNITATEA PROFESIONALĂ INTERNAȚIONALĂ

Până la declararea Independenței Republicii Moldova din 27 august 1991 și începutul edificării biblioteconomiei naționale, activitatea bibliotecilor reflecta realitatea unui spațiu închis, dirijat metodologic dint-un singur centru. Documentele de reglementare originale erau, ca regulă, în limba rusă și reflectau ideologia sovietică. În cel mai bun caz acestea erau doar traduse în limba băștinașilor, fără a se interveni prea mult în conținut. Așa se face, că în anul 1991, când Biblioteca deja îmbrăcase mantia de Bibliotecă Națională, fondul de publicații în limba de stat (formularea din sinteza statistică) era de aproximativ 5,4%, iar media din bibliotecile publice constituia aproximativ 32,8%. În același timp procentul de publicații în limbile minorităților naționale era de 80,7% în Biblioteca Națională și 67,4% constituia media în bibliotecile publice. Statisticile prezentau, de asemenea, colecțiile în limbi străine care constituiau 6,7 în Biblioteca Națională și 0,8 media în bibliotecile publice.

Profesioniștii domeniului, care în mare parte făcuseră studii în limba rusă foloseau o terminologie stâlcită și greu de înțeles. Anii din preajma independenței erau anii când majoritatea moldovenilor cu greu mai deosebeau cuvintele din limba rusă de cele din limba română.

Experiențele și practicile biblioteconomice veneau și acestea dintr-un singur spațiu. Nu în zadar, toate documentele elaborate în anii de la începutul Independenței erau orientate spre alinierea la metodologiile și practicile promovate la nivel internațional.

Deja în Modelul Strategic al Sistemului Național de Biblioteci, elaborat și aprobat în anul 1991, anul declarării Independenței, este declarată ca scop principal „efectuarea unei reforme de fond și structură a activității bibliotecare în republică îndreptată spre asigurarea creșterii rolului bibliotecilor în renașterea națională, în familiarizarea oamenilor muncii cu valorile de cultură și civilizație”.

Conform aceluiași document instruirea și reciclarea cadrelor de bibliotecă avea drept scop strategic „pregătirea unor specialiști de

ținută europeană, care pe lângă cunoștințele și deprinderile de specialitate, ar cunoaște la perfecție patrimoniul național, valorile culturii și civilizației universale, 2 limbi de circulație internațională, bazele automatizării și computerizării proceselor bibliotecare și informaționale”.

Obiectivul „alinierii bibliotecilor din Republica Moldova la metodele și tehnicile biblioteconomice moderne promovate pe plan internațional„ îl regăsim și în Ordinul nr. 215 din 08.10.1991 al Ministerului Culturii și Cultelor al Republicii Moldova „Despre revenirea la clasificarea zecimală universală a publicațiilor intrate în biblioteci, dar și în multe alte documente de reglementare a activității bibliotecilor.

În aceste condiții, orientarea și cunoașterea experienței avansate și a inovațiilor din alte țări și a practicilor de calitate promovate la nivel internațional avea loc prin studierea literaturii de specialitate, îngreunată de slaba cunoaștere, de către bibliotecari, a limbilor de circulație internațională; vizitarea bibliotecilor din alte țări, îngreunată de lipsa finanțelor necesare pentru deplasări și invitarea specialiștilor de renume la diverse activități organizate de Biblioteca Națională.

Cele mai importante proiecte, vizând apropierea de biblioteconomia internațională și europeană au fost realizate cu susținerea și în parteneriat cu Fundația Soros-Moldova, Ambasada SUA în Moldova, Alianța Franceză din Moldova, Centrul de Informare al Consiliului Europei din Moldova, Ambasada Germaniei în Republica Moldova, Ambasada Japoniei în Republica Moldova, Agenția Elvețiană de Dezvoltare etc. Parteneriatele cu aceste structuri au stat la baza familiarizării bibliotecarilor moldoveni cu experiența avansată în domeniul biblioteconomic al altor state, au înlesnit invitarea în Republica Moldova a unor profesioniști de forță din mai multe țări. În consecință, bibliotecarii moldoveni au cunoscut personalități cu renume în domeniu, participanți la diverse activități de instruire, organizate în Chișinău, Bălți, Cahul, Hâncești, Orhei, Ungheni etc.

Primul mare proiect realizat de Biblioteca Națională, care a vizat apropierea / familiarizarea bibliotecarilor din Moldova cu experiența bibliotecilor americane a fost organizat cu sprijinul financiar al Fundației SOROS Moldova, Ambasadei Statelor Unite ale Americii în

Moldova și Asociației Bibliotecarilor Americani. David Case, specialist de la Biblioteca Universității Ohio (SUA), a susținut pe parcursul a patru luni, un curs de management pentru bibliotecari. În calitate de formabili au fost implicați bibliotecari din toate tipurile de biblioteci din Republica Moldova. La ediția Simpozionului Bibliologic 1997 care a avut loc în zilele de 4-5 martie 1998, David Case a prezentat o sinteză a acestui curs „Zece principii ale bibliotecilor americane”.

Următorul specialist din SUA care a vizitat BNRM a fost Robert R. Newlen, directorul Bibliotecii de Drept din cadrul Bibliotecii Congresului, care a prezentat un discurs despre experiența bibliotecilor din SUA la *Simpozionul Anul Bibliologic 2000*, care a avut loc la 1-2 martie, anul 2001.

În anii următori, BNRM primește vizita mai multor specialiști, reprezentând domeniul biblioteconomie și știința informării, care au fost susținuți de Programul Internațional Speakers al Departamentului de Stat al SUA:

- *Hermiona Anghelescu*, profesor la Universitatea de Stat din Wayne, SUA, care a familiarizat bibliotecarii moldoveni cu serviciile de referință specifice bibliotecilor americane; ulterior dna Anghelescu a revenit în Republica Moldova în diverse proiecte (**decembrie 2001**). La Seminarul Național 2001, din 19 decembrie dna Anghelescu a vorbit despre „Bibliotecă și comunitate: aspecte teoretice și practice ale Modelului Biblioteconomic American, accentuând aspectele ce țin de: servicii oferite de biblioteci în întâmpinarea nevoilor informaționale ale diverselor categorii de utilizatori (cu un accent deosebit pe serviciile de referință); folosirea în comun a serviciilor în cadrul programelor de cooperare interbibliotecară; automatizarea serviciilor de bibliotecă; resurse în format tipărit și electronic; marketing de bibliotecă;

- *Judy Field*, profesor la Universitatea de Stat din Wayne, SUA și *Liviu Dediu*, directorul adjunct al Bibliotecii Județene Galați, România, care au inițiat bibliotecarii moldoveni în specificul referințelor virtuale (**august 2002**);

- *Bernard Margolis*, directorul Bibliotecii Publice Boston, care a susținut Conferința „Dirijarea schimbărilor în bibliotecă”, în cadrul

Simpozionului Științific „Anul Bibliologic 2002”, la care au participat managerii bibliotecilor publice, universitare, specializate etc. din Republica Moldova (**martie 2003**);

▪ *Grant Harris*, specialist de referință la Biblioteca Congresului SUA, împreună cu care am organizat trainingul „Servicii moderne pentru utilizatori” (**octombrie 2003**) pentru bibliotecarii din Chișinău, Bălți și Comrat.

Despre bibliotecile din Franța bibliotecarii moldoveni au cunoscut mai multe de la invitatul Bibliotecii Naționale, Bernard Barbereau de la Alianța Franceză din Moldova, participant la Seminarul Național „Bibliotecile și Memoria Lumii”, care a avut loc la Biblioteca Națională în zilele de 18-19 decembrie, anul 1996. Ulterior, în anul 2000, Biblioteca Națională a primit vizita Dnei Elisabeth Freyre, șefa departamentului relații internaționale de la Biblioteca Națională a Franței (BNF). Și acest proiect a fost finanțat de Alianța Franceză din Moldova. În anul 1998 oaspetele BNRM a fost Dna Martine Blanc-Montmayeur, directoarea Bibliotecii Publice de Informare (B.P.I.) din Paris, care în cadrul Clubului Biblioteconomistilor a vorbit despre: organizarea bibliotecilor din Franța, Informatizarea și serviciile de cercetări informatice, Profesia de bibliotecar în Franța. Următorul pas în cunoașterea biblioteconomiei franceze a fost vizita Dnei *Barbara Kotalska* de la Biblioteca Națională a Franței, care a susținut un seminar pentru specialiștii antrenați în catalogare și indexare, din bibliotecile mari, în special, din cele participante la Proiectul SIBIMOL (noiembrie 2004).

De menționat aici, că din experiența bibliotecarilor din Franța, în special din experiența Bibliotecii Naționale a Franței au fost preluate mai multe idei. Însăși structura BNRM în bază de departamente a fost preluată de la BNF. Au fost preluate mai multe idei ce țin de Depozitul Legal, indexarea publicațiilor, memoria culturală etc.

Nu vom vorbi aici despre nenumărații invitați și oaspeși din România, împreună cu care am escaladat culmile biblioteconomiei occidentale. Colegii noștri de peste Prut au fost aici, alături de noi, la vârfuri (Ministerul Culturii, Biblioteca Națională a României, cea mai mare parte din Bibliotecile Județene, ANBPRR, ABIR) chiar din anul 1991,

începând cu inaugurarea Bibliotecii Transilvania și sunt alături de noi în continuare.

Pentru a fi la curent cu experiența bibliotecilor lumii și a-și dezvolta sau actualiza competențele profesionale, specialiști din diverse secții din cadrul BNRM au participat la diverse concursuri și au câștigat mai multe proiecte profesionale, susținute financiar de Fundația Soros-Moldova, Ambasada SUA în Moldova, Alianța Franceză din Moldova, Fundația Conferința Bibliotecilor Naționale Europene, Agenția Japoneză pentru Cooperare Internațională etc. Granturile obținute au permis participarea la diverse întruniri internaționale în domeniu, unde au studiat experiența avansată a mai multor țări, propunând spre implementare idei, care au contribuit la schimbarea și modernizarea activității bibliotecilor din Republica Moldova.

Când hotarele au devenit mai prietenoase cu cetățenii Republicii Moldova și respectiv pentru reprezentanții domeniului biblioteconomic și aceștea au început, prin diverse granturi și finanțări să aibă acces la diverse reuniuni profesionale internaționale, stagii de documentare etc. personal am înțeles că ori te aliniezi mișcării și aduni cât mai multe cunoștințe, utilizând orice oportunitate, ori te dai într-o parte, făcând loc în față colegilor care au făcut din dezvoltarea profesională un scop bine definit. Din păcate resursele fiind limitate, Biblioteca Națională niciodată n-a putut să-și permită delegarea specialiștilor după hotare.

Așa a început lupta pentru granturi și diverse oportunități de actualizare a cunoștințelor atât pentru dezvoltarea instituției, cât și pentru dezvoltarea profesională personală. Datorită acestora am reușit să particip la:

- **1996** seminarul pe tema „Managementul ONG sau simplu despre complicat” (4-6 septembrie 1996, Chișinău). Counterpart Foundation, Inc. Bielorusia, Moldova, Ucraina;

- **1998** audierea unui curs de 3 seminarii „Formarea Formatorilor”, organizat de către Fundația Soros-Moldova în cadrul Programului de sprijin al Bibliotecilor în colaborare cu Rețeaua Programelor de Biblioteci OSI Budapesta și Asociația Bibliotecarilor din Republica Moldova, mai-iunie 1998 (Chișinău, Fundația Soros-Moldova);

- **2001** conferința *Libraries and librarians: making an difference in the Knowledge Age/* the 67th IFLA Council and General Conference, Boston, USA, 16-21 August 2001;
- **2002** the NELA Annual Conference, Sturbridge, Massachusetts, October 20-22, 2002;
- **2002 FSA Contemporary Issues Fellowship Program** a program sponsored by the Bureau Educational and Cultural Affairs, US Department of State under FREEDOM Support Act and administered by IREX for period of four months from August – December 2002;
- **2003 PULMAN-XT Training Workshop** at Helsinki City Library, Finland, April 2003. This is to certify that Vera Osoianu attended the training programme at Helsinki City Library, Finland, 5-10 April, 2003;
- **2003 Seminarul Internațional „Acces Deschis (Open Access): explorarea comunității științifice”**, susținut de eIFLnet, programul eIFL-OA (Open Access), 23-24 iunie 2008, Chișinău, ASEM;
- **2003 PULMAN-XT Training Workshop** at Helsinki City Library, Finland, 5-10 April, 2003;
- **2009 cursul „Biblioteca publică și Web 2.0”** susținut de *Judith F. Field*, profesor, Facultatea de Biblioteconomie și Știința Informării, Wayne State University, Detroit, Michigan, SUA, *Jeri Oltman*, director, Perquimans County Library, Hertford, Carolina de Nord, *dr. Hermina G. B. Anghelescu*, profesor, Facultatea de Biblioteconomie și Știința Informării, Wayne State University, Detroit, Michigan, *dr. Robert P. Holley*, profesor, Facultatea de Biblioteconomie și Știința Informării, Wayne State University, Detroit, Michigan, *Dan Matei*, director, CIMEC București, *dr. Teodor Ardelean*, director, Biblioteca Județeană „Petre Dulfu”, Baia Mare, 8-12 iunie 2009 (Biblioteca Județeană „Petre Dulfu”, Baia Mare, Centrul de pregătire profesională în cultură).

În material sunt reflectate doar o mică parte din eforturile instituționale și personale care pe parcursul anilor au fost investite în cunoaștere, la nivel de BNRM și la nivel personal, în acest caz concret. Dar toate împreună, studierea literaturii de specialitate, invitarea specialiștilor calificați de după hotare, vizitarea unor biblioteci din alte țări și participarea la diverse întruniri internaționale au permis să

ținem profesia și bibliotecarii la curent cu mișcarea de idei în domeniu, să ne integrăm proceselor și lumii bibliotecare internaționale. Toate acestea au influențat dezvoltarea biblioteconomiei naționale și au permis acumularea și diseminarea cunoștințelor și a experienței avansate înregistrate de biblioteconomia internațională, dar și cunoașterea noastră în lumea bibliotecară.

Aceste experiențe continuă și în prezent, constituind principalul motor de integrate în biblioteconomia europeană și mondială. Acum suntem conștienți mai mult decât oricând că aceasta este calea de urmat.

Referințe bibliografice:

1. OSOIANU, Vera. Cronica Simpozionului Științific Anul Bibliologic. În: Osoianu Vera. Biblioteca în căutarea identității. Chișinău, 2013, pp. 213-214. ISBN 978-9975-62-340-7.
2. Vera Osoianu și biblioteca din oglinda unui destin: Monografie biobibliografică. Chișinău: BNRM, 2021. 384 p. ISBN 978-9975-3425-7-5.
3. Simpozionul Științific Anul Bibliologic – 25 de ani: colaborare, dezvoltare, impact. Chișinău: BNRM, 2016. 70 p. ISBN 978-9975-9696-6-6.

15.06.2022

BIBLIOTECA NAȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA – MERIDIANUL ZERO AL SISTEMULUI NAȚIONAL DE BIBLIOTECI (1991-2016): POSTFAȚĂ

În istoria Bibliotecii Naționale este imprimată, ca nicăieri altundeva, istoria statului. Aici se reflectă toate etapele devenirii unei țări, unui neam, unei instituții, unui destin.

Analizând toate hopurile peste care a trecut Biblioteca, îți dai seama de ce, până acum recent, directorul Bibliotecii Congresului era numit de Congres pe viață, cu contract open-end (fără termen limită). Evident, pentru ca nici o influență sau presiune de orice gen să nu poată afecta misiunea și dezvoltarea firească a Bibliotecii.

Biblioteca Națională a cunoscut ascensiunea și rătăcirile întregului parcurs istoric și n-a putut evita calvarul cărților la index, multiplicarea unor politici și experiențe străine, trecerea de la un model de clasificare la altul și apoi circuitul invers, centralizare și descentralizare etc., dar nici n-a întârziat prea mult, imediat după declararea Independenței, reșezarea activității pe principii adoptate, respectate și promovate la nivel internațional, acceptarea și promovarea standardelor profesionale internaționale etc.

Majoritatea colectivului a fost în unison cu mișcarea de renaștere națională, cu podurile de flori și de cărți, cu reanimarea și punerea în circuit a valorilor culturii și civilizației universale și a valorilor culturii românești, a contribuit la organizarea activităților culturale și științifice în bibliotecile țării, care i-au adus, sau readus, acasă: Alexe Mateevici, Paul Goma, Vasile Coroban, Ion Pelivan și atâția alții, a cunoscut greutatea tirurilor de literatură în limba română, venite din România, a contribuit la crearea celor 22 de biblioteci de carte românească deschise la Chișinău și în raioanele țării cu ajutorul bibliotecilor județene din România, la organizarea atâtor evenimente, pe vremurile în care copiii învățau literele latine din Abecedare decupate din ziare, când procentul de literatură în limba română în bibliotecile țării abia dacă depășea pragul de 30% din fondul total de publicații, iar în colecțiile Bibliotecii Naționale nu ajungea nici la 10%.

Biblioteca Națională a cunoscut și fenomenul statului pe loc, când după „marele avânt” a fost nevoită să-și tempereze viteza, să ascundă mai departe de ochii lumii, pe rafturi „petele negre ale dictaturii roșii” și să mai rărească întâlnirile transfluviale și înfrățirile în bază de cărți.

Toate aceste rătăcirii și regăsiri, căderi și ascensiuni erau, și sunt, trecute prin suflet și trăite cu aceeași intensitate la plural, dar și la singular și foarte personal.

Cu toate realizările, eșecurile, greutățile și victoriile înregistrate, Biblioteca Națională este principala bibliotecă a țării, este biblioteca noastră și este biblioteca tuturor, toate câte s-au întâmplat sunt asumate și la toate am fost părtași, cum se zice, la bine și la rău.

Generația de bibliotecari a acestor 25 de ani a constituit, în mare parte, generația începutului schimbării, care odată pusă pe rol s-a transformat în ceva permanent. Bine spus „nimic mai constant decât schimbarea”. Începută după 1989, și mai ales în 1991 după declararea Independenței Republicii Moldova, schimbarea a fost cea care ne-a însoțit mersul înainte și nu contează dacă avea substrat politic sau tehnologic.

După ani de schimbări și modernizare umbra trecutului încă planează masiv și încă rămân atâtea de făcut.

Dacă poate rezista și altor intemperii?

Sigur că poate și poate renaște, și chiar prospera!

Pentru că prin rafturile cu cărți și conținuturile deja în rețea curge istoria neamului și apele cunoașterii grămădite aici sunt mărturia și temeliea țării cu trecutu-i atât de zbuciumat. Între acești pereți este adunată moștenirea și zestrea ce aparține urmașilor.

Nici o mână nu se va ridica să scoată de aici nimic, cum nu au îndrăznit de mai multă vreme înapoi. Biblioteca este tot ce rămâne după ce s-a trecut totul. Pe parcursul anilor și mileniilor au dispărut continente, munți, mări și oceane, au dispărut țări și imperii, au căzut zei și cetăți, dar nu li s-a pierdut urmele și amintirea. Au ajuns la noi prin cărți și biblioteci.

Aceasta este și Meridianul Zero al Sistemului Național de Biblioteci (1991-2016): menirea Bibliotecii Naționale – să păstreze și să ducă mai

departe urmele trecerii neamului prin istorie.

Chiar în inima Chișinăului, acest monument va rămâne, mereu, această Cetate a Cunoașterii și Luminii, mărturie a existenței unui neam, simbolul conștiinței de neam și a relațiilor cu alte multe neamuri.

Strălucirea Bibliotecii va fi întotdeauna proporțională cu grija și înțelegerea decidenților, în diverse perioade de timp, dar puterea cunoștințelor adunate aici va fi mereu o armă puternică în calea uitării.

Jorge Luis Borges, renumit romancier, poet, eseist, filozof, bibliotecar argentinian (fost director al Bibliotecii Naționale a Argentinei), unul dintre cei mai importanți scriitori ai secolului XX scria „Cartea este arma cea mai inofensivă, dar cu bătaia cea mai lungă dintre toate cele inventate de mintea omenească”.

Biblioteca Națională este arma care poate apăra de uitare și ignoranță. În ultimii ani s-a vehiculat tot mai frecvent ideea de bibliotecă națională ca instituție de elită pentru utilizatori de elită.

Ideea promovată de echipa Bibliotecii Naționale este ideea unei instituții de elită destinată tuturor. Aceasta este abordarea corectă.

Biblioteca Națională, un mecanism atât de complicat, ca și oricare altă instituție, trebuie să fie flexibilă și, respectiv, are nevoie de modernizări și schimbări. Aici totul trebuie să fie flexibil, începând cu personalul și terminând cu spațiile și tehnologiile.

Evident, reorganizări, reamplasări etc. au fost, și vor fi, dar nimic în detrimentul statutului de bibliotecă națională și nici a patrimoniului cultural scris, adunat cu atâta grijă, indiferent de locul unde este amplasat.

Acesta este angajamentul echipei BNRM, care posedă toate competențele necesare pentru a face față responsabilităților de onoare și a celor statutare.

La Mulți Ani și Per Aspera Ad Astra, Cetate a Cunoașterii și Luminii!

Biblioteca Națională a Republicii Moldova – Meridianul Zero al Sistemului Național de Biblioteci (1991-2016).

Chișinău, 2017, p. 178-180

**IMPACTUL ACTIVITĂȚII
BIBLIOTECILOR DIN REPUBLICA
MOLDOVA: ANALIZE
STATISTICE ȘI RELAȚIONALE**

DEZVOLTAREA SISTEMULUI DE STATISTICĂ BIBLIOTECARĂ

Vera OSOIANU, Victoria POPA

Statistica reprezintă un „bun public” și trebuie să fie accesibilă în-tregii comunități, în condiții de maximă transparență și imparțialitate, cu acces egal în termeni de volum, conținut, calitate și timp.

Părerile despre statistici și importanța lor au fost și vor rămâne în continuare împărțite, cert este, că orice dovadă în favoarea sau împotriva bibliotecii, orice mesaj promoțional este fundamentat pe date statistice. Cifrele prezentând o importanță aparte în orice expunere, conferind convingere, capacitate de înțelegere, posibilitatea de a face comparații etc. Indicatorii de performanță care fundamentează calitatea activității bibliotecilor sunt calculați tot în baza datelor statistice.

Manifestul IFLA pentru statistica de bibliotecă, 2011 menționează că „Calitatea statisticii naționale – și, în final, a celei internaționale – depinde atât de precizia și livrarea cu promptitudine a datelor de către fiecare bibliotecă în parte, cât și de întocmirea cu atenție a acestora, în scopul identificării eventualelor erori sau interpretări incorecte. Pentru a face rezultatele comparabile între regiuni sau țări, trebuie utilizate aceleași definiții și aceleași metode statistice” (4, p. 2).

Legea cu privire la statistica oficială (nr. 93 din 26.05.2017) reglementează organizarea și funcționarea unui sistem statistic unic și stabilește cadrul legal pentru dezvoltarea, producerea, diseminarea și coordonarea statisticii oficiale în corespundere cu cerințele europene și cele mai bune practici de colectare și gestionare a datelor statistice (2, p.2). Persoanele care încalcă prevederile prezentei legi poartă răspundere în conformitate cu legislația în vigoare.

Conform prevederilor *Legii cu privire la biblioteci* (nr.160 din 20.07.2017), articolul 8, Biblioteca Națională a Republicii Moldova are statut de centru biblioteconomic național care colectează, sintetizează și valorifică datele statistice prezentate de centrele biblioteconomice departamentale (3, p.5).

Centrul de Statistică este instituit în cadrul BNRM și își desfășoară

activitatea conform cerințelor Biroului Național de Statistică, în conformitate cu *Legea cu privire la statistica oficială* (nr.93 din 26.05.2017), *Legea cu privire la biblioteci* (nr.160 din 20.07.2017), deciziei Ministerului Educației, Culturii și Cercetării, Statutului BNRM și în baza Regulamentului de organizare și funcționare a Centrului de Statistică (7, p.1).

Principiile fundamentale în activitatea Centrului de Statistică al Bibliotecii Naționale sunt cele ale statisticii oficiale: imparțialitate, deontologie statistică, relevanță, transparență, confidențialitate, cost/eficiență, coordonare la nivel național, colaborare la nivel internațional.

Obiectivele de bază ale Centrului de Statistică sunt:

- Culegerea, prelucrarea și analiza informației statistice din cadrul Sistemului Național de Biblioteci;
- Acordarea asistenței metodologice specialiștilor responsabili de cumularea și prelucrarea informației statistice;
- Efectuarea controlului asupra calității și respectării termenelor stabilite de prezentare a rapoartelor, asigurarea autorităților locale sau guvernamentale cu informații statistice relevante, precum și alte părți interesate.

Planificarea și evaluarea activității de bibliotecă se face în bază SM ISO 11620: 2016. „*Informare și documentare. Indicatori de performanță pentru biblioteci*”. Indicatorii de performanță, descriși în standard, pot fi utilizați efectiv în evaluarea activității bibliotecilor: evaluarea calității și a eficacității serviciilor, a utilizării resurselor, în comparație cu misiunea, scopurile și obiectivele bibliotecii ca instituție.

Biblioteca Națională a Republicii Moldova are o istorie veche de procesare a datelor statistice, privind activitatea bibliotecilor publice teritoriale, începând cu anul 1959. Până în anul 2015, Centrul de Statistică colectează datele statistice din biblioteci în mod tradițional, prin recepționarea Rapoartelor statistice 6-c privind activitatea bibliotecilor și Raportului centralizator. Pentru obținerea sistemului de indicatori statistici datele erau sistematizate și prelucrate cu ajutorul programului Microsoft Office Excel.

Au existat provocări considerabile, atât de natură tehnică, cât și metodologică, ce țineau de modernizarea procesului de colectare a datelor statistice, fiind solicitate eforturi enorme din partea specialiștilor

responsabili de prelucrarea informațiilor statistice.

Un eveniment major a avut loc la 15 mai 2015 – semnarea *Memorandumului de înțelegere în domeniul monitorizării impactului și gestiunii datelor statistice în bibliotecile publice* între Asociația Obștească Reprezentanța din Republica Moldova a Consiliului pentru Cercetări și Schimburi Internaționale „IREX” și Ministerul Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova. Memorandumul prevedea modernizarea Centrului de Statistică din cadrul Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova. Această inițiativă s-a înscris perfect în intenția Ministerului Educației, Culturii și Cercetării de trecere la sistemul online de colectare și procesare a datelor statistice, privind activitatea instituțiilor de cultură. (9, p. 4)

Pentru a avea o imagine amplă și complexă a situației existente în domeniu, *Programul Național Novateca* în aceeași perioadă a lansat un concurs de selectare a unei companii/experti, care să faciliteze atelierelor de planificare strategică și să studieze oportunitățile disponibile de dezvoltare educațională și profesională ale Centrului de Statistică, Cercetare, Dezvoltare. În rezultatul concursului, învingător a fost desemnat Centrul *Pro Comunitate*, care în conformitate cu sarcinile Programului, a fost responsabil de facilitarea elaborării unei strategii pentru anii 2015-2020, axat pe ideile specialiștilor, grupului de lucru, selectat în acest scop.

Produsul final al grupului de lucru a inclus Planul Strategic pentru perioada 2015-2020 și Planul de Acțiuni pentru perioada 2015-2016.

Viziunea și obiectivele proiectului au coincis din start cu cele ale partenerilor, dovadă fiind faptul că toate propunerile venite de la Biblioteca Națională și din partea Programului Național Novateca au fost acceptate reciproc.

Sistemul de raportare online a situațiilor statistice anuale a fost dezvoltat în baza *Raportului statistic 6-c privind activitatea bibliotecilor*, aprobat de Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova, elaborat în conformitate cu *Legea cu privire la statistica oficială* (nr. 93 din 26.05.2017), ținându-se cont de standardul SM ISO 2789:2015 „Informare și documentare. Statistici internaționale debibliotecă”.

Începând cu 1 ianuarie 2016, bibliotecarii din bibliotecile publice

teritoriale au raportat datele statistice online. Iar în luna martie 2017, a fost testat Sistemul de Raportare Online 6-c (SRO), a fost generat Raportul centralizator totalizator.

Odată implementat, Sistemul de Raportare online economisește timpul necesar pentru sistematizarea datelor, elaborarea tabelului centralizator, controlul calității și veridicității datelor statistice. Întreg procesul tehnologic se generează automat. Modernizarea procesului prin transmiterea raportului statistic online, îi scutește pe 1200 de bibliotecari din sate și comune să se deplaseze la centrul de reședință al raionului pentru raportare și 35 de specialiști de nivel raional/municipal sunt scutiți de deplasarea la Chișinău.

Un produs similar de raportare a datelor statistice este și Sistemul Online de Raportare (ORT) www.ort.bnrm.md realizat de Programul Național Novateca și transferat, după finalizarea proiectului în anul 2018, în administrarea Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova. ORT este un instrument ce ne permite monitorizarea și vizualizarea indicatorilor statistici lunar, realizarea studiilor în domeniu, schimb de experiențe și bune practici, oferă posibilitatea de a calcula beneficiile serviciilor livrate de bibliotecă.

Rata de recuperare a investițiilor (ROI) reflectă raportul dintre costuri (investiții) și beneficiile produse ca urmare a acestor investiții. Completând datele în ORT a unui serviciu, se poate determina valoarea monetară a serviciului. În mod ideal, ROI trebuie să fie mai mare de 1, ceea ce ar însemna că beneficiul creat depășește investițiile (fiecare leu investit aduce mai mult de 1 leu de beneficii suplimentare).

La etapa de conceptualizare a Centrului de Statistică, Cercetare și Dezvoltare, formatul structurii nou create încorporează și formarea profesională continuă în vederea raportării online. Bibliotecarii instruiți în utilizarea tehnologiilor informaționale și-au dezvoltat competențe și abilități care permit dezvoltarea și modernizarea domeniului. Experiența a demonstrat că necesitățile de formare continuă sunt mult mai extinse și, în aceste condiții, începând cu luna ianuarie 2017, a fost creat în structura Direcției Cercetare și Dezvoltare în Biblioteconomie, Centrul de Formare Profesională Continuă, care utilizează aceleași facilități.

O altă etapă în cadrul acestui parteneriat a fost constituirea Gru-

pului Impact – Inovație și Practici de Succes în Statistica de Bibliotecă. Scopul acestui grup este de a dezvolta în mediul bibliotecar cercetarea statistică, componentele acesteia: corectitudinea colectării și sintetizării datelor statistice, cultura valorificării, utilizării acestora, asigurarea transparenței și vizibilității, promovarea inovației și bunelor practici, precum și folosirea datelor statistice în activitățile de promovare a bibliotecii. Obiectivele grupului pe termen lung sunt:

- Facilitarea utilizării datelor colectate în scopuri de advocacy la nivel local, național și internațional;
- Furnizarea datelor corecte, accesibile pentru dezvoltarea politicilor privind activitatea rețelei bibliotecilor publice;
- Asigurarea transparenței și vizibilității activității bibliotecilor;
- Dezvoltarea unor parteneriate eficiente cu organizații din domeniul statisticii;
- Sensibilizarea și implicarea factorilor de decizie în susținerea bibliotecilor.

Pe parcursul anilor 2017-2018 membrii grupului au fost implicați activ în dezvoltarea competențelor necesare bibliotecarilor pentru utilizarea statisticilor în evaluarea activității, demersul managerial, dezvoltarea și promovarea bibliotecii, crearea imaginii pozitive a bibliotecii în mediul comunitar etc.

La 31 iulie 2018 a fost adoptat de către Institutul Național de Standardizare standardul internațional „Metode și proceduri de evaluare a impactului bibliotecilor” (SM ISO 16439:2018), acesta consemnând importanța cunoașterii evaluării impactului și oferind recomandări metodologice bibliotecilor privind metodele de evaluare a impactului și valorii acestora. În scopul facilitării învățării, „dezghiocării” prevederilor acestui standard, Grupul de Impact a elaborat „Ghidul în sprijinul implementării SM ISO 16439:2018 „Informare și Documentare. Metode și proceduri pentru evaluarea impactului bibliotecilor”.

Ghidul are scopul de a explica și de a implementa metodele de evaluare a impactului bibliotecilor, oferind repere metodologice și instrumente concrete pentru proces. Structura și conținutul acestuia sunt similare SM ISO 16439:2018 „Informare și Documentare. Metode și proceduri pentru evaluarea impactului bibliotecilor”. Ghidul urmărește

și scopul de a centra eforturile profesionale privind importanța și responsabilitatea pe care o impune analiza impactului și valorii bibliotecii (1, p. 5).

Procesul de diseminare a datelor și informațiilor statistice se face cu respectarea principiilor transparenței, vizibilității și confidențialității datelor statistice, în conformitate cu prevederile legale. Obiectivul de bază de diseminare a datelor statistice este axat pe creșterea operativității și a calității datelor, sporirea și diversificarea formelor de diseminare, inclusiv prin utilizarea unor metode și instrumente noi de comunicare a datelor într-un format mai prietenos utilizatorilor.

Unul dintre obiectivele activității Centrului de Statistică – promovarea informației statistice. Pagina oficială a Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova www.bnrm.md este cel mai important instrument de diseminare a datelor statistice din cadrul Sistemului Național de Biblioteci. Pagina conține informații de ordin general, pentru informarea oricărui vizitator privind principalele informații statistice <http://www.bnrm.md/index.php/statistica/statistica-de-biblioteca>.

Activitatea Centrului de Statistică poate fi urmărită și pe pagina de facebook <https://www.facebook.com/cs.bnrm/?ref=settings> unde pot fi găsite informații despre ofertele educaționale în domeniul statisticii de bibliotecă, experiențe de activitate a altor biblioteci.

Una dintre cele mai importante lucrări de sinteză realizate de Centrul de Statistică în colaborare cu Serviciul Dezvoltare în Biblioteconomie și Științe ale Informării din cadrul Direcției Cercetare și Dezvoltare în Biblioteconomie este studiul statistic „Bibliotecile publice teritoriale din Republica Moldova: Indicatori statistici și de performanță/relaționali”. Studiul a început să fie editat începând cu anul 1973 cu o periodicitate anuală, iar din anul 1995 – este publicat o dată la doi ani. Lucrarea conține date sub formă de tabele vizând principalii indicatori de performanță în dinamică pe ani și este destinat tuturor celor care sunt interesați de situația statistică a bibliotecilor publice teritoriale din Republica Moldova. Totodată, din anul 2003, versiunea electronică poate fi accesată prin intermediul paginii WEB a BNRM: <http://www.bnrm.md/index.php/statistica/documente-de-reglementare/16-publicatii/publicatii-de-sinteza/29-bibliotecile-publice>.

O realizare importantă a Centrului de Statistică o constituie elaborarea compartimentului privind activitatea bibliotecilor din Sistemul Național în *Anuarul statistic al Republicii Moldova*, editat de Biroul Național de Statistică, disponibil pe suport de hârtie și CD-ROM, în limbile română, engleză și rusă. Pentru a facilita accesul și utilizarea datelor, o versiune mai detaliată a *Anuarului statistic*, poate fi accesată pe site-ul Biroului Național de Statistică: <http://statistica.gov.md/page-view.php?l=ro&idc=263&id=2193>.

Comunitatea bibliotecară trebuie să învețe, să promoveze biblioteca, să demonstreze importanța bibliotecii, rolul acesteia în dezvoltarea societății, iar Centrul de Statistică contribuie în acest sens. Pentru diseminarea și comunicarea datelor statistice, anual Biblioteca Națională a Republicii Moldova în colaborare cu Ministerul Educației, Culturii și Cercetării a Republicii Moldova, în ajunul Zilei Internaționale a Cărții și a Dreptului de Autor și a Zilei Bibliotecarului, organizează o conferință de presă/briefing de presă, unde sunt prezentate statistici privind rezultatele bibliotecilor, precum și sondajele naționale desfășurate în rândul utilizatorilor. Evenimentul are drept scop retrospectivitatea celor mai importante realizări ale bibliotecilor, dar și problemele cu care se confruntă bibliotecile.

La conferința de presă/briefing de presă, participă reprezentanți ai mass-media din Republica Moldova, reprezentanți ai Ministerului Educației, Culturii și Cercetării, comunitatea bibliotecară, utilizatorii bibliotecii, toți cei interesați de domeniul biblioteconomic.

Situațiile statistice, diseminate de către Centrul de Statistică permite cunoașterea dinamicii creșterii sau reducerii indicatorilor statistici și a celor de performanță/relaționali, oferă posibilitatea de a cunoaște situația bibliotecilor din țară în raport cu bibliotecile lumii, de a compara activitatea bibliotecilor din diferite sate/comune, raioane, municipii.

Prioritatea Centrului de Statistică pentru anul 2019 este modernizarea procesului de colectare a datelor statistice din centrele biblioteconomice naționale. Între timp, specialiștii din cadrul centrului depun eforturi pentru dezvoltarea Sistemului de Raportare online: raționalizarea formularului "Cercetarea statistică anuală 6-c" privind activitatea bibliotecilor, integrarea bibliotecilor din cadrul SNB. Succes-

sul procesului de colectare a datelor statistice online la nivel național va depinde în mare măsură de unificarea eforturilor tuturor bibliotecarilor implicați în procesul de colectare și raportare a datelor statistice.

Referințe bibliografice:

1. GHID în sprijinul implementării SM ISO 16439:2018 „Informare și Documentare. Metode și proceduri pentru evaluarea impactului bibliotecilor”) [online]. [Accesat la 12.05.2019]. Disponibil: <https://bibliotecipublicerm.files.wordpress.com/2019/01/ghid-informare-%C8%99i-documentare.-metode-%C8%99i-proceduri-pentru-evaluarea-impactului-bibliotecilor.pdf>
2. LEGEA Republicii Moldova cu privire la statistica oficială: nr.93 din 26.05.2017 [Accesat la 26.05.2019]. Disponibil: <http://lex.justice.md/vi-ewdoc.php?action=view&view=doc&id=370784&lang=1>
3. LEGEA cu privire la bibliotecii: nr. 160 din 20.07.2017. [Accesat 26.05.2019]. Disponibil: <http://lex.justice.md/md/371219/>
4. MANIFESTUL IFLA pentru statistica de bibliotecă: din 16-18 noiembrie 2011 [Accesat 26.05.2019]. Disponibil: http://www.bnrm.md/files/accesDedicat/Manifestul_IFLA_Statistica_de_biblioteca.pdf
5. OSOIANU, Vera. Centrul de Statistică Cercetare și Dezvoltare, BNRM: strategii. In: Magazin bibliologic. 2015, nr. 1/4, pp. 107-114. ISSN 1857-1476.
6. PUBLIC Library Use [online]. [Accesat la 20.03.2019]. Disponibil: <http://www.ala.org/tools/libfactsheets/alalibraryfactsheet06>.
7. REGULAMENT de organizare și funcționare a Centrului de Statistică din cadrul Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova. Chișinău: BNRM, 2018. 4 p. Manuscris.
8. ST 34/10: How many libraries? [online]. [Accesat la 20.04.2019]. Disponibil: <https://iflastat.wordpress.com/2010/08/14/how-many-libraries/>
9. STRATEGIA Centrului de statistică, cercetare și dezvoltare (CSCD) [online]. [Accesat 25.04.2019]. Disponibil: <https://www.slideshare.net/VasiliicaVictoria/strategia-centrului-de-statistic-cercetare-i-dezvoltare-cscd>
10. TRIBUNA avocatului bibliotecii: îndrumar pentru bibliotecari [online]. Chișinău, 2016. 147 p. [Accesat la 12.05.2019]. Disponibil: <http://bnrm.md/files/publicatii/Tribuna-avocaturii-bibliotecii-ndrumar-pentru-bibliotecari.pdf>

Centrul biblioteconomic național: conținut de calitate și schimbări de perspectivă. Chișinău, 2019, p. 31-38

CU CIFRELE PE MASĂ SAU CUM CONSTRUIM ECUAȚIA EFICIENȚEI

Simpozionul Anul Bibliologic 2019-2020 este o ediție aparte. Este pentru prima dată în istoria de 30 de ani când cumulează activitatea pentru doi ani. Ca regulă, la această activitate comunitatea bibliotecară, prin reprezentanții săi, se adună o dată în an pentru a face totalurile anului precedent și scoate în prim-plan toate realizările și problemele mai importante.

Reieșind din acest specific am organizat o întrunire a managerilor din bibliotecile publice extraprogram, dar absolut necesară în contextul rezultatelor anului 2020. Decizia de a ne întâlni pe urme fierbinți vine din necesitatea de a scoate în evidență unele probleme care odată nominalizate vor trebui și rezolvate.

Orice părere n-am avea despre cifre tot la acestea ajungem atunci când vrem să facem *ecuația eficienței*. O dată în an cu cifrele pe masă încercăm să analizăm unde am ajuns, am urcat sau unde și de ce am coborât.

Întrebarea care se impune de această data este cum să alegem și să utilizăm cifrele pe cele mai semnificative, pe cele mai sugestive, pe cele mai relevante pentru a face tabloul anului 2020.

Privind prin oglinda cifrelor, Anul bibliologic 2020 a fost o catastrofă. Cu siguranță, toți managerii au fost șocați când au văzut cifrele finale.

De fapt, anul 2020 a fost o catastrofă generală pentru omenire, pentru țară, pentru diverse domenii și implicit pentru domeniul biblioteconomie și știința informării. Nu vom vorbi de pricini. Avem toate argumentele pentru a justifica dezastrul. Dar când ei ceva dintr-un coș trebuie să pui în altul. Lucru care nu s-a întâmplat. În cazul nostru scăderile de pe segmentul fizic nu pot fi acoperite de datele din segmentul virtual. Aici este marea noastră problemă.

Dacă pornim de la numărul de biblioteci acesta a scăzut cu 7 unități. Tendința descreșterii este de mai mulți ani în același ritm, aproape constantă și evident nu pune în gardă pe nimeni.

Numărul de bibliotecari a crescut cu două unități după ce în anul precedent a înregistrat a descreștere cu 60 de unități. A crescut cu

37 numărul de bibliotecari cu studii superioare. Probabil aici și-a spus cuvântul creșterea salariului conform Legii salarizării 2018. Din totalul bibliotecarilor 55,2% au studii superioare, inclusiv din numărul acestora, 42,6% posedă studii superioare de specialitate.

Și dacă acești doi indicatori sunt în limita acceptului toți indicatorii principali de speță tradițională au fost în descreștere, iar descreșterile au fost substanțiale.

Numărul împrumuturilor de publicații a scăzut cu 4.899,4 sau – 42 % comparativ cu anul precedent. A scăzut de asemenea, numărul de publicații în limba română împrumutate utilizatorilor cu 3312,5 sau – 40%.

Numărul intrărilor în biblioteca spațiu fizic a scăzut cu 3024,3 sau 41%.

Numărul utilizatori activi a scăzut cu 206,6 sau -26%, inclusiv utilizatorii copii au scăzut cu 62.3 mii sau 18 %.

Evident că aceste scăderi au dus la micșorarea numărului de utilizatori ca procent din populație de la 29,2% în anul 2019 la 22% în anul 2020.

O salvare din situația impusă de pandemia virusului COVID-19 ar fi putut să fie utilizarea tehnologiilor, echipamentelor, aplicațiilor. Bază există! Din totalul de 1319 biblioteci publice 1117 sau 85% dețin calculatoare, iar 1094 sunt conectate la Internet. Și într-adevăr o creștere a cifrelor poate fi remarcată.

Numărul împrumuturilor electronice aproape s-a dublat în comparație cu anul 2019 de la 10 205 la 29 020, creșterea constituind 18 815.

Vizitele virtuale au crescut cu 276,2 sau 21%.

Numărul vizitatorilor virtuali a crescut, de asemenea, cu 166,9 sau 20%. Și pe acest segment este o creștere firească.

Dar dacă luăm în cifre reale minus 4.899,4 împrumuturi unități fizice și plus 18 815 împrumuturi electronice, balanța în minus este uriașă.

Anul 2020 ne-a arătat foarte clar ce am ratat în peste 10 ani de când tot vorbim de Biblioteca 2.0; Bibliotecarul 2.0; Utilizatorul 2.0.

Numărul de site-uri – 10 rămâne la același nivel cu datele anului 2019.

Numărul de bloguri este de 108 ori cu 4 bloguri mai mult decât în anul 2019

Amintim, că în anul 2016 bibliotecile raportau 121 site-uri și bloguri. În 2020 au raportat 118 sau cu 3 mai puțin decât în urmă cu cinci ani. Anume aici se aștepta o creștere substanțială, date fiind numărul de biblioteci cu tehnologii și conectare la internet.

Conturile pe Facebook sau alte rețele sociale sunt bune. În mare parte înlesnesc comunicarea în mediul comunitar, asigură prezența în spațiul virtual, dar impactul este de scurtă durată. Este altceva când biblioteca dispune de un site bine pus la punct sau măcar de un blog, care practic este același site la care dacă mai adăugăm un cont de SlideShare se poate rezolva multe probleme. Dacă conținuturile postate sunt indexate corespunzător acestea pot asigura rezistența în timp a conținuturilor create de bibliotecă.

În anul 2020, bibliotecile lumii au investit enorm în instruirea personalului profesional, în special pe segmentul dezvoltării competențelor digitale și evident pe procesele funcționale interne. Dacă invocăm nr de site-uri și bloguri se pare că noi nu prea am investit pe partea de competențe digitale. Se pare că un pic mai bine s-au mișcat lucrurile pe procesele interne, dacă invocăm micșorarea fondului de publicații de peste 260 mii pe fondul creșterii numărului de achiziții cu peste 42,6 mii. Aceste două cifre au influențat și rata medie de înnoire a fondului care este de 64 de ani sau cu 15 ani mai puțin decât în anul 2019 când a fost înregistrată cifra de 79 ani.

Reieșind din situația creată, care ne-a arătat clar, care ar trebui să fie prioritățile de viitor, anul 2021 a fost declarat anul fortificării digitalizării activității bibliotecare.

Situația impusă de pandemie, care nu se știe când se va schimba, dar și rezultatele anului trecut sugerează că este necesar de revăzut urgent prioritățile pe segmentul instruire și de axat instruirea pe dezvoltarea competențelor digitale, pe asimilarea tehnologiilor, echipamentelor, aplicațiilor noi care facilitează comunicarea cu utilizatorii, precum și comunicarea pe intern, în mediul profesional.

O altă prioritate, conturată și pe parcursul anului 2020 este promo-

varea cărții și a lecturii. Este clar că aceasta trebuie să fie constantă și permanența activității bibliotecilor. Pe acest segment al activității există necesități, dar posibilități nelimitate.

Potrivit Barometrului Opiniei Publice 2020:

▪ Citesc zilnic (6-7 zile pe săptămână) sau de câteva ori pe săptămână:

- Ziare (inclusiv online) – 25,1% respondenți

- Cărți – 17,3% respondenți

▪ N-au citit deloc ziare în ultimile 3 luni – 57,5%

Potrivit Barometrului Opiniei Publice 2018:

▪ În ultimile 3 luni n-au citit deloc:

- Ziare – 48%

- Cărți – 51%

Conform testului PISA 2018 se poate spune că 57% din numărul tinerilor cu vârsta de 15 ani în Republica Moldova au atins nivelul de bază al performanțelor la lectură și științe. 43% pot fi considerați analfabeți funcționali (persoane care știu să citească, dar nu înțeleg ce citesc).

La matematică, citire/lectură și științe, procentajul de elevi care nu au atins nivelul de bază al competenței, în RM este aproape de două ori mai mare comparativ cu țările OECD (Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică).

Aceste cifre sunt un reproș mare sistemului de învățământ, bibliotecarilor tuturor actorilor care au responsabilitatea promovării lecturii despre beneficiile căreia nici nu se merită de discutat într-un auditoriu instruit precum este al nostru.

Insistența cu care ne ținem în ultimii ani de acest aspect principal al activității bibliotecilor ne demonstrează că suntem pe calea cea bună.

Putem invoca aici experiența colegilor de la Strășeni și Drochia. După trei ediții ale Programului Național LecturaCentral se pare că s-a ajuns la formula perfectă a unui Festival axat pe promovarea lecturii, iar la Drochia și la capitolul, esențial pentru bibliotecile publice teritoriale valorificarea și promovarea personalităților tangențiale locului.

Este exact formula gândită de noi la conceptualizarea Programului

Național Lectura Central. Este evident că astfel de activități pot să se întâmple și în afara unui cadru rigid. Dar este cu totul altceva când include un plan bine gândit care să includă toți actorii responsabili de promovarea cărții, diverse categorii de vârstă, diverse modalități de organizare.

De rând cu tot ce înseamnă activitate bibliotecară aceste două priorități vor fi mereu axa activității bibliotecii.

Dezvoltarea tehnologiilor va fi coșmarul permanent al bibliotecarilor, dar acestea sunt esențiale pentru a ajunge la cât mai mulți cetățeni care prin taxe întrețin biblioteca.

2022

STATISTICA DE BIBLIOTECĂ: A OBSERVA, A ÎNȚELEGE, A ÎMBUNĂTĂȚI ACTIVITATEA

Datele statistice specifice domeniului biblioteconomie și știința informării reprezintă o bază solidă pentru înțelegerea evoluției într-o perspectivă bazată pe fapte reale. Pe această bază pot fi fundamentate discuții, dezbateri, trasate priorități și strategii, campanii de advocacy și promovare a imaginii, negocia bugetul și demonstra necesarul de resurse. Statisticile oficiale sunt foarte importante pentru analiza și luarea deciziilor întemeiate pe fapte, elaborarea de politici bazate pe date clare și solide, funcționarea instituțiilor, evaluarea performanțelor. Acestea au un rol aparte în asigurarea transparenței, monitorizarea impactului, demonstrarea valorii. Statistica constituie un puternic instrument de cunoaștere a lumii înconjurătoare. Marea majoritate a disciplinelor împrumută de la statistică modelele și procedeele acesteia și bibliotecile nu constituie o excepție. Statistica de bibliotecă are menirea de a scoate în evidență natura multidimensională a serviciilor de bibliotecă și impactul instituției bibliotecare asupra societății. Pentru ca biblioteca să se dezvolte în corespundere cu tendințele moderne, informația despre funcționarea ei, atât cea statistică, cât și cea factologică trebuie să fie actualizată permanent și larg accesibilă atât decidenților politici, organelor finanțatoare, cât și maselor largi de utilizatori reali și potențiali.

Turbulențele și crizele financiare din ultimii ani au sporit importanța statisticii de bibliotecă și a indicatorilor de performanță, folosiți tot mai insistent în demersul managerial. A crescut importanța acestora atât pentru managementul și funcționarea cu succes a bibliotecii, cât și pentru demonstrarea valorii bibliotecii în fața utilizatorilor, instituțiilor adiacente, organelor finanțatoare, partenerilor etc.

Nu poate fi tăgăduită nici valoarea statisticii ca avocat și instrument de lobby pentru a ilustra politicienilor, factorilor de decizie financiară, partenerilor rolul bibliotecilor în promovarea accesului la moștenirea culturală și științifică; contribuția la dezvoltarea societății; sprijinul proceselor democratice; micșorarea inegalității digitale; sprijinul în

procesul de instruire pe tot parcursul vieții etc. Exploatate cu pricepere și îndemânare, datele statistice pot fi foarte convingătoare în negocierea bugetului la diferite niveluri de competență. Statistica se impune tot mai mult ca un important și puternic instrument de management care ajută la prezentarea, compararea și analiza rezultatelor activității instituției bibliotecare.

Fără datele statistice este de neconceput transparența, controlul, stabilirea necesarului de resurse, măsurarea performanțelor, monitorizarea progresului activității, constatarea stagnării, elaborarea strategiilor și, cel mai important, conceperea politicii de dezvoltare a domeniului. Studii reprezentative realizate în lume privind nivelul de cultură identifică printre criteriile de evaluare numărul de biblioteci publice și numărul de documente deținute de acestea.

Beneficiile oferite de biblioteci nu sunt imediate, acestea se conaturează în timp și totuși tot mai mulți cercetători și profesioniști sunt preocupați de calcularea plusvalorii, pe care biblioteca o aduce comunității. Promovarea bibliotecii, a resurselor și a serviciilor oferite, inclusiv prin utilizarea datelor de impact, a fost dintotdeauna partea vulnerabilă a profesioniștilor din biblioteconomie și științele informării. Studiile demonstrează că aceasta este o problemă specifică comunității bibliotecare internaționale. Evident, era de așteptat, că va veni o vreme când această stare de lucruri se va răsfrânge asupra domeniului. În ultimii ani, poziția bibliotecii, ca serviciu public, este tot mai alarmantă și această stare ține într-o încordare permanentă lumea bibliotecară.

Conform *Legii cu privire la biblioteci nr. 160 din 20.07.2017*, art. 8, Biblioteca Națională a Republicii Moldova colectează, sintetizează și valorifică datele statistice prezentate de Centrele Biblioteconomice. În prezenta lucrare sunt reflectați indicatorii statistici și de performanță (relaționali) privind activitatea Sistemului Național de Biblioteci pe perioada 2017-2018. Studiul este destinat personalului de specialitate din biblioteci și tuturor celor interesați și implicați în activități de cercetare.

(Sistemul Național de Biblioteci din Republica Moldova: studiu statistic 2017-2018. Chișinău, 2019, pp. 5-6).

ANALIZA SITUAȚIEI STATISTICE A SISTEMULUI NAȚIONAL DE BIBLIOTECI ÎN PERIOADA 2017-2018

Pilonii principali pe care se sprijină biblioteca sunt spațiile, resursele, serviciile, personalul, cu o țintă bine definită: satisfacerea necesităților utilizatorilor și a populației țintă. Toate acestea împreună formează imaginea bibliotecii ca instituție prietenoasă, utilă și indispensabilă comunității. Dezbaterile în jurul bibliotecii și a bibliotecarului, care au avut loc în majoritatea localităților din Republica Moldova în contextul implementării *Legii privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar*, intrată în vigoare cu începere de la 1 decembrie 2018, au demonstrat că imaginea bibliotecii în comunitate este mult mai diferită de cea pe care o doresc bibliotecarii și respectiv decât cea necesară pentru a asigura rezistența în timp a bibliotecii. Este și motivul pentru care anul 2019 a fost declarat anul promovării imaginii bibliotecii în comunitate. Această prioritate națională are menirea să dea o nouă dimensiune activităților de promovare a bibliotecii ca bază pentru știință, cultură, cunoaștere și a valorilor de bază ale democrației. La zece ani după prima campanie de promovare a imaginii, cea din anul 2009, era timpul unei contabilizări. Constatăm din start că din anul 2009 până în anul 2019 numărul bibliotecilor s-a redus cu 47 și fenomenul reducerilor este deja un minus de imagine. O scădere constatăm și în numărul bibliotecarilor, din bibliotecile publice teritoriale, de la 2504 în anul 2009 la 2386 în anul 2017, respectiv minus 118 de bibliotecari. Numărul total de personal din Sistemul Național de Biblioteci a fost în anul 2017 de 4307 cu 354 mai puțini decât în 2009 (4661). Cifrele invocate sunt un prim-argument despre imaginea bibliotecii în comunitățile servite. Un calcul simplu demonstrează că bibliotecarii constituie aproximativ 0,12% din populația țării, o cifră destul de mică pentru ca bugetul central și bugetele locale să le asigure o remunerare onorabilă, dar enorm de mare dacă luăm în calcul impactul asupra dezvoltării comunităților și a persoanelor în parte pe care o are biblioteca.

Acțiunile decidenților locali au demonstrat că cele trei ipostaze ale imaginii: ideală, de oglindă și reală nu se intersectează și, prac-

tic, există separat. Or, dacă imaginea ideală este imaginea spre care tinde instituția și oglindește scopurile fundamentale ale activității, iar imaginea de oglindă – reflectă părerile bibliotecarilor despre cât de atrăgătoare este biblioteca pentru utilizatori, reputația bibliotecii, atenția de care se bucură din partea organelor de decizie și a populației; imaginea reală oglindește atitudinea adevărată a diferitor categorii de cetățeni față de bibliotecă, nivelul de corespundere a calității servirii așteptărilor acestora, înțelegerea importanței bibliotecii pentru comunitate. Discuțiile care au implicat salarizarea bibliotecarilor scot în relief faptul că în activitățile viitoare trebuie de pus un accent mai evidențiat pe bibliotecar – ca vector al imaginii. Or, anume imaginea reală este cea care poate apropia biblioteca și bibliotecarul de comunitate. În șirul mijloacelor de promovare a imaginii un loc tot mai distinct îl ocupă spațiul virtual. Potrivit Barometrului Opiniei Publice (2018, mai), zilnic:

- citesc ziare 9% de respondenți,
- ascultă radioul 39%,
- privesc televizorul 77%,
- citesc cărți 10%.

Interesante datele Barometrului Opiniei Publice (2019, februarie), zilnic:

- citesc ziare 5% de respondenți,
- ascultă radioul 25%,
- privesc televizorul 74%,
- citesc cărți 6%.

În același timp, Internetul este utilizat zilnic de 55% de respondenți. Datele Barometrului Opiniei Publice 2019, publicate recent, arată niște cifre și mai mici la toate capitolele. Greu de spus ce fac persoanele chestionate în restul timpului (diferența dintre ultimii doi ani). Biblioteca trebuie să fie acolo unde este utilizatorul real și potențial, iar datele demonstrează că prezența în spațiul virtual este în continuă creștere. Respectiv, cel mai eficient mijloc de promovare a imaginii bibliotecii este spațiul virtual.

Conform datelor statistice din anul 2018, la nivel de sistem național

de biblioteci din totalul de 2690 de biblioteci, 1566 sau 58,2% sunt conectate la internet. În mediul bibliotecilor publice teritoriale situația este mai bună. Din totalul de 1338 de biblioteci -1057 sau 78.99% sunt conectate la internet. Situația relativ bună din mediul bibliotecilor publice teritoriale se datorează participării acestora în Programul Fundației „Bill și Melinda Gates” Biblioteci Globale, proiect finalizat la sfârșitul anului 2018. Instrumentele promoționale, care pot fi utilizate de biblioteci pentru a-și promova serviciile și resursele, includ: medii digitale, cum ar fi site-ul bibliotecii, liste de e-mail, bloguri; pagini și conturi pe rețele sociale; materiale imprimate, cum ar fi postere, manuale; evenimente, precum tururi de orientare, ateliere de lucru; alte instrumente, cum ar fi: publicațiile bibliotecilor, concursuri, broșuri, corespondență directă, aplicații Web 2.0. Unul din elementele esențiale ale comunicării virtuale este site-ul bibliotecii, resursă care conține toate informațiile importante și utile pentru comunitate. Un site web bun ajută la concentrarea informațiilor, serviciilor și a resurselor pe aceeași interfață, deoarece este o legătură directă între bibliotecă și utilizatorii săi și serviciile pe care încearcă să le promoveze. De asemenea, oferă un canal de comunicare cu clienții vizați. Unele mijloace media pot fi inter-funcționale; de exemplu, instrumente tradiționale, cum ar fi pliante, broșuri și postere, pot fi folosite pentru a promova evenimente și programe, care sunt instrumente de promovare în sine. Buletinele informative pot prezenta noile evoluții, și, de asemenea, pot scoate în evidență serviciile noi. Publicul țintă poate fi direcționat ușor și eficient prin Internet. Aceste servicii sunt eficiente din punctul de vedere al costurilor, deoarece necesită investiții reduse în resurse și ajung direct la clientul vizat. Sunt statistici care demonstrează relevanța bibliotecii în mediul virtual. Bazat pe cifre, Anul bibliologic 2018 este unul care nu se deosebește radical de dinamica în contextul general al ultimilor ani. Tabloul de ansamblu al statisticilor comparative este dominat de semnul minus.

Puținele cifre cu plus nu sunt justificate și nici nu și-au găsit oglindire asupra indicatorilor derivați. Greu de explicat neconcordanța între indicatorii de resurse și indicatorii de impact. Dacă luăm rețeaua

de biblioteci publice, deși numărul de achiziții a crescut +11 700, indicatorii de impact au scăzut în corpore: utilizatori – minus 14 600; împrumuturi – minus 714 200; intrări – minus 339 200. Și mai confuză este situația pe segmentul tehnologiilor. La nivel național, numărul de biblioteci care dețin calculatoare s-a mărit cu 82 și respectiv 345 de calculatoare; numărul de biblioteci conectate la internet s-a mărit cu 37, iar numărul calculatoarelor cu acces la internet s-a mărit cu 330. Pe fonul acestor creșteri, total nejustificat, numărul de biblioteci care dețin site-uri a crescut doar cu 2, iar numărul de biblioteci care întrețin bloguri a scăzut cu 7; numărul de vizite virtuale a scăzut cu 784 000. Este adevărat că numărul vizitatorilor virtuali a crescut cu 125 000. Putem invoca drept scuză evidența imperfectă a indicatorilor din spectrul celor virtuali... și totuși. Cea mai plauzibilă explicație aici poate fi lipsa sau insuficiența competențelor digitale în mediul personalului de specialitate. Cele 2690 de biblioteci, cât numără Sistemul Național de Biblioteci, administrează 145 de site-uri și bloguri. De remarcat că doar 5,5% din bibliotecile țării sunt vizibile în internet. Or, bibliotecarul trebuie să fie acolo unde este utilizatorul. Potrivit Barometrului Opiniei Publice 2019, 52% din populația țării utilizează internetul zilnic. O situație curioasă reprezintă diferența dintre bibliotecile prezente în spațiul virtual și localitățile în ansamblu prezente acolo. 5,5% de biblioteci versus 28% localități După 30 de ani de la apariție, WEB-ul s-a infiltrat masiv în activitatea bibliotecilor și înseamnă enorm pentru domeniul bibliotecar. Printre marele avantaje de menționat:

- Accesul deschis;
- Bibliotecile digitale;
- Conținut generat de utilizatori;
- Reafirmarea valorii bibliotecilor;
- Comunicarea.

Dinamica cifrelor dominate de reduceri lente, dar constante ar trebui să fie motiv de alarmă serioasă, pentru că o profesie nu dispare brusc. Premisele se formează în timp. Ultimii ani și chiar decenii au însemnat pentru domeniul biblioteconomic o luptă permanentă pentru supraviețuire. Lupta continuă. Probleme: lichidări de structuri, re-

duceri de personal, reducerea orelor de funcționare, înlocuirea bibliotecarilor plătiți din buget cu voluntari etc. Poate că unii ar fi tentați să spună că în era internetului o bibliotecă își pierde din relevanță, că totul este în internet, lucrul total neadevărat. În primul rând, informația de calitate, utilă pentru cercetare, nu poate fi accesată gratuit. În al doilea rând, în era post adevăr, cum este numită situația actuală, este foarte greu de ajuns la informația veridică. Harta bibliotecilor lumii prezintă cifra de aproximativ 2,3 milioane de biblioteci și peste 1,5 milioane de bibliotecari existenți în lume la ora actuală. Și aceasta în condițiile când încă nu toate țările s-au înregistrat pe hartă și contribuie cu conținuturi proprii. Deci, biblioteca este un serviciu public foarte răspândit și prețuit în întreaga lume. În acest număr figurează și cele 2690 de biblioteci din Republica Moldova. Ele sunt acum și trebuie să rămână pe harta republicii și pe harta bibliotecilor lumii. Rezistența în timp a acestora depinde și de imaginea lor, de perceperea importanței bibliotecii în mediul populației și al decidenților. Datele demonstrează locul nostru în contextul general a biblioteconomiei mondiale.

***Sistemul Național de Biblioteci din Republica Moldova:
studiu statistic 2017 – 2018. Chișinău, 2019, p. 7-11***

**PROMOVAREA LECTURII CA
BAZĂ PENTRU CULTURĂ,
CUNOAȘTERE ȘI DEZVOLTARE**

LECTURĂ ȘI EVOLUȚIE SAU SUPERPUTEREA LECTURII

Întreaga evoluție a dezvoltării umane se bazează pe cunoaștere, la care se ajunge, în primul rând, prin învățare și studiu, respectiv prin lectură. Indiferent dacă este vorba de lectura motivațională, de plăcere, de informare sau oricare alt tip, lectura este trampingul care mișcă persoana pe spirală pe toată întinderea vieții. Deschizând orizonturile cunoașterii, lectura este temelia pe care poți construi orice.

Yuval Noah Harari, autorul renumitei trilogii care a bulversat lumea cititoare în ultimii ani consideră: „Astăzi, principala sursă de avere este cunoașterea”. Dacă potrivit viziunii tradiționale asupra lumii, până nu demult se considerau esențiale două tipuri de resurse: materia primă și energia, în realitate resursele importante sunt trei: materia primă, energia și cunoașterea. Yuval Noah Harari este cel mai elocvent exemplu în ceea ce înseamnă lectura pentru cunoașterea trecutului și prezicerea viitorului. Pentru a scrie lucrarea *Sapiens: Scurtă istorie a omenirii*, el a consultat 226 de izvoare; pentru *Homo deus: Scurtă istorie a viitorului* – 218 izvoare și pentru *21 de lecții pentru secolul XXI* – 135 de izvoare. În total, autorul a consultat 579 de publicații în format tradițional și online, pentru a pune în fața cititorului niște lucrări științifice, pe care le citești ca pe romane SF.

Dorian Furtună, în *Homo Aggressivus* (Chișinău, 2015), prezintă la capitolul *Bibliografie* 1 366 de publicații. Este dovada că nu poți face o cercetare serioasă și nu poți genera cunoștințe în afara actului lecturii.

Deosebit de important este rolul lecturii în alfabetizare, în organizarea unui mod sănătos de viață și atingerea unui nivel acceptabil de bunăstare. Potrivit UNESCO, un copil născut de o mamă care știe să citească are cu 50% mai multe șanse să supraviețuiască după vârsta de 5 ani decât unul a cărui mamă este analfabetă. Conștientizarea acestui lucru este deosebit de importantă pentru că, deși în rândul tinerilor nivelul educației femeilor a crescut rapid în ultimii ani, totuși, din cinci tineri care nu știu să scrie și să citească, trei sunt femei.

Studiile demonstrează clar importanța competențelor de lectură în combaterea sărăciei. Potrivit datelor furnizate de UNESCO, 750 de mi-

lioane de adulți din întreaga lume, dintre care două treimi sunt femei, nu posedă abilitățile de bază de lectură și scris, aceasta în timp ce în societatea modernă puține sunt carierele în care te poți afirma fără a ști să citești. Fundația pentru Alfabetizare Mondială (*World Literacy Foundation*) consideră că, dacă toți copiii care provin din țări sărace ar termina școala, știind să scrie și să citească, 171 de milioane de oameni ar putea scăpa de sărăcie. Potrivit aceleiași surse, persoanele care nu știu să scrie și să citească câștigă cu 30-42% mai puțin decât cele instruite.

Toate marile personalități ale lumii au elogiat lectura ca act principal care le-a permis să ajungă pe culmile Olimpului. Nu sunt departe de actul lecturii nici cele mai influente, bogate și prospere persoane ale lumii. Studii serioase demonstrează că prosperii lumii au un lucru foarte important în comun – le place să citească.

Dacă încercăm să explicăm nivelul de dezvoltare, reușitele și rezultatele unor țări, contribuția lor la dezvoltarea general umană, va trebui să desfacem firul până a ajunge la atitudinea și investiția în cultură, implicit în biblioteci. Analiza cifrelor de pe Harta Bibliotecilor Lumii ne permite să aruncăm o privire asupra corelației dintre numărul bibliotecilor și ratele de alfabetizare pentru adulți (date preluate de la Banca Mondială).

Numărul de biblioteci și numărul de publicații păstrate în colecții se află și printre criteriile de determinare a nivelului de cultură a unei țări. În întreaga lume, numărul mai mare de biblioteci publice tinde să fie asociat cu rate mai mari de alfabetizare.

Cum se răsfrâng investițiile în cultură asupra rezultatelor unei țări în varii domenii? Conform unui studiu recent, SUA are 375 de premianți Nobel, pe locul doi este Marea Britanie cu 129, locul trei – Germania cu 108, locul patru – Franța cu 69.

Aceste realizări pot fi raportate la situația bibliotecilor din aceste țări. Potrivit unui sondaj recent Gallup 2019 (primul sondaj de acest fel a fost realizat în 2001): „Vizitarea bibliotecii rămâne de departe cea mai frecventă activitate culturală a americanilor. Media de 10,5 vizite la bibliotecă a adulților din SUA în anul 2019 depășește participarea lor la alte opt activități de agrement. De exemplu, americanii participă la concerte, evenimente teatrale și vizitează parcuri naționale sau istorice

de aproximativ patru ori pe an. În 2019, mai mulți americani au mers la bibliotecă decât la cinema”. Atitudinea americanilor față de biblioteci este bine cunoscută. Fostul lider de la Casa Albă, George Bush junior, afirma că rolul de lider mondial în dezvoltarea economică a SUA se datorează și unui sistem foarte bine pus la punct de biblioteci publice. Bibliotecile sunt pentru americani o religie, afirma și James H. Billington, fostul director al Bibliotecii Congresului.

În Anglia se fac presiuni enorme din partea populației de a păstra bibliotecile în formula bine cunoscută, la încercările unora de a reduce biblioteci, bibliotecari, ore de funcționare. Sondajele arată că și cetățenii care nu utilizează bibliotecile sunt împotriva închiderii acestora de către unii decidenți locali și consideră că biblioteca trebuie să fie acolo unde-i este locul, pentru momentul când va fi nevoie de serviciile ei. Iar cel mai frumos elogiu bibliotecii l-a dat lumii bibliotecare britanicul Neil Gaiman în articolul „De ce viitorul nostru depinde de biblioteci, lectură și fantezie.”

În Germania, ca semn de apreciere a importanței lecturii, președintele țării este, ca regulă, președintele de onoare al Fundației Pro Lectură.

Franța, leagănul culturii europene are o atitudine aparte față de limbă, lectură, cultură. Cea de-a 4-a ediție, 2020, a *Noptii Lecturii* în Franța, organizată de Ministerul Culturii al Franței, în parteneriat cu biblioteci, librării, arhive și muzee, Institutul Francez al Cărții și Alianța Franceză a întrunit aproximativ 650 000 de participanți la peste 6 000 de evenimente gratuite, organizate pretutindeni în țară. Este vorba despre peste 200 000 de oameni în plus, comparativ cu anul 2019 și cu cei 450 000 de participanți la nivel mondial.

Aceasta e a patra ediție a *Noptii Lecturii*, care și-a ținut toate promisiunile. Popularitatea din ce în ce mai mare în rândurile publicului este o mare încurajare de a continua acțiunea în favoarea literaturii și a lecturii.

Un proverb frecvent vehiculat în spațiul nostru spune: „Ai carte, ai parte”. Să vedem cum și în ce fel secretul succesului poate depinde de lectură.

Harry S. Truman, al 33-lea președinte al SUA, a lăsat posterității un

gând care nu poate fi combătut (poate cu mici excepții): „Nu toți cititorii sunt lideri, dar toți liderii sunt cititori”. De ce un lider, indiferent dacă este lider politic sau în alt domeniu, trebuie să citească? Argumente putem invoca multe și niciunul nu poate fi combătut, pentru că:

- A. *Lectura extinde orizonturile;*
- B. *Lectura îți oferă idei inovatoare;*
- C. *Cărțile și ideile sunt începuturile conversației;*
- D. *Lectura ne oferă perspectivă;*
- E. *Lectura ne face gânditori și facilitatori;*
- F. *Lectura ne face comunicatori mai buni;*
- G. *Lectura ne provoacă.*

Șirul poate continua.

Același Harry S. Truman mărturisea, cu mulți ani în urmă, că îi place să citească atât pentru că este plăcut, cât și pentru că lectura joacă un rol esențial în a-l ajuta să devină un lider mai bun. „În mod normal, spunea el, consum cel puțin două cărți pe lună, în mare parte sub formă de cărți audio prin Audible.com. De obicei, sunt în mijlocul a trei sau patru cărți, astfel încât să pot alege ceea ce simt în orice moment, cum ar fi o carte religioasă pentru duminică, o carte de ficțiune pentru când vreau să mă relaxez și una sau două cărți non-ficțiuni pentru când sunt motivat să învăț.” O dovadă în plus că „A citi înseamnă a învăța”. Așa cum susține și criticul și istoricul literar, Nicolae Manolescu.

Investitorul american Charlie Munger, la vârsta de 84 de ani, dezvăluia în fața unei audiențe de studenți la Drept secretul succesului său: „Văd în mod constant oameni care au succes în viață și nu sunt neapărat cei mai deștepti, uneori nici măcar cei mai harnici, dar ei sunt mașini de învățare. Ei merg la culcare în fiecare noapte un pic mai înțelepți decât au fost atunci când au adormit cu o noapte în urmă”.

Un alt investitor american, Warren Buffett, citea, la începutul carierei sale, între 600-1.000 pagini într-o singură zi. Sfatul său pentru toată lumea este: „Indiferent în ce stadiu vă aflați în viață, învățați și veți reuși”.

Antreprenorul în tehnologie Elon Musk a învățat cum să construiască rachete citind. Bill Gates, unul dintre cei mai bogați oameni din lume și un veritabil pasionat de literatură pe tot parcursul vieții, citește

aproximativ 50 de cărți pe an.

Interesantă este inițiativa lui Mark Zuckerberg, care invită oamenii din întreaga lume să i se alătore în încercarea de a citi o carte la fiecare două săptămâni.

Amintim în acest context și de compatriotul nostru, antreprenorul de succes Ion Sturza, care într-o postare de pe Facebook, din 2 decembrie 2019, descria cum arată o zi din viața sa, inclusiv locul lecturii: „Acasă prefer să citesc. Am pe masa de citit cel puțin trei cărți și multe materiale auxiliare, enciclopedii, istorie, memorii, business. Autori? Cei autentici, nu cei care scriu cărți, citându-i pe alții. Aș dori mai multă ficțiune, dar...”. Evident că este vorba de timp, deși tot pe FB, dar în altă postare, dl Sturza menționează: „Dacă cărțile «serioase» sunt un exercițiu pentru minte, ficțiunea este un exercițiu pentru suflet.”

Cam în același sens, Bill Gates menționa la un moment dat că, în ultimul timp, nu mai citește literatură SF. O fi din lipsa timpului, pentru că la un moment dat al vârstei vrei să reușești cât mai mult și ajungi a revizui până și timpul acordat diferitor tipuri de lecturi.

Cât despre importanța literaturii de ficțiune, Neil Gaiman, în articolul deja celebru **Why our future depends on libraries, reading and daydreaming**, scria că aceasta influențează enorm de mult imaginația și creativitatea. Studiile demonstrează că lectura declanșează motorul imaginației mult mai mult decât orice altfel de activitate, vizionarea filmelor numărându-se printre acestea. Filmele îți prezintă imagini, pe când lectura te stimulează să-ți imaginezi.

Există dovezi puternice că citirea de plăcere poate crește empatia, îmbunătăți relațiile cu ceilalți, reduce simptomele depresiei și îmbunătățește bunăstarea de-a lungul vieții. Găsim aceste dovezi și într-o nouă cercetare efectuată la solicitarea Agenției Lecturii din Marea Britanie.

Raportul realizat de BOP Consulting și finanțat de Fundația Peter Sowerby arată cum și de ce cititul pentru plăcere poate aduce o serie de alte beneficii pentru indivizi și societate. Există deja dovezi puternice care arată că citirea pentru plăcere joacă un rol esențial în îmbunătățirea rezultatelor educaționale. Cu toate acestea, în Marea Britanie, majoritatea copiilor nu citesc zilnic și aproape o treime dintre

adulți nu citesc de plăcere.

Lectura literaturii de calitate și ficțiune îți deschide mintea și inima către idei noi, te ajută să gândești în moduri noi și diferite și îți oferă cunoștințe despre procesele de gândire ale personajelor (fictive), pe care altfel nu le-ai putea obține. Toate aceste lucruri largesc și aprofundează viziunea asupra lumii și caracterul unui lider. Citirea extinde cantitatea de informații disponibile unui lider și poate duce la îmbunătățirea abilităților de rezolvare a problemelor.

Thomas Corley, autorul studiului „Rich Habits: The Daily Success Habits Of Wealthy Individuals”/„Obiceiurile bogăților: obiceiurile zilnice de succes ale persoanelor bogate” menționat anterior, susține: „Bogații sunt cititori lacomi ai temelor despre cum să te perfecționezi. Ei citesc cărți de autoperfecționare, biografii, cărți despre oameni de succes și subiecte de acest gen”.

Mai mult, Corley a descoperit că lectura educațională coincide cu un alt factor de succes: **să ai un mentor**. 24% din persoanele bogate au spus că au mentori și 93% din cei cu mentori au spus că sunt de acord cu fraza: „Bogăția mea i se datorează mentorului meu”.

Evident că nu toți oamenii pot avea mentori și aici apar în scenă cărțile ca mentori.

John C. Maxwell, autor de cărți și expert în leadership din SUA, în filmulețul „Mentorii tăi, autorii cărților!” expune o pledoarie foarte convingătoare la acest capitol. „Cum poți găsi pe cineva care să-ți fie mentor? Atunci când ești la început de cale și nimeni nu te cunoaște, până vei stabili legătura cu oamenii care te-ar putea ajuta și vei obține succes, mentorii tăi, probabil, vor fi autorii cărților. Citim cărți scrise de oameni pe care nu i-am cunoscut niciodată personal, dar i-am cunoscut prin cărțile lor, prin paginile și cuvintele pe care ni le-au dat. Iată ce frumos: pe măsură ce vei începe să le permiți mentorilor să te ajute prin cărți și atunci când vor începe să te ajute, vei avea mai mult succes și, poate, vei avea oportunitatea într-o bună zi să-i întâlnești. Sper că vei ajunge să-i cunoști pe unii dintre mentorii tăi importanți din viața ta, dar nu lăsa aceasta să te împiedice din perfecționare. Profită de cărți bune, profită de orice oportunitate ai pentru a te conecta la oamenii care îți pot adăuga valoarea.Începe de acolo de unde ești, nu

de unde vrei să ajungi. Într-o zi, vei ajunge acolo unde vrei să ajungi.”

Este clar că oamenii prosperi ai lumii au în comun faptul că toți citesc. Studiul menționat anterior privind obiceiurile persoanelor bogate, care a inspirat mai multe articole de promovare a lecturii, oferă date statistice deosebit de convingătoare. Iată ce spune statistica seacă, care poate fi interpretată pentru a demonstra lucruri foarte importante:

- 11% din cei bogați citesc pentru a se distra, comparativ cu 79% din rândurile celor săraci;
- 85% din bogați citesc două sau mai multe cărți despre educație, carieră sau perfecționare pe lună, comparativ cu 15% din cei săraci;
- 94% din bogați citesc publicații de știri, inclusiv ziare și bloguri, comparativ cu 11% din cei săraci.

În lucrarea *Citește! Te rog, citește!*, Felicitas von Lovenberg relatează despre o cercetare privind legătura dintre comportamentul de cititori a peste cinci mii de tineri europeni și veniturile lor la maturitate. S-a ajuns la concluzia că toți acei subiecți, care au citit cărți de bunăvoie în adolescență s-au bucurat mai târziu de un venit în mediu cu 21% mai ridicat decât cei care nu au fost atrași de lectură.

În ultimii ani se dezbate mult despre criza lecturii, iar motivele invocate includ:

- concurența cu media și tehnologia;
- deplasarea interesului către alte tipuri de activități de loisir;
- slaba implicare a factorilor de decizie;
- dezinteresul familiei și al societății.

Raportul *Viziunea Globală a Bibliotecii*, elaborat de IFLA în urma unor discuții globale, menționează printre principalele provocări cu care se confruntă biblioteca, de rând cu finanțarea: tehnologia, vizibilitatea, relevanța și modificarea obiceiurilor de lectură. Cea mai mare „amenințare” pentru lectura de calitate pare să vină dinspre tehnologiile de informare și comunicare. Atunci când ne angajăm într-o discuție despre beneficiile lecturii, va trebui s-o facem convingător, pentru a se vedea mai bine în raport cu tehnologiile, care rup tot mai mult teren de pe segmentul lectură. Tot mai mulți învățați bat alarma despre influența nefastă a TIC asupra dezvoltării. Este cunoscut faptul că giganții TI cunosc acest dezavantaj și reglementează bine timpul copi-

ilor lor pe segmentul lectură versus utilizare tehnologii.

Telefonul mobil poate să scadă IQ-ul prin simpla prezență. Niciun studiu nu arată că folosirea computerelor în școli e ceva bun. Dimpotrivă! Cu cât adolescenții folosesc mai mult smartphone-ul, cu atât au mai puțină empatie pentru părinți și prieteni. Smartphone-ul este unul dintre cei mai periculoși ucigași din istorie. „Nu sunt conservator, dar sunt îngrijorat”, spune prof. dr. Manfred Spitzer, psihiatru, psiholog, cercetător în neuroștiințe, directorul medical al Spitalului Universitar de Psihiatrie de la Ulm, Germania.

Savantul rus Andrei Kurpatov susține: „Smartphone-urile ne fac mai proști, iar trecerea totală «la digital» duce la autism digital, care este deosebit de periculos pentru copii. Utilizarea frecventă a rețelelor sociale face ca oamenii să fie mai proști și afectează negativ capacitatea de a construi relații. Asistăm la o escaladare a conținutului primitiv și suferim o transformare fundamentală – trecând de la galaxia Gutenberg la galaxia Zuckerberg. Din civilizația textelor, gândirea sistemică, ne deplasăm în civilizația imaginilor vizuale, unde nu există nici gândire analitică, nici gândire sistemică”.

În acest context, trebuie să medităm și să discutăm mai mult despre previziunile lăsate de Umberto Eco în articolul „De la internet la Gutenberg”, în care demonstrează de ce nimeni niciodată nu va citi „Război și pace” în format digital.

În calitate de actor esențial pe dimensiunea promovării lecturii, biblioteca are contribuții, dar și responsabilități enorme. Promovarea lecturii și a informației este axa centrală a bibliotecii, consolidată și de promovarea serviciilor bazate pe necesitățile comunității din aria de servire. Pretutindeni în lume, bibliotecile sunt o parte centrală a infrastructurii intelectuale, responsabile pentru promovarea alfabetizării, cărții și lecturii!

Academicianul rus Dmitry Likhaciov a dat nota maximă importanței bibliotecii: „Bibliotecile sunt cele mai importante în cultură. Pot să nu existe universități, institute, instituții științifice, dar dacă există biblioteci, dacă nu ard, nu sunt inundate, au un local, sunt conduse nu de oameni întâmplători, ci de profesioniști, atunci cultura nu va muri într-o astfel de țară.”

Cât de mult înseamnă o bibliotecă a demonstrat și recentul incendiu de la Filarmonica Națională. Într-un reportaj din ziua de după incendiu, un angajat al Filarmonicii mărturisea că cea mai mare pierdere pentru instituție este biblioteca.

Misiunea bibliotecii este îmbunătățirea vieții cetățenilor. Biblioteca contribuie la realizarea acestui deziderat prin diverse mijloace și instrumente, lectura fiind în topul acestora. Prin alfabetizare, care presupune și lectură, persoanele pot atinge căi nebănuite.

Cea mai durabilă investiție în viitor este investiția în cultură. Renumitul savant Serghei Kapița scria referindu-se la cultură: «Культуру следует насаждать. Даже силой. Иначе нас всех ждет крах»/, „Cultura ar trebui să fie impusă. Chiar și prin forță. În caz contrar, ne așteaptă eșecul.”

Despre importanța culturii pentru un popor vorbește foarte elocvent un episod legat de Premierul britanic Winston Churchill. „ ... Prezentându-i-se în cadrul ședinței guvernului bugetul anual (Regatul Unit se află în plin război, al Doilea Mondial), având la cultură «0» (zero!) lire sterline, viitorul laureat al Premiului Nobel pentru Literatură s-a uitat urât la funcționarii de la Finanțe. «Suntem în război», s-au apărât aceștia. «Și atunci pentru ce luptăm?!», a întrebat Churchill.”

Conform Testului PISA 2019, Republica Moldova are 43% de analfabeți funcțional. La nivel paneuropean, statisticile invocă o medie de 20%, sau 73 milioane de europeni, sau unul din cinci adulți, ca fiind analfabeți funcțional (persoană care știe să citească, dar nu înțelege ce citește). Este un teren enorm de implicare pentru toți actorii de pe scena lecturii.

Activitatea de promovare a cărții și lecturii, care trebuie să fie una permanentă, va da roade dacă va fi fundamentată pe învățătura Talmudului: „Lumânarea pe care o aprinzi pentru tine luminează și pentru alții”

Referințe bibliografice:

1. Ai carte, ai parte. Cum și în ce fel secretul succesului poate fi lectura asiduă [online]. Disponibil: <https://joblist.md/ro/news/cariera/ai-carte-ai-partecum-si-in-ce-fel-secretul-succesului-poate-fi-lectura-asidua>
2. Ce au oamenii bogați pe noptieră? [online]. Disponibil: https://www.publika.md/ce-au-oamenii-bogati-pe-noptiera_1978091.html

3. Criza lecturii în școală, o problemă a educației care nu trebuie ignorată [online]. Disponibil:<http://test.tribunainvatamantului.ro/2019/03/06/criza-lecturii-in-scoala-o-problema-a-educatiei-care-nu-trebuie-ignorata/>
4. Cum poate fi promovată lectura în școli – idei de proiecte [online]. Disponibil: <https://www.suntparinte.ro/cum-poate-fi-promovata-lectura-in-scoli-idei-de-proiecte?>
5. De la Gutenberg la Zuckerberg [online]. Disponibil: <https://noi.md/md/societate/de-la-gutenberg-la-zuckerberg-cum-smartphone-urile-ne-fac-mai-prosti-video>
6. Efectele culturii asupra creierului copiilor [online]. Disponibil: <https://www.suntparinte.ro/stiri/efectele-cititului-asupra-creierului-copiilor?>
7. La Nuit de la lecture annonce 650 000 participants pour sa 4e édition [online]. Disponibil:<https://www.actualitte.com/article/monde-edition/la-nuit-de-la-lecture-annonce-650-000-participants-pour-sa-4e-edition/98810?fbclid>
8. Lectura și fericirea [online]. Disponibil: <https://clubbib2.wordpress.com/2018/08/28/motivul-fericirii-in-contextul-lecturii/>
9. Library Stat of the Week #4: Around the world, having more public libraries tends to be associated with higher literacy rates [online]. Disponibil: <https://blogs.ifa.org/lpa/2020/02/06/library-stat-of-the-week-4-around-the-world-having-more-public-libraries-tends-to-be-associated-with-higher-literacy-rates/>
10. LOVENBERG, Felicitas von. Citește! Te rog, citește! București: Baroque Books &Arts, 2018. 138 p. ISBN 978-606-8977-19-5
11. NEIL Gaiman: Why our future depends on libraries, reading and daydreaming [online]. Disponibil: <https://www.theguardian.com/books/2013/oct/15/neil-gaiman-future-libraries-reading-daydreaming>
12. STĂNESCU, Traian. Psihologul Manfred Spitzer: „Smartphone-ul e cel mai rău-famat lucru, e cea mai mare scenă a crimei din lume. Cu cât ești mai mic ca vârstă, cu atât vei suferi mai mult” [online]. Disponibil: <https://infostiri.net/77001-2/?fbclid=IwAR3jY2-yQIveT37VqLFKduHW-CemQ6PqJL0xkFrDqK016cY5TCMwsHKpOemA>
13. STURZA, Ion. Ce citim? [online]. Disponibil: <https://www.facebook.com/i.sturza>
14. Why must leaders be readers? [online]. Disponibil: <https://www.quora.com/Why-must-leaders-be-readers-1>

Lectura și scările: Culegere de articole.

Vol. II. Chișinău, 2021, p. 23-34

MOLDOVENII, BIBLIOTECA ȘI LECTURA

De la lansarea, în anul 2018, a *Programului Național Lectura Central*, echipa Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova, responsabilă de organizarea și desfășurarea Programului este într-o continuă experimentare și căutare a experiențelor avansate, inovatoare privind educația lecturii și cultura lecturii, care au fost dintotdeauna una dintre responsabilitățile prioritare ale bibliotecii.

Rezultatele acestor căutări au fost oglindite în cele două ediții ale lucrării *Lectura și scările*, care, ca regulă, inserează comunicările prezentate în cadrul Conferinței Internaționale „*Lectura ca bază pentru cultură, cunoaștere și dezvoltare*” și în alte publicații în format tradițional, dar mai ales în format online.

Bibliotecile lumii și organizațiile profesionale din domeniu au realizat, în ultimii ani, mai multe studii, vizând lectura și persoanele interesate de diverse aspecte ale lecturii, au citat masiv din rapoartele publicate pentru a argumenta niște teze de interes.

În spațiul nostru, fenomenul lecturii, în ultimul deceniu, este studiat mai puțin și se operează cu puținele date oferite de Barometrul Opiniei Publice, realizat de Institutul de Politici Publice; Studiul privind Utilizarea Timpului, realizat de Biroul Național de Statistică, cu suportul Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD), Entității Națiunilor Unite pentru Egalitatea de Gen și Abilitarea Femeilor (UN Women) și Guvernul Suediei în cadrul proiectului ONU „Consolidarea Sistemului Statistic Național”; datele Testului PISA, un program internațional care evoluează o dată la trei ani competențele elevilor de 15 ani, la trei domenii de bază: citire/lectură, matematică și științe.

Rezultatele oferite de aceste studii demonstrează, că în domeniul lecturii suntem în urma altor țări europene și respectiv este loc de mai bine, deși trebuie de menționat și faptul că nu există o discordanță foarte mare dintre noi și restul lumii.

Raportul PISA (2018) arată că 43% de elevi din Republica Moldova nu ating nivelul minim de competență la domeniul citire/lectură. Re-

spectiv, acești elevi sunt considerați analfabeți funcționali și reprezintă obiectul cadrelor didactice, bibliotecarilor, părinților, altor actori, responsabili de lectură, care trebuie să lichideze aceste lacune.

Studiul privind Utilizarea Timpului demonstrează, că moldovenii alocă în medie câte 17 minute pe zi pentru diverse forme de lectură, ceea ce e mai puțin în comparație cu alte țări europene, unde în medie se alocă circa 25 minute pe zi în acest sens. Cea mai populară formă de lectură în Moldova este informarea prin intermediul calculatorului (circa 10 minute pe zi), în timp ce pentru cititul cărților se alocă în medie 4 minute pe zi.

Ultimul Barometru al Opiniei Publice, realizat de Date Inteligente SRL iData în iunie 2021, împreună cu Institutul de Politici Publice, scoate în evidență o realitate, care nu se deosebește substanțial de BOP-urile din alți ani.

1. Potrivit Barometrului Opiniei Publice 2021, la întrebarea *Cât de des citiți cărți, inclusiv online?*, respondenții răspund după cum urmează:

- 6,9% citesc zilnic
- 11,1% citesc de câteva ori pe săptămână
- 9,6% citesc de câteva ori pe lună
- 13,9 citesc o dată pe lună sau mai rar
- 56,5 n-au citit deloc în ultimele 3 luni.

Constatăm, că 41,5% din totalul respondenților sunt cei care citesc cărți, indiferent de periodicitate.

2. Nu diferă prea mult nici numărul celor care citesc ziare, inclusiv online:

- 9,2 % citesc zilnic
- 14,2% citesc de câteva ori pe săptămână
- 7,4% citesc de câteva ori pe lună
- 9,3 citesc o dată pe lună sau mai rar
- 59,2 n-au citit deloc în ultimele 3 luni

Respectiv 40,1% de respondenți citesc ziare.

3. Cu totul altă situație este când se vorbește despre citirea site-urilor de știri on-line:

- 35,1% citesc zilnic

- 15% de câteva ori pe săptămână
- 5,2 de câteva ori pe lună
- 5,2 o dată pe lună sau mai rar
- 37,2% deloc în ultimile 3 luni

Respectiv 60,5% de respondenți citesc știri online. Situația este aproape invers proporțională în raport cu lectura cărților și a ziarelor.

De menționat, că în continuare cea mai accesată rețea de socializare este Facebook – 54,6%. Aceasta este și situația la nivel mondial. Facebook rămâne a fi cea mai mare rețea de socializare virtuală cu aproape 3 miliarde de utilizatori.

Studiul *Lectura în comparație intergenerațională*, realizat în anul 2021 la solicitarea BNRM, de către Magenta Consulting în cadrul Proiectului Cultural, susținut de Ministerul Culturii, ediția a 4-a a Programului Național *Lectura Central* vine să acopere unele goluri și să evidențieze altele asupra cărora trebuie de lucrat, în vederea ameliorării situației.

Scopul studiului este de a oferi o viziune despre influența familiei, școlii, bibliotecii și societății asupra lecturii și a preferințelor de lectură pe parcursul a trei generații (bunici, părinți, copii). Datele au fost colectate în perioada 29.11.2021 – 17.12.2021 pe un eșantion de 3237 de respondenți.

În baza răspunsurilor la întrebarea „Cât de des citiți cărți?” putem concluziona, că citesc cărți, cel puțin o dată în an, 69% de respondenți, dintre care 24% citesc în fiecare zi.

Persoanele cu vârsta 56 + citesc mai mult decât celelalte categorii de vârstă. Femeile citesc zilnic mai mult (27%) decât bărbații (19%).

Raportul demonstrează că nu există diferențe semnificative privind lectura în diferite regiuni geografice.

Dacă comparăm rezultatele BOP și Studiul *Lectura în comparație intergenerațională* atunci rezultatele diferă mult. BOP prezintă 41,5% din respondenți care citesc de la zilnic la măcar o dată pe lună sau mai rar, în timp ce studiul prezintă 96% de respondenți care citesc de la în fiecare zi la o dată la 2-3 luni.

Explicația? În studiu au fost implicați utilizatori ai bibliotecilor, pe când în BOP au participat reprezentanții publicului larg.

O constatare interesantă a studiului este cifra de 65% de respondenți, care citesc de plăcere. Evident că explicația constă în faptul că respondenții studiului sunt utilizatorii bibliotecilor publice teritoriale. La sigur, cifra ar fi alta, dacă în studiu ar fi fost implicate și bibliotecile din învățământ (care nu au constituit obiectul acestui studiu). Potrivit studiului, de două ori mai puțini sunt cei care citesc pentru a dezvolta anumite calități personale/autodezvoltare.

Despre importanța lecturii de plăcere a scris destul de convingător Neil Gaiman în prelegerea/articolul său „De ce viitorul nostru depinde de bibliotecă, lectură și fantezie”. Studiile demonstrează, de asemenea, că nimic nu dezvoltă memoria mai bine decât citirea textelor extinse și învățarea pe de rost a poeziilor. Este adevărat că mulți cercetători susțin, că preferințele pentru lectura de plăcere nu merită prea mari laude, unii chiar fac o paralelă între preferințele bogaților de a citi cărți de dezvoltare profesională și preferințele celor săraci pentru lectura de plăcere. Interpretarea acestor afirmații este foarte clară. Evident, că nu există un consens pe acest segment de percepție a lucrurilor.

Cred că aici trebuie să-i dăm dreptate dlui Ion Sturza, proprietar al elefant.ro, un retailer online din Romania, care are o filială și la Chișinău, businessul de carte al căruia reprezintă 25% din totalul afacerilor, care afirma într-o postare pe Facebook: „Dacă cărțile *serioase* sunt un exercițiu pentru minte, ficțiunea este un exercițiu pentru suflet”. Marii cititori citesc concomitent mai multe genuri. Când obosești de gânduri serioase, evadezi în lecturi mai ușoare și invers.

Constatarea că la moldoveni predomină lectura de plăcere este confirmată și de faptul că 72% de respondenți sunt interesați de lectura literaturii artistice. Magazinul online elefant.ro a organizat în perioada 24-31 octombrie 2021 ElefantFest, un târg de carte online la care au participat aproape 1 milion de vizitatori și la care au avut loc 93 de lansări de carte, dintre care 35 cu autori români și 58 cu autori străini. Fiecare cumpărător a plecat în medie cu 5 cărți de la această ediție a târgului care s-a derulat simultan în România și Republica Moldova. De asemenea, cititorii au avut acces la peste 30.000 de titluri în română și peste 600.000 de cărți în engleză.

La capitolul „titluri preferate”, cititorii au ales ficțiunea, 33% dintre achiziții fiind din această categorie, urmate de cărțile pentru copii (26%), cele de dezvoltare personală (20%) și volumele de istorie și biografii (7%). Elefant Online SA, compania ce operează elefant.ro, a obținut în primele 6 luni ale anului 2021, o valoare a GMV (gross merchandise value) de peste 120 milioane de lei, marcând astfel o creștere medie anuală de 31% la nivelul ultimilor doi ani.

Sunt cifre care demonstrează, că beletristica domină celelalte tipuri de lecturi. Dar este de la sine înțeles că adevărații cititori nu se limitează doar la un fel de lectură. Și evident este nevoie și de motivarea potențialilor cititori pentru un tip sau altul de lectură.

Potrivit studiului *Lectura în comparație intergenerațională* cea mai mare parte dintre participanții la studiu (45%) obișnuiesc să citească atât cărțile obligatorii (care țin de lucru/învățământ), cât și cele la liberă alegere.

Dna Angela Lungu, profesoară de limba și literatura română, scria în lucrarea *Strategii de dezvoltare a competențelor de lectură*: „Pentru motivarea lecturii de plăcere, este important, în calitate de profesor, să determinăm atitudinea elevilor față de lectură, preferințele literare/nonliterare ale elevilor, timpul acordat citirii. Analiza datelor unui asemenea chestionar permite ajustarea listei de lecturi astfel încât aceasta să includă și domeniile de interes ale elevilor, să respecte principiile relevanței, al accesibilității, al atractivității. Pentru a stabili zonele de interes ale elevilor care nu citesc bibliografia recomandată, am studiat preferințele lor de lectură, menționate la întrebarea „Ce îți place mai mult să citești?” Am identificat faptul că sunt pasionați de religia, tradiția, cultura, dezvoltarea politică, economică, sistemele educaționale din Extremul Orient, aspectele dezvoltării personale, ceea ce m-a determinat să proiectez o serie de ateliere de lectură care să le ofere oportunitatea de a prezenta temele lor preferate, a-și crește stima de sine”. Dna Lungu este convinsă că „aplicând metode, tehnici didactice adecvate, „înarmându-i” pe elevi cu strategii de citire, încurajându-i, implicându-i, putem să-i ghidăm spre dezvoltarea competenței de literație și formarea cititorului activ pe parcursul întregii vieți”. Aici

cadrele didactice sunt pe calea cea bună, pentru că studiul *Lectura în comparație intergenerațională* constată, că 64% dintre respondenți au sau au avut în trecut profesori cu care le plăcea să discute la diverse teme. La acest capitol este la fel de bună și comunicarea cu părinții, 70% dintre respondenți afirmând că de obicei discută cu părinții despre diferite teme sau fenomene.

Printre cercetătorii preocupați de fenomenul lecturii, chiar și printre cei de brand există părerea că ori ești cititor ori nu ești nimic și asta nu te poate influența. Sigur, că aceste convingeri nu sunt predominante. Majoritatea consider, că un cititor bun se formează în timp și orice suport din exterior este benefic, indiferent dacă vine din partea familiei, instituției de învățământ, bibliotecii etc. Biblioteca poate influența masiv și poate grăbi formarea cititorului. Important este, pentru început, să-l convingă să-i deschidă ușile și dacă l-a intrigat să știe cum să-l mențină în calitate de cititor. Pentru a ne convinge, este suficient să urmărim Festivalul zonal al creației iuliene „FILIPPIADA”, organizat de Biblioteca Publică Raională Drochia, la prima ediție 2021, la nivel raional și a cea de-a doua ediție la nivel regional. Dacă lucrurile se mișcă la fel de bine este loc și de extindere la nivel național. Este fascinant să observi câtă poezie, muzică, teatru sunt scoase în prim-plan cu implicarea tuturor categoriilor de cititori. Activitățile de felul acesta sunt un magnet de atragere a persoanelor în lumea frumosului, creativității, armoniei și există toată speranța că odată atrași de această lume vor dori să rămână. Din aceste maratoane, participanții se aleg cu memoria dezvoltată (nimic nu dezvoltă memoria ca învățarea pe de rost a poeziilor), cu o dicție rafinată, cu noțiuni de prezență scenică, cu abilități de lucru în echipă etc. Trecând prin această școală, copiii niciodată nu vor mai fi la fel. Or, nu acesta este unul din scopurile bibliotecii?

Bibliotecarii trebuie să conștientizeze faptul, că au pierdut lupta cu marii promotori de informații, giganții tehnologiilor, care fac bani din această ocupație. Astăzi biblioteca cu greu mai poate fi numită centru de informare. Pentru informarea imediată, utilizatorii apelează în primul rând la motoarele de căutare. Câți utilizatori încep căutarea informației pornind de la site-ul bibliotecii? Studiile vorbeau de apro-

ximativ un procent de respondenți. Rămân aspectele ce țin de calitatea informației din internet. Dar prea puțin pentru a justifica importanța bibliotecii în era digitală. În aceste condiții bibliotecile trebuie să se axeze pe crearea informațiilor și a conținuturilor. În internet nu poți găsi nimic, dacă nu ai plasat acolo. Bibliotecarii pot și trebuie să se afime ca și creatori de conținuturi.

Cartea și lectura oferă un câmp imens pentru afirmare și experiențe. De la distanța de zece ani, de la apariția articolului *Declinul și Căderea Imperiului Biblioteca* (2012), s-ar putea să-i dăm dreptate lui Steve Coffman, care în bulversantul articol adia că s-ar putea întâmpla ca viitorul bibliotecii să depindă de carte, și anume de cartea în format tradițional, și îndruma bibliotecarii să nu irosească puținele resurse pe care le au bibliotecile și să se concentreze pe ceea ce contează cu adevărat pentru biblioteci. La vremea când publica articolul, Steve Coffman era vice-președintele Agenției Library Systems and Services și se ocupa de peste 20 de ani de dezvoltarea serviciilor electronice de către biblioteci. Evident că înțelegea mult mai multe despre viitorul bibliotecii decât alte persoane din domeniu. Nu este exclus că pandemia, care a schimbat lumea, poate oferi o altă interpretare a serviciilor electronice, dar doar pe partea de distribuire și comunicare a conținuturilor. Crearea acestora rămâne marele argument pro bibliotecă și pro bibliotecar.

Sunt interesante motivele pentru care moldovenii vizitează bibliotecile. Conform studiului *Lectura în comparație intergenerațională moldovenii* sunt atrași la bibliotecă de:

- Varietatea mare de cărți pentru alegere (59%)
- Personalul de bibliotecă (56%)
- Prezența calculatorului/conecțiunii la Internet (41%).

Trebuie să menționăm faptul că aceste motive se regăsesc și în diverse studii la temă, realizate în alte țări. Studiul scoate în evidență faptul că moldovenii nu sunt mari cumpărători de cărți. În ultimii doi ani 23% din respondenți n-au cumpărat nici o carte și 28% au procurat până la trei cărți. Ar fi frumos să credem că cele 23% de moldoveni, care n-au cumpărat nici o carte au folosit serviciile bibliotecilor, pentru că rata celor care vin la bibliotecă din totalul populației reprezintă 23-25%.

Un lucru serios ar trebui să pună în gardă bibliotecarii. Deși respondenții sunt utilizatori ai bibliotecilor, doar 51% dintre ei discută cu bibliotecarii despre cărți. Cei mai mulți, respectiv 68%, discută despre cărți cu prietenii și 39% discută cu părinții. Se consideră că utilizatorii au mare încredere în părerile celor de o vârstă cu ei și totuși expertiza bibliotecarilor trebuie să conteze mai mult. Se pare că aici felul în care bibliotecarii percep situația nu coincide cu percepția utilizatorilor, aceasta fiind o constatare și a studiilor realizate de OCLC.

Studiile realizate în alte țări relevă faptul că în ultimii ani crește interesul pentru publicațiile audio. Această constatare este valabilă și pentru spațiul nostru. Mai mult de o treime (35%) de respondenți declară că sunt interesați de cărțile audio. Cel mai mare interes îl reprezintă Generația Z (5-25) – 41%, în special studenții – 49%.

O constatare importantă a studiului este faptul că 79% dintre respondenți ar alege să cumpere cărți, dacă ar avea un voucher de reducere. Rândurile care se formează în librării când sunt anunțate reduceri vin să confirme că moldovenii ar cumpăra mai multe cărți dacă prețurile ar fi mai avantajoase.

Moldovenii ar citi mai mult (42%) dacă în biblioteci ar fi o alegere mai mare. Datele statistice, în special rata medie de înnoire a colecțiilor, precum și achiziții per capita demonstrează că la acest capitol lucrurile sunt destul de sumbre. Mai mult de jumătate dintre respondenți (52%) vizitează biblioteca săptămânal, iar motivul declarat este pentru a împrumuta cărți.

Știința biblioteconomică susținea anterior, că biblioteca se sprijină pe 3 piloni esențiali: spații, resurse, personal. Mai târziu la acești piloni s-au mai adăugat încă doi, la fel de importanți: serviciile și tehnologiile de informare și comunicare. Respondenții studiului consideră că pentru o bibliotecă sunt esențiale resursele, bibliotecarii și tehnologiile de informare și comunicare. Este exact realitatea zilelor noastre când spațiile fizice ale bibliotecii rămân extrem de importante, dar capătă o importanță la fel de mare și serviciile de la distanță, resursele care pot fi accesate online și bibliotecarul care poate fi găsit nu doar la pupitrul de referințe ci și în spațiul virtual. Pandemia Virusului COVID-19,

care a produs o digitalizare forțată a activității bibliotecilor, care în alte condiții ar fi durat ani și ani a demonstrat cât de importantă pentru o bibliotecă este prezența în spațiul virtual. Digitalizarea nu mai este o oportunitate, ci este o necesitate inerentă dezvoltării.

Concluzia care se impune este, că lectura ocupă în continuare un loc important pe segmentul organizării timpului liber (acest lucru a fost foarte evident mai ales pe timpul pandemiei). Dar actorii antrenați pe scena lecturii au încă multe de făcut pentru ca cetățenii să conștientizeze că „Lectura este o formă a fericirii. Ultima la care voi renunța”, așa cum afirma Fernando Savater.

Referințe bibliografice:

1. Barometrul Opiniei Publice: Inițiativă a Institutului de Politici Publice [online] [citată 07.02.2022]. Disponibil: <http://bop.ipp.md/ro>
2. Cât de îndrăgită este lectura de către moldoveni?: Cercetarea statistică privind Utilizarea Timpului: Notă analitică [online] [citată 07.02.2022]. Disponibil: https://statistica.gov.md/public/files/publicatii_electronice/Utilizarea_timpului_RM/Note_analitice_rom/09_brosur_ROM.pdf
3. LUNGU, Angela. Strategii de dezvoltare a competenței de lectură [online] [citată 07.02.2022]. Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/91-99_8.pdf
4. Rezultate PISA 2018, care arată cât sunt de pregătiți elevii la nivel mondial: Pe ce loc se află Republica Moldova [online] [citată 07.02.2022]. Disponibil: <https://www.jurnal.md/ro/news/56ac3e07a253e8d5/rezultate-pisa-2018-care-arata-cat-sunt-de-pregatiti-elevii-la-nivel-mondial-pe-ce-loc-se-afla-republica-moldova.html>
5. COFFMAN, Steve. The Decline and Fall of the Library Empire [online] [citată 07.02.2022]. Disponibil: <https://www.infoday.com/searcher/apr12/Coffman--The-Dcline-and-Fall-of-the-Library-Empire.shtmlş>
6. Studiu „Lectura în comparație intergenerațională” [online] [citată 07.02.2022]. Disponibil: http://moldlis.bnrm.md/bitstream/handle/123456789/1430/Lectura_in_compara%c8%9bie_intergenerationala_Raport.pdf?sequence=1&isAllowed=y/
7. STURZA, Ion. Ce citim? [online] [citată 07.02.2022]. Disponibil: <https://www.facebook.com/i.sturza>
8. Târg online de carte organizat de elefant.ro, peste 1 milion de vizitatori [online] [citată 07.02.2022]. Disponibil: <https://www.startupcafe.ro/afaceri/targ-online-carte-elefant-ro-1-milion-vizitatori.htm?fbclid=IwAR2sbYHH>

RECENZIE / ARGUMENT PRO VOLUMUL TREI AL LUCRĂRII „LECTURA ȘI SCĂRILE”

În lipsa unei strategii naționale de promovare a lecturii, Biblioteca Națională a Republicii Moldova și-a amplificat, în ultimii ani, activitățile de rezonanță pentru bibliotecile publice, pe acest segment.

În acest context, în anul 2018 a fost inițiat Programul Național *LecturaCentral* (PNLC) sub umbrela căruia au fost desfășurate o gamă largă de activități menite să consolideze eforturile tuturor actorilor cu responsabilități pe scena lecturii și să sporească interesul pentru lectură.

Printre multiplele proiecte și activități, cu mare priză la public, desfășurate în cadrul Programului Național *LecturaCentral*, un loc aparte revine Conferinței Internaționale „Lectura ca bază pentru cultură, cunoaștere și dezvoltare”. Dat fiind interesul enorm pentru această conferință, și faptul că candidații de a vorbi despre studiile realizate, experiențe și practici de calitate erau mult mai mulți decât putea încapa programul conferinței, echipa Bibliotecii Naționale, responsabilă de realizarea PNLC, a decis publicarea în format de articol a celor mai relevante comunicări, prezentate în cadrul conferinței, dar și cele mai valoroase materiale, care nu s-au regăsit în program.

În așa fel în anul 2020 a fost publicat primul volum al lucrării *Lectura și scările*, care a inclus materialele prezentate în cadrul primei ediții (2019) a Conferinței Internaționale „Lectura ca bază pentru cultură, cunoaștere și dezvoltare”. Volumul, susținut de Programul de editare a cărții naționale, gestionat de Ministerul Culturii a fost distribuit (300 ex.) în cele mai mari biblioteci publice în format tradițional, iar în format electronic poate fi accesat din Repozitoriul Tematic al BNRM.

Lucrării i-a fost, de asemenea, atribuit DOI și poate fi accesată în repozitoriul internațional ZENODO. Numărul de accesări la începutul lunii februarie 2022 era de 1758, inclusiv Moldova –179, SUA – 59, Irlanda –27, Germania –7, România –7 etc.

Volumul doi al lucrării *Lectura și scările* (2021) include prezentările din cadrul celei de a 2-a ediții a Conferinței Internaționale și a fost

editat din contul rezervelor BNRM. Dată fiind penuria resurselor, a apărut în doar 30 de exemplare și a putut ajunge doar în câteva biblioteci publice.

Pentru editarea volumului trei, care va include materialele prezentate la ediția a 3-a a Conferinței Internaționale, solicităm susținerea Ministerului Culturii. Materialele incluse în volum reprezintă un interes deosebit pentru toți actorii de pe scena lecturii, inclusiv bibliotecarii, cadrele didactice, părinți, decidenții etc.

Volumul va include Raportul studiului siciologic „Lectura în comparație intergenerațională”, o lucrare de mare importanță pentru persoanele responsabile de organizarea lecturii. Studiul a fost realizat în cadrul ediției a 4-a a Programului Național *Lectura Central*, proiect cultural susținut de Ministerul Culturii. Constatările studiului vor servi încă multă vreme ca orietare pentru lichidarea lacunelor, acumulate în timp, în domeniul educării și culturii lecturii.

Vor fi prezente în volum, de asemenea și unele interpretări ale constatărilor studiului, precum articolul ”Moldovenii, biblioteca și lectura” care reprezintă o scurtă trecere în revistă a studiilor realizate în ultimul deceniu, vizând educația și cultura lecturii ca una dintre responsabilitățile de bază ale bibliotecii.

Autorul se referă la puținele date oferite de Barometrul Opiniei Publice, realizat de Institutul de Politici Publice; Studiul privind Utilizarea Timpului, realizat de Biroul Național de Statistică, cu suportul Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD), Entității Națiunilor Unite pentru Egalitatea de Gen și Abilitarea Femeilor (UN Women) și Guvernul Suediei în cadrul proiectului ONU „Consolidarea Sistemului Statistic Național”; datele Testului PISA, un program internațional care evoluează o dată la trei ani competențele elevilor de 15 ani, la trei domenii de bază: citire/lectură, matematică și științe.

Rezultatele oferite de aceste studii demonstrează, că în domeniul lecturii suntem în urma altor țări europene și respectiv este loc de mai bine, deși trebuie de menționat și faptul că nu există o discordanță foarte mare dintre noi și restul lumii.

Raportul PISA (2018) arată că 43% de elevi din Republica Moldova

nu ating nivelul minim de competență la domeniul citire/lectură. Respectiv, acești elevi sunt considerați analfabeți funcționali și reprezintă obiectul cadrelor didactice, bibliotecarilor, părinților, altor actori, responsabili de lectură, care trebuie să lichideze aceste lacune.

Studiul privind Utilizarea Timpului demonstrează că moldovenii alocă în medie câte 17 minute pe zi pentru diverse forme de lectură, ceea ce e mai puțin în comparație cu alte țări europene, unde în medie se alocă circa 25 minute pe zi în acest sens. Cea mai populară formă de lectură în Moldova este informarea prin intermediul calculatorului (circa 10 minute pe zi), în timp ce pentru cititul cărților se alocă în medie 4 minute pe zi.

Ultimul Barometru al Opiniei Publice, realizat de Date Inteligente SRL iData în iunie 2021, împreună cu Institutul de Politici Publice, scoate în evidență o realitate, care nu se deosebește substanțial de BOP-urile din alți ani.

Un articol foarte important prezent în lucrare este semnat de Oleg Serebrian, keynote speaker la cea de-a 2-a ediție a Conferinței Internaționale „Lectura ca bază pentru cultură, cunoaștere și dezvoltare”, intitulat „Lecturi – reper: între ficțiune și realitate”, Oleg Serebrian pune o mare responsabilitate pe școală și bibliotecă care au un cuvânt de spus privind viitorul calității cititului sau cititorului.

„Deci, nu sunt în nici un caz pesimist, în legătură cu viitorul scrisului, după cum am spus se scrie mai mult decât trebuie. Sunt, poate un pic îngrijorat, de viitorul calității cititului, sau cititorului. Și aici revin asupra faptului că școala și biblioteca au o sarcină importantă.”

Decidenții au și ei un cuvânt greu de spus atunci când este vorba de organizarea și promovarea culturii lecturii. Susținerea editării acestui volum va fi un pas important în acest sens.

20.01.2022

DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR DIN PERSPECTIVA ÎNVĂȚĂRII PE TOT PARCURSUL VIEȚII: ROLUL ȘI LOCUL LECTURII

Lucrarea *Dezvoltarea competențelor din perspectiva învățării pe tot parcursul vieții: rolul și locul lecturii* este un suport metodologic în vederea organizării celei de-a 4-a ediții a Programului Național Lectura-Central (PNLC), dar și pentru organizarea activităților de promovare a cărții și lecturii în general.

Datele statistice tangențiale lecturii demonstrează faptul că importanța lecturii ca fundament pentru dezvoltare încă nu este conștientizată la scară națională, atât de către decidenți, cât și de fiecare persoană în parte. Pentru a demonstra acest fenomen este suficient de invocat cifrele ultimelor sondaje, care s-au referit și la lectură ca fenomen social, dar și la statisticile oficiale.

Potrivit Centrului de Politici Culturale, susținerea/finanțarea sectorului cultural în Republica Moldova a scăzut de la 0,9% (2011) la 0,5% (2019) din PIB.

Barometrul Opiniei Publice 2020 relevă faptul că în Republica Moldova citesc zilnic (6-7 zile pe săptămână) sau de câteva ori pe săptămână: ziare (inclusiv online) – 25,1% respondenți; cărți – 17,3% respondenți. N-au citit de loc ziare în ultimile 3 luni – 57,5%.

Cifrele sunt în scădere pentru că potrivit Barometrului Opiniei Publice 2018, în ultimele 3 luni n-au citit deloc: ziare – 48%; cărți – 51%.

Testul PISA 2018 spune, că 57% din numărul tinerilor cu vârsta de 15 ani în Republica Moldova au atins nivelul de bază al performanțelor la lectură și științe. Respectiv, 43% pot fi 7 considerați analfabeți funcționali (persoane care știu să citească, dar nu înțeleg ce citesc).

Potrivit testului, la matematică, citire/lectură și științe, procentajul de elevi care nu au atins nivelul de bază al competenței în RM este aproape de două ori mai mare comparativ cu țările OECD (Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică).

O altă cifră care trebuie luată în calcul este timpul dedicat lecturii. Conform Studiului „Utilizarea timpului în Republica Moldova”, mol-

dovenii citesc în mediu 17 minute pe zi sau cu 7 minute mai puțin decât cetățenii statelor din UE. Cea mai populară formă de lectură la moldoveni fiind lectura online.

Bugetul alocat pentru achiziția de carte este de aproximativ 3,4 lei pe cap de locuitor. Dacă invocăm prețul mediu al unei cărți, care în diferiți ani pivotează în jurul cifrei de 200 lei, vedem nivelul de acoperire a necesarului de finanțare. *LEGEA cu privire la bibliotecă*: [nr. 160 din 20.07.2017 art. 40, p.3) stipulează că: „Administrația publică alocă anual mijloace financiare bibliotecilor publice teritoriale pentru procurarea a minimum 50 de titluri de documente la 1000 de locuitori”. Cifra este mult sub recomandările IFLA/UNESCO de 250 cărți la 1000 de locuitori.

Pentru lichidarea lacunelor care s-au adunat pe parcursul anilor, în urma finanțării neadecvate, sunt necesare acțiuni urgente pe toată dimensiunea responsabilităților.

PNLC a fost conceput ca o platformă de consolidare a eforturilor de promovare a cărții și lecturii specifice actorilor cu responsabilități esențiale pe acest segment de activitate: cadre didactice, bibliotecari, scriitori, cercetători, critici literari, librari, editori, reprezentanți ai industriei cărții, decidenți la nivel local și național și, nu în ultimul rând, cititori de toate categoriile sociale și de vârstă.

Actorii de pe scena lecturii sunt în mare parte și lideri, și formatori de opinie pe imensitatea sectorului cultural, iar mesajul liderilor de opinie are o greutate aparte în eforturile de sensibilizare a societății în întregime și a fiecărei persoane în parte asupra importanței și impactului lecturii atât în dezvoltarea personală și profesională, precum și în dezvoltarea societății în ansamblu. Edițiile precedente ale Programului Național Lectura Central și-au axat activitățile pe promovarea acestor influențe ale actului lecturii.

Analiza experienței anilor precedenți demonstrează că fiecare actor de pe scena lecturii are partea sa de contribuție în sfera de promovare a cărții și a lecturii. Aria activităților este vastă și se poate de presupus că la fel de vast este și impactul. Când este vorba de continuitate și o activitate consolidată, atunci lucrurile se mișcă mai greu. Este evidentă

lipsa mecanismelor care ar uni toți actorii într-un tot întreg. Aici este nevoie de o viziune foarte clară de termen lung.

Există experiențe și practici de calitate la care se încearcă a se ajunge pe căi diferite în diferite țări și pe diverse meridiane. Un asemenea catalizator este Agenția Lecturii în Marea Britanie, Fundația ProLectura în Germania, Institutul Cărții și al Lecturii în Franța, Institutul Cărții în SUA etc. Necesitatea unei structuri umbrelă de acest fel este conștientizată și în spațiul nostru. Până va fi dezvoltată la noi o asemenea structură, încercăm exploatarea la maximum a mecanismelor deja atestate. Poate între timp acestea se vor dezvolta suficient de mult, încât să acceptăm faptul că putem atinge cotele propuse fără implicarea unor mecanisme suplimentare.

Edițiile precedente ale Programului Național LecturaCentral au pus bazele unei temelii puternice, pe care în continuare se poate construi orice. Importanța Programului a fost conștientizată de Ministerul Educației, Culturii și Cercetării. Din cele trei ediții precedente, două ediții respectiv 2019 și 2020 au fost susținute 9 de Minister în cadrul Proiectelor Culturale.

Ediția a 4-a, 2021 este gândită ca o curbă calitativ nouă a spiralei, pe care organizatorii vor încerca să o atingă. Miza acestei ediții este consolidarea platformei prin implicarea tuturor actorilor. Toate experiențele acumulate până acum vor fi multiplicare prin atragerea de noi participanți, atât din rândurile experților, cât și din rândul cititorilor. Situația dictată de pandemia de COVID-19 a forțat organizatorii și majoritatea activităților mari preconizate pentru ediția a 3-a au fost transferate în spațiul virtual, inclusiv conferința internațională, conferințele zonale, 17 din cele 20 de întâlniri cu scriitori, experți, critici literari, cercetători. Analiza activităților a demonstrat că impactul a fost chiar peste așteptări. Numărul participanților la activități, numărul vizualizărilor activităților plasate online a fost de zeci de mii, cifre care evident nu pot fi atinse la întâlnirile din spațiile fizice.

Ediția anului 2021 depinde în mare măsură de evoluția situației pandemice, dar experiența acumulată pe parcursul anului trecut însuși încrederea că eficiența activităților preconizate nu va avea de suferit.

Lucrarea de față vine să asigure suportul metodologic necesar activităților și va fi de mare ajutor bibliotecilor de toate tipurile, dată fiind responsabilitatea fiecăreia în domeniul de promovare a cărții și lecturii.

Autorii și-au propus să abordeze mai aprofundat rolul lecturii în alfabetizare, considerată fundament serios pentru bunăstarea emoțională și fizică, creșterea intelectuală și securitatea economică. Un alt aspect care își va găsi oglindire în lucrare este legat de lecturile profesionale și capacitatea acestora de a îmbunătăți comunicarea și de a stabili conexiuni.

În ultimii ani biblioteca se implică activ în promovarea mișcării Știința Deschisă. Acest aspect va fi abordat și de această dată, 10 accentuându-se, în special, aspectele ce țin de favorizarea și stimularea Științei Deschise.

Dat fiind interesul bibliotecarilor pentru explorarea și exploatarea spațiului virtual, autorii evidențiază și unele servicii, forme, metode de sporire a vizibilității online a bibliotecii în general și a serviciilor în special. Acest aspect al activităților este deosebit de necesar, pornind și de la faptul că însăși lucrarea va fi editată în format electronic.

Dezvoltarea competențelor din perspectiva învățării pe tot parcursul vieții: rolul și locul lecturii.

Chișinău, 2021, p. 6-10

PROGRAMUL NAȚIONAL LECTURACENTRAL – O INIȚIATIVĂ PRO CULTURĂ, CUNOAȘTERE ȘI DEZVOLTARE

Vera OSOIANU, Ecaterina DMITRIC

Lectura te va face un om complet

Francis Bacon

Printre multiplele proiecte de promovare a informației, cărții și lecturii, inițiate de Biblioteca Națională a Republicii Moldova un loc tot mai distinctiv își revendică Programul Național *LecturaCentral* (PNLC). Această activitate complexă cu mai multe componente este organizată de Ministerul Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova în parteneriat cu Comisia Națională a Republicii Moldova pentru UNESCO, Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”, autoritățile publice locale, direcțiile/sectiile de cultură, centrele biblioteconomice departamentale, centrele biblioteconomice teritoriale, Uniunea Scriitorilor din Republica Moldova, Institutul de Filologie al Ministerului Educației, Culturii și Cercetării, Uniunea Editorilor din Republica Moldova, Uniunea Internațională a Oamenilor de Creație etc.

Scopul PNCL este centrarea contribuțiilor bibliotecilor din sistemul național de biblioteci, ale comunității, ale factorilor de resort pentru optimizarea interesului față de carte, promovarea lecturii, dezvoltarea competenței de cultura lecturii.

Programul a fost lansat în anul 2018 ca axă de amplificare a activităților tradiționale de promovare a lecturii și ca platformă pentru serviciile moderne sau modernizate bazate pe inovații și creativitate.

Drumul spre cunoaștere și dezvoltare trece prin lectură și cu cât mai greu este bagajul de cunoștințe adunat în rezultatul lecturii, cu atât mai largi sunt orizonturile pe care o persoană le poate cuprinde. Prin lectură se transmite memoria colectivă a omenirii, de aici și marea apreciere de care cartea și lectura s-au bucurat încă de la începuturi. Probabil nu există alte lucruri sau fenomene care să fi fost mai elogiate decât cartea și puține sunt marile personalități, care să nu fi pătruns de marile valori ascunse printre pagini și să nu fi trimis mesajul acestei prețuiri către urmași.

În ultimii ani, se vorbește tot mai mult despre criza lecturii, deși trebuie de menționat că părerile specialiștilor sunt foarte divizate. Cert este faptul că îngrijorarea privind starea lecturii, ca bază a cunoașterii, este una de proporții internaționale. Problema este cu atât mai mare cu cât și o mare parte dintre cei care citesc nu înțeleg sensul celor citite. La nivel paneuropean, de exemplu, statisticile invocă o medie de 20%, sau 73 milioane de europeni, sau unul din cinci adulți ca fiind analfabeți funcțional (persoană care știe să citească, dar nu înțelege sensul celor citite).

Tot mai multe națiuni încearcă să mobilizeze eforturile necesare pentru a schimba starea lucrurilor. În acest sens, sunt elaborate și aprobate legi, strategii, sunt create fundații, instituții, agenții – toate având menirea de a promova lectura pe toate segmentele de vârstă și poziționare socială.

Conștientizând rolul și importanța lecturii, diverse proiecte și inițiative de nivel internațional și național își propun să promoveze mesajul privind importanța cărții și lecturii, cunoașterii, bibliotecii, atât în rândurile cercurilor largi de cititori, cât și în rândurile decidenților de toate nivelurile. De amintit în acest sens diverse politici și strategii elaborate în țările lumii, în special în țările cu puternice tradiții democratice cum sunt: Franța, SUA, Anglia etc. Summitul Internațional al Cărții, organizat de Biblioteca Congresului SUA, și discuțiile din cadrul lui despre semnificația cărții în civilizația umană, viitorul cărții, viitorul bibliotecilor vine să demonstreze că fenomenul lecturii, cultura cărții, viitorul bibliotecii sunt probleme cu implicații globale și solicită respectiv rezolvare la același nivel.

În mediul cultural internațional este bine cunoscută strategia națională de promovare a lecturii în Franța și responsabilitățile asumate în acest sens de Centrul Național al Cărții, Biblioteca Națională a Franței, Biroul Internațional al Editorilor Francezi etc. În infrastructura instituțiilor preocupate de promovarea cărții și a lecturii un loc aparte revine bibliotecilor. De remarcat politicile eficiente și coerente privind stimularea lecturii timpurii, promovate pretutindeni în Franța. Bibliotecile franceze au diverse programe de susținere permanentă a interesului publicului pentru carte și pentru lectură. Faptul că 90% dintre francezi au abilități bine conturate de lectură este oglinda responsabilităților asumate de aceste instituții.

O politică eficientă de promovare a cărții și lecturii există și în SUA.

Printre pilonii acestei activități un loc aparte ocupă Centrul Cărții de pe lângă Biblioteca Conresului SUA și Centrele Cărții organizate după modelul similar în toate celelalte 50 de state din componența SUA.

Ca Centru Biblioteconomic Național, BNRM are responsabilitatea de a ghida activitatea bibliotecilor publice teritoriale pe segmentul lecturii. Promovarea cărții și lecturii în bibliotecile din Republica Moldova se încadrează în diverse campanii, programe, concursuri, servicii, activități etc., care au un impact asupra dezvoltării comunității în general și a persoanelor individual. Programele de nivel național, municipal, raional se extind pe întreaga rețea de biblioteci, astfel experiențele bibliotecilor în promovarea cărții și lecturii devin tot mai inovatoare și creative.

Festivalul Național al Cărții și Lecturii, inițiat în anul 2011 de către Biblioteca Națională, a fost organizat 7 ani consecutiv în rețeaua bibliotecilor publice teritoriale. După șapte ediții a FNCL, a devenit clar că se impune un program mai vast cu o durată mai mare. Așa a fost conceput PNLC. Prima ediție a Programului Național *LecturaCentral* a avut un mare succes. A fost format un grup public pe Facebook – *LecturaCentral* (<https://www.facebook.com/groups/205286133498142/>), în care la etapa actuală sunt activi 1232 membri. Multitudinea formelor și metodelor de activități organizate de bibliotecile din Republica Moldova, promovate de acest grup, sunt un argument convingător în favoarea utilității și interesului pentru program. Sustenabilitatea programului se fundamentează pe: variabilele culturale de formare a personalităților (dezvoltarea unui utilizator inteligent, implicat în viața comunitară, deținător de abilități analitico-sintetice), sociale (asigurarea echității informaționale, a echității în general între sexe, vârste, generații, bunăstare, respectarea drepturilor omului), tehnologice (dezvoltarea competențelor digitale de lectură, îmbinarea organică a cărții tradiționale și electronice), internaționale (alinierea la bunele practici internaționale de dezvoltare și promovare a lecturii).

Programul Național *LecturaCentral* se integrează perfect în Obiectivele de Dezvoltare Durabilă 2030, astfel cuprinde o gamă largă de interese vitale ca accesul la educație, incluziune, dezvoltare, mod de viață sănătos etc.

Activitățile din cadrul Programului Național *LecturaCentral*, ediția a 2-a, 2019 au cunoscut un diapazon și mai mare decât cele din ediția anului

2018. Axa activităților a cuprins consolidarea rolului cărții și lecturii în dezvoltarea culturii și civilizației în comunitate, a valorilor naționale și locale, stimularea/incurajarea activității bibliotecilor în această direcție.

Prima etapă de realizare a PNLC 2019 a fost orientată spre dezvoltarea competențelor bibliotecarilor prin oferirea suportului metodologic necesar activităților de formare în cultura lecturii, crearea serviciilor de bibliotecă bazate pe tehnologii. În acest context, au fost organizate următoarele traininguri:

- „LecturaCentral: Biblioteca – factor- cheie în dezvoltarea lecturii și culturii acesteia”, 2 aprilie, Biblioteca Publică Raională „M. Sadoveanu”, Strășeni;
- „Dezvoltarea competenței de cultură a lecturii: rolul și locul bibliotecii”, 9 aprilie, Biblioteca Publică Raională „ÎPS A. Plămădeală”, Hâncești;
- „Tehnici de dezvoltare a competenței de cultura lecturii”, 28 august 2019, Centrul de Formare Profesională Continuă în Biblioteconomie și Științe ale Informării;
- „Accesul deschis: oportunități pentru bibliotecile publice. Accesul la revistele/articolele în acces deschis”, 4 septembrie 2019;
- „Стратегии продвижения чтения. Культура чтения”, 11 septembrie 2019, Biblioteca Regională Comrat, UTAG.

Activitățile de formare au contribuit la familiarizarea participanților cu metode și tehnici de motivare a lecturii, de optimizare a interesului față de carte, de organizare a activităților de promovare a cărții și lecturii. În scopul asigurării suportului documentar privind organizarea activităților în biblioteci, a fost elaborată publicația „Programul Național *LecturaCentral*: Ghid metodologico-practic”, ediția a 2-a, 2019, disponibilă pe: <https://lecturacentral.files.wordpress.com/2019/08/ghid-metodologico-practic-lecturacentral2019.pdf>

Cea de-a doua etapă a Programului a inclus activitățile organizate de biblioteci, centrate pe utilizator, cu scopul de a crește rata de atragere a populației la lectură, de dezvoltare a competențelor de cultura informației și cultura lecturii. În acest sens pot fi menționate:

▪ **Conferința Internațională „Lectura ca bază pentru cultură, cunoaștere și dezvoltare”**, cu participarea a peste 120 de persoane (a se vedea comunicatul final, disponibil pe: <https://lecturacentral.files.wordpress.com/2019/10/comunicat-final-conferinta-internationala-lectura2019.pdf>)

▪ **Inițiativa 10 scriitori/10 întâlniri/10 localități**. În perioada august-octombrie, au fost efectuate deplasări în teritoriu cu scopul de a organiza întâlniri ale scriitorilor cu utilizatorii bibliotecilor publice teritoriale. În acest context, 10 scriitori (Arcadie Suceveanu, Ianoș Țurcanu, Claudia Partole, Iulian Filip, Vasile Romanciuc, Nicolae Popa, Constantin Dragomir, Aurelian Silvestru, Vitalie Răileanu, Nicolae Rusu) au fost invitații bibliotecilor publice teritoriale din următoarele localități: Călărași, Cimișlia, s. Izbiște (Criuleni), Drochia, Fălești, Hâncești, Leova, Orhei, Sângerei, Strășeni, s. Vorniceni (Strășeni).

▪ **Campania „Septembrie – nicio zi fără lectură”** – în toate bibliotecile din sistemul național au fost organizate activități de promovare a cărții și lecturii pe tot parcursul lunii septembrie. Activitățile au fost reflectate în grupul public de pe Facebook LecturaCentral, mod de acces: <https://www.facebook.com/groups/205286133498142/>, dar și în materialul video Rezultatele Programului Național LecturaCentral, ediția a 2-a, 2019, disponibil pe: <https://www.youtube.com/watch?v=jFcCKM9wh-8&feature=youtu.be>

▪ **Concursurile naționale din cadrul programului**. Au fost organizate următoarele concursuri naționale: *Cel mai activ cititor; Cel mai original proiect de promovare a cărții și lecturii inclusiv cu ajutorul tehnologiilor; Cel mai original proiect de promovare a cărților din Topul celor mai citite 10 cărți*, editate în anul 2018; *Biblioteca cu cea mai ingenioasă prezentare a Programului Național Lectura-Central*, ediția 2018; *Cel mai bun eseu despre cartea „Nici o șansă cu extraterestrii”*, autor Iulian Filip.

Informația despre câștigătorii concursurilor naționale poate fi vizualizată în procesul-verbal al ședinței Juriului Programului Național *LecturaCentral*, ediția a 2-a, 2019, disponibil pe: <https://lecturacentral.files.wordpress.com/2019/10/comunicat-final-lecturacentral-2019.pdf>

Un element al Programului cu un impact promițător privind cartea

și lectura reprezintă studiul „Topul celor mai citite 10 cărți, editate în anul 2018” și culegerea de articole științifico-aplicative „Lectura și scările”.

Lucrarea inserează materiale care, la prima vedere, s-ar părea că au o destinație concretă: cadrele didactice, bibliotecarii, persoane care lucrează în domenii adiacente. Intenția este ca aceștia să găsească tangențe de conlucrare, lucruri pe care actorii de pe segmentul promovării lecturii le pot face împreună și se pot ajuta reciproc.

Bibliotecarii pot prelua de la cadrele didactice experiențe care să-i ajute pe cititori să înțeleagă rolul lecturii pentru modelul dezvoltării personale, practicate de profesori în mediul de învățământ. La rândul lor, cadrele didactice pot prelua de la bibliotecarii experiențe atestate de bibliotecile lumii, care au demonstrat interes din partea cititorilor și eficiență. Cunoașterea reciprocă a proiectelor și practicilor de calitate ar avantaja profesioniștii și i-ar îmbogăți reciproc.

Cei 29 de autori, care au contribuit cu conținuturi, au explorat întreg diapazonul de probleme specifice lecturii, incluzând: dinamizarea activității de promovare a lecturii, a culturii lecturii, diminuarea fenomenului analfabetismului funcțional, promovarea inițiativelor inovatoare și a experiențelor de calitate, de suplimentare a activității structurilor infodocumentare, implicit a bibliotecilor de toate tipurile, pe segmentul formării culturii lecturii la toate categoriile de vârstă.

Lista autorilor include și specialiști în domeniu de peste hotare: Biblioteca Congresului SUA, Biblioteca Națională a Cehiei și Biblioteca Națională a Lituaniei. Experiențele prezentate de aceștia reprezintă un adevărat izvor de idei inovatoare. Deosebit de interesantă este experiența bibliotecilor cehe, care colaborează la o serie de proiecte cu un scop simplu și clar – promovarea și susținerea lecturii copiilor. În articolul semnat de colegii de la Biblioteca Națională a Cehiei sunt descrise mai detaliat șapte proiecte care s-au bucurat de mare succes în comunitățile cehe, respectiv: Start Life with a Book (Bookstart), I Am Already a Reader – Book for First Grader, Night with Andersen, Where the World Ends, Pearl Hunters, Turning School Upside Down și Children’s Book Day.

Conferința „Lectura ca bază pentru cultură, cunoaștere și dezvoltare”, organizată de Biblioteca Națională cu susținerea și participarea Ministerului

Educației, Culturii și Cercetării, a fost o primă încercare de întâlnire, pe aceeași platformă, a celor mai importanți actori angajați pe scena promovării lecturii și a culturii lecturii: reprezentanți ai sferei de decizie; ai mediului educațional, respectiv grădiniță, școală, universitate; mediul infodocumentar, biblioteci de toate tipurile; scriitori; cercetători, librari, editori.

Feedbackul nu s-a lăsat așteptat, iar cea mai înaltă apreciere a venit de la ilustrul pedagog Adrian Ghicov, care scria într-o postare pe Facebook imediat după sfârșitul conferinței: „SATISFAȚIA PROFESIONALĂ A ZILEI: Conferința Internațională «Lectura ca bază pentru cultură, cunoaștere și dezvoltare», organizată impecabil de către angajații Bibliotecii Naționale. Recunoștință! Am comunicat audienței despre cum să formăm un cititor pe tot parcursul vieții și despre nevoia de a relaționa cu personajele, cu eul liric sau chiar de a deveni unul dintre ele în timpul lecturii. O nouă și interesantă viziune. Mai ales că implică dezvoltarea personală, gândirea critică, percepțiile, preferințele și interesele cititorilor. A fost o formare cu judecăți de valoare și cu oameni dragi!” (https://www.facebook.com/search/top/?q=adrian%20%20ghicov&pa=SEARCH_BOX)

Doamna Tatiana Verdeș menționa într-o postare pe Facebook, referindu-se la conferință: „*Lectura este învățătura cea mai bună* (Al. Pușkin). Astăzi lectura e mai mult decât învățătura, e viață, emoții, atitudini... Mulțumim mult Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova pentru organizarea Conferinței Internaționale *Lectura ca bază pentru cultură, cunoaștere și dezvoltare*, un eveniment de suflet pentru suflet, comunicări științifico-aplicative relevante, promotori ai lecturii devotați!”

A fost îmbucurătoare aprecierea doamnei Ecaterina Rudakov, consultant superior la Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, care a menționat într-o discuție că este pentru prima oară când participă la o conferință atât de interesantă.

Conferința multidisciplinară „Lectura ca bază pentru cultură, cunoaștere și dezvoltare” se conturează, la sigur, într-o platformă de consolidare a tuturor eforturilor de promovare a lecturii și de discuții cu decidenții responsabili de acest domeniu.

Doamna Nadejda Pădure, directorul Bibliotecii Publice Raionale Strășeni, a menționat că această conferință ar trebui organizată anual în

cadrul Programului Național *LecturaCentral*.

De fapt, conferința așa și a fost concepută. Pe această platformă putem colabora în continuare, implicând și alți actori de pe aceeași scenă cum ar fi editorii, librarii, oamenii de afaceri etc. Există și alte idei de consolidare a acestei platforme și în acest demers mizăm pe personalitățile care au acceptat participarea la conferință și au prezentat materiale pentru lucrarea în curs de apariție „Lectura și scările”.

Galeria persoanelor care au asigurat conținutul intelectual al Conferinței poate fi accesată aici: <https://www.slideshare.net/rmbibliotecii/conferina-internaional-lectura-ca-baz-pentru-cultur-cunoatere-i-dezvoltare?fbclid=>

Punctul culminant al activităților a fost festivitatea de totalizare a rezultatelor Programului Național *LecturaCentral*, ediția a 2-a, 2019, care a adunat împreună atât bibliotecarii, care s-au manifestat în mod deosebit pe parcursul organizării ediției a 2-a a PNLC, cât și cititorii cu rezultate deosebite, dar și scriitorii de top. În cadrul festivității au fost decernate testimonii pentru laureații *Topului celor mai citite 10 cărți editate în anul 2018* și pentru învingătorii concursurilor naționale. Rezultatele privind topul celor mai citite 10 cărți ale anului 2018 pot fi vizualizat în comunicatul de presă disponibil pe: <http://bnrm.md/files/biblioteca/noutati/Topul-celor-mai-citite-carti-2018.pdf>

Impactul Programului Național *LecturaCentral*, ediția a 2-a, 2019, a fost pe potrivă așteptărilor:

- stimularea cererii de lectură/creșterea numărului de utilizatori;
- cunoașterea de către utilizatori, promovarea, asigurarea prezenței în biblioteci a autorilor, cercetătorilor și altor personalități – creatori de conținuturi;
- facilitarea accesului și diversificarea serviciilor oferite de către biblioteci;
- creșterea capacității instituționale de a soluționa problemele comunitare prin intermediul parteneriatelor, colaborărilor cu structurile similare;
- creșterea încrederii membrilor comunităților în capacitatea bibliotecilor de a satisface cerințele lor de lectură;
- crearea și dezvoltarea imaginii pozitive a bibliotecilor; promovarea re-

surselor/ serviciilor/produselor bibliotecii: colecții, servicii, activități de agrement;

- contribuirea/participarea (prin lectură) la procesul de educație a membrilor comunităților pentru învățarea responsabilităților civice, valorilor și principiilor democratice;

- creșterea numărului de membri activi (1232) în grupul public Lectura-Central de pe Facebook;

- creșterea numărului de postări, comentarii și reacții (7364) în grupul public LecturaCentral de pe Facebook.

Rezultatele celor două ediții ale PNLC sunt foarte sugestive și sporesc convingerea că promovarea lecturii cu implicarea bibliotecilor în colaborare cu ceilalți actori cu responsabilități pe acest segment este activitatea care poate aduce plusvaloare bibliotecii.

Magazin bibliologic. 2019, nr. 3/4, p. 23-28

PROGRAMUL NAȚIONAL *LECTURACENTRAL*-2020 : BILANȚURI, LECȚII ȘI ÎMPLINIRI

La 3 decembrie 2020 a avut loc activitatea de totalizare a celei de-a III-a ediții a Programului Național *LecturaCentral*. Desfășurată în cadrul *Anului lecturii*, această ediție a fost una total deosebită. Însuși anul 2020 a fost unul care plasează omenirea în mijlocul istoriei. De aici încolo lumea va opera cu noțiunile până și după pandemia virusului Covid-19. Un an care pretindea a fi al echilibrului a schimbat agenda și prioritățile lumii, punând la respect săraci și bogați, deopotrivă. Proiectul Cultural Programul Național *LecturaCentral* este unul dintre cele mai importante proiecte realizate în acest an și a depășit cu mult cadrul gândit de echipa Bibliotecii Naționale, responsabilă de realizare: atât ca format de desfășurare, cât și contingent de participare și arie de implicare. În linii mari scopul proiectului este stimularea interesului pentru lectură în cercurile largi de cititori reali și potențiali și consolidarea eforturilor tuturor actorilor cu responsabilități pe acest segment de activitate. Ne dorim cu adevărat constituirea unei platforme, care în timp ar putea crește într-o Agenție sau Fundație Pro Lectură, după modelul celor existente în Marea Britanie, Germania, Franța etc. PNLC a fost gândit ca un proiect integrator care să includă întreg SNB, dar și toți actorii cu responsabilități de promovare a cărții și lecturii, indiferent de format. Deși la acest capitol este loc de mai bine, trebuie de menționat că rezultatele ediției a III-a a PNLC sunt o mare bucurie pentru organizatori. Nu în zadar se spune că marea mobilizare apare, în special, în situații de criză. Ediția 2020 a PNLC a fost una complexă, incluzând mai multe componente, pornind de la: Organizarea activităților de formare pe diverse teme adiacente fenomenului lecturii, în special promovarea lecturii, cultura lecturii, stimularea interesului pentru lectură etc., cu invitarea unor experți din interiorul, dar și din afara domeniului.

▪ Asistență metodologică și logistică. Deplasări. Conferințe zonale. Conferința Internațională „Lectura ca bază pentru cultură, cunoaștere și dezvoltare”.

- Organizarea evenimentelor pentru cititori, cu implicarea mai multor instituții responsabile de promovarea lecturii.

- Distribuirea informațiilor și conținuturilor, prin utilizarea tuturor instrumentelor disponibile: mass-media tradițională, bloguri, pagina de Facebook a BNRM, a Programului Național LecturaCentral, grupul de pe Facebook LecturaCentral, canalul de YouTube al BNRM etc.

Formatul de comunicare cu cititorii, impus de situație, a fost unul nou, asimilat din mers, respectiv au fost și mici deficiențe. Nu vom vorbi despre marele dezavantaj, impus cititorilor, de a nu experimenta bucuriile și emoțiile întâlnirilor față-în-față cu autorii preferați. Dar au existat, totuși, și avantaje, acestea incluzând posibilitatea de a lichida barierele geografice, participarea unui auditoriu extins, posibilitatea de a accesa repetat înregistrările evenimentelor difuzate live etc. Indicatorii de participare, impact, interacțiune, vizualizări se numără cu zecile de mii – eficiență de care nici nu poate fi vorba în cazul formatului tradițional de comunicare.

Printre activitățile de mare răsunet, organizate în cadrul PNLC, un loc deosebit ocupă cele două campanii „10 scriitori/ 10 întâlniri/ 10 localități” și „10 experți/ 10 întâlniri/ 10 localități”. Printre cele mai de răsunet activități organizate în cadrul Programului Național LecturaCentral se numără întâlnirile cu 20 de scriitori, cercetători, experți în domeniul cărții. Publicul cititor a avut ocazia să-i cunoască pe Oleg Serebrian, Tatiana Țibuleac, Nina Corcinschi, Iulian Filip, Dorian Furtună, Nelly Țurcan, Vasile Romanciuc, Alex Cozmescu, Tatiana Ciocoi, Sergiu Stanciu, Gheorghe Erizanu, Iurie Colesnic, Nadejda Pădure, Aurelian Silvestru, Valeriu Turea, Dumitru Crudu, Maria Pilchin, Claudia Partole, Marinela Lungu, Savatie Baștovoii – o galerie de personalități, care, cu siguranță, vor amplifica interesul pentru lectură și cuvântul scris. Este adevărat că schimbarea formatului de desfășurare a activităților a schimbat și concepția generală a campaniilor, care au fost transferate online, dar indicatorii au fost o revelație adevărată. Conform datelor de la 02.12.2020 impactul era 65.367, iar numărul total de vizualizări – 27.214. Majoritatea întâlnirilor au fost transmise live, rămân în spațiul virtual și vor putea fi vizualizate în

continuare. Și ne convingem încă o dată că viitorul aparține bibliotecii mixte, care va îmbina formatul tradițional și formatul online al comunicării cu membrii comunităților din aria de servire. De la tribuna Conferinței internaționale *Lectura ca bază pentru cultură, cunoaștere și dezvoltare*, care, la această ediție, s-a desfășurat pe parcursul a trei zile, participanții au interacționat cu specialiști versați în diverse aspecte, interesați de fenomenul lecturii. Comunicatorii au reprezentat toate instituțiile cu responsabilități în domeniu: decidenți, cadre didactice de divers nivel, inclusiv învățământul de specialitate, bibliotecari, librari, editori de carte etc. A fost prezentă și experiența altor țări cu experiențe remarcabile în domeniu. Numărul de vizualizări pe canalul YouTube al BNRM constituie la 02.12.2020 – 4603.

Studiul sociologic TOP-ul celor mai citite 10 cărți editate în 2019 intrigă prin lista de nume nou-descoperite, fenomen care încă urmează a fi interpretat. Dacă până acum câțiva ani în TOP apăreau în mare parte personalități cunoscute și arhicunoscute în mediul cultural și doar la debut apăreau steluțe în devenire, cum a fost cazul Tatianeii Țibuleac, Liliei Calancea etc., de ceva vreme în top figurează nume relativ noi pentru publicul larg de cititori. O explicație ar fi faptul că începând cu anul 2018 studiul este realizat în formatul online, dominat de generația net și respectiv reprezentanții acesteia sunt și cei mai activi respondenți. Unicul lucru care a putut fi realizat în acest an a fost perfecționarea filtrelor pentru a nu permite votarea multiplă. În rest este vorba de simpatia cititorilor, care are legile proprii. Este cunoscut faptul că investiția în cultură este cea mai durabilă investiție în viitor. Despre impactul PNLC (cu mii de participanți, mii de vizualizări, mii de interacțiuni și impact) încă vom discuta. Dar deja este clar că prin susținerea Proiectului cultural Programul Național *LecturaCentral*, Ministerul Educației, Culturii și Cercetării a făcut o investiție serioasă în viitor. Mulțumiri MECC pentru susținerea acestui proiect și cu anticipație pentru proiectele viitoare. Vom menționa, din start, că n-am fi reușit să realizăm un proiect de asemenea anvergură fără susținerea MECC prin Proiectul cultural. Situația ne-a impus să schimbăm din mers formatul de organizare și cu susținerea MECC am putut procura

o serie de echipamente pentru formatul online al evenimentelor. Sperăm foarte mult că acest Proiect va fi susținut în continuare, pentru că în consens cu celebra expresie „Regele a murit, trăiască regele”, noi deja lucrăm la conceptualizarea ediției a IV-a a PNLIC. De fapt, adevărul este că începusem lucrul chiar înainte să moară regele, pentru a putea respecta termenul limită de depunere a dosarelor. Despre criza lecturii se vorbește de mulți ani și probabil că se va vorbi în continuare. Însă atât timp cât fiecare dintre cei responsabili de promovarea lecturii realizează partea de contribuții ce îi revine, avem dreptul să așteptăm rezultate. Instrumentele Web 2.0 elaborate de echipa BNRM demonstrează că printre conținuturile plasate în spațiul virtual, cele vizând lectura se bucură de mare căutare. Cele mai vizualizate conținuturi de pe contul de SlideShare sunt culegerile de citate despre carte, bibliotecă, lectură, bibliotecar. De exemplu, citatele despre cărți au fost vizualizate de 18 246 ori; câteva lucruri știute despre carte și cărți, Vasile Romanciuc au acumulat mai multe zeci de mii de accesări. Printre cele mai accesate articole de pe Blogul de biblioteconomie și știința informării se numără „Argumente pro... lectură”.

Promovarea lecturii este un câmp imens. Aici întotdeauna va fi ceva de făcut și întotdeauna va fi loc de mai bine. Această responsabilitate este garantul existenței bibliotecii în viitor. În activitățile noastre vom ține cont de îndemnul marilor înaintași, atât ale lui Jorge Luis Borges, care susținea că „Lectura este o formă a fericirii, dar nu poți impune pe nimeni să fie fericit”, dar și de cele ale concetățeanului nostru academicianul Serghei Kapița, care era convins că „Cultura trebuie impusă. Câteodată chiar cu forța. Altfel ne așteaptă vremuri grele”. Cred că cel mai potrivit Motto pentru acest final de proiect este gândul înaripat al scriitorului Vasile Romanciuc: „Cât citești, atâta crești, cât citești, atâta ești”. Noi avem marea responsabilitate de a convinge cât mai multă lume de acest mare adevăr.

Magazin Bibliologic. 2021, nr. 1/2, p. 84-86

PERSONALITĂȚI DIN TOATE TIMPURILE CA ARGUMENTE PRO LECTURĂ

Despre lectură, considerată una dintre cele mai vechi aptitudini umane, și despre „efectul iluminant” al lecturii s-a scris suficient de mult, de-a lungul anilor, dar, mai ales, în ultimele decenii. Numeroase studii realizate de renumite universități din întreaga lume demonstrează marile beneficii ale lecturii. Studiile arată că lectura, respectiv alfabetizarea reprezintă fundamentul bunăstării emoționale și fizice, creșterii intelectuale și securității economice. Mai mult, lectura și, în special, citirea cu voce tare îmbunătățește abilitățile de ascultare, influențează dezvoltarea vocabularului, înțelegerea temelor și structura textelor, care influențează viitorul succes al copiilor.

De ce sunt atât de importante competențele de lectură? Pentru că lectura deschide uși spre experiențe, educație, cunoaștere, carieră, imaginație, creativitate... și încă multe alte uși importanța cărora este aflată abia după ce ușa este deschisă. „Dacă nu citești la timp, înțelegi prea târziu!” – această constatare, care servește ca motto pentru mai multe activități, vehiculată frecvent în presă, reliefează un mare adevăr. Lucrările care nu sunt citite la vârsta potrivită nu vor mai fi citite niciodată, iar lipsa acestor lecturi va șubrezi fundamentul cunoașterii. Este adevărat că în universul lecturilor este cale de întoarcere, uneori prin copii, alteori prin nepoți, poate chiar strănepoți... și totuși. Viața fără lectură înseamnă viață fără de viață – cam așa putem spune despre o competență absolut indispensabilă omului cult.

Deosebit de important este rolul lecturii în organizarea unui mod sănătos de viață. Potrivit UNESCO, un copil născut de o mamă care știe să citească are cu 50% mai multe șanse să supraviețuiască după vârsta de 5 ani decât unul a cărui mamă este analfabetă. Conștientizarea acestui lucru este deosebit de importantă pentru că, deși în rândul tinerilor nivelul educației femeilor a crescut rapid în ultimii ani, totuși, din cinci tineri care nu știu să scrie și să citească, trei sunt femei.

Studiile demonstrează și importanța competențelor de lectură în combaterea sărăciei. 750 de milioane de adulți din întreaga lume, din-

tre care două treimi sunt femei, nu posedă abilitățile de bază de lectură și scris, aceasta în timp ce în societatea modernă puține sunt carierele în care te poți afirma fără a ști să citești. World Literacy Foundation consideră că, dacă toți copiii care provin din țări sărace ar termina școala știind să scrie și să citească, 171 de milioane de oameni ar putea scăpa de sărăcie. Potrivit aceleiași surse, persoanele care nu știu să scrie și să citească câștigă cu 30-42% mai puțin decât cele instruite.

Lectura este un factor esențial în atingerea succesului. 88% dintre bogații lumii citesc cel puțin o jumătate de oră în zi. În medie, un conducător al unei corporații mari sau o persoană de succes citește peste 60 de cărți pe an. Printre aceștia: Oprah Winfrey, Bill Gates, Warren Buffett, Mark Zuckerberg etc. De menționat aici și faptul că giganții companiilor specializate în tehnologii informaționale întotdeauna au știut să dozeze timpul în care propriii copii au voie să folosească tot felul de gadgeturi și să echilibreze timpul dedicat lecturii.

Drumul spre cunoaștere și dezvoltare trece prin lectură și cu cât mai greu este bagajul de cunoștințe adunat în rezultatul lecturii, cu atât mai largi sunt orizonturile pe care o persoană le poate cuprinde. Prin lectură se transmite memoria colectivă a omenirii, de aici și marea apreciere de care cartea și lectura s-au bucurat încă de la începuturi. Probabil nu există alte lucruri sau fenomene care să fi fost mai elogiante decât cartea și puține sunt marile personalități care să nu se fi pătruns de marile valori ascunse printre pagini și să nu fi trimis mesajul acestei prețuiri către urmași.

De cele mai multe ori, atunci când vrem să fundamentăm o teză despre importanța lecturii apelăm la autorități care au înfruntat uitairea istoriei. Nume consacrate, cercetători de vocație, autorități trecute și prezente, mari personalități ale lumii, care au cunoscut pe cont personal bucuria și importanța lecturii, care s-au format și au cucerit culmi nebănuite și nesperate prin lectură, care au cunoscut cele mai mari înălțimi ale succesului datorită actului lecturii au lăsat moștenire urmașilor îndemnul spre lectură. Gânduri nemuritoare despre rolul lecturii și al cunoașterii în devenirea lor au lăsat Seneca, Einstein, Confucius, Goethe, Borges și foarte mulți alții.

Îl putem invoca în acest context pe Seneca cu afirmația „Literatura se face prin cultură, iar cultura prin lectură”, ajungând la Jorge Luis Borges, care afirma că „o carte te trimite la alte cărți și toate împreună formează baza trainică a culturii noastre”. Nu putem trece pe lângă Mihai Eminescu cu îndemnul „Citește. Numai citind mereu, creierul tău va deveni un laborator nesfârșit de idei și imagini”. Tot în acest sens și îndemnul spre lectură al mai apropiaților de timpurile noastre – Tudor Chirilă, un idol al adolescenților: „Scopul vostru trebuie să fie cunoașterea. Cu cât veți ști mai multe, cu atât veți fi mai înalți. Orice carte citită, orice lecție învățată se vor așeza în voi și vă vor ridica deasupra celorlalți. Veți domina cu mintea. Nu e nimic mai frumos decât asta”, la fel, și cercetătorul de generație netistă, Dorian Furtună: „Faceți sport și citiți cărți, iată rețeta simplă pentru oricine dorește să fie în armonie cu sine”.

J.K. Rowling, care prin Harry Potter și alte personaje a incitat și continuă să incite imaginația unui număr enorm de cititori-fani, îndeamnă, și ea, fără o adresă concretă de vârstă: „Citește oricât de mult poți. Nimic nu te va ajuta atât de mult ca lectura”.

Confucius vedea lectura ca o evadare din mrejele ignoranței: „Oricât de ocupat ai fi, trebuie să găsești timp ca să citești. Altfel vei capitula în fața ignoranței.” Această idee apare și la Joan Bauer, care scria: „Bunica întotdeauna spunea că Dumnezeu a făcut bibliotecile pentru ca oamenii să nu aibă nicio scuză de a fi stupizi”.

Scott Corbett și George R.R. Martin considerau, că lectura te ajută să trăiești mai multe vieți. „Adesea mi-e milă de oamenii care nu citesc. Ei nu știu că pierd șansa de a trăi o viață în plus”, scria Scott Corbett. Și în același sens, George R.R. Martin menționa: „Un cititor trăiește o mie de vieți până moare. Un om care nu citește trăiește o singură viață”.

Ce înseamnă lectura pentru cercetare? Doar două exemple absolut convingătoare. Pentru a scrie cele trei lucrări în mare vogă în ultimii ani: „Sapiens: scurtă istorie a omenirii”, „Homo Deus: scurtă istorie a viitorului” și „21 de lecții pentru secolul XXI”, Yuval Noah Harari a studiat peste 700 de izvoare. Bibliografia de la finalul cărții „Homo aggressivus” a cercetătorului Dorian Furtună numără 1360 de izvoare. De atâ-

ta documentare au avut nevoie doi cercetători pentru a pune pe masa cititorului niște lucrări de excepție. Cât de mult învață cititorul din aceste sinteze bazate pe cunoaștere? Enorm! După lectura cărților te alegi cu o ală viziune asupra lucrurilor, asupra trecutului și asupra viitorului, cu un alt orizont. Lucrările citate sunt izvoare adânci de cunoștințe, benefice în egală măsură și autorului, și cititorului – Dorian Furtună consideră că „...este bine când ceea ce ai acumulat și ai asimilat pentru tine împărtășești și altora. Așa devii un izvor de cunoștințe”.

Orice creație de prestigiu, de orice gen, are în spate o documentare serioasă. Craig Mazin, creatorul miniserialului „Cernobâl”, în zilele de glorie ale acestuia, publica pe pagina sa de Twitter o listă de cărți și filme din care s-a documentat pentru producerea celui mai de succes serial din istorie, potrivit ratingului IMDb. Lista include 12 cărți dintre cele mai renumite la această temă și 7 filme documentare. Lista cărților include și renumita „Voices from Chernobyl” a Svetlanei Alexievich, laureată a Premiului Nobel pentru Literatură. Svetlana Alexievich a intervievat mai mult de 500 de martori oculari, pompieri, lichidatori ai consecințelor, politicieni, fizicieni și cetățeni simpli, timp de 10 ani. „Este o lectură esențială și sfâșietoare”, scria despre aceasta Craig Mazin.

Pentru devenirea unui scriitor/cercetător, lecturile au o importanță mai mare decât creațiile proprii. Oare cât de mult trebuie să citească scriitorii/ cercetătorii ca să poată genera conținuturi de aleasă valoare și creații nemuritoare? J.L. Borges, cel mai pățimit dintre cititori, mărturisise: „Să se laude alții cu paginile pe care le-au scris; eu mă mândresc cu cele pe care le-am citit”.

Interesant este motivul fericirii asociat cu lectura. De amintit aici îndemnurile și constatările lăsate de:

- Michel Tournier: „Citiți, citiți, cititul vă face fericiți și inteligenți”;
- Jorge Luis Borges: „Lectura e o formă a fericirii, dar nu poți obliga pe nimeni să fie fericit”;
- Fernando Savater: „Lectura este o formă a fericirii. Ultima la care vom renunța!”;
- Marcel Proust: „Probabil că nu există zile mai ferice din copilărie ca acelea petrecute citind o carte extraordinară”;

▪ John Lubbock: „Oricine va avea cheia de aur care deschide ușa tăcută a bibliotecilor va găsi în ele încurajare și mângâiere, odihnă și fericire”.

„Ferice de cei care au găsit în citirea cărților o bucurie a vieții!” – exclamă Dorian Furtună în „Cugetările unui necunoscut”. Să aibă oare aceste gânduri la bază ideea că lectura oferă șanse egale pentru cunoaștere, dezvoltare, destindere și visare sau este ceva mai mult? Pentru o tratare mai serioasă a temei va trebui să apelăm la Stefan Bollmann, care, în lucrarea „De ce lectura ne face fericiți”, menționează că „fericirea lecturii coincide într-un tot cu soluționarea incertitudinilor celor mai lumești, cum ar fi singurătatea esențială a omului, absența sensului existențial sau necesitatea niciodată satisfăcută de dragoste” (Tatiana Ciocoi).

O atenție deosebită a fost și este acordată lecturii copiilor. Foarte important este rolul familiei în dezvoltarea interesului și gustului pentru lectură al acestora. Mircea Cărtărescu scria: „Dacă un copil nu-și vede niciodată părinții citind, nici el n-o va face”. Copiii au nevoie de modele. Se consideră că dacă tata citește – citesc și copiii.

Pentru fiecare persoană lectura a însemnat sau înseamnă ceva aparte. Pentru Vladimir Beșleagă „lectura a fost o modalitate de a ieși din cadrul îngust al familiei, al comunității rurale și de a descoperi lumea cea mare”. Acest adevăr ar putea să-l confirme foarte multe persoane.

Pentru Horațiu Mălăele „lectura este fântâna înțelepciunii”. Pentru Dorian Furtună cartea și cititul este „o formă de zen a intelectului”.

Zoe Bușulenga consideră că „cititul îl face pe om om”, iar Bogdan Georgescu că „dezvoltarea intelectului se face doar prin lectură...”.

Despre fenomenul lecturii, importanța lecturii, tehnicile și tipurile de lectură se discută mult în contextul extinderii Internetului și al modernizării tehnologiilor, de cele mai multe ori în contradictoriu. Unii cercetători înclină balanța în favoarea lecturii non-fiction, motivaționale, alții – în favoarea beletristicii ca izvor pentru alimentarea imaginației.

Ceea ce mulți numesc criză a lecturii, alții numesc diversificarea formatelor. Unii cunoscători ai domeniului afirmă că în prezent se

citește chiar mai mult decât anterior. Poate mai puțină beletristică. Tehnologiile învață a scrie și a citi cu o viteză uimitoare. Piața americană, de exemplu, a cunoscut o creștere substanțială a cărților audio.

Cu toate acestea, potrivit Pew Research Center, cărțile tipărite rămân cel mai popular format pentru citire. În timp ce 67% dintre americani au citit o carte tipărită în ultimul an, doar 18% citesc cărți în format electronic. Cifre aproape similare prezintă un studiu realizat în anul 2019 într-o școală din mun. Chișinău (101 elevi, aleși aleatoriu: 32 de elevi din clasele primare; 48 – din clasele gimnaziale, 21 – din clasele liceale): 84% dintre elevi preferă să citească în format tipărit.

De rând cu ceilalți actori, de pe scena cărții, biblioteca și bibliotecarul au un aport foarte important în promovarea cărților bune, care să trezească interesul și gustul pentru lectură. Menirea bibliotecarului este de a găsi cartea potrivită pentru cititorul potrivit. Într-un dialog dintre Valeriu Gherghel și Robert Șerban găsim constatarea că „un om normal ajunge să citească într-o viață 5.000 de cărți, maximum 6.000, asta dacă e longeviv”. Și aici apar în scenă liderii lecturii.

Despre importanța selecției cărților bune, cu adevărat valoroase, meditează Carl Sagan: „Dacă termin o carte pe săptămână, voi citi doar câteva mii de cărți în timpul vieții, adică aproximativ o zecime de procent din fondul celei mai mari biblioteci din lume. Important este să știi ce cărți să citești”.

Îndemnul lui Theofil Simenschi – „Nu citiți cărți bune, pentru că acelea foarte bune sunt atât de numeroase, încât nu vă va ajunge viața măcar pentru a le răsfoi” – este în aceeași măsură de potrivit pentru cititor, cât și pentru bibliotecar. Sau... poate în egală măsură pentru toți actorii antrenați în organizarea activităților de promovare a lecturii.

Deosebit de importantă este orientarea lecturii în rândurile copiilor. Nicolae Iorga considera următoarele: „Lectura joacă un rol important în viața copiilor, un rol mult mai mare decât în viața celor vârstnici. Cartea citită în copilărie rămâne prezentă în amintire aproape toată viața și influențează dezvoltarea ulterioară a copiilor. Din cărțile pe care le citesc, copiii își formează o anumită concepție asupra lumii, cărțile formează la ei anumite norme de conduită”. Aici ar fi de

un enorm folos modele concrete de dezvoltare în lectură, despre care la noi se scrie foarte puțin sau aproape deloc. Bibliotecarii ar trebui să zăbovească mai mult la această temă în preajma eseului „Lecturile” din „Cugetările unui necunoscut”, de Dorian Furtună. „...cărțile ușurele și citite zburdalnic vor trece precum apa prin nisip, fără a fertiliza gândirea cu elemente prețioase și fără a cultiva o roadă intelectuală cu adevărat valoroasă”, concludă autorul în finalul eseului și este greu de găsit contraargumente serioase.

O analiză serioasă a documentelor internaționale și naționale tangențiale cu fenomenul lecturii demonstrează că există o bază solidă pe care pot fi construite relațiile viitoare între actorii de pe scena promovării lecturii. Cum vor reuși bibliotecarii să se afirme pe această scenă și să contribuie la reanimarea uneia dintre cele mai importante responsabilități ale bibliotecii – promovarea lecturii – și să-i dea „Cezarului ce-i al Cezarului” depinde de ei înșiși. De amintit aici și prezicerea lui Steve Coffman, care, în articolul (controversat la rândul său) „Declinul și căderea Imperiului Biblioteca”/ “The Decline and Fall of the Library Empire”, scria despre faptul că s-ar putea întâmpla ca viitorul bibliotecii să depindă de carte și anume de cartea tipărită. În acest context, poate fi invocată și o postare de pe Facebook a cercetătorului Dorian Furtună: „Faima de pe Facebook, Instagram și bloguri e atât de amăgitoare și efemeră. Odată cu evoluția formelor de comunicare, toată această informație de-o zi se va pierde în universul internetului aflat în expansiune. Mai rău, așa cum nu mai poți utiliza azi informația păstrată pe dischete, vor deveni odată inaccesibile sau de negăsit «viețile» noastre virtuale de pe bloguri și rețelele sociale. Paradoxal, în toată această expansivitate virtuală, cărțile rămân a fi obiecte durabile în timp. Nu sunt afectate nici de trenduri, nici de lipsa electricității, nici de mofturile noilor generații. «Viețile virtuale» – construcții cvasihipnotice, castele pe nisip...” (<https://www.facebook.com/dorian.furtuna?fref=nf&pnref=story>).

Lectura este recunoscută ca cea mai importantă modalitate pe care omul modern o are pentru a se educa, pentru a fi capabil să ia decizii. Lectura oferă șanse egale pentru cunoaștere și dezvoltare, care

este esența existenței conștiente. Este un motiv serios de a ne consolida eforturile și a pune umărul la această înălțătoare lucrare, care include și eforturile decidenților politici și financiari. Neil Gaiman, cunoscutul scriitor britanic și apărător al bibliotecilor, căruia îi suntem datori cu „una dintre cele mai rafinate și multidimensionale analize asupra semnificației cărților și a rolului lecturii în viața umană”, în prelegerea devenită articol de mare rezonanță „De ce viitorul nostru depinde de bibliotecă, lectură și fantezie”, declară: „Noi avem obligația de a spune politicianilor noștri ce vrem, de a vota împotriva politicianilor din orice partid ar fi, care nu înțeleg valoarea lecturii în crearea de cetățeni valoroși, care nu vor să acționeze pentru a păstra și proteja cunoașterea și a încuraja educația. Nu este o problemă a partidelor politice. Este o problemă a umanității noastre comune”.

Organizatorii lecturii și responsabilii de acest proces trebuie să convingă cititorii reali și potențiali că, așa cum afirma Pasternak, „lectura este activitatea cea mai importantă a omului” și că „odată ce înveți să citești, vei fi pentru totdeauna liber” (Frederick Douglass).

Concluzionăm că „lectura e singura terapie de care au nevoie toți oamenii” și punctum.

Referințe bibliografice:

1. ALHARBI, Majed Abdulkareem. Reading Strategies, Learning Styles and Reading Comprehension: A Correlation Study. [citată 30.05.19]. Disponibil: <https://pdfs.semanticscholar.org/7a31/a8e16fd7da684729b-fc86a-8ce610c45773b1.pdf>
2. BOOKSTER: În medie, un angajat din automotive citește 17 cărți și articole în fiecare an, cu patru mai mult decât media abonaților companiei. [citată 30.05.19]. Disponibil: <https://www.forbes.ro/books-ter-medie-un-angajat-din-automotive-citeste-17-carti-si-articole-fieca-re-cu-patru-mai-mult-decat-media-abonatorilor-companiei-135924>
1. CĂRTĂRESCU, Mircea. „Dacă un copil nu-și vede niciodată părinții citind, nici el n-o va face”. [citată 30.05.19]. Disponibil: <https://life.ro/mircea-cartarescu-daca-un-copil-nu-si-vede-niciodata-parintii-citind-nici-el-n-o-va-face/?fbclid=IwAR1WAZSbZalSqqZUK3qVPyqii-bOVTd7nL-NfGOa20-DEGYUc-BovD9QlDk>
2. CUM a evoluat cititul de-a lungul a 5000 de ani [online]. [citată 31.05.19]. Disponibil: <https://hyperliteratura.ro/cum-a-evoluat-cititul-de-a-lun->

- gul-a-5000-de-ani/?fbclid=IwAR2uJrStnEwvjVclh0qDIeBsSVdIt4NLS-gXwjcT0h3CAAVBe60IJ7C9EsWM
3. HALETT, Rachel. Want to live longer? Read a book. [citat 30.05.19]. Disponibil: <https://www.weforum.org/agenda/2016/10/want-to-live-longer-read-a-book>
 4. GONZALEZ, María Francisca. Oodi Helsinki Central Library. [Accesat 30.05.19]. Disponibil: <https://www.archdaily.com/907675/oodi-helsinki-central-library-ala-architects>
 5. PERRIN, Andrew. Nearly one-in-five Americans now listen to audio books. [citat 30.05.19]. Disponibil: <https://www.pewresearch.org/fact-tank/2018/03/08/nearly-one-in-five-americans-now-listen-to-audio-books/?fbclid=IwAR0bXq6UNQNvBiwnliu-OXVqQ8bID0MD5xuWFibnH0n5j1TZ2QU3FWYWDsY>
 6. RICHARDSON, Nicole. Guided Reading Strategies for Reading Comprehension. [citat 30.05.19]. Disponibil: https://fisherpub.sjfc.edu/cgi/viewcontent.cgi?referer=&httpsredir=1&article=1019&context=education_ETD_masters
 7. RISTEA, Ioana. Ce spun scriitorii despre importanța lecturii. [citat 30.05.19]. Disponibil: <http://www.cartedelaora5.ro/ce-spun-scriitorii-despre-importanta-lecturii/>

Lectura și scările: Culegere de articole. Vol. 1.
Chișinău, 2020, p. 49-58

STUDII REPREZENTATIVE PRIVIND IMPORTANȚA LECTURII

Vera OSOIANU, Angela DRĂGĂNEL

Motto: „Odată ce înveți să citești, vei fi pentru totdeauna liber”

Frederick Douglas

Fenomenul lecturii și importanța lecturii pentru dezvoltare este o temă mult discutată și dezbătută la foruri de diverse niveluri. În ultimii ani a constituit și subiectul mai multor studii realizate de cercetători de la universități de mare prestigiu din Europa și SUA. Tot mai multe studii demonstrează că dincolo de pasiune și plăcere, lectura are o influență enormă asupra dezvoltării personale și profesionale, comportamentului și sănătății.

Constatările studiilor recente reprezintă argumente puternice pro lectură, cum ar fi:

- lectura prelungeste viața omului – cu cât citește mai mult, cu atât trăiește mai mult;
- lectura cărților bune face omul mai bun;
- lectura poate ajuta omul să se însănătoșească mai repede;
- lectura îmbunătățește nu numai abilitățile cognitive, lingvistice, alfabetizarea, învățarea, dar și comportamentul copiilor;
- copiii care citesc sunt mai puțin agresivi, mai calmi și mai atenți;
- lectura timpurie stabilește scena pentru învățarea de-a lungul vieții;
- citind, copiii își dezvoltă limbajul și gândirea;
- copiii înconjurați de cărți au șansa de a câștiga mai mulți bani ca adulți;
- lectura reduce stresul la copii cu 70%;
- lectura ține creierul sănătos etc.

Beneficiile enumerate sunt doar o parte neînsemnată din beneficiile lecturii asupra dezvoltării oamenilor în particular și societății în general. Cu toate acestea, justificat sau nu, criza lecturii și analfabetismul funcțional sunt dezbătute pe scară largă în ultimii ani. La nivel paneuropean, statisticile invocă o medie de 20% sau 73 de milioane de

europeni, sau unul din cinci adulți ca fiind analfabeți funcțional (persoane care știu să citească, dar nu înțeleg ce citesc).

Se pare că situația din Republica Moldova este și mai gravă. Conform rezultatelor PISA din 2015, în țara noastră doar 54,2% dintre elevi au fost considerați competenți în domeniul citire/lectură.

Cauzele crizei de lectură sunt:

- concurența cu media și tehnologia;
- axarea interesului pe alte tipuri de activități de loisir;
- slaba implicare a factorilor de decizie în organizarea lecturii;
- dezinteresul familiei și al societății.

Conform cercetării statistice „Utilizarea timpului în Republica Moldova”, realizată de Biroul Național de Statistică în cadrul proiectului comun ONU „Consolidarea Sistemului Statistic Național”, cu sprijinul financiar al PNUD, UN Women și Guvernului Suediei, moldovenii citesc mai puțin decât cetățenii statelor din UE.

Cercetarea s-a desfășurat pe o perioadă de 12 luni, antrenând peste zece mii de persoane. Potrivit studiului, moldovenii citesc în medie câte 17 minute pe zi sau cu șapte minute mai puțin decât cetățenii statelor din UE. Patru minute pe zi moldovenii dedică citirii cărților tipărite, la fel ca spaniolii, slovenii sau italienii. Cea mai populară formă de lectură la moldoveni este online. Pentru aceasta se alocă aproximativ 10 minute pe zi. În comparație cu femeile, bărbații consumă cu 10% mai mult timp pentru informarea online și cu 8% mai puțin timp pentru citirea cărților în format de hârtie.

Persoanele de la oraș dedică activităților de lectură de două ori mai mult timp decât cele de la sate (23 și, respectiv, 12 minute/zi). Moldovenii cu vârsta până la 34 de ani citesc preponderent online, iar cei cu vârsta peste 35 de ani citesc cărți tradiționale și publicații periodice.

Aceste rezultate sunt confirmate și de constatările Barometrului Opiniei Publice (BOP). Potrivit BOP 2018, zilnic citesc cărți doar 10% dintre respondenți, iar ziare citesc zilnic 9%; de câteva ori pe săptămână citesc cărți 11% și ziare 17%; de câteva ori pe lună citesc cărți 11% și ziare 13%; o dată pe lună sau mai rar citesc cărți 14%, iar ziare 12%.

Foarte interesantă este dinamica procesului de lectură sau, mai bine zis, stagnarea pe acest segment. Dacă urmărim anii 2004-2018 (prezentați într-o anexă de către Institutul de Politici Publice), cifrele

nu variază foarte mult. În anul 2004, 10% din respondenți declarau că citesc zilnic, iar în anul 2018 constatăm aceeași cifră. Între anii 2004 și 2018 variabilele printre cei ce citesc zilnic sunt între 5 și 10%. Pentru comparație: 77% din respondenți privesc televizorul zilnic și 55% folosesc zilnic internetul.

BOP 2018, ca și alte studii, demonstrează că oamenii din spațiul urban citesc mai mult decât cei din spațiul rural, respectiv 18 și 11%. Rata lecturii aici este mai mică decât în studiul prezentat mai sus. Femeile citesc mai mult decât bărbații, respectiv 16 și 13%. Cât privește nivelul socio-economic al respondenților, acesta este următorul: 21% au un nivel ridicat; 11% au un nivel mediu și 12% – nivel scăzut.

Marea surpriză a Barometrului Opiniei Publice este anul 2019 (rezultatele căruia au apărut când articolul era deja finalizat). Datele oferă o descreștere năucitoare comparativ cu anul 2018. Potrivit BOP 2019, realizat în ianuarie-februarie 2019, zilnic citesc ziare doar 5% din respondenți, iar cărți – doar 6%; de câteva ori pe săptămână citesc ziare 17% (egal cu anul 2018), iar cărți citesc 10%. De remarcat că a scăzut, de asemenea, numărul persoanelor care ascultă radioul – 25%, privesc televizorul 74% și utilizează internetul 52%. Este greu de spus ce fac persoanele în timpul care rămâne de la aceste activități, de vreme ce toate cifrele sunt în descreștere.

Cercetătorii fac tot mai frecvent o paralelă între lectură și bunăstare. Fraza „Cititorii sunt lideri” (“Readers are leaders”) este foarte frecvent utilizată pentru a demonstra importanța lecturii în ascensiunea financiară. Oamenii care citesc cărți învață mult mai mult decât cei care navighează în internet. Potrivit cercetătorului Tom Corley, autorul bestsellerului „Obiceiurile bogaților – obiceiurile zilnice de succes ale oamenilor cu averi mari” (“Rich Habits: The Daily Success Habits Of Wealthy Individuals”), care a studiat obiceiurile de lectură ale oamenilor bogați, diferența dintre oamenii bogați și cei săraci este că primii citesc pentru a se autoperfecționa, iar ceilalți pentru a se distra.

Cifrele invocate de Tom Corley sunt foarte elocvente:

- Doar 11% dintre cei bogați citesc pentru a se distra, iar în rândul celor săraci cifra este de 79%;
- 85% dintre bogați citesc două sau mai multe cărți despre educație, carieră sau autoperfecționare pe lună, comparativ cu 15% dintre cei

săraci;

- 94% dintre bogați citesc publicații de știri, inclusiv ziare și bloguri, comparativ cu 11% dintre săraci;

- 88% dintre persoanele bogate petrec cel puțin câte 30 de minute pe zi citind cărți sau materiale despre educație sau carieră, versus 2% dintre persoanele sărace;

- 63% dintre părinții bogați le solicită copiilor lor să citească două sau mai multe cărți non-ficțiune pe lună, spre deosebire de doar 3% dintre părinții săraci care fac acest lucru.

Tom Corley consideră că obișnuințele zilnice determină succesul financiar. „Bogații sunt cititori lacomi ai temelor despre cum să te îmbunătățești. Ei citesc cărți de autoperfecționare, biografii, cărți despre oameni de succes și subiecte de acest gen” (1).

Miliardarul Warren Buffett, de exemplu, declara că dedică lecturii 80% din timpul său în care lucrează. Sfatul său pentru toată lumea este: „Indiferent în ce stadiu vă aflați în viață, învățați și veți reuși” (2).

Steve Siebold, care le-a luat interviuri la peste 1.200 de persoane bogate, a descoperit că toți aveau un lucru în comun: se educă singuri prin lectură (16). Bill Gates, Warren Buffett, Oprah Winfrey, Elon Musk, Mark Cuban, Jack Ma sunt doar câteva nume de oameni de afaceri de succes care sunt cititori înrăiți.

Potrivit Mediafax, Bill Gates, unul dintre cei mai bogați oameni din lume și un veritabil pasionat de literatură pe tot parcursul vieții, citește aproximativ 50 de cărți pe an. Însă acum, Gates declară că este interesat strict de cărți de non-ficțiune. Cu toate că Bill Gates vizitează o mulțime de locuri și întâlnește oameni interesanți, mărturisește că pasiunea sa cea mai mare este să descopere cărți și să dobândească noi cunoștințe. „Cititul a fost principala modalitate prin care am învățat tot ce știu, iar gustul pentru lectură l-am prins încă de mic copil”, a declarat Bill Gates într-un interviu pentru „The New York Times” (4).

În marea lor majoritate, persoanele pasionate de lectură aplică „regula celor cinci ore” dezvoltată de către Michael Simmons, fondatorul Empact.

„Conceptul este extrem de simplu: indiferent cât de încărcată este agenda oamenilor de succes, timp de o oră în fiecare zi (cinci ore pe săptămână) lasă totul deoparte pentru a citi sau pentru a învăța ceva

nou. Este exact același obicei pe care îl avea și Benjamin Franklin, unul dintre părinții fondatori ai Statelor Unite ale Americii. Acesta se trezea devreme în fiecare zi, iar o oră o dedica cititului și scrisului. Mai mult, acesta a înființat un club de lectură pentru cei care erau interesați de dezvoltarea personală, dar și de dezvoltarea comunității din care făceau parte.

Astăzi, „regula celor cinci ore” a fost asimilată de cei mai mulți milionari ai lumii. Aceștia au adaptat-o și au împărțit-o în trei activități: citit, reflecție și experiment. Mark Cuban și Dan Gilbert, proprietarii Cleveland Cavaliers, citesc între o oră și trei ore pe zi. Elon Musk, fondatorul SpaceX, a învățat cum să construiască rachete citind.

Pe lângă faptul că ne ajută să ne îmbogățim cunoștințele, „citolul ne creează un avantaj, de care nu se pot bucura cei care nu fac asta” susține Jack Ma, co-fondatorul Alibaba. „Spre deosebire de cei care nu citesc, cei care citesc zilnic vor avea mereu cunoștințe despre industriile în care nu lucrează, despre strategii și tactici de business”, adaugă el (15).

Putem presupune că există o legătură pe linie dreaptă între nivelul mai scăzut de lectură al moldovenilor și IQ-ul acestora. Drept dovadă poate fi invocat studiul realizat de două universități din Irlanda de Nord și Finlanda,

„Inteligența: un concept unificator pentru științele sociale”, care scoate în relief nivelul mediu de inteligență al fiecărei țări. În baza studiului, a fost elaborată o hartă a coeficientului de inteligență, unde Republica Moldova se situează pe ultimele locuri în Europa, cu un IQ mediu de 92. Lucrarea mai dezvăluie că IQ-ul mediu al europenilor este în scădere. O altă constatare este că IQ-ul crește prin educație. Un bun exemplu ar fi țările nordice, acolo unde nivelul de inteligență a crescut în ultimele decenii, concomitent cu un acces extins la educație și cultură, implicit la lectură, putem adăuga noi.

În acest context, nu este greu de pătruns esența îndemnului scriitorului Michel Tournier: „Citiți, citiți, cititul vă face fericiți și inteligenți”. Dacă medităm asupra afirmației lui Tournier privitor la inteligență, totul este foarte clar. În ce privește fericirea, aceasta poate fi gândită și prin prisma faptului că lectura oferă șanse egale pentru cunoaștere și dezvoltare, esența existenței conștiente. Dacă vrem ceva mai profund, vom apela la Jorge Luis Borges: „Lectura e o formă de fericire, dar nu

poți obliga pe nimeni să fie fericit” sau Fernando Savater: „Lectura este o formă a fericirii. Ultima la care vom renunța!”. Motivul fericirii în contextul lecturii apare și la Marcel Proust: „Probabil că nu există zile mai fericite din copilărie ca acelea petrecute citind o carte extraordinară”. „Nu poți cumpăra fericire, dar poți cumpăra cărți, ceea ce, de fapt, e același lucru.” (Autor necunoscut)

Mai multe studii realizate în ultimii ani plasează moldovenii printre cele mai nefericite națiuni de pe glob. Reprezentanții organizației olandeze „World Database of Happiness” de pe lângă Universitatea din Rotterdam au efectuat un studiu în 95 de țări pentru a stabili care sunt cele mai fericite națiuni de pe glob.

Locuitorilor fiecărei țări li s-a cerut să răspundă la 10 întrebări. În baza răspunsurilor, cele mai fericite țări s-au constatat a fi Danemarca, cu 8,2 puncte acumulate din 10 posibile. Pe locul doi se afla Elveția (8,1 puncte), urmată de Islanda (7,8), Finlanda, Australia și Suedia cu câte 7,7 puncte. Moldova se situează pe unul din ultimele locuri, fiind în lista celor mai nefericite națiuni de rând cu Belarus, Ucraina, Uzbekistan, precum și cu Tanzania, Rwanda și Zimbabwe (Africa).

De menționat însă că indicele fericirii nu depinde de nivelul salariilor. Un exemplu în acest sens este populația din Nigeria și Bangladesh, cea mai săracă financiar, dar care este mai fericită decât cea din Moldova, iar SUA, considerate cele mai bogate din lume, n-au ocupat nici măcar unul dintre primele 10 locuri, situându-se pe poziția 17. Conform ratingului fericirii, Moldova a obținut doar 3,5 puncte, fiind calificată ca una dintre țările cu cea mai nefericită populație.

Intrigat de aceste rezultate, Eric Weiner, fost corespondent extern al postului de radio public din Olanda, a vizitat primele 10 țări cu populația cea mai fericită, după care a analizat și populația celor mai nefericite țări (inclusiv Moldova). Weiner a constatat că printre cauzele care îi fac pe moldoveni nefericiți se numără incultura și lipsa demnității naționale (14).

Incultura poate fi combătută prin lectură, respectiv putem trasa o linie dreaptă între nefericirea moldovenilor și dezinteresul pentru lectură.

„Cititul este pentru minte la fel ca și exercițiile fizice pentru corp” – afirmația este argumentată de studii serioase și aprobată de perso-

nalități care au încercat, cu diverse ocazii, să demonstreze acest adevăr. Tot mai multe studii, realizate pe diverse meridiane, demonstrează influența benefică a lecturii asupra minții. Se accentuează, în special, importanța lecturii textelor mari și învățarea textelor, în special a poeziilor, pe de rost. Tot mai multe voci se pronunță asupra importanței lecturii de plăcere, care se face în timpul liber și nu este impusă de necesitățile profesionale, cum este lectura motivațională, care predomină clasamentele. Mai rămâne ca aceste adevăruri să ajungă la mintea și înțelegerea a cât mai multor potențiali cititori.

În secolul nostru, am făcut rost și de dovada științifică: cuvântul scris este capabil, din punct de vedere medical, să ajute organismul atât emoțional, cât și fizic. Studii recente demonstrează că lectura are beneficii mari pentru sănătate, modificările având loc la nivelul creierului. Un studiu realizat de cercetătorii de la Yale University School of Public Health, rezultatele cărui au fost diseminate de publicații de mare prestigiu precum „The Independent”, „The New York Times” etc., demonstrează că persoanele care citesc trăiesc mai mult și cu cât citesc mai mult, cu atât trăiesc mai mult. Studiul a fost realizat online pe un eșantion de 3 635 de persoane cu vârsta mai mare de 50 de ani. Conform rezultatelor, persoanele care citesc cel puțin o jumătate de oră pe zi trăiesc mai mult – în medie, cu doi ani – decât cele care nu citesc deloc. Respondenții au fost divizați în trei grupuri: non-cititori, persoane care citesc mai mult de 3,5 ore pe săptămână și persoane care citesc mai puțin de 3,5 ore pe săptămână. Constatarea generală este că ambele grupuri de cititori trăiesc mai mult decât non-cititorii. Persoanele care citesc aproximativ 3,5 ore pe săptămână au un risc mai scăzut cu 17% să moară în următorii 12 ani, iar în mediul celor care citesc mai mult de 3,5 ore pe săptămână riscul este mai mic cu 23%. Cercetătorii de la Yale precizează că este vorba de lectura cărților, a textelor extinse. Motivul grație cărui cărțile câștigă mai mult decât zările este că acestea implică mai multe facultăți cognitive. Cercetarea demonstrează, de asemenea, că femeile citesc mai mult, mai ales dacă au studii și un venit mediu spre unul mare. La realizarea studiului a fost luată în considerare vârsta, rasa, locul de muncă etc.

Neurochirurgul Vlad Ciurea susține: „Cititul, întâlnirile cu oameni

dragi, muzica bună, ciocolata, dar mai ales dansul țin creierul sănătos”. Medicul îndeamnă oamenii: „Să nu stăm pe loc, adică mintea să meargă încontinuu. Să scriem, să citim. Merg circuitele, merge mintea, merge memoria. Memoria nu trebuie lăsată să zacă. Mișcarea face foarte bine pentru creier. Este foarte importantă. Dacă ne mișcăm, existăm. Trei lucruri importante: vorbire, scriere, mișcare... Trebuie să ne ducem la culcare la ora 22.00, cu toate închise – TV și calculatoare –, cu o carte frumoasă de literatură. Creierul uman are nevoie de antrenament, cunoștințe, lectură, conștientizarea sensului vieții”.

Lectura își are rostul la fiecare etapă a devenirii omului. Iar cartea rămasă necitită la vremea respectivă nu va mai fi citită niciodată. Deosebit de importantă este lectura copiilor.

Un studiu publicat în „Economic Journal” și realizat de economiștii Giorgio Brunello, Guglielmo Weber și Christoph Weiss, de la Universitatea din Padova, demonstrează importanța cărților și cât de mult înseamnă să le oferim copiilor acces la lectură de la vârste cât mai fragede. Copiii înconjurați de cărți au șansa de a câștiga mai mult ca adulții, demonstrează studiul care a implicat 6000 de subiecți din nouă țări europene. Cercetarea arată că persoanele care au crescut înconjurate de un număr mare de cărți au înclinația naturală de a învăța cât mai mult pe parcursul vieții, curiozitate intelectuală și capacitatea de a se adapta mai ușor, în timp ce pentru persoanele care nu s-au bucurat de avantajul lecturii în copilărie provocările intelectuale sunt în general greu de depășit.

Este important să le oferi copiilor cărți și să-i încurajezi să citească, pentru că asta va avea, cu siguranță, efecte pozitive asupra performanțelor lor școlare și le va oferi condiții socioeconomice avantajoase”, mai spun realizatorii cercetării publicate în „Economic Journal”.

Citirea din plăcere. Citirea de plăcere implică două procese cognitive majore: lectură profundă și conexiune emoțională. Citirea profundă este un proces lent, în care cititorul pătrunde în esența textului și încearcă să-l înțeleagă în contextul propriu și în contextul lumii exterioare. Conexiunea emoțională are loc atunci când cititorul empatizează cu personajele și promovează percepția socială și inteligența emoțională. Greu de spus care este raportul normal între lectura de plăcere și lectura de formare personală și profesională. În acest sens, John Waters

afirmă: „N-ar trebui să citești niciodată doar de plăcere. Citește ca să devii mai deștept! Mai puțin critic. Mai capabil să înțelegi comportamentul deviant al prietenilor tăi sau chiar pe al tău. Alege cărți grele. Din cele la care trebuie să te concentrezi atunci când citești. Și, pentru numele lui Dumnezeu, să nu te aud spunând: nu pot să citesc ficțiune, am timp doar pentru adevăr. Ficțiunea este adevărul [...]”.

Lectura favorizează nu numai abilitățile cognitive, lingvistice, alfabeticizarea, învățarea, dar și comportamentul copiilor.

Studiile noi arată că încurajarea lecturii ameliorează în special comportamentul și învățarea în mediul copiilor. În timpul lecturii, ei își concentrează atenția pentru că vor să știe ce urmează.

Anterior a fost demonstrat că copiii care citesc pot mai ușor să-și stăpânească manifestările agresive, sunt mai calmi și mai atenți. În plus, lectura timpurie stabilește scena pentru învățarea de-a lungul vieții. Orice stimulare a celulelor creierului poate ajuta la îmbunătățirea capacității cognitive – gândirea, rezolvarea de probleme și luarea deciziilor.

Pentru cele mai bune rezultate, experții recomandă de început cu bebelușii. De multe ori interacțiunea începe cu contemplarea unei imagini. Copiii mici nu pot citi, dar pot stabili un contact vizual, pot interacționa, pot zâmbi. Repetarea simplă a cuvintelor cu glas tare ajută la dezvoltarea abilităților de vorbire.

Părinții sunt cei care pot oferi un exemplu bun. Dacă cei mici văd părinții cu cărțile în mână, atunci încep să graviteze în jurul cărților. Timpul petrecut împreună cu o carte adevărată este mai bun decât atunci când copilul e singur în fața unui ecran, deoarece în primul caz există interacțiune, dialog. Ca un bonus suplimentar, avantajele merg în ambele sensuri. Părinții vor avea, de asemenea, mai puțină depresie, mai puțină neliniște, o calitate mai bună a vieții și o mai mare încredere în rolul lor de părinte.

Citirea împreună rămâne unul dintre cele mai importante lucruri pe care adulții le pot face cu copiii și pentru copii. Recomandările adulților trebuie să includă și citirea informațiilor sau a cărților non-ficțiune cu mai multă regularitate. Cărțile motivaționale prezintă numeroase oportunități de a învăța noi concepte și de vocabular, precum și de a lărgi viziunea persoanelor asupra lumii. Cărțile non-ficțiune sunt scrise diferit de cărțile de beletristică, deoarece în paginile lor sunt

adesea mai multe imagini, grafice, diagrame și fotografii. Părinții pot ușura tranziția spre mai multe lecturi non-ficțiune, încurajând copilul să previzualizeze o carte înainte de a citi și să fie un cititor activ care pune o mulțime de întrebări.

Lectura își are rostul la fiecare etapă a devenirii omului, începând din familie, grădiniță, școală, continuând la universitate, locul de muncă etc. Respectiv, actorii care au un cuvânt în promovarea lecturii sunt: familia, prin exemplul personal, mediul educațional, structurile infodocumentare – bibliotecile de toate tipurile –, mediul social, mediul economic: edituri, librării, difuzori de carte etc.

Bibliotecile de toate tipurile au un rol foarte important în promovarea lecturii, asigurat de misiunea bibliotecii – îmbunătățirea calității vieții oamenilor și dezvoltarea comunităților.

Un studiu realizat în 2016 la Universitatea din statul Connecticut, care a analizat tendințele comportamentului și alfabetizării în mai mult de 60 de țări, a făcut un clasament al celor mai alfabetizate națiuni. Studiul a constatat că țările nordice se clasează pe primele locuri în lume după nivelul de alfabetizare, Finlanda ocupând chiar vârful clasamentului. De asemenea, țările nordice sunt în topul clasamentelor privind bibliotecile, inclusiv la capitolul finanțare.

Clasamentul a avut la bază 15 variabile, grupate în câteva categorii: biblioteci, ziare, sistem educațional, accesul la tehnologii etc. Variabilele din categoria „biblioteci” includeau, printre altele, numărul total de biblioteci și volumul colecțiilor în bibliotecile publice. Așadar, nivelul de alfabetizare al unei națiuni se stabilește și după numărul de biblioteci și conținuturile acestora.

Descoperirile arată în mod clar cât de „fertil” este cititul pentru un creier tânăr, în plină dezvoltare. Studiul a fost coordonat de Dr. John S. Hutton de la Cincinnati Children’s Hospital, cu ajutorul unui RMN care a evaluat schimbările petrecute în creierul a 19 copii preșcolari (3-5 ani) în timp ce acestora li se citeau povești. În prealabil, părinții au trebuit să răspundă unui chestionar referitor la stimularea cognitivă a copiilor, frecvența cu care le citeau acestora povești și obiceiurile lor de lectură.

Prin urmare, dacă le citești copiilor de când sunt mici, activitatea aceasta le menține creierele active și implicate, evitând posibile tulbu-

rări de natură psihică. Astfel, pediatrii recomandă cititul din momentul în care se naște pruncul. Creierul se dezvoltă rapid până la 6 ani, deci, cu cât copilul are parte de mai multă expunere la lectură, de mai multă hrană intelectuală, cu atât mai mult va avea de câștigat pe viitor.

Cu cât îi citești mai mult copilului tău, cu atât ajuți neuronii din această regiune să crească și să creeze conexiuni neuronale care îi vor face mult bine mai târziu. De asemenea, copiii care sunt expuși cititului de la o vârstă fragedă au rezultate mai bune – de exemplu, se concentrează mult mai bine pe termen lung, au un vocabular mai bogat, sunt mult mai atenți și mai pregătiți să meargă la grădiniță/școală.

Studiile demonstrează, de asemenea, că lectura este un remediu pentru persoanele care suferă de insomnie, că cititul înainte de somn îmbunătățește memoria și are un rol important în îmbunătățirea creativității.

Cercetătorii de la mai multe universități din Marea Britanie au realizat un studiu pentru a verifica dacă nivelul stresului poate fi redus prin lectură, în special citind înainte de a merge la culcare. Rezultatul cercetării cu aproape 300 de subiecți a fost foarte încurajator: nivelul stresului a scăzut cu până la 70% la cei care au citit cel puțin patru pagini înainte de somn (12).

Deși criza lecturii este mult dezbătută și părerile experților sunt foarte variate, există și exemple foarte elocvente care prezintă o cu totul altă realitate. Ca și în alte situații, exemplul Finlandei este foarte semnificativ. La 5 decembrie 2018 a fost inaugurată Biblioteca Centrală Helsinki, un cadou de 98 de milioane de euro oferit de Guvernul Finlandei și Primăria orașului Helsinki poporului finlandez cu ocazia Centenarului Independenței! La deschidere, biblioteca avea 100 000 de cărți pentru împrumut. În câteva zile, rafturile au rămas goale, cititorii împrumutând 66 000 de volume. Dar aceasta este Finlanda, unde bibliotecile au fost considerate mereu infrastructura intelectuală a țării, unde serviciile bibliotecare se află în topul serviciilor publice, devansând servicii precum cele bancare și de sănătate. Unde a ajuns Finlanda, cu o populație și o istorie cu mari tangențe cu ale noastre, este un lucru bine cunoscut.

Un alt exemplu ar fi biblioteca Bookster din București, care a fost în vizorul nostru și acum câțiva ani. Revista „Forbes.ro” publica la 30 ianu-

arie 2019 un articol despre rezultatele activității bibliotecii Bookster în anul 2018. „Biblioteca oferă celor 60.000 de abonați acces la peste 80.000 de cărți, articole, studii de caz și materiale video din domenii diferite, de la dezvoltare personală și profesională la hobby-uri și beletristică. Serviciul de recomandare personalizată și livrare la birou este oferit exclusiv companiilor. Abonamentul la Bookster costă între 3 și 5 euro de persoană pe lună, în funcție de numărul total de angajați ai companiei.” În 2018 au fost împrumutate 2 milioane de cărți. În medie, un angajat împrumută și citește peste 13 cărți și articole pe an. Foarte interesante sunt preferințele de lectură ale abonaților. „Astfel, cititorii din industria IT sunt atrași de lecturi fantastice și istorie: «Origini» de Dan Brown și «Sapiens: scurtă istorie a omenirii» de Yuval Noah Harari se află printre primele opțiuni ale programatorilor. Angajații din banking, Telecom și FMCG rămân însă fideli ficțiunii, iar «Oamenii fericiți citesc și beau cafea» de Agnes Martin-Lugand este prima lor alegere” (6).

Cifre impresionante! Fondată cu șase ani în urmă, biblioteca a întrecut probabil orice așteptări. Interesant este faptul că, fiind împrumutate contra plată, cărțile sunt atât de solicitate. Dacă oamenii sunt gata să plătească accesul la lectură, evident că lectura nu este o cauză pierdută.

Lectura oferă șanse egale pentru cunoaștere și dezvoltare, care este esența existenței conștiente. Este un motiv serios pentru toți actorii responsabili de organizarea lecturii de a-și consolida eforturile și a pune umărul la această înălțătoare lucrare.

Din adânc de secole, Goethe, considerat unul dintre cei mai deștepți oameni care au trăit vreodată, îndeamnă: „Să nu lași să treacă o zi fără să auzi, să vezi sau să citești ceva frumos”. Acest îndemn trebuie să fie o permanență a existenței noastre. Liderii și formatorii de opinie de pe acest segment al științei și culturii au datoria și responsabilitatea de a multiplica și promova continuu acest mesaj.

„Noi avem obligația de a spune politicienilor noștri ce vrem, de a vota împotriva politicienilor, din orice partid ar fi, care nu înțeleg valoarea lecturii în crearea de cetățeni valoroși, care nu vor să acționeze pentru a păstra și proteja cunoașterea și a încuraja educația. Nu este o problemă a partidelor politice. Este o problemă a umanității noastre comune.” (Neil Gaiman)

Conform datelor Camerei Naționale a Cărții, anual se publică în

Republica Moldova în jur de 2500 de titluri de cărți și broșuri. În ultimii doi ani, această cifră a rămas constantă, dar este în descreștere în comparație cu 2014/2015, când s-au tipărit 2724, respectiv 2700 de titluri.

Pentru ameliorarea acestei descreșteri, Ministerul Educației, Culturii și Cercetării inițiază Programul pentru editarea cărții naționale, în cadrul căruia se selectează, editează și achiziționează cărți naționale cu mijloacele financiare prevăzute în bugetul de stat. În cadrul acestui program s-au editat, în 2013, 44 de titluri de carte; în 2014 – 52; în 2015 – 89; în 2016 – 71; în 2017 – 74; în 2018 – 94 de titluri. În 2019, pentru acest proiect au fost planificați 5.000.000 de lei.

Referințe bibliografice:

1. 10 obiceiuri pe care cei SĂRACI ar trebui să le împrumute de la cei BOGAȚI [online]. [citat 08.01.19]. Disponibil: <https://bani.md/10-obi-ceiuri-pe-care-cei-saraci-ar-trebuie-sa-le-imprumute-de-la-cei-boga-ti--37641.html>.
2. 5 Surprisingly Simple Habits of Rich People [online]. [citat 15.01.19]. Disponibil: <https://www.fool.com/investing/2018/11/03/5-surprisin-gly-simple-habits-of-rich-people.aspx>.
3. ACESTE obiceiuri vă împiedică să deveniți bogați [online]. [citat 09.01.19]. Disponibil: <https://www.capital.ro/dupa-cinci-ani-de-studi-ere-a-milio-narilor-am-aflat-ca.html>.
4. AI CARTE, ai parte. Cum și în ce fel secretul succesului poate fi lectura asiduă [online]. [citat 10.01.19]. Disponibil: <https://joblist.md/ru/news/cariera/ai-carte-ai-partea-cum-si-in-ce-fel-secretul-succesului-poate-fi-lectura-asidua>.
5. BOOKS benefit behavior, learning [online]. [citat 4.02.19]. Disponibil: <https://www.wibw.com/content/news/Books-benefit-behavior-learning-484887261.html>.
6. BOOKSTER: În 2018 au fost împrumutate 2 milioane de cărți. În medie, un angajat împrumută și citește peste 13 cărți și articole pe an [online]. [citat 17.01.19]. Disponibil: https://www.forbes.ro/bookster-2018-au-fost-imprumutate-2-milioane-de-carti-medicie-un-angajat-imprumuta-si-citeste-peste-13-carti-si-articole-pe-132739?fbclid=IwAR1L3EL_7aydd9aPtqc-TODi_mqSyyVvLLKi-mAzOnC3Va82Ym6liJA2_qaY.
7. CITITORII trăiesc mai mult, spun cercetătorii de la Yale [online]. [citat 22.01.19]. Disponibil: <https://www.bookaholic.ro/cititorii-traiesc-mai-mult-spun-cercetatorii-de-la-yale.html>.
8. CIUREA, Vlad. „Cititul, întâlnirile cu oameni dragi, muzica bună, ciocola-

- ta, dar mai ales dansul țin creierul sănătos” [online]. [citată 12.01.19]. Disponibil: <https://www.libertatea.ro/stiri/neurochirurgul-vlad-ciurea-cititul-intalnirile-cu-oameni-dragi-ciocolata-tin-creierul-sanatos-2194535>.
9. CUM a evoluat cititul de-a lungul a 5000 de ani [online]. [citată 24.01.19]. Disponibil: <https://hyperliteratura.ro/cum-a-evoluat-cititul-de-a-lungul-a-5000-de-ani/?fbclid=IwAR2uJrSTnEwvjVclh0qDIeBsSVdIt4NLsgXwjct0h3CAAVBe60IJ7C9EsWM>.
 10. DE CE Moldova este țara cu cei mai nefericiți oameni din lume? [online]. [citată 23.01.19]. Disponibil: <http://unica.md/monden/stiri-de-acasa/de-ce-este-moldova-tara-cu-cei-mai-nefericiti-oameni-din-lume/>.
 11. HOME Reading Environment and Brain Activation in Preschool Children Listening to Stories [online]. [citată 10.01.19]. Disponibil: <http://pediatrics.aappublications.org/content/136/3/466>.
 12. GRIGORESCU, Denis. De ce este cititul înainte de culcare unul dintre cele mai bune somnifere [online]. [citată 14.01.19]. Disponibil: https://adevarul.ro/locale/pitesti/de-cititul-culcareunul-cele-mai-bune-somnifere-1_5c473bf9df52022f75e39b34/index.html.
 13. „Lectura este o formă de fericire”. Interviu cu Oana Boca (Stănescu) [online]. [citată 17.01.19]. Disponibil: <http://www.suntparinte.ro/lectura-este-o-forma-de-fericire-interviu-cu-oana-boca-stanescu>.
 14. MOLDOVENII – printre cei mai nefericiți oameni din lume [online]. [citată 17.01.19]. Disponibil: <https://www.moldova.org/moldovenii-printre-cei-mai-nefericiti-oameni-din-lume-120473-rom>.
 15. REGULA celor cinci ore folosită de cei mai bogați oameni din lume [online]. [citată 15.01.19]. Disponibil: <http://gandul.md/regula-ceilor-cinci-ore-folosita-de-cei-mai-bogati-oameni-din-lume>.
 16. Un bărbat a devenit milionar după ce a studiat viețile a 1.200 de oameni foarte bogați. A descoperit că toți au un lucru în comun [online]. [citată 04.01.19]. Disponibil: <https://www.gandul.info/financiar/un-barbat-a-devenit-milionar-dupa-ce-a-studiat-vietile-a-1-200-de-oameni-foarte-bogati-a-descoperit-ca-toti-au-un-lucru-in-comun-14689358>.

Lectura și scările. Vol. 1. Chișinău, 2020, p. 143-159

CARTEA ÎNTRE PRIETENI ȘI DUȘMANI

În cadrul unei emisiuni „Bună dimineța” de la postul de televiziune Moldova 1, producătorul propunea celor intervievați să răspundă la întrebarea, „Ce înseamnă pentru ei fericirea?”. Pentru unul dintre protagoniști fericirea se identifică cu o casă mare și o bibliotecă cu foarte multe cărți. Este în spiritul lui Jorge Luis Borges, care scria că „Lectura e o formă de fericire, dar nu poți obliga pe nimeni să fie fericit”.

Nu fiecare persoană poate avea o bibliotecă cu foarte multe cărți și nici gustul și bucuria lecturii nu apare din senin. Dar pentru aceasta sunt bibliotecile și bibliotecarii, părinții, școala, profesorii. Ei au responsabilitatea să îndemne copiii spre carte și lectură, să pună în mâna copilului cartea, cât mai des și cât mai devreme.

Pe tot parcursul civilizației umane, lectura, ca bază a cunoașterii, și cartea, ca act sublim al creației și format important de păstrare și comunicare a cunoștințelor și informațiilor, au fost înalt apreciate de cei care le cunosc adevărata valoare. Cartea a fost și este venerată, cântată, cioplită în piatră, fier și granit.

Toate numele cu mare greutate în istoria civilizației au lăsat gânduri nemuritoare despre carte, despre rolul și importanța cărții. Amintim aici de: Seneca, Petrarca, Volter, Balzac, și atâția alții. De-a lungul secolelor și mileniilor au căzut zei, state, cetăți, dar cărțile au rămas. Istoria a cernut doar nonvaloarea și a păstrat peste ani adevăratele valori. Mari personalități care au contribuit la modelarea lumii au murit cu secole și milenii în urmă, dar cărțile lor au rămas, trăiesc păstrându-le numele și memoria. Când le citim cărțile, le simțim prezența, ne transpunem în lumea în care aceștia au trăit.

... Dar tot cartea a fost printre cele mai prigonite valori. Cărțile au fost arse pe rug, cenzurate, interzise, scoase din acces, ținute la index. Regimurile represive au interzis, pedepsit și chiar închis autori și editori, au pedepsit cititori. În lupta cu cărțile au fost experimentate toate mijloacele, s-a luptat așa cum se luptă cu dușmanii poporului. Multe cărți au dispărut. Cercetătorii vorbesc chiar despre faptul că aceste cărți ar fi putut schimba mersul istoriei, de aceea au fost făcute să dispară. Și

n-au dispărut doar cărți. Au fost distruse biblioteci. Cercetătorii susțin că Biblioteca Alexandria, colecție fantastică a cunoașterii a fost distrusă intenționat. Distrugerea Bibliotecii din Alexandria este considerată drept cea mai mare pierdere din istoria culturală a omenirii.

De-a lungul istoriei au avut de suferit numeroase titluri celebre, au fost interzise cărți, care mai apoi au devenit cele mai importante capodopere literare ale lumii. Și nu contează din ce motive: sociale, religioase, politice, sexuale. Printre scriitorii proscrși în diferite epoci și din diferite motive, au figurat: Voltaire, D.H. Lawrence, William Shakespeare, James Joyce, Thomas Mann și mulți alții.

Printre cărțile interzise la diferite etape și în diverse țări găsim cu mirare romanul *Să ucizi o pasăre cântătoare* de Harper Lee, roman care figurează în cele mai importante topuri de nivel internațional și național și care avea să-i aducă autoarei Premiul „Pulitzer”, iar pentru ecranizare lui Robert Mulligan trei Oscaruri și două Globuri de Aur. În șirul cărților interzise regăsim titluri precum: *Aventurile lui Huckleberry Finn* de Mark Twain; *Vrăjitorul din Oz* de Frank, L.Baum; *Harry Potter*, de autoarea britanică J. K. Rowling; *Arhipelagul Gulag*, Aleksandr Soljenițin; *1001 de nopți*. *Povești arabe*, Decameronul, Giovanni Boccaccio; *Metamorfoza*, Franz Kafka; *Lolita*, Vladimir Nabokov; *Aventurile lui Alice în Țara Minunilor*, Lewis Carroll (1865); *Codul lui Da Vinci*, Dan Brown (2003); *Ulise*, James Joyce; *Moarte la Veneția*, Thomas Mann; *Hamlet*, William Shakespeare; *Madame Bovary*, Gustave Flaubert etc.

Deosebit de crunt cu cărțile a luptat biserica. O listă de cărți interzise a fost alcătuită de Vatican. Papa Paul al IV-lea a elaborat *Catalogul Cărților Interzise* pentru a-i proteja pe catolici de ideile controversate.

Pentru artiști și scriitori dreptul și libertatea de exprimare este la fel de vital ca și aerul. Dacă cărțile ne ajută să devenim acei ce suntem cu adevărat, cenzura reprimă nu numai scriitorii, dar și evoluția ideilor și exprimarea identității.

Și acum, se impune întrebarea de ce atâta înverșunare, de ce atâta luptă cu niște cărți? De ce se tem autoritățile (indiferent dacă este vorba de stat, biserică sau părinți)? Teamă constă în faptul că noile idei pot provoca schimbări. Cărțile sunt mici, dar puterea pe care o conțin

este enormă. Conținutul unor cărți rămâne cu noi, în capurile noastre pentru zile, luni, ani și chiar pentru toată viața. Cărțile ne învață să gândim, să ne modelăm identitatea, să fim puternici, să apărăm convingerile noastre și pe ale altora.

La 28 august 2015, cotidianul britanic *The guardian*, publică articolul *De ce cărțile sunt mici dar periculoase/Why books are small but dangerous* <http://www.theguardian.com/childrens-books-site/2015/aug/28/why-books-are-small-but-dangerous-amnesty>. Articolul în care Nicky Parker de la Amnesty International explică cum cărțile deschid lumi întregi, orizonturi pe care unii oameni doresc să le țină ascunse de masele largi. Articolul amintește de un citat din V.A. Urechia „Cartea este și dânsa armă puternică. La lumina și învățătura cărții se deșteaptă conștiința națională, care este singura cetate care n-o răpune dușmanul”, dar și de o idee similară expusă de Jorge Luis Borges. Renumitul romancier, poet, eseist, filozof, bibliotecar argentinian, unul dintre cei mai importanți scriitori ai secolului XX-lea scria, referindu-se la carte, că este arma cea mai inofensivă, dar cu bătaia cea mai lungă dintre toate cele inventate de mintea omenească. Tot pe această notă se înscrie și ideea expusă de Helen Exley: ”*Cărțile pot fi extrem de periculoase. Pe cele mai bune dintre ele ar trebui pus un avertisment: Atenție! Îți poate schimba viața!*”

Festivalul Național al Cărții și Lecturii (FNCL) este un îndemn la fericire, este o tribună în plus unde copiii și maturii se pot manifesta, pot dezvolta abilități de comunicare, pot practica arta oratorică, pot învăța pe de rost texte și poezii, dezvoltând și pe această cale gândirea. După cinci ediții, se poate afirma că FNCL este în consens cu manifestările de acest fel organizate în lume.

Este adevărat că se poate de trăit și fără cărți, nimeni încă n-a murit din lipsa lor. Dar de câtă înțelepciune, adevăr, bucurii și frumuseți au fost lipsiți.

LecturaCentral: În ajutorul activității de promovare a cărții și lecturii ca bază pentru cunoaștere, știință și cultură.

Chișinău, 2017, p. 95-98

**INTERFERENȚE DE SUCCES
ÎN TRE CARIERA PROFESIONALĂ
ȘI PASIUNEA PENTRU CARTE ȘI
LECTURĂ**

VERA OSOIANU – CREATOR DE MEDIU PENTRU CREȘTERE ȘI ÎNVĂȚARE PROFESIONALĂ

Ludmila CORGHENCI

Sunt convinsă că nu e nicio linie profesională de finiș pentru Vera Osoianu, care în orice situații vede oportunități, posibilități, șanse... Este într-o permanentă schimbare în bine atât pentru sine, dar mai ales pentru cei din jur. Am reținut pentru toată viața răspunsul Verei la întrebarea „Ce faci?”, oferit a doua zi, la prima oră, după consemnarea jubileului Dânei: „Există viață și după!...”

Activitatea ei profesională se manifestă pe parcurs a mai mult de patru decenii, integrând implicații practice, de cercetător, manager, autor de proiecte, formator, coordonator – și toate aceste ipostaze realizate în cadrul Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova. Vera Osoianu este „legată” de Biblioteca Națională, formând un singur tot, confirmând că totuși oameni de neînlocuit există (asta ca perspectivă îndepărtată!).

Vera Osoianu știe și poate convinge privind ideile, inițiativele proprii, transformând ascultătorul / colegul în adeptul acestora. Niciodată nu am auzit-o vorbind la notă maximă, nu se bate cu pumnul în piept pentru a demonstra ceva, ea fiind persoana care face „lucruri” mărețe, dar prezentându-le atât de modest și sincer, calm și convingător...

Distinsa Doamnă crește profesional în permanență, ajutând și stimulând în acest sens pe cei din jur, provocându-i să devină câștigători. Studiile, publicațiile semnate de către Vera Osoianu sunt o sursă inepuizabilă de implicare în profesie, dezvoltare a competențelor specialiștilor din toate tipurile de biblioteci. Urmărind atent dinamica dezvoltării domeniului, tratează prin prismă analitică teme de primă mărime pentru biblioteconomie și științe ale informării: priorități/directorii profesionale ale anului, utilizatorul – axa activității bibliotecare, diversificarea serviciilor de dezvoltare a competențelor utilizatorilor/ nonutilizatorilor, statistica de bibliotecă, evaluarea impactului bibliotecii și altele.

Vera este o vizionară în domeniul pe care l-a îmbrățișat, și încă una orientată spre un impact clar, vizibil... Aici detaliez cele menționate

doar prin două proiecte, care au un impact deosebit pentru comunitatea profesională din țară, fiind chiar unicate la nivel internațional: Centrul de Statistică și Centrul de Formare Profesională în Biblioteconomie și Științe ale Informării. Or, proiectul recent, de anvergură, prin care este oferit de Japonia, prin Agenția Japoneză de Cooperare Internațională, un grant. Acesta din urmă are menirea de a îmbunătăți dotarea Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova cu echipamente de digitizare, care vor contribui la prezervarea resurselor în format virtual, asigurarea accesului virtual și păstrarea pe termen lung a valorilor culturale.

Am reținut o frază, preluată din lecțiile lui John C. Maxwell (specialist american în management, leadership): Nu putem să ne întoarcem să reparăm ziua de ieri, dar ziua de mâine – o putem controla, dirija, umple. Încă câte mai are de îndeplinit Vera Osoianu? Răspunsul la această întrebare e clar (parcă îl aud pronunțat de protagonista acestui Laudatio): „Nu există limită la perfecțiune... Pentru luna asta avem ca prioritate...”. Merge la muncă ca în vacanță, de fapt – și în vacanță.

Vera Osoianu are un magnet de/ pentru oameni. Influența, imaginea Dânssei în comunitate nu este rezultatul unui titlu, unei poziții. Este Omul care se implică în căutare de soluții ori cel puțin sfaturi, care adaugă valoare altora, care este un bun ascultător și comunicator, creând legături între oameni.

Când finalizează lucrul asupra unui proiect ori se materializează o idee profesională, trebuie s-o vedeți pe Vera Osoianu: sclipire în ochi, zâmbitoare, vorbărează și chiar în acele momente – născătoare de noi priorități și perspective.

O autoritate incontestabilă pentru colegi, prieteni, echipă... Să ne bucure Vera Osoianu și să se bucure în continuare de prezența în comunitate, să fie călăuzită de succese! Și să crească – iar asta înseamnă doldora de sănătate, fericire, bucurie...

Și în final o dorință personală – să mergem în continuare împreună! Este o plăcere, dorință a noastră, dar ne permitem să credem și a Verei Osoianu.

ASPECTE DE ABORDARE BIBLIOMETRICĂ A PUBLICAȚIILOR VEREI OSOIANU

Ludmila CORGHENCI, Margareta CEBOTARI

Vera Osoianu se înscrie perfect în conținutul definiției cercetătorului, utilizată la nivel internațional prin intermediul Cartei Europene a Cercetătorului. Cercetătorul este descris drept profesionistul angajat în conceperea sau crearea de noi cunoștințe, produse, procese, metode și sisteme, precum și în managementul proiectelor respective [1, p. 17]. Una din principalele activități ale unui cercetător – publicarea rezultatelor studiilor, cercetărilor, analizelor efectuate. Din acest motiv, aplicarea măsurătorilor privind publicațiile unui autor sunt importante în contextul estimării impactului, productivității, importanței acestora.

O modalitate valabilă de clasificare a performanțelor științifice, de măsurare a impactului cercetărilor este bibliometria. Analiza bibliometrică este și un instrument important pentru înțelegerea anumitor aspecte ale rezultatelor cercetării [3]. Bibliometria ține de aplicarea metodelor statistice/matematice pentru numărarea productivității cercetării (număr total documente, repartizarea acestora în funcție de apartenența de gen și tip, limbă, loc de editare, număr de publicații pe ani, analiza citărilor). Termenul a fost introdus de Samuel C. Bradford, matematician britanic (1878-1948), și a început a fi aplicat cu anii '60 ai secolului 20. După anii '90, bibliometria a fost transformată dintr-un simplu studiu de statistică bibliografică într-un domeniu separat și unic de studiu.

Compartimentul biobibliografic al monografiei elaborată de Biblioteca Națională cu prilejul aniversării a 65 de ani a doamnei Vera Osoianu, director adjunct al BNRM, fidelă acestei instituții timp de 43 de ani, oferă posibilitatea de evaluare a activității de cercetare în baza măsurătorilor bibliometrici.

Anul 1980 este anul apariției primei lucrări semnate de către Vera Osoianu (poziția 6 din compartimentul bibliografic). Evidențiem că debutul activității de cercetare este marcat prin publicații gen recomandări metodico-bibliografice, sinteze statistice, elaborate/editate

sub egida Bibliotecii Naționale. Acest lucru a fost determinat, la părerea noastră, de doi factori: integrarea profesională a Verei Osoianu în calitate de metodist în secția respectivă a Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova și direcțiile prioritare de activitate metodologică și de cercetare a instituției, conform statutului de centru biblioteconomic național.

La 20 octombrie 2020, numărul total de publicații semnate de către Vera Osoianu constituie 410 (a se vedea compartimentul bibliografic). Putem conchide că, în medie per an, autorul publică 10 lucrări, diverse ca tip de prezentare a informației. În funcție de destinația funcțională, dar și de suportul de fixare a informației, prezentăm următorii măsurați statistici ai publicațiilor Verei Osoianu.

Tabelul nr. 1. *Tipuri/genuri de publicații semnate de către Vera Osoianu*

Tip document. Suport de fixare a informației	Număr de documente
Monografii. Publicații	5
Recomandări metodice. Sinteze statistice (autor/coautor)	18
Publicații coordonate, îngrijite, responsabil de ediție	16
Total:	39
Contribuții științifice	
Articole în volume	29
Articole în ediții periodice	152
Interviuri	8
Total contribuții:	189
Documente publicate online. Blogul de Biblioteconomie și Științe ale Informării	182
Articole total	371
Total publicații semnate de către Vera Osoianu	410
Referințe/ publicații despre Vera Osoianu	37
Total descrieri bibliografice incluse în compartimentul bibliografic	447

Datele prezentate în tabelul de mai sus ne permit să conchidem următoarele: genul preferat de documente semnate de către Vera Osoianu sunt contribuțiile în periodice, fiind urmate de cele în volume. Aceste preferințe sunt argumentate prin faptul că publicațiile periodice oferă operativitate și disponibilitate în accesarea informației, utilizare simultană de către mai mulți utilizatori, diversitate în adresabilitate etc. Măsurările bibliometrice permit alcătuirea diverselor topuri cu referire la volum/ formă de prezentare/ și alte aspecte ale analizei cercetărilor publicate de un autor. Care sunt periodicele în care sunt prezente contribuțiile Verei Osoianu ?

Tabelul nr. 2. *Topul periodicelor/anualelor care conțin articole semnate de către Vera Osoianu*

Titlul periodicului	Număr de articole publicate
Publicații de specialitate editate în Republica Moldova	
Magazin bibliologic: Revistă științifică și bibliopraxiologică. Ed.: Consiliul Biblioteconomic Național. Biblioteca Națională a Republicii Moldova. Societatea Științifică de Bibliofilie și Ex-libris „Paul Mihail” din Moldova	68
Gazeta bibliotecarului. Ed: Biblioteca Națională a Republicii Moldova	33
BiblioPolis: Revistă de biblioteconomie și științe ale informării. Ed.: Biblioteca Municipală „B. P. Hasdeu”, Chișinău	15
Școala de Biblioteconomie din Moldova: Buletin trimestrial. Ed.: Biblioteca Națională a Republicii Moldova	11
Buletinul ABRM: Publicație periodică editată de Asociația Bibliotecarilor din Republica Moldova	4
Festivalul Național al Cărții și Lecturii: Buletin informativ. Ed.: Biblioteca Națională a Republicii Moldova	4
Biblio-Info. Ed.: Biblioteca Municipală „Eugeniu Coșeriu”, Bălți	3

<i>Calendar național.</i> Ed.: Biblioteca Națională a Republicii Moldova	3
<i>Cartea. Biblioteca. Cititorul:</i> Buletin metodic. Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”	3
<i>Salon expres.</i> Ed.: Biblioteca Națională a Republicii Moldova	3
<i>BiblioScientia:</i> Revistă de biblioteconomie și științele informării. Ed.: Biblioteca Științifică Centrală „Andrei Lupan” a Academiei de Științe a Republicii Moldova	1
<i>Bibliouniversitas@ABRM.md:</i> Revista bibliotecilor din învățământ și specializate din Republica Moldova. Fondator: ABRM, Secțiunea „Biblioteci din învățământ și specializate”	1
<i>Calendarul bibliotecarului.</i> Ed.: Biblioteca Națională a Republicii Moldova	1
<i>Confluente bibliologice:</i> Revista de biblioteconomie și științele informării. Ed.: Biblioteca Științifică a Universității de Stat „Alecă Russo” din Bălți	1
<i>InfoAgrarius:</i> Revistă teoretico-practică a Bibliotecii Republicane Științifice Agricole a Universității Agricole de Stat din Moldova (UASM)	1
Publicații de specialitate editate în România	
<i>Biblioteca:</i> Revistă de bibliologie și științele informării. Ed.: Biblioteca Națională a României	33
<i>Bibliotheca Septentrionalis:</i> Buletin semestrial. Ed.: Biblioteca Județeană „Petre Dulfu”, România, Baia Mare	2
<i>Revista Română de Biblioteconomie și Știința Informării.</i> Ed.: Biblioteca Națională a României	2
<i>Buletin informativ ANBPR</i> (Filiala Brașov)	1
<i>Curier:</i> Revistă de cultură și bibliologie. Ed.: Biblioteca Județeană „Ion Heliade Rădulescu”, Dâmbovița, Târgoviște, România	1
<i>Lectura:</i> Revista Bibliotecii Județene „Octavian Goga”, Cluj, România	1
Alte ediții periodice	
<i>Limba Română:</i> Revistă de știință și cultură. Revista apare la Chișinău sub auspiciile Academiei Române	5

Literatura și Arta. Publicație de limbă română, săptămânal al scriitorilor din Republica Moldova	5
Dialog: Publicație a mișcării „Pentru o Moldovă democratică și prosperă”	3
Glasul Națiunii. Ed.: Uniunea Scriitorilor din Moldova	2
Info-Prut: Publicație online de știri	1
Revista de științe socioumane. Ed.: Universitatea Pedagogică „Ion Creangă” din Chișinău	1

Datele din tabelul nr. 2 relevă că cele mai multe contribuții ale Verei Osoianu sunt prezente în revistele de specialitate *Magazin bibliologic* (Chișinău) și *Biblioteca* (București), fapt determinat de statutul profesional/ științific al editorilor, conexiunile tematice, politicile editoriale ale acestora. Menționăm, la fel, și contribuțiile destul de frecvente ale Verei Osoianu de caracter promoțional, de popularizare, prezente în reviste și ziare de rezonanță socială: *Limba Română*, *Revista de științe socioumane*, *Literatura și Arta*, *Glasul Națiunii* etc.

Tabelul nr. 3. *Eficiența activității de cercetare*

Perioada de timp	Autor/ alcătuitor	Coordonator/ ed. îngrijite	Articole			Număr total	Rata medie de creștere a numărului de publicații (%)
			în volume	în periodice	online		
1980-1990	6	0	1	0	0	7	1,8
1991-2000	3	0	0	28	0	31	7,5
2001-2009	2	2	6	66	0	76	18,5
2010-2020	12	14	22	66	182	296	72,2
Total:	23	16	29	160	182	410	100%

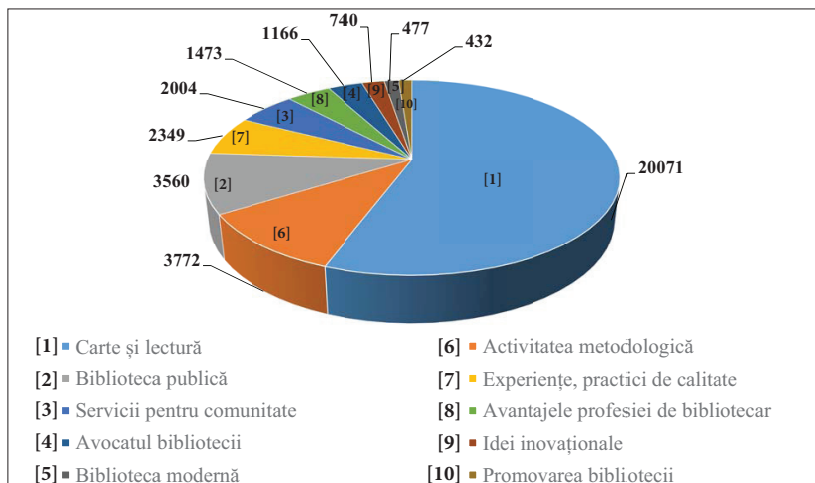
Raportați la numărul total de publicații (410), cei mai rodnici ani ai activității de cercetare a Verei Osoianu sunt cuprinși în perioada de timp 2010-2020, vorba fiind deja despre formarea unui cercetător cu experiență, dar și de schimbările produse în mediul profesional: reformarea Sistemului Național de Biblioteci, aprobarea noii legi despre biblioteci, a noului cadru de reglementare a activității bibliotecilor din cadrul Sistemului Național de Biblioteci, inițierea/ organizarea de campanii/ programe/ proiecte naționale de dezvoltare a serviciilor bibliotecilor pentru comunitate etc.

De asemenea, Vera Osoianu ca un veritabil reprezentant al domeniului biblioteconomie și științe ale informării, preferă suportul electronic pentru publicațiile semnate de către Domnia Sa. Considerând accesul la informație primordial pentru reprezentanții domeniului, autorul beneficiază de avantajele oferite de suportul electronic: operativitate și rapiditate, disponibilitate, accesibilitate, facilitate în publicare, rentabilitate etc. Astfel, Vera Osoianu este și un exemplu de creator de conținuturi digitale.

În acest context este de apreciat inițiativa Verei Osoianu, din anul 2010, privind crearea primului blog de profil – *Blogul de Biblioteconomie și Știința Informării*, urmărind scopul de a difuza conținuturi, informații de specialitate relevante (<https://clubbib2.wordpress.com/>). Mulți ani, chiar până în prezent, acesta este intitulat de colegi, cu drag, „blogul Verei Osoianu”. În literatura de specialitate acest blog este catalogat drept unul din cele mai active în domeniul științei informării [2, p. 210].

În cei zece ani de la creare, *Blogul de Biblioteconomie și Știința Informării* a înregistrat în jur de 300 000 de vizualizări. Deși sistemul de operare statistică a început înregistrarea vizitatorilor unici mult mai târziu, se poate spune că numărul acestora crește constant în ultimii ani, ajungând la aproximativ 40 000. De menționat faptul că, după cum prezintă sistemul de operare statistică, utilizatorii blogului sunt persoane din România, chiar mai multe la număr decât din Republica Moldova, precum și din SUA, Germania, Polonia, Regatul Unit, Italia, Franța, Spania, Belgia și alte țări.

Diagrama nr. 1. Top 10 subiecte/vizualizări ale Blogului de Biblioteconomie și Știința Informării

La fel de solicitate sunt pe parcursul anilor și conținuturile plasate pe contul de SlideShare, care are ieșire directă de pe blog (<https://www.slideshare.net/cdbclub>). Exemplele de mai jos demonstrează eficiența acestui instrument web în distribuirea informațiilor și formarea profesională. Conform datelor statistice, se conturează profilul celor mai solicitate/ vizualizate publicații pe acest cont (situația la 01.11.2020). Volumul de autor al Verei Osoianu *Biblioteca în căutarea identității* (Chișinău, 2013) a întrunit 4 046 de vizualizări. Urmează șirul miilor de vizualizări ale articolelor publicate aici: *Aspectul diacronic și tipologia serviciilor prestate de biblioteci în anii reformei bibliotecare și ai tranziției* – 3 084; *Biblioteca și comunitatea – tangențe în spațiul virtual* – 2 456; *Utilizatorul de Bibliotecă 2.0: Context. Profil. Tendințe* – 2 824; *Serviciile bibliotecii publice în percepția cetățenilor* – 1 948; *Formarea profesională continuă a bibliotecarilor: un nou început* – 2 017; *Biblioteca și tehnologiile: integrare, misiune, funcții, mijloace* – 1 903. Un număr enorm de vizualizări au înregistrat publicațiile unor culegeri tematice: *Citate despre carte* – 18 246 vizualizări, *Citate despre bibliotecă* – 13 150 vizualizări.

Din punctul de vedere al criteriului lingvistic, menționăm prezența dominantă a lucrărilor în limba română, fiind elaborate/publicate mai puține în limba rusă și engleză. Publicațiile editate între anii 1980-1991 (publicații metodice, sinteze statistice etc.), cu responsabilitatea de autor ori alcătuitor a Verei Osoianu, includ texte paralele în limbile română și rusă.

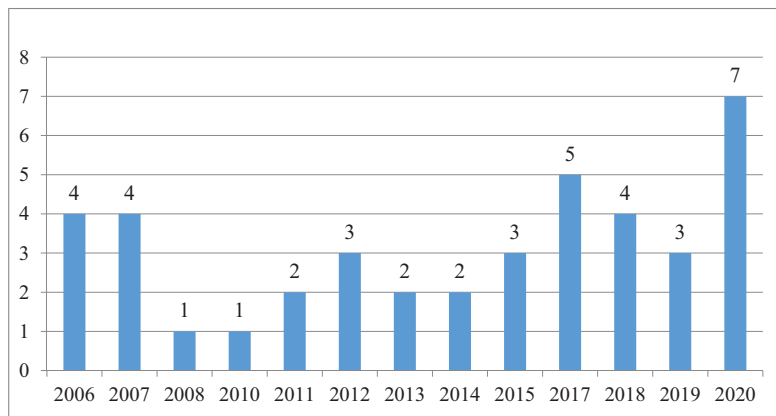
Grație conceptului editorial aplicat de *Revista Română de Biblioteconomie și Știința Informații* de a publica informațiile paralele în limba română și limba engleză, două articole ale Verei Osoianu au beneficiat de un public extins pentru promovare și cunoaștere în comunitatea profesională. Subiectele abordate au vizat aspecte de interes și rezonanță în comunitate în perioada respectivă: „Cartea electronică – o amenințare pentru cartea tipărită? = The electronic book – a thread for the printed book?” (2012, nr. 3, p. 69-78) și „Tendențe și priorități în activitatea bibliotecilor publice = Tendencies and priorities in public libraries activity” (2013, nr. 1, p. 43-46).

Agregatorul de informații *Google Scholar (Google Academic)* prezintă următoarele informații privind profilul de utilizator „Osoianu Vera”: total date bibliografice – 84, citări – de 17 ori. Pentru anul 2016 sunt prezentate 5 rezultate, pentru perioada 2016-2019 – 46 rezultate, pentru perioada 2016-2020 – 84 rezultate. Subiectele-cheie atribuite publicațiilor Verei Osoianu în *GoogleScholar/ Google Academic* sunt: biblioteconomie, sociologie, artă, tehnologii informaționale.

Cel mai des citat articol, conform *Google Academic*, este „Marca bibliotecii: balanța dintre carte și informația electronică” (*Biblioteca*, 2013, nr. 4, p. 102-105), urmând articolul „Posibilități de eficientizare a activității de promovare a bibliotecii” (*Biblioteca*, 2013, nr. 3, p. 70-72).

Prezintă un interes deosebit indicatorii bibliometrici privind publicațiile Verei Osoianu, preluați în baza Instrumentului Bibliometric Național (IBN). Astfel, în IBN sunt indexate 42 de publicații (situația la 5 noiembrie 2020), semnate de către Vera Osoianu și editate între anii 2006-2020. Repartizarea acestora în funcție de anul publicării este prezentată în diagrama de mai jos:

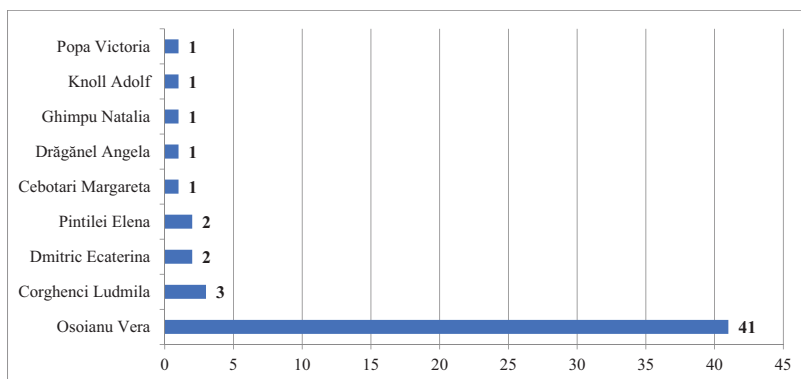
Diagrama nr. 2. Documente în funcție de anul publicării

sursa: https://ibn.idsi.md/analize_results_page?filter_id=1

Din diagrama de mai jos, putem evidenția numele autorilor care au colaborat eficient în perioada de timp respectivă cu Vera Osoianu:

Diagrama nr. 3. Documente în funcție de autor

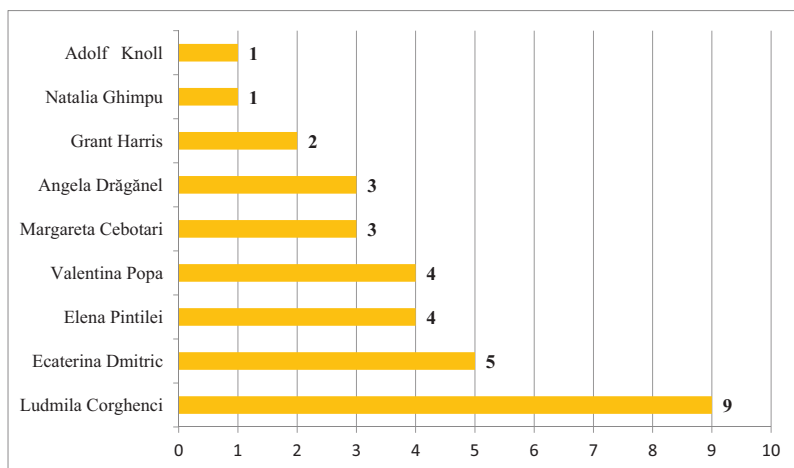

Sursa: https://ibn.idsi.md/analize_results_page?filter_id=1

O analiză completă a colaborării cu alți autori poate fi dedusă în baza informațiilor din compartimentul biobibliografic al acestei

publicații, dedicate Verei Osoianu, reputat specialist în domeniul biblioteconomic.

Diagrama nr. 4. Articole publicate de către Vera Osoianu în coautorat

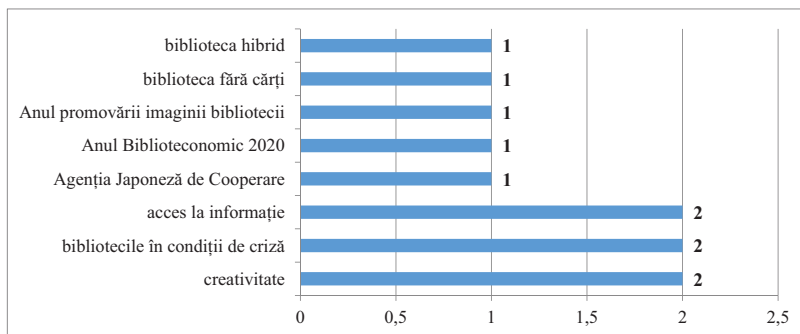
Majoritatea coautorilor sunt colegi ai autoarei, specialiști ai Direcției Cercetare și Dezvoltare în Biblioteconomie și Științe ale Informării a BNRM. Menționez colaborarea și cu specialiști din alte țări: Grant Harris, Biblioteca Congresului SUA (*Gazeta bibliotecarului*, 2003, nr. 1/2, *Buletin trimestrial: Școala de Biblioteconomie din Moldova*, 2003, nr. 4) și Adolf Knoll, secretar pentru știință, cercetare și relații internaționale al Bibliotecii Naționale a Republicii Cehe (*Magazin bibliologic*, 2017, nr. 3/4).

Indicatorul / gradul de colaborare în publicarea lucrărilor unui autor poate fi considerat un factor al eficienței activității sale de cercetare. Acest indicator este calculat conform unei formule speciale: $C = \frac{Nm}{Nm + Ns}$, unde C – gradul de colaborare, Nm – numărul de articole cu mai mulți autori, Ns – număr de articole cu un singur autor. Respectiv, gradul de colaborare se calculează astfel: numărul de articole cu mai mulți autori (Nm) se împarte la: suma numărului de articole

cu mai mulți autori și al numărului de articole cu un autor ($N_m + N_s$). Reieșind din datele bibliografice prezentate în lucrare, $N_m = 32$ articole, iar $N_s = 157$ articole. În conformitate cu formula de mai sus, cunoscând gradul de colaborare a Verei Osoianu în publicarea articolelor constituie $C = 0,169$. Conform estimărilor specialiștilor, în cazul când gradul de colaborare a unui autor este mai mic de 1, se consideră un rezultat bun al activității de cercetare [4].

În funcție de cuvintele-cheie atribuite, publicațiile Verei Osoianu indexate în Instrumentul Biblioteconomic Național, sunt repartizate astfel:

Diagrama nr. 5. Documente în funcție de cuvinte-cheie

sursa: https://ibn.idsi.md/analyze_results_page?filter_id=1

Accentuăm că indexul de subiecte, elaborat de către autorii monografiei biobibliografice aniversare, detaliază substanțial conținuturile publicațiilor Verei Osoianu – mai mult de 140 de subiecte/cuvinte-cheie pentru cele 410 publicații. Desigur, într-o publicație sunt abordate mai multe subiecte, reflectând aspecte diverse ale dezvoltării și reformării/modernizării activității bibliotecilor, promovării experiențelor de succes, formării competențelor profesionale ale bibliotecarilor etc. Datele din tabelul de mai jos reliefează tabloul celor mai des abordate subiecte în cercetările Verei Osoianu.

Tabelul nr. 4. Top 20 subiecte/cuvinte-cheie

Subiecte/cuvinte-cheie	Frecvența
Lectură	55
Biblioteci publice (dezvoltare, evaluare, integrare informațională, modernizare, tendințe și priorități, pericole, valoarea în societate)	41
Activitatea metodică, activitatea de cercetare/ Direcția Cercetare și Dezvoltare în Biblioteconomie și Științe ale Informării	27
Biblioteca Națională a Republicii Moldova	22
Impact	21
Biblioteci din alte țări, experiențe	20
Formare profesională continuă	19
Studii statistice	18
Internetul și bibliotecile	17
Servicii de bibliotecă	17
Cartea (valoare), cartea electronică	17
Anul Bibliologic	16
Utilizatori	16
Profesia de bibliotecar/ competențe	12
Proiecte de bibliotecă	11
Biblioteca viitorului	9
Sistemul Național de Biblioteci	8
Tehnologii informaționale	7
Legislație de bibliotecă	6
Advocacy	5

Analiza bibliometrică efectuată ne permite să constatăm că Vera Osoianu, pe lângă faptul că este un specialist de excepție, este și un excelent valorificator/promotor al ideilor, cunoștințelor, experiențelor acumulate în domeniul biblioteconomic la nivel național și internațional. Cercetările ei, reflectate în publicații, sunt multiaspectuale, multidisciplinare, reflectând conținutul complex al biblioteconomiei și științelor informării.

Analiza publicațiilor despre activitatea Verei Osoianu (37 în total), prezentate în ultimul compartiment al biobibliografiei, contribuie la conturarea unui profil profesional de succes.

Tabelul nr. 5. *Tipuri de publicații despre activitatea Verei Osoianu*

Tipul referinței	Număr de publicații	%
Articole/ omagii	11	29,8
Date biografice în dicționare / calendare și alte ediții de specialitate	9	24,3
Informații despre premii / concursuri etc.	9	24,3
Recenzii la publicațiile semnate de către Vera Osoianu	5	13,5
Prefețe în lucrările publicate de către Vera Osoianu	3	8,1

Specialiști cu renume în domeniul biblioteconomiei din Republica Moldova și alte țări au remarcat, în repetate rânduri, în reviste și alte publicații de specialitate, importanța și relevanța cercetărilor realizate de Vera Osoianu. Contribuția profesională a Verei Osoianu în reorganizarea activității bibliotecilor din Republica Moldova, modernizarea și informatizarea bibliotecilor din Sistemul Național de Biblioteci a fost argumentul forte al aprecierilor prezentate de către dr. Alexe Rău, Ludmila Corghenci, Claudia Balaban, Ion Madan, Elena Corotenco, dr. Lidia Kulikovski, dr. Hermina G. B. Anghelescu (Detroit, Michigan, SUA), Tatiana Costiuc (Biblioteca Județeană „Octavian Goga”, Cluj-Napoca, România) și alți reprezentanți ai domeniului biblioteconomic.

Accesul la informație, în special accesul deschis/știința deschisă este o condiție esențială a dezvoltării Societății Cunoașterii. Analiza spectrului multilateral al cercetărilor în domeniul biblioteconomic, realizate de către Vera Osoianu pe parcursul carierei sale profesionale, vine să confirme valoarea bibliotecilor și a profesiei de bibliotecar, în promovarea cărții, lecturii, a tehnologiilor de informare și comunicare ca bază pentru cultură și dezvoltare, contribuind la edificarea și consolidarea Societății Cunoașterii.

Referințe bibliografice

1. Carta Europeană a Cercetătorilor și Codul de Conduită pentru recrutarea cercetătorilor. Aprobata de Comisia Comunităților Europene, Bruxelles, 11 martie 2005. [citată 3 noiembrie 2020]. Disponibil: <https://idsi.md/files/file/euraxess/CarataCercetatorului&Codul%20de%20Conduita.pdf>
2. Știința Deschisă în Republica Moldova = Open Science in the Republic of Moldova. Studiu. Chișinău, 2018. 263 p. ISBN 978-9975-3220-3-4. [citată 4 noiembrie 2020]. Disponibil: <https://zenodo.org/record/1468418#.X6K1blQzbIU>
3. ȚURCAN, Elena. Metodologii de cercetare. Metode/sisteme de bibliometrie/scientometrie. Modul. Cultura informației și abilități de cercetare. [citată 3 noiembrie 2020]. Disponibil: http://libruniv.usarb.md/images/pdf/proiect_LNSS/Abilitati_de_cercetare_turcan.pdf
4. ȚURCAN, Nelly. Analiza bibliometrică ca metodă de evaluare a activității specialistului din domeniul infodocumentar (către aniversarea a 65-a a dnei Ludmila Corghenci). In: *Ludmila Corghenci: experiență, competențe, schimbare. Monografie biobibliografică*. Chișinău, 2020. În curs de editare.

Vera OSOIANU și Biblioteca din oglinda unui destin:

Monografie biobibliografică.

Chișinău, 2021, p. 15-27

O CARTE CÂT UN OM: MONOGRAFIA BIOBIBLIOGRAFICĂ „VERA OSOIANU ȘI BIBLIOTECA DIN OGLINDA UNUI DESTIN”

Ludmila CORGHENCI

Recent a văzut lumina tiparului o lucrare inedită și impresionantă – „Vera Osoianu și Biblioteca din oglinda unui destin” [4]. Fiind un rezultat impunător al unui efort științific bibliografic, lucrarea este parte integrantă a colecției „BiblioLeader”, inițiată de Biblioteca Națională a Republicii Moldova (BNRM).

Colecția „BiblioLeader” este inițiată ca un proiect științific bibliografic, acesta urmărind câteva scopuri.

În primul rând, este vorba despre responsabilitățile și atribuțiile BNRM în calitate de Centru Biblioteconomic Național, care contribuie la poziționarea vizibilă și pregnantă atât a bibliotecii în societate, cât și a personalului din cadrul acesteia.

În al doilea rând, colecția are scopul de a scoate în prim-plan și de a promova oamenii, care își dedică / și-au dedicat viața îmbunătățirii continue și asigurării maxime a funcționării Bibliotecii, a poziționării acesteia drept componentă strategică a comunității [2].

În al treilea rând, proiectul este orientat de a susține cercetarea bibliografică și asigurarea acesteia cu suport documentar metodologic și de organizare a elaborării lucrărilor de acest fel. Și nu în ultimul rând, este vorba despre contabilizarea rezultatelor cercetării specialiștilor din domeniul biblioteconomiei și științelor informării și crearea unui produs convingător de demonstrare și argumentare a activității.

Colecția „BiblioLeader” integrează ediții motivaționale, gen monografii aniversare, biobibliografii, culegeri „in honorem” și alte lucrări despre personalul de specialitate din cadrul Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova, precum și din bibliotecile sistemului național. Acestea includ rezultate ale cercetărilor bibliografice, bibliometrice, scientometrice pe marginea publicațiilor, articole, lucrări inedite.

Cum este identificat protagonistul lucrărilor din cadrul colecției? De regulă, în calitate de protagonist/protagonistă a lucrărilor sunt persoane din cadrul BNRM, Sistemului Național de Biblioteci, cadre

didactico/științifice din domeniul biblioteconomiei și științelor informării, specialiști, reprezentanți ai autorităților publice centrale și locale (cu merite incontestabile pentru dezvoltarea bibliotecilor), autori de publicații de diferite tipuri. Monografia biobibliografică poate fi elaborată în contextul consemnării unei aniversări/jubileu, inclusiv în memoriam.

Inițiată în anul 2020, colecția „BiblioLeader” deja include 4 volume, dedicate personalităților de referință din domeniu: doctor habilitat Nelly Țurcan [1], Vera Osoianu [4], Ludmila Corghenci [3], Lidia Kulikovski (în curs de editare).

Revenind la monografia biobibliografică „Vera Osoianu și Biblioteca din oglinda unui destin”, menționăm încă odată faptul că este o lucrare amplă, cu un conținut științifico-bibliografic avansat. Este întocmită în baza unui studiu amplu al lucrărilor de profil, semnate de către protagonista acesteia – director adjunct al BNRM, cercetător, biblioteconomist merituos, „o personalitate-simbol a integrității domeniului biblioteconomic din Republica Moldova”, reprezentant al generației de aur în biblioteconomia națională, care „a manifestat un înalt devotament profesiei, demonstrând că nu a fost aleatorie alegerea bibliotecii ca scop al efortului creator, depus pe parcursul carierei sale profesionale” [4, p. 6-7].

Reliefând nemijlocit conținutul științific al monografiei biobibliografice, este de menționat că acesta este logic și consecvent structurat în următoarele compartimente:

- *Articole introductive* (în total 6) – pot fi categorisite în patru categorii în funcție de semnatarul și conținutul acestora:
 - Nota asupra ediției, semnată de către autorul Margareta Cebotari (o „poartă” a lucrării, care facilitează înțelegerea și lectura monografiei);
 - Trei articole dedicate/ despre protagonista lucrării, semnate de către Elena Pintilei, Ludmila Corghenci, Margareta Cebotari, Ecaterina Dmitric (omagiul, analiză bibliometrică a publicațiilor, expozeu biografic);
 - Un articol semnat chiar de către protagonista lucrării „Prefața unei lucrări sau imaginara Postfață a unei urcări” (articolul conferă un caracter deosebit, inovațional lucrării, oglindind reflecțiile Verei Osoianu pe marginea monografiei și conexiunilor acesteia; articolul a fost

scris la finalul elaborării lucrării, chintesența fiind prezentată în citatul ce urmează: „Între aceste coperti este o porțiune din activitatea mea și din istoria Bibliotecii Naționale, în care se regăsesc colegi, prieteni de suflet și prieteni ai Bibliotecii, întâmplări și evenimente care fac viața personală și activitatea profesională mai frumoase, mai cu esență și mai de preț. Este pentru prima dată când mă privesc, atât de clar, prin ochii altora. Recunosc că îmi place ce văd, chiar dacă conștientizez faptul că motivul unei aniversări impune un tratament special. După 43 de ani de activitate în BNRM, nu știu dacă pot afirma că toate cuvintele de apreciere scrise aici sunt un avans, dar recunosc că întotdeauna am considerat că în activitatea profesională permanent este loc de mai bine” [4, p. 11];

- Chestionarul fulger, prin intermediul căruia sunt specificate abilitățile și competențele, calitățile virtuozitate ale protagonistei; În viziunea colegilor din mai multe biblioteci publice teritoriale Vera Osoianu este un model de profesionalism.

- Compartimentul „Aprecieri profesionale. Omagii aniversare...” include 18 articole, semnate de către personalități notorii din domeniul biblioteconomiei și științelor informării, din țară și străinătate;

- Nu putea fi lipsă în monografie compartimentul „...Gratitudini pentru colegi”, în care sunt integrate articole, semnate de către Vera Osoianu, dedicate persoanelor, care au îmbrățișat aceeași profesiune (10 articole);

- Cele mai semnificative studii, cercetări, contribuții relevante în dezvoltarea domeniului sunt prezentate într-un compartiment aparte (9 articole);

- Compartimentul „Bibliografie” include 410 descrieri bibliografice (unele conținând abstracte), demonstrând diversitatea tipologică și funcțională a lucrărilor, semnate de către Vera Osoianu: monografii/volume, articole științifice în culegeri și periodice, de popularizare, interviuri etc. Publicațiile despre protagonistă (circa 40 de descrieri bibliografice) sunt reflectate într-un subcompartiment aparte; Prezintă interes deciziile metodologice ale autorilor monografiei biobibliografice (de exemplu, în descrierea bibliografică numele autorului/autorilor este indicat doar în zona de responsabilitate; nu sunt utilizate abrevieri/ acronime etc.); Compartimentul „Bibliografie” are un caracter

analitic, fiind prezente adnotări, descrieri ale conținutului;

- E impresionantă varietatea indexurilor auxiliare (cinci în total), acestea având menirea de a facilita regăsirea publicațiilor semnate de către Vera Osoianu și despre ea;

- Într-un final, monografia se încheie cu „Galeria foto”, prezentând protagonistă în diverse ipostaze: în familie, în activități științifice și profesionale și oferind o videolinie a vieții.

Prin conținutul său, monografia biobibliografică „Vera Osoianu și Biblioteca din oglinda unui destin” transmite un triplu mesaj către cei, care o vor lectura: este un omagiu adus persoanei, care contribuie substanțial la dezvoltarea domeniului biblioteconomic; este o sursă de referință pentru reprezentarea instituției prin oamenii profesioniști și nu în ultimul rând prezintă un model de fidelitate și creativitate în profesie, de implicare în sporirea competitivității și atractivității instituției, pentru recunoașterea națională și internațională.

Referințe bibliografice:

1. CERCETĂTORUL și profesorul Nelly Țurcan model de dezvoltare în profesie. Monografie biobibliografică. Chișinău, 2021. 232 p. ISBN 978-9975-3425-9-9. [citată 24 august 2021]. Disponibil: <https://zenodo.org/record/4740114#.YSTp4tQzbIU>
2. INSTRUCȚIUNE-algoritm privind elaborarea monografiilor biobibliografice/biobibliografiilor în cadrul colecției „BiblioLeader”. Discutată și aprobată la ședința din 18 martie 2021 a Consiliului Redacțional al Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova. 3 p. Manuscris.
3. LUDMILA Corghenci: Omul din Templul Cărții și Științei. Monografie biobibliografică. Chișinău, 2020. 172 p. ISBN 978-9975-3425-6-8. [citată 24 august 2021]. Disponibil: <http://www.bnrm.md/index.php/publicatii/biobibliografii>; Disponibil: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/1286> Disponibil: <https://zenodo.org/record/4395537#.YStr7NQzbIU>
4. VERA Osoianu și Biblioteca din oglinda unui destin. Monografie biobibliografică. Chișinău, 2021. 384 p. Colecția „BiblioLeader”. ISBN 978-9975-3425-8-2. [citată 24 august 2021]. Disponibil: <http://www.bnrm.md/files/publicatii/Biobibliografie%20Osoianu.pdf>; Disponibil: <https://zenodo.org/record/4537262/export/geojson#.YSSKaNQzbIU>; Disponibil: <http://moldlis.bnrm.md/bitstream/handle/123456789/1309/Biobibliografie%20Osoianu%20%281%29.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Magazin Bibliologic. 2021, nr. 3/4, p. 222-224

Vera OSOIANU
BIBLIOTECA ȘI IMPERATIVUL REZILIENȚEI
Studii și articole

Biblioteca Națională a Republicii Moldova
Str. 31 August 1989, nr. 78 A
Chișinău, MD-2012
Republica Moldova
Tel./Fax: (37322) 22-14-75
E-mail: biblioteca@bnrm.md

Bun de tipar: 29.07.2022
Coli de tipar: 15,5
Tiraj: 10 ex.
Apărut: 2022

Tiparul sub comanda nr. 12,
executat la F.P.C. Primex-Com S.R.L.
Bd. Grigore Vieru, nr. 26
Chișinău, MD-2005
Republica Moldova
Tel.: (37322) 27-53-05, (37322) 22-66-82
E-mail: primex@dnt.md